

Gemeente Assen

Jaarverslag & Jaarrekening 2016

Inhoud

Hoofdpijnen

1.	Aanbieding en opbouw verslag	4
2.	Inleiding.....	5
3.	College van burgemeester en wethouders	6
4.	Hoofdpijnen beleidsuitvoering.....	7
5.	Financieel resultaat en resultaatbestemming 2016.....	10

Programma's

1.	Wonen in Assen	19
2.	Werken in Assen	28
3.	Meedoen in Assen	41
4.	Aantrekkelijk Assen	57
5.	Samen werken aan Assen	64
6.	Bedrijfsvoering	72
7.	Vastgoed en grondbedrijf	78
8.	Algemeen financieel beleid	83

Paragrafen

1.	Lokale heffingen.....	97
2.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	101
3.	Onderhoud kapitaalgoederen	107
4.	Financiering.....	112
5.	Verbonden partijen	118
6.	Bedrijfsvoering	126
7.	Grondbeleid.....	131

Financieel

1.	Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema	138
2.	Financiële analyse afwijkingen per programma.....	142
3.	Overzicht realisatie bezuinigingen	150
4.	Stortingen in en onttrekkingen aan reserves	153
5.	Wet normering topinkomens.....	157
6.	Balans met toelichting.....	159
7.	Financieel overzicht projecten/investeringen.....	180

Ondertekening	181
---------------------	-----

Verklaringen	182
--------------------	-----

Bijlagen

1.	SiSa-tabel.....	188
2.	Productrealisatie	191

Hoofdpijnen

1. Aanbieding en opbouw verslag
2. Inleiding
3. College van burgemeester en wethouders
4. Hoofdpijnen beleidsuitvoering
5. Financieel resultaat en resultaatbestemming 2016

Aanbieding en opbouw verslag

Aanbieding

Hierbij bieden wij u het jaarverslag en de jaarrekening over 2016 aan. Behandeling staat geagendeerd voor de raadsvergadering van donderdag 13 juli 2017. De accountantscommissie bespreekt de jaarrekening aan de hand van het rapport van bevindingen van de accountant en brengt hiervan verslag en advies uit aan de raad.

Verslaglegging

In het collegeprogramma 'Mijn Assen' hebben we aangegeven hoe wij ons beleid vorm en inhoud geven. Het motto van het collegeprogramma 'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' is in de programmabegroting 2016 beleidsmatig en financieel uitgewerkt. De opbouw van de jaarstukken 2016 sluit hierop aan, zodat de samenhang tussen begroting en verantwoording transparant is.

De jaarstukken 2016 bestaan uit een beleidsmatig jaarverslag en een financiële jaarrekening. Deze zijn gebundeld in één document, waarin zowel de beleidsuitvoering als de financiële verantwoording zijn opgenomen.

Hoofdpijnen

Na de inleiding wordt op hoofdpijnen per programma inzicht gegeven in de beleidsuitvoering. Daarna volgt inzicht in het financieel resultaat met een analyse van de belangrijkste resultaatbepalende factoren. Het eerste hoofdstuk wordt afgesloten met het voorstel voor resultaatbestemming.

Programma's

De verantwoording per begrotingsprogramma is als volgt opgebouwd:

- wat willen we bereiken
- wat hebben we gedaan en wat is het resultaat
- wat heeft het gekost

Paragrafen

Vanuit een andere invalshoek volgen de paragrafen, met dwarsdoorsneden van het gevoerde beleid en beheer. Het betreft hier: het fiscale beleid, het verloop van de weerstandscapaciteit en de samenstelling van het gemeentelijk risicoprofiel, het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen, het financierings- en treasurybeleid, de relatie met de verbonden partijen, de bedrijfsvoering en het grondbeleid.

Financieel

De exploitatie van lasten en baten per programma en beleidsthema is opgenomen in de financiële verantwoording. Op hoofdpijnen wordt een analyse gegeven van de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting en wordt inzicht gegeven in de realisatie van de bezuinigingsmaatregelen. De balans ultimo 2016, en de toelichting op de balans, zijn onderdeel van de financiële verantwoording. In het kader van nieuwe regelgeving is als nieuw onderdeel een financieel overzicht van projecten en investeringen toegevoegd.

Bijlagen

Na de verklaringen zijn als bijlagen toegevoegd de SiSa-verantwoording en de productrealisatie (specificatie van lasten en baten op beleidsproductniveau).

Webversie

De webversie van de jaarstukken is te vinden onder: Jaarstukken2016.assenfinancieel.nl

Hoofdpijnen 2

Inleiding

Wij zijn met vertrouwen begonnen aan de tweede helft van onze bestuursperiode. In die tweede helft werken we met onverminderde energie aan het realiseren van de diverse FlorijnAs-projecten, blijven we investeren in duurzaamheid en zoeken we op diverse terreinen de samenwerking met maatschappelijke partners. Daarmee verwachten we in 2018 de stad op een goede manier te kunnen overdragen aan het volgende college.

Samenwerking is een belangrijk speerpunt voor dit college. We bereiken meer voor onze stad als we actief de samenwerking zoeken met maatschappelijke partners en waar mogelijk aansluiten bij initiatieven vanuit de samenleving. Op tal van terreinen zagen we diverse vormen van samenwerking ontstaan. Het ging daarbij zowel om beleidsontwikkeling als de uitvoering van beleid. De gezamenlijke training 'Werken in Netwerken' ondersteunt onze medewerkers en maatschappelijke organisaties bij het maken van deze beweging.

De nieuwe manier van werken kreeg ook zijn beslag in de binnenstad. Onder leiding van een externe procesbegeleider spraken betrokkenen over een nieuwe visie. De gemeente was daarbij een van de deelnemers aan de gesprekken. De visie moet meer focus geven in de aanpak van vraagstukken waar de binnenstad voor staat en bestaande ontwikkelingen versterken. Het nieuwe evenementenportaal moet leiden tot betere afstemming en aansprekende evenementen in met name de binnenstad.

Het streven naar een energieneutraal Assen is voor het gemeentebestuur een van de topprioriteiten. Vandaar ook dat we hiervoor extra middelen hebben vrijgemaakt. Onze inzet was gericht op energiebesparing, duurzame energieopwekking en een zo duurzaam mogelijke wijze van afvalinzameling. Het is goed om te merken dat deze inzet op veel draagvlak kon rekenen bij inwoners en bedrijven. We zagen in 2016 diverse initiatieven om zelf duurzame energie op te wekken. Door het beschikbaar stellen van zonnepanelen en het mogelijk maken van zonneparken ondersteunden we dit. Onze inwoners hebben zich de nieuwe manier van afvalinzameling snel eigen gemaakt. Resultaat is dat de hoeveelheid restafval sterk afnam. Ook dit droeg bij aan het bereiken van onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

In het tweede jaar na de decentralisaties gaven we verder vorm aan het transformeren van zorg en ondersteuning. Met het resultaatgericht inkopen van Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdhulp, waartoe we in 2016 besloten, willen we deze ontwikkeling verder versnellen. Deze nieuwe manier van inkoop gebeurde in nauwe samenwerking met zorgaanbieders.

Vaart Welzijn versterkte zijn positie. De vier Buurteams kennen de wijken en worden gekend in de wijk. Daarmee zijn ze voor inwoners een laagdrempelig aanspreekpunt en toegang tot diverse vormen van hulp en ondersteuning. Doordat Vaart Welzijn zich aansloot bij Mijn Buurt Assen, is de verbinding tussen welzijn en leefbaarheid versterkt.

Op verschillende onderdelen hebben we samengewerkt met andere overheden. Zo deden we de inkoop van Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdhulp samen met de gemeenten uit Noord- en Midden-Drenthe. De gemeentelijke belastingen en personeelsadministratie doen we in samenwerking met Tynaarlo en Aa en Hunze. Op economisch terrein was er sprake van diverse samenwerkingsverbanden om een impuls te geven aan de regionale economie.

Mede als gevolg van de aantrekkende economie was er sprake van een duidelijk herstel van de woningmarkt. Dit gaf een impuls aan de woningbouw in onder andere Diepstroeten en Kloosterveen. De nieuwe woonvisie vertaalden we in prestatieafspraken met de woningcorporaties. In eerste instantie voor één jaar maar met de intentie om voor langere tijd afspraken te maken.

Financieel gezien staat de gemeente Assen er goed voor. We sloten 2016 af met een positief resultaat (voor bestemming). Financiële risico's zijn in beeld en beheersbaar. De kritische signalen van de accountant namen we ter harte. Met een verbeterplan zijn we begonnen de belangrijkste financiële processen beter op orde te krijgen.

College van burgemeester en wethouders

Burgemeester Marco Out

Portefeuille: Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken en burgerzaken, Ambassadeursfunctie en representatie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, Lobby, en Sinterklaas.

Wethouder Albert Smit - Partij van de Arbeid

Portefeuille: Financiën en belastingen, Gebiedsgericht werken, Wijkbeleid, Grondzaken en Grondbedrijf, Internationale betrekkingen, Minimabeleid, Participatiewet en WSW, Werk en inkomen, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Schuldhulpverlening, Sport, Werkgelegenheid, Wonen.

Wethouder Maurice Hoogeveen - D66

Portefeuille: Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, en Regionale samenwerking, Cultuur, De Nieuwe Kolk, Deregulering, Economische zaken, Industrie, MKB/innovatie ICT, Digitale overheid, Onderwijs, inclusief kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, Personeel en organisatie ook ambtelijke huisvesting, Promotie algemeen/city-marketing, Publieke dienstverlening, Stuurgroep Binnenstad (voorzitter).

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe - ChristenUnie

Portefeuille: Coördinerend wethouder en voorzitter stuurgroep FlorijnAs, Jeugd en gezin, Maatschappelijke opvang, Milieubeleid/afvalbeheer-duurzaamheid, Regiovisie, Verkeer en vervoer, Verslavingszorg, Volksgezondheid.

Wethouder Ruud Wiersema - Stadspartij Plop

Portefeuille: Antidiscriminatie, Coördinatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)/individuele verstrekkingen, Evenementen, Groen en grijs/openbare werken, Markten/kermessen, Monumentenzorg, Recreatie en Toerisme, Stadsvernieuwing, Vastgoed, Welzijn, Sociaal en maatschappelijk werk.

Gemeentesecretaris Theo Dijkstra

Gemeentesecretaris: eerste strategisch adviseur college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur gemeentelijke organisatie.

Hoofdpijnen beleidsuitvoering

Wonen in Assen

De Strategienota Ruimte is door de raad vastgesteld. Het herstel op de woningmarkt zette door en er werden veel woningen verkocht. De druk op de sociale huursector bleef onverminderd hoog. De aanzienlijke taakstelling van 183 te huisvesten statushouders werd met 203 vestigingen ruimschoots gerealiseerd. De Woonvisie Assen 2016 werd vastgesteld. Er is een start gemaakt met de implementatie van de Omgevingswet.

De beeldkwaliteit in de openbare ruimte was gemiddeld genomen in orde. Er is een aantal groot onderhoudsprojecten voorbereid en uitgevoerd. De natuurontwikkeling in Amelte met onder andere beekherstel, bosaanplant, aanleg van paden en het familiepad is afgerond.

De Cityline is in januari 2016 als pilot Publiek Vervoer echt van start gegaan. Na de zomer bedroeg het aantal reizigers 900 tot 1.000 per week. Het verkeersmanagementsysteem is opgeleverd.

We hebben woningeigenaren gestimuleerd om zonnepanelen te plaatsen en hun woning te isoleren. We hebben de ondersteuning van initiatieven van bewoners en instellingen gecontinueerd. Zorginstellingen hebben rijkssubsidie gekregen voor zonnepanelen. Door een bestemmingsplanwijziging kunnen de bewoners uit Ubena een zonnepark realiseren. Voor de renovatie van de flat Ellen hebben we voor de vereniging van eigenaren een financieel model ontwikkeld, waarvoor landelijk belangstelling is. En we hebben een subsidie van de Regio Groningen - Assen gekregen voor het project 'Samen Besparen' in de Lariks.

Onze eigen gebouwen blijven we verduurzamen. Het beleid hebben we aangescherpt in 'Naar een energie-neutraal Assen - visie energietransitie'.

In mei 2016 is het omgekeerd inzamelen succesvol ingevoerd. De inwoners van Assen hebben de verandering goed en serieus opgepakt. Dit resulteerde in de reductie van het restafval.

Werken in Assen

In 2016 merkten we nog niet direct het effect van het herstel van de economische crisis. Wel is de nieuwe uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet gestart, waardoor mensen via één toegang worden toegeleid naar regulier werk of vormen van participatie.

De FlorijnAs kreeg zichtbaar gestalte. Binnen de Blauwe As en de Stadsboulevard Noord zijn diverse projecten op-

geleverd. Verder is een aantal projecten in uitvoering genomen, waaronder het Stationsgebied. Het economisch beleid stond onder andere in het teken van versterking van de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven. Grootschalige projecten zoals het Factory outlet center (FOC) en Sensor City werden getypeerd door dynamiek en veel aandacht.

Meedoen in Assen

Bij Jeugdhulp en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) stond 2016 voor een belangrijk deel in het teken van het verder inregelen van de decentralisatie en de gezamenlijke resultaatgerichte inkoop met de gemeenten in Noord- en Midden-Drenthe. Deze nieuwe manier van inkoop is gebeurd in goed overleg met zorgaanbieders. Tegelijkertijd kreeg de transformatie verder vorm waarbij een eerste verschuiving plaatsvond naar preventie en collectieve voorzieningen. Buurtteams kennen de wijken en worden gekend in de wijk. Dit maakt het mogelijk beter aan te sluiten bij de behoefte in de wijk. Vaart Welzijn heeft zich aangesloten bij Mijn Buurt Assen. Daarmee is de verbinding tussen welzijn en leefbaarheid versterkt.

Financiële problemen zijn een belangrijke belemmering voor inwoners om maatschappelijk actief te zijn. Daarom hebben we onze inzet op het bestrijden en voorkomen van deze problemen versterkt. Met succes, want steeds meer inwoners weten de bestaande regelingen te vinden en te benutten. Ook de nieuwe aanpak van laaggeletterdheid is erop gericht maatschappelijke participatie te bevorderen.

Met het in gebruik nemen van een aantal sportvoorzieningen, zoals de wielervedbaan en de topsporthal bij het Dr. Nassaucollege, beschikt Assen over een nog breder aanbod. Daarmee bieden we volop mogelijkheden aan breedtesporters en topsporters in Assen. Ook biedt dit kansen voor het organiseren van aansprekende sportevenementen.

Aantrekkelijk Assen

De procesmanager voor de binnenstad van Assen is gestart en heeft in overleg met alle betrokkenen een visie voor de binnenstad opgesteld.

De stichtingen Theater en Bioscoop De Nieuwe Kolk en Bibliotheek Assen hebben in 2016 de voorbereidingen getroffen voor een inhoudelijke samenwerking en bestuurlijke fusie. Wij hebben in 2016 samen met de culturele partners gewerkt aan een cultuuragenda.

In 2016 zijn we gestart met de ontwikkeling van een evenementenportaal. Ons vertrekpunt is dat evenementen niet op zichzelf staan. Ze zijn ingebed en ondersteunen cultuurbeleid, sportbeleid, toerisme en recreatie.

In 2016 hebben we de in 2015 ingevoerde maatregelen om het parkeerbedrijf gezond te houden geëvalueerd. Op basis van de evaluatie is de maximale parkeerduur op straat in de binnenstad geüniformeerd. Voor een deel van het Veemarktterrein is - als pilot - een blauwe zone ingevoerd.

Het fundament voor de aanpak voor personen met verward gedag is gelegd en vastgesteld. In de aanpak van de overlastgroepen hebben we diverse maatregelen genomen, zoals samscholingsverboden. Bij de aanpak van criminaliteit hebben we de focus gelegd op de verkoop van gestolen goederen door een digitaal opkoopregister in te voeren. Voor de veiligheid van onze politieagenten hebben we bodycamera's aangeschaft.

Samen werken aan Assen

Het thema overheidsparticipatie heeft op verschillende manieren vorm gekregen. Zo organiseerde de raad discussieavonden over duurzaamheid, economisch beleid en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdhulp. De training 'Werken met Netwerken' biedt voor gemeente en maatschappelijke partners een gezamenlijke basis om op basis van gelijkwaardigheid samen te werken. Ook de pilot 'Ruimte geven in maatschappelijk vastgoed' speelt in op de veranderende verhoudingen tussen gemeente en maatschappelijke partners.

De gemeentelijke samenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo is op weg. De praktijk laat zien dat de samenvoeging van de personeelsadministratie eenvoudiger is dan van Belastingen. Het inrichten van processen en systemen is hier nog in gang. De NG4 heeft zich in 2016 gepositioneerd als serieuze partner in samenwerkingsverbanden.

Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over het vestigen van rijksdiensten. Een vervoersunit van de Dienst Justitiële Inrichtingendienst is nu gevestigd in de kazerne. Ook zijn afspraken gemaakt over de leegstand in de gebouwen van de rechtbank.

Economische samenwerking kreeg verder vorm in de regio Groningen Assen. Het Economisch Platform organiseerde hiervoor twee grote bijeenkomsten. Verder werd gewerkt aan de bereikbaarheid van de regio via een aantal grote projecten. Binnen het SNN is een discussie over de toekomst gestart. De nadruk ligt op het toenemend belang van netwerken.

Op het gebied van dienstverlening werken we met servicewaarden om de kwaliteit beter te kunnen bewaken. Voor inwoners die moeite hebben mee te komen in de samenleving hebben we de telefonische bereikbaarheid verbeterd. Hierdoor krijgen ze sneller de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben.

Bedrijfsvoering

Op het gebied van overheidsparticipatie zijn er in 2016 stappen gezet. Op verschillende manieren betrokken we inwoners en belanghebbenden bij plannen en ontwikkelingen en wij sloten zo goed mogelijk aan bij initiatieven uit de samenleving. Met de training Werken met Netwerken ondersteunden we medewerkers en maatschappelijke organisaties om verder invulling te geven aan overheidsparticipatie.

Integriteit en informatiebeveiliging hebben veel aandacht gekregen. De introductie van zaakgericht werken is voorbereid.

In een snel veranderende samenleving is het belangrijk dat de kennis en vaardigheden van onze medewerkers mee ontwikkelen. Daarom hebben we extra ruimte gecreëerd voor medewerkers om opleidingen te volgen. Uit onderzoek bleek dat er medewerkers zijn die een behoorlijke psychosociale belasting ervaren. Hiervoor hebben we een plan van aanpak opgesteld.

Voor verschillende onderdelen van de organisatie hebben we veranderingen doorgevoerd in de verhouding tussen vast en flexibel personeel. Met het oog op continuïteit hebben we ervoor gekozen meer medewerkers in vaste dienst aan te nemen.

Vastgoed en grondbedrijf

In 2016 is een aantal gebouwen opgeleverd, onder andere Sporthal Olympus, de Wielerbaan, Dr. Nassau College locatie Quintus en multifunctionele accommodatie (MFA) Assen Oost. Ook is er een tweetal gebouwen verkocht.

Met het vaststellen van het document Vastgoed met rendement is de wijze waarop de gemeente omgaat met haar vastgoed transparanter geworden.

De gronduitgifte van woningbouwkavels sluit goed aan bij onze aannames uit de begroting, onze uitgifte van bedrijventerreinen loopt daarentegen daarop achter. De uitgifteprognose voor het grondbedrijf is geactualiseerd op basis van de Strategie Nota Ruimte 2016. In 2016 heeft het college het gemeentelijk grondbedrijf weer Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)-proof en Vennootschapsbelasting (Vpb)-proof gemaakt.

Algemeen financieel beleid

Er hebben zich in 2016 geen opvallende wijzigingen in de financiële positie voorgedaan. Die blijft gezond. De exploitatie over 2016 is met een positief resultaat afgesloten. Door de aantrekkende economie zijn de financiële vooruitzichten verbeterd.

Er is in 2016 ook financieel gezien verder uitvoering gegeven aan de ambities uit het collegeprogramma 'mijn Assen' en er is ruimte gemaakt om een aantal belangrijke knelpunten in het beleid en de bedrijfsvoering op te lossen. De financiële kaders voor de realisatie van de

ambities uit de mid term review zijn vastgesteld. Ondertussen is uitvoering gegeven aan de resterende bezuinigingen.

Financiële risico's zijn gemonitord en in control gebracht. Het weerstandsvermogen is, mede door de verkoop van de Enexis-aandelen, versterkt en voldoet aan de veiligheidsnorm. De reservepositie was en blijft robuust. Het eigen vermogen is verstrekt en de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille is verder verbeterd.

De intergemeentelijke samenwerking op het terrein van de heffing en inning van belastingen heeft in 2016 vervolg gekregen.

Eind 2016 is het 'Verbeterplan Financieel Beheer' vastgesteld. Hiermee speelden we in op de opmerkingen die de accountant heeft gemaakt over de jaarrekening 2015 en de wens om beter te kunnen sturen op financiële processen. De 'Nota reserves en voorzieningen' was daarvan het eerste tastbare bestuurlijke resultaat. De nota 'Waardering en afschrijvingsbeleid' en de 'Financiële verordening' zijn geactualiseerd. Er is een begin gemaakt met de uitvoering van noodzakelijke verbeteracties in het financieel en administratief beheer. De raad heeft het initiatief genomen om haar kaderstellende en controlerende rol te verbeteren.

De gevolgen van de stelselwijzigingen van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording en de invoering van vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen zijn in kaart gebracht en uitgewerkt.

Financieel resultaat en resultaatbestemming 2016

Financieel resultaat 2016

Resultaat

De uitvoering van de begroting 2016 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 16,6 miljoen. Dit betreft het rekeningresultaat voor resultaatbestemming. Een aantal bijzondere incidentele factoren is sterk bepalend geweest voor dit financieel resultaat:

- Verkoop Enexis-aandelen van € 9,2 miljoen.
- Vrijval ruimte Gemeentelijk Sociaal Deelfonds boven 10%-plafond van € 5,8 miljoen.
- Voorgenomen budgetoverheveling van € 3 miljoen.

Indien we rekening houden met deze incidentele factoren van totaal € 18 miljoen is het jaar 2016 afgesloten met een negatief resultaat van € 1,4 miljoen. In de Na-jaarsnota was een voordelig resultaat van € 2,0 miljoen geprognosticeerd. Verderop in dit hoofdstuk wordt dit resultaat nader geanalyseerd.

Verkoop Enexis aandelen

In 2016 is besloten 34% van de aandelen van Enexis te verkopen. Deze transactie is afgerond en heeft geresulteerd in een opbrengst van € 9,2 miljoen. Zoals in de Na-jaarsnota al aangegeven stellen we voor deze vrijkomende middelen toe te voegen aan de algemene reserve (zie voorstel resultaatbestemming).

Uitkomst sociaal domein en stand Gemeentelijk Sociaal Deelfonds

In 2016 zijn we binnen de beschikbare rijksmiddelen voor het sociaal domein gebleven. Per saldo was er sprake van een onderbesteding van totaal € 4,7 miljoen in de budgetten voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugd en Participatiewet. Daarnaast hebben in het jaar 2016 ook afrekeningen over het jaar 2015 plaatsgevonden, wat per saldo geresulteerd heeft in een voordeel van € 6,2 miljoen. Conform de afspraken zijn deze voordelige saldi (totaal € 10,9 miljoen) in eerste instantie volledig afgestort ten gunste van het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

In de financiële spelregels rondom het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds is echter afgesproken dat dit fonds maximaal 10% mag bedragen van de toegekende rijksmiddelen voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (inclusief het Asser aandeel Beschermd Wonen), Jeugd

en Participatiewet. Het meerdere komt ten gunste van het jaarrekeningresultaat. Uitgaande van de rijksmiddelen die Assen in 2016 heeft ontvangen mag het fonds met dat uitgangspunt maximaal € 6,9 miljoen bedragen. Met de donatie van € 10,9 miljoen zou het fonds ultimo 2016 uitkomen op een bedrag van € 12,7 miljoen, hetgeen € 5,8 miljoen meer is dan het afgesproken plafond. Dit bedrag wordt ten gunste van het resultaat 2016 gebracht.

Vooruitkijkend naar het meerjarenperspectief van het sociaal domein zien we de rijksmiddelen de komende jaren verder afnemen. Van ruim € 96 miljoen in 2015 naar ruim € 87 miljoen in 2021. Uitgaande van gelijkblijvende uitgaven zou er in totaliteit op deze middelen de komende jaren nog geen sprake zijn van een tekort. Echter kijkend naar de afzonderlijke onderdelen zien we bij de Wmo en vooral de Jeugd wel tekorten ontstaan (€ 1,5 tot € 2 miljoen per jaar). Bij de Participatiewet is de verwachting dat dit budgettaire neutraal verloopt en eventuele tekorten zullen door Alescon moeten worden opgevangen. Het compenserende voordeel zit op Beschermd Wonen, circa € 2 miljoen. Er bestaat echter een reëel risico dat de rijksmiddelen voor Beschermd Wonen voor Assen in de toekomst naar beneden worden bijgesteld. Zo werkt het Rijk momenteel aan een ander objectief verdeelmodel en bestaat het plan om de middelen te decentraliseren naar alle gemeenten, in plaats van centrumgemeenten. Deze beide maatregelen zouden in het nadeel van Assen kunnen werken. Mochten de middelen voor Beschermd Wonen afnemen, dan kunnen de tekorten in het sociaal domein tot en met 2021 nog opgevangen worden vanuit het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds. Het is in principe niet nodig om het surplus boven de 10%, ad € 5,8 miljoen, beschikbaar te houden voor het sociaal domein.

Naast de reguliere bestedingen in het sociaal domein is een lijst met maatregelen opgesteld, gericht op transformatie en preventie in het sociaal domein. Dit betreffen eenmalige uitgaven, soms over meerdere jaren. In totaliteit gaat het hierbij om een bedrag van ongeveer € 2,9 miljoen. Op grond van het voorgaande lijkt het niet verstandig deze maatregelen uit het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds te financieren, maar zou voor dekking van deze maatregelen een beroep kunnen worden gedaan op de algemene middelen, waar het surplus aan is toegevoegd.

Budgetoverheveling naar 2017

Wij hebben de raad in februari per brief geïnformeerd over de voorgenomen budgetoverheveling. Het totaalbedrag van het definitieve voorstel tot budgetoverheveling bedraagt € 3 miljoen. Deze in 2016 vrijgevallen activiteitenbudgetten dienen, met het oog op verdere uitvoering en realisatie van het door de raad vastgestelde beleid, in 2017 beschikbaar te blijven.

Overige factoren

Naast bovengenoemde bijzondere factoren is rekening gehouden met de verkoop van een pand waarop een boekwinst van € 0,2 miljoen is behaald. Conform eerdere besluitvorming omtrent verkoop van vastgoed wordt de verkoopwinst toegevoegd aan de algemene reserve. Verder is met betrekking tot maatschappelijke opvang in 2015 op basis van een besluit van het bestuurlijk overleg van de deelnemende gemeenten € 0,5 miljoen onttrokken aan de voorziening Maatschappelijke Opvang ten gunste van Beschermd Wonen. Aangezien achteraf is ge-

bleken dat sprake is van een aanzienlijk overschot op Beschermd Wonen heeft het bestuurlijk regio overleg Beschermd Wonen – Maatschappelijke Opvang, van de deelnemende gemeenten in november 2016 besloten deze onttrekking in 2016 terug te draaien. Om uitvoering te geven aan dit besluit in de resultaatbestemming stellen we voor om dit bedrag weer toe te voegen aan de reserve Maatschappelijke opvang.

Realisatie bezuinigingen

De in 2016 op de programma's en bedrijfsvoering rustende bezuinigingsopgave bedroeg € 4,9 miljoen. Tussentijdse beoordeling heeft op onderdelen geresulteerd in het deels en/of geheel schrappen van de bezuinigingen op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte, op de gemeentelijke huisvesting en op de bedrijfsvoering. Verder is bij amendement door de raad besloten af te zien van de oorspronkelijk voor deze bestuursperiode afgesproken boventrendmatige verhogingen van de onroerende zaakbelastingen. Als gevolg van de tussentijdse bijstellingen is de oorspronkelijke bezuinigingsopgave in totaal met € 2,5 miljoen structureel verlaagd.

Exploitatieresultaat 2016 (bedragen in € *1.000)	16.617	V
Budgetoverheveling naar 2017 met het oog op verdere beleids- en/of planuitvoering	-2.976	
Verkoopopbrengst aandelen Enaxis ten gunste van de algemene reserve	-9.156	
Verkoopopbrengst gemeentelijk pand ten gunste van de algemene reserve	-175	
Correctie 2015 inzake Beschermd Wonen, toevoegen aan reserve maatschappelijke opvang	-450	
Verrekening saldo projecten onderhanden werk naar 2017	-250	
Rekeningresultaat na voorstel resultaatbestemming	3.610	V

Resultaten per programma

Zoals aangegeven is de uitvoering van de begroting 2016 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 16,6 miljoen. En indien rekening wordt gehouden met de bijzondere incidentele factoren is het jaar 2016 afgesloten met een beperkt negatief resultaat van € 1,4 miljoen. De uitvoering van de programmabegroting heeft

zich dus als geheel nagenoeg volledig binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders voltrokken. De resultaten van de programma's in 2016 zien er, afgezet tegen de begroting enerzijds en de prognoses in de Najaarsnota anderzijds, als volgt uit:

Resultaten programma's				(bedragen * € 1.000)	
	Begroting	Prognose	Rekening	Saldo 2016	
	2016	najaarsnota	2016	totaal	V / N
Programma's					
Wonen in Assen	-258	-191	-502	-244	N
Werken in Assen	-27.822	-27.644	-28.295	-474	N
Meedoen in Assen	-89.477	-88.657	-89.648	-171	N
Aantrekkelijk Assen	-10.051	-9.861	-9.589	463	V
Samen werken aan Assen	-4.365	-3.835	-4.024	341	V
Bedrijfsvoering	-43.624	-43.084	-43.356	268	V
Vastgoed en Grondbedrijf	-18.182	-18.095	-18.528	-346	N
Resultaat Programma's	-193.779	-191.367	-193.941	-162	N
Algemeen financieel beleid					
Onvoorzien/incidenteel	-296	-346	0	296	V
Belastingheffing	16.260	16.260	16.069	-191	N
Financiering/Belegging	8.779	9.372	19.647	10.868	V
Gemeentefonds	184.082	161.531	184.494	412	V
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	-30	-30	N
Overige algemene middelen	-958	60	-1.980	-1.023	N
Voorzieningen	-660	-660	-493	167	V
Resultaat renteverdeling	5.937	5.145	3.684	-2.253	N
Saldo van baten en lasten alg.fin.beleid	212.969	191.361	221.390	8.422	V
Mutaties in reserves	-19.116	3.962	-10.832	8.108	V
Resultaat algemeen financieel beleid	194.028	195.323	210.558	16.530	V
Resultaat voor bestemming	249	3.956	16.617	16.368	V

Resultaatbepalende factoren

Buiten de hiervoor reeds benoemde bijzondere incidentele voordelen (verkoop Enexis aandelen ad € 9,2 miljoen, vrijval ruimte Gemeentelijk Sociaal Deelfonds boven 10%-plafond ad € 5,8 miljoen en voorgenomen budgetoverheveling ad € 3 miljoen) hebben onderstaande ontwikkelingen het rekeningresultaat 2016 in belangrijke mate beïnvloed.

Positieve afwijkingen ten opzichte van de begroting

Vrijval kapitaallasten, € 3,1 miljoen V

Er is sprake van incidentele vrijval van kapitaallasten. Oorzaken hiervan zijn:

Latere oplevering van een aantal gebouwen (onderwijs-huisvesting Dr. Nassau College, De Parel en De Atlas, sporthal Olympus en multifunctionele accommodatie (MFA) Assen Oost).

Diverse investeringen in vervoermiddelen, kantoorinventaris en ICT zijn uitgesteld, lopen nog, of zijn later opgeleverd dan gepland. Om invulling te kunnen geven aan de bezuinigingsopgave is ook een aantal vervangingsinvesteringen geschrapt.

Gemeentefonds, € 1,6 miljoen V

Assen ontving als nadeelgemeente in 2016 de eerste tranche van de 'tijdelijke cumulatierегeling nadeelgemeenten'. Deze regeling is ingesteld om gemeenten, die zowel door de herijking als door de nieuwe verdeelmodellen in het sociaal domein fors nadeel ondervinden, tijdelijk tegemoet te komen. Deze middelen zijn in 2016 tijdelijk als risicobuffer voor het opvangen van tegenvallers binnen de begroting gereserveerd. Omdat ze niet voor dat doel benodigd waren zijn ze, in lijn met de besluitvorming bij de begrotingsbehandeling 2017, vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat. Voor 2016 ging het om een bedrag van € 1,2 miljoen. Daarnaast is de algemene uitkering 2016 door actualisatie van landelijke en lokale verdeelparameters € 0,24 miljoen hoger dan geraamd en is over 2015 een na-uitkering van € 0,12 miljoen ontvangen.

Bedrijfsvoering Werkplein Drentsche Aa (WPDA), 0,5 miljoen V

Op de bedrijfsvoeringskosten van het WPDA kon over het boekjaar 2016 een niet begroot bedrag aan compensabele btw (BCF) worden verrekend.

Vrijval voorziening Vennootschap BV € 0,5 miljoen V

In het kader van de overname van Essent door RWE is het restantdeel van de in 2009 gevormde voorziening Vennootschap BV ad € 0,5 miljoen in 2016 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. Dit betreft een incidenteel voordeel.

Leerlingenvervoer, € 0,5 miljoen V

Zoals in de Najaarsnota al aangegeven is er in 2016, net als over het jaar 2015, sprake van een forse onderbesteding in het budget voor leerlingenvervoer. Oorzaken hiervan zijn het uitblijven van de verwachte volume-effecten, de versterking van het speciaal onderwijs in Assen (waardoor er minder leerlingen vanuit Assen vervoerd hoeven te worden) en het aanspreken van ouders op 'eigen kracht'.

Negatieve afwijkingen ten opzichte van de begroting

Exploitatie vastgoed, € 2,5 miljoen N

De totale kosten voor beheer en onderhoud van gemeentelijk vastgoed zijn net als in 2015 hoger uitgevallen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het op peil brengen van de onderhoudsvoorzieningen op basis van geactualiseerde onderhoudsplannen. Verder zijn de onderhoudskosten per vierkante meter vloeroppervlak voor onder andere Multifunctionele accommodaties, bedrijfsgebouwen en voor sport en ontspanning in de praktijk hoger dan begroot. Dit wordt voor een deel gecompenseerd door hogere huur- en exploitatieopbrengsten.

Uitkeringen Buig, € 1,5 miljoen N

De uitkeringslasten Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (Buig) zijn hoger vanwege een lichte stijging van het aantal uitkeringen (inclusief zak- en kleedgeld) en een loonkostensubsidie. Dit wordt voor een deel gecompenseerd doordat de definitieve toekenning rijksbijdrage Buig licht naar boven is bijgesteld.

Projectdekking bedrijfsvoeringskosten € 1,2 miljoen N

Zoals al vermeld in de Voor- en Najaarsnota zorgt een terugloop in projecten (inclusief grondexploitatie) voor minder projectmatige dekking voor de (vaste) bedrijfsvoeringskosten. Naast een dalende projectenportefeuille bevindt zich een aantal projecten nog in een voorbereidingsfase. Doordat een directe dekking uit projecten en/of het grondbedrijf ontbreekt, zijn deze lasten verschoven naar de exploitatie. Door minder inzet op projecten staan hier ook lagere personeelskosten tegenover.

Renteresultaat € 1,0 miljoen N

Factoren die het (interne) renteresultaat hebben bepaald zijn de aanmerkelijke lagere financieringsbehoefte onder meer als gevolg van vertraging in de uitvoering van geplande investeringen, wijzigingen in omvang en samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en mutaties in de toerekening van rente aan de producten, projecten en aan de gemeentelijke grondexploitatie. De toerekening van rente aan de gemeentelijke grondexploitatie is in 2016 afgestemd op de gewijzigde

rekenregels van het nieuwe Besluit begroting en verantwoording (BBV). Aangezien hier sprake is van een interne rentecalcuatie en –verdeling staan hier voordelen op andere onderdelen van de jaarrekening tegenover.

Beheer openbare ruimte, € 0,6 miljoen N

Door financiële verplichtingen aan partijen binnen het sociaal domein met betrekking tot de inzet van WSW-medewerkers en MEEwerkers is er sprake van extra inzet in het beheer van de openbare ruimte. De op dit onderdeel voorgenomen bezuiniging is inmiddels deels vervalten en de begroting 2017 is hierop aangepast.

Bijzondere bijstand, meedoenbeleid en kwijtscheldingen, 0,6 miljoen N

Net als in het jaar 2015 is er meer aanspraak gemaakt op de bijzondere bijstand, met name vanwege de toename van de kosten van beschermingsbewind. De doelgroep van het meedoenbeleid is uitgebreid door het hanteren van de 120% bijstandsnorm. Daarnaast zijn er ook meer kwijtscheldingen verleend.

Voorzieningen personeel, 0,6 miljoen N

Zoals bekend is er in het kader van de overdracht van het welzijnswerk aan Vaart Welzijn sprake van frictiekosten. De dekking van deze kosten bestaat onder meer uit de, voor de jaren 2016 tot en met 2021, aanwezige financiële ruimte binnen het programma Meedoen. Aangezien de volledige toekomstige financiële verplichtingen in één keer moeten worden voorzien, was het noodzakelijk om de voorziening ultimo 2016 met bijna € 0,3 miljoen te versterken. De komende jaren zal deze last weer gecompenseerd worden vanuit de financiële ruimte binnen het programma Meedoen. Daarnaast dient in het kader van de Werktijdenregeling voor medewerkers die vallen onder een bijzondere regeling nog een overwerkvergoeding te worden uitbetaald over de jaren 2012 tot en met 2016 (totaal € 0,3 miljoen).

Lasten raad en college inclusief voormalig bestuur, € 0,5 miljoen N

Op grond van lopende verplichtingen voor de pensioenen van (oud-) bestuurders (algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)) was een aanvullende storting in de voorziening noodzakelijk.

Grondexploitatie

De opbrengsten uit grondverkoop bedragen € 2,5 miljoen. In de jaarrekening heeft dit echter geen direct effect op het resultaat aangezien de productiekosten (bouw- en woonrijp maken en planontwikkeling) en verkoopopbrengsten per saldo worden geactiveerd.

Op het complex Oostergoo/Schakel terrein heeft een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van € 0,5 miljoen. De voorziening correctie voorraadwaarde is verlaagd als gevolg van verlaging van de rente conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), wat doorwerkt in de planjaren. Deze verlaging betekent een voordeel in het rekeningresultaat.

Er is een extra voorziening getroffen voor correctie voorraadwaarde van de Havenkade. In afwijking van de financiële grondslagen is de voorraadwaarde € 1,7 miljoen lager gewaardeerd dan de Woz-waarde, aangezien een aantal panden minder courant is en er sprake is van tijdelijke huurcontracten en leegstand.

Verder is sprake van een nadeel als gevolg van de verplichte beperking van de looptijd voor werklandschap Assen-Zuid. Afsluiten van Het Palet geeft enerzijds een negatief resultaat, maar hier staat anderzijds vrijval van de voorziening en weerstandsreserve tegenover, waardoor dit per saldo geen resultaat-effect heeft.

Het jaarresultaat voor bestemming bedraagt € 1,2 miljoen voordelig. Met de vaststelling van de jaarrekening wordt het resultaat overeenkomstig de financiële grondslagen verrekend met de betreffende bestemmingsreserves binnen het grondbedrijf. Aangezien van de weerstandsreserve € 2,1 miljoen vrijvalt, bedraagt de toevoeging aan de algemene reserve van het grondbedrijf per saldo € 3,3 miljoen.

De uitkomst van de bouwgrondexploitatie heeft geen effect op het rekeningresultaat van de Algemene Dienst. Voor een toelichting op het verloop van de grondexploitatie verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.

Afwijkingen ten opzichte van de Najaarsnota

In de loop van 2016 is in de uitvoering van het beleid en de begroting een positief financieel resultaat ontstaan van € 16,6 miljoen. Het geprognosticeerde resultaat in de Najaarsnota bedroeg € 3,7 miljoen voordelig (voor bestemming) en de budgetoverheveling werd ingeschat op € 1,7 miljoen. Indien naast de voorgestelde budgetoverheveling van € 3 miljoen ook de overige bijzondere incidentele factoren in ogenschouw worden genomen is sprake van een positieve afwijking van € 1,3 miljoen ten opzichte van de afgegeven eindejaarsprognose in de Najaarsnota.

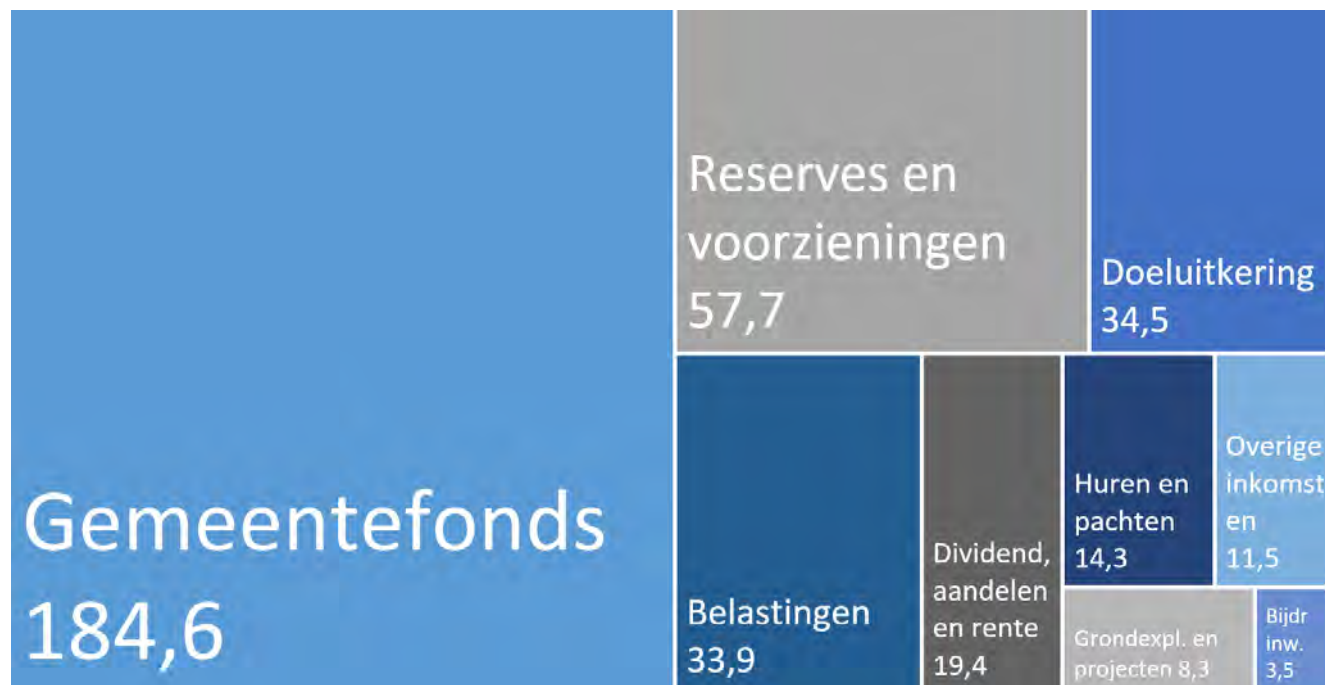
In het hoofdstuk financiële verantwoording zijn de afwijkingen per programma verder gespecificeerd.

Analyse rekeningresultaat t.o.v. de begroting en prognose Najaarsnota (bedragen € 1.000)

Onderwerp	Afwijking ten opzichte van de begroting		
	Prognose Najaarsnota	Resultaat Jaar-rekening	Verschil JR - NJN
Exploitatieresultaat	3.707	16.368	12.661
Voorstel resultaatbestemming:			
- budgetoverheveling	1.680	2.976	-1.296
- verkoopopbrengst aandelen Enexis ten gunste van de algemene reserve	0	9.156	-9.156
- verkoopopbrengst gemeentelijke pand t.g.v. de algemene reserve	0	175	-175
- correctie 2015 inzake beschermd wonen, toevoegen aan res.maatsch.opvang	0	450	-450
- verrekening saldo projecten onderhanden werk naar 2017	0	250	-250
Rekeningresultaat na resultaatbestemming	2.027	3.361	1.334

Inkomsten en uitgaven jaarrekening gemeente Assen 2016

Inkomsten € 367,7 miljoen

Uitgaven € 351,2 miljoen

Resultaatbestemming

Het resultaat van de jaarrekening 2016, rekening houdend met de op grond van aanvaard beleid en besluitvorming vastliggende stortingen en onttrekkingen aan reserves, bedraagt in totaal € 16,6 miljoen voordelig.

Resultaatbestemming	(bedragen * € 1.000)
Saldo van baten en lasten 2016	10.449
Stortingen en onttrekkingen aan reserves conform besluitvorming en aanvaard beleid	6.406
Gerealiseerde resultaat 2016	16.617
Storting in de reserve jaarovergang 2016-2017	-2.976
Verkoopopbrengst aandelen Enexis ten gunste van de algemene reserve	-9.156
Verkoopopbrengst gemeentelijke pand ten gunste van de algemene reserve	-175
Correctie 2015 inzake beschermd wonen, toevoegen aan reserve maatschappelijke opvang	-450
Verrekening saldo projecten onderhanden werk naar 2017	-250
Resultaat 2016 na voorstel resultaatbestemming	3.610

Vorming reserve jaarovergang 2016-2017

Met de raad is afgesproken om de niet bestede budgetten eerst te laten vrijvallen ten gunste van het resultaat. Vervolgens hebben wij geïnventariseerd welke van die budgetten in 2017 beschikbaar moeten blijven. Wij zijn daarbij uitgekomen op een definitief nettobedrag van afgerond € 3 miljoen. Over de uitkomsten van de inventarisatie en de aard en omvang van de daarin opgenomen (restant)budgetten hebben wij de raad per brief op 9 februari 2017 geïnformeerd. Ten laste van het rekeningresultaat 2016 zal voor een bedrag van € 3 miljoen de 'reserve jaarovergang 2016-2017' worden gevormd. Dit is conform de afspraken in de financiële verordening artikel 212 van de Gemeentewet.

Verkoopopbrengst aandelen Enexis

In 2016 is besloten 34% van de aandelen van Enexis te verkopen. Deze transactie is afgerond en heeft geresulteerd in een opbrengst van € 9,2 miljoen. Zoals in de Najaarsnota al aangegeven willen we deze vrijkomende middelen toevoegen aan de algemene reserve om zodoende onze vermogenspositie verder te verbeteren.

Verkoopopbrengst gemeentelijke pand

Conform eerdere besluitvorming omtrent verkoop van vastgoed verlopen eventuele verloopwinsten/-verliezen via de algemene reserve. De boekwinst op het betreffende gemeentelijke pand van € 175.000 zal ten gunste worden gebracht van de algemene reserve.

Correctie 2015 inzake Beschermd Wonen

In 2015 is op basis van een besluit van het bestuurlijk overleg € 450.000 onttrokken aan de voorziening Maatschappelijke opvang ten gunste van Beschermd Wonen. Aangezien achteraf is gebleken dat sprake is van een aanzienlijk overschot op Beschermd Wonen heeft het bestuurlijk regio overleg Beschermd Wonen – Maatschappelijke Opvang van de deelnemende gemeenten in november besloten deze onttrekking in 2016 terug te draaien. Om uitvoering te geven aan dit besluit wordt voorgesteld dit bedrag weer ten gunste te brengen aan de reserve Maatschappelijke opvang.

Verrekening saldo projecten onderhanden werk

Een aantal onderhanden projecten dient conform de regelgeving tussentijds verrekend te worden. Het saldo van deze projecten (totaal € 250.000) is in 2016 ten gunste van de exploitatie gebracht. Via de resultaatbestemming stellen we voor dit saldo in 2017 weer ten gunste te brengen van de betreffende projecten.

Resterend resultaat

Het resterende overschot ad € 3,6 miljoen zal conform de afspraken ten gunste van de algemene reserve worden gebracht.

Programma's

1. Wonen in Assen
2. Werken in Assen
3. Meedoen in Assen
4. Aantrekkelijk Assen
5. Samen werken aan Assen
6. Bedrijfsvoering
7. Vastgoed en grondbedrijf
8. Algemeen financieel beleid

i Programmasamenvatting

De Strategienota Ruimte is door de raad vastgesteld. Het herstel op de woningmarkt zette door en er werden veel woningen verkocht. De druk op de sociale huursector bleef onverminderd hoog. De aanzienlijke taakstelling van 183 te huisvesten statushouders werd met 203 vestigingen ruimschoots gerealiseerd. De Woonvisie Assen 2016 werd vastgesteld. Er is een start gemaakt met de implementatie van de Omgevingswet.

De beeldkwaliteit in de openbare ruimte was gemiddeld genomen in orde. Er is een aantal groot onderhoudsprojecten voorbereid en uitgevoerd. De natuurontwikkeling in Amelte met onder andere beekherstel, bosaanplant, aanleg van paden en het familiepad is afgerond.

De Cityline is in januari 2016 als pilot Publiek Vervoer echt van start gegaan. Na de zomer bedroeg het aantal reizigers 900 tot 1.000 per week. Het verkeersmanagementsysteem is opgeleverd.

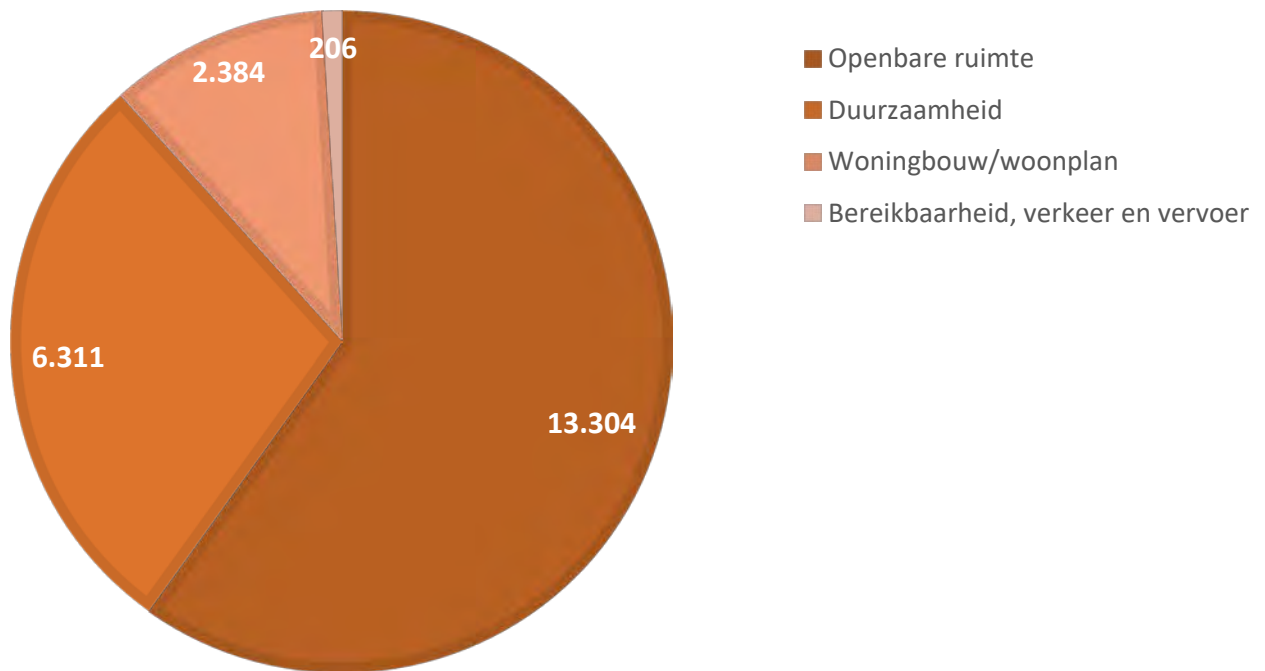
We hebben woningeigenaren gestimuleerd om zonnepanelen te plaatsen en hun woning te isoleren. We hebben de ondersteuning van initiatieven van bewoners en instellingen gecontinueerd. Zorginstellingen hebben rijkssubsidie gekregen voor zonnepanelen. Door een bestemmingsplanwijziging kunnen de bewoners uit Ubbena een zonnepark realiseren. Voor de renovatie van de flat Ellen hebben we voor de vereniging van eigenaren een financieel model ontwikkeld, waarvoor landelijk belangstelling is. En we hebben een subsidie van de Regio Groningen - Assen gekregen voor het project 'Samen Besparen' in de Lariks.

Onze eigen gebouwen blijven we verduurzamen. Het beleid hebben we aangescherpt in 'Naar een energie-neutraal Assen - visie energietransitie'.

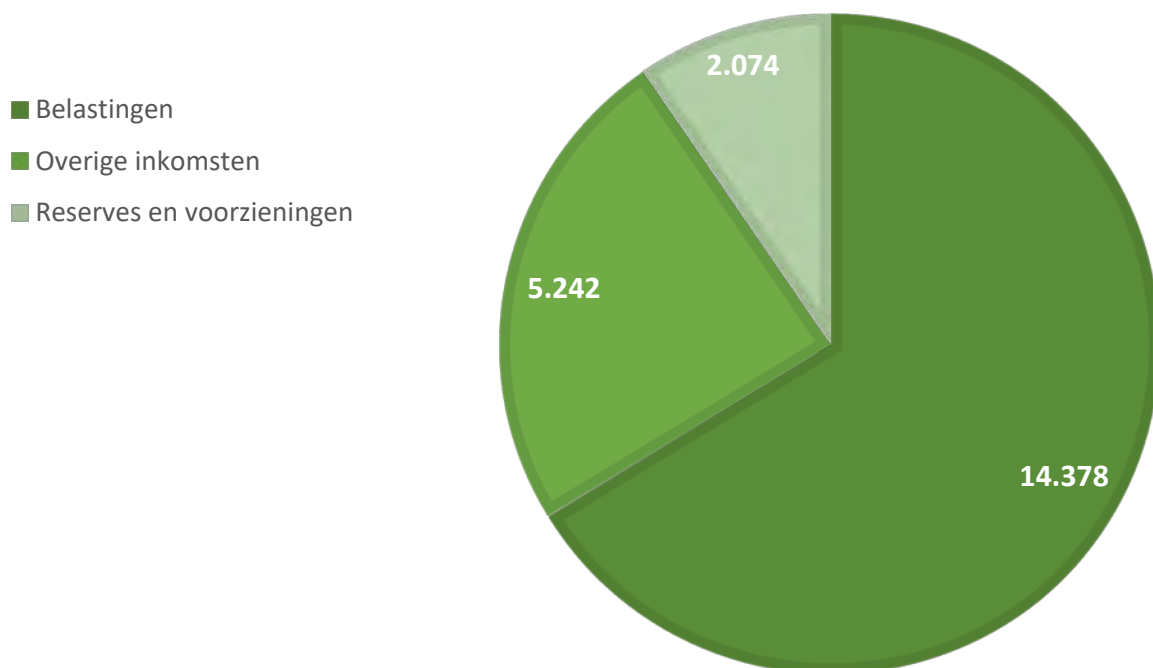
In mei 2016 is het omgekeerd inzamelen succesvol ingevoerd. De inwoners van Assen hebben de verandering goed en serieus opgepakt. Dit resulteerde in de reductie van het restafval.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 22.204 (bedragen * € 1.000)

Baten € 21.703 (bedragen * € 1.000)

1) Woningbouw en woonplan

Wat willen we bereiken?

We willen de groei van het woningaanbod faciliteren en zetten in op stimuleren van de woonvraag.

We bieden zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven.

Waar nodig passen we regels aan of schaffen we ze af.

We vinden het van belang dat onze huidige en toekomstige inwoners prettig wonen in Assen. Daarom willen we een evenwichtig programma van bouwplannen op inbreidings- en uitbreidingslocaties en inzet op kwaliteitsverbeteringen in de bestaande woningvoorraad en woonomgeving.

We willen ons woonbeleid en onze afspraken met woningcorporaties actualiseren.

Om onze groeiambitie en regionale afspraken te realiseren, gaan we 300 woningen bouwen, gevarieerd in aanbod en passend bij de vraag.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Ruimtelijke Ordening

De Strategienota Ruimte is door de raad vastgesteld. Hiermee spelen we in op de gewijzigde economische omstandigheden en bieden we een kader om snel en flexibel te reageren op nieuwe ontwikkelingen.

Het afgelopen jaar zijn vier bestemmingsplannen en één beheersverordening vastgesteld. Het betrof zowel nieuwe ontwikkelingen als actualisaties. Daarnaast zijn ook via omgevingsvergunningen afwijkingen van bestemmingsplannen gefaciliteerd. Hiermee werd zoveel mogelijk ruimte gegeven aan nieuwe initiatieven.

Woningbouw en woningmarkt

Het herstel op de woningmarkt zette door dankzij een lage rentestand en een aanhoudend hoog consumentenvertrouwen. Er werden veel woningen verkocht en de belangstelling voor de in verkoop gebrachte particuliere bouwkavels was groot. De druk op de sociale huursector bleef vooralsnog onverminderd hoog.

Mede dankzij het herstel van de koopmarkt werd er weer flink gebouwd in Assen. Er werden ruim 260 nieuwe woningen opgeleverd. Eind 2016 zaten nog ruim 400 vergunde woningen in de 'pijplijn'.

Het aantal inwoners groeide met bijna 500, waarvan ruim 460 personen uit een vestigingsoverschot (door migratie).

Huisvesting statushouders

De aanzienlijke taakstelling van 183 te huisvesten statushouders werd met 203 vestigingen ruimschoots gerealiseerd dankzij grote inzet van alle betrokken partijen: woningcorporatie Actium, Vluchtelingenwerk, Werkplein Drentse Aa, GKB, et cetera. Daarmee was Assen één van de best presterende gemeenten in Drenthe.

Naast reguliere huisvesting werden ook 36 Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV-ers) meegeteld die nog niet feitelijk zijn gehuisvest. Ze werden vooralsnog op grond van het Bestuursakkoord van november 2015 al wel meegeteld voor de taakstelling. Deze jongeren, die onder de hoede van voogdij-instelling Nidos in Assen worden opgevangen, zullen alsnog moeten worden gehuisvest zodra ze 18 jaar worden.

Woonvisie en prestatieafspraken

De Woonvisie Assen 2016 werd vastgesteld. Daarmee werd ons woonbeleid geactualiseerd en kregen de woningcorporaties de verplichting nieuwe prestatieafspraken

ken met de gemeente en de huurdersorganisaties te maken. Als eerste stap in dit proces hebben de zes woningcorporaties met bezit in Assen een 'bod' op de nieuwe woonvisie uitgebracht. Op basis hiervan zijn vervolgens nieuwe prestatieafspraken voor 2017 gemaakt tussen gemeente, woningcorporaties en hun huurdersorganisaties. Deze afspraken worden jaarlijks herzien.

Omgevingswet

Er is een start gemaakt met de implementatie van de Omgevingswet, waarbij het college en de raad geïnformeerd zijn over de te nemen stappen en besluitvorming over de aanpak is voorbereid. De raadswerkgroep Omgevingswet speelt hierin een belangrijke rol.

Diepstroeten

De ontwikkeling Woonpark Diepstroeten profiteerde van de verbeterde marktomstandigheden. De verkoop van zowel projectwoningen als particuliere bouwkavels liep goed. Er werden 45 nieuwe woningen opgeleverd en er zaten eind 2016 nog eens 68 vergunde woningen in de 'pijplijn'. Er werd een wijzigingsplan vastgesteld waarin de woningaantallen per deelgebied zijn aangepast. Het totaal aantal woningen in het plangebied blijft hierbij gelijk.

Kloosterveste

De ontwikkeling van de Buitenring Kloosterveste verliep voorspoedig. In 2016 werden 85 nieuwe woningen opgeleverd. Daarmee is 40% van de beschikbare capaciteit benut. Er kunnen nog 180 woningen worden opgeleverd, waarvan er inmiddels 60 zijn vergund. In het voorjaar werden 18 kavels voor particulier opdrachtgeverschap in verkoop gebracht, waarvan er vlot drie werden verkocht en tien in optie genomen.

Kloosterveen 2017 - 2035

Voor de doorontwikkeling van Kloosterveen is een Structuurvisie/plan milieueffectrapportage (MER) voor het gehele resterende gebied Kloosterveen nodig. Het opstellen van de Structuurvisie Kloosterveen 2017 – 2035 is aanbesteed.

Havenkwartier

Het afgelopen jaar is ingezet op het ondersteunen van diverse initiatieven vanuit de markt. Zo zijn er plannen voor het realiseren van Broedplaatsen, zoals betaalbare werkplekken (kantoorruimten, ateliers, oefenruimtes) voor kunstenaars en (startende) ondernemers. Ook zijn er plannen voor uitbreiding van de Ondernemersfabriek en enkele recreatieve en horeca initiatieven. We zetten onze gemeentelijke eigendommen zoveel mogelijk nuttig in voor tijdelijke voorzieningen. De voorbereidingen voor de huisvesting van dak- en thuislozen aan de Havenkade is daar een goed voorbeeld van.

Daarnaast is de kade in het kader van de uitvoering van de BlauweAs aangepakt, met als sluitstuk de realisatie van de sluis aan de oostkant van het Havenkwartier.

Veemarktterrein

De plannen voor de herontwikkeling van het Veemarktterrein (plein en woningbouw) zijn eind juni gepresenteerd tijdens een informatieve raadsvergadering. Vervolgens is in samenwerking met de betrokken marktpartij een verdere uitwerking gemaakt binnen de ruimtelijke en financiële kaders. Het opstellen van een bestemmingsplan is aanbesteed.

2) Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatig ingerichte en verzorgde openbare ruimte. Dit levert een grote bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de stad.

We gaan de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte slimmer inzetten met specifieke aandacht voor de technische kwaliteit, de beeldkwaliteit en de binnenstad.

We blijven werken aan natuurontwikkeling.

Nieuwe ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van groene gebieden en water.

De FlorijnAs-projecten worden aangelegd met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. De uitgangspunten daarbij zijn functionaliteit en doelmatigheid.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

In 2016 is drie keer een beeldkwaliteitsschouw gehouden. Uit de schouwen is gebleken dat ondanks een uitzonderlijk groeiseizoen de beeldkwaliteit in de wijken, zoals afgesproken, voornamelijk op B-niveau (basis) ligt. Er waren uitschieters naar boven (A-niveau) en beneden (C- en D-niveau). Er is gestuurd op zo weinig mogelijk van deze uitschieters. Vooral in het najaar was extra inzet nodig om de beeldkwaliteit op het basisniveau te houden.

Zoals in de voor- en najaarsnota aangegeven, is er niet voldoende budget om te voldoen aan de afgesproken opgaven (BOR en sociaal) die gesteld zijn binnen het dagelijks beheer van de openbare ruimte. Er is een structureel tekort van circa € 520.000 dat ten laste zal komen van het rekeningresultaat 2016. Dit bedrag is vanaf 2017 structureel meegenomen in de meerjarenbegroting.

In 2016 is een aantal groot onderhoudsprojecten voorbereid en uitgevoerd. Zo is er groot onderhoud aan de Beilerstraat en Rodeweg uitgevoerd. Daarnaast zijn op een groot aantal locaties wegvakken herstraat of zijn asfaltwegen hersteld. De voorbereiding van de geplande projecten stemmen we af met gebiedsgericht werken en de plannen van woningcorporatie Actium. Door vertraging bij bouwprojecten van Actium is een aantal geplande en begrote groot onderhoudsprojecten uitgesteld tot 2017.

De agenda BOR (beheer openbare ruimte) is in de raad besproken en krijgt in 2017 een herstart in een andere vorm.

Natuurontwikkeling

De ontwikkeling in Amelte met onder andere beekherstel, bosaanplant, aanleg van paden en het familiepad is voor 98% afgerond. Er zijn grote stukken landbouwgrond

uit productie gehaald zodat zich natuurlijke graslanden kunnen ontwikkelen. Hiermee heeft de stadrand van Assen-Oost een kwaliteitsimpuls gekregen. Meewerkers van WERKpunt! hebben een substantieel deel van de werkzaamheden uitgevoerd, waaronder de aanleg van zandpaden en de aanplant van bos in Amelte.

3) Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

We garanderen de bereikbaarheid van Assen.

Met de uitvoering van het programma FlorijnAs is de grootste (toekomstige) mobiliteitsopgave in de stad opgelost.

Bij het openbaar vervoer richten wij ons op instandhouding van een goede binnenstedelijke Openbaar Vervoer-voorziening, al dan niet in combinatie met een efficiënt doelgroepenvervoer.

Het fietsnetwerk in Assen is voor een groot deel op orde. Onze inzet richt zich op het in stand houden ervan. Daarnaast willen we de fietsbereikbaarheid van Assen verbeteren.

Met de inzet van sensortechnologie kunnen we bestaande infrastructuur beter benutten en hoeven we minder nieuwe infrastructuur aan te leggen.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

De Cityline is in januari als pilot Publiek Vervoer (combinatie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer) van start gegaan. Het doel met dit stadsvervoer was 1.000 reizigers per week te halen. Tot aan de zomer maakten circa 500 reizigers gebruik van de Cityline. Na de zomer is dit aantal opgelopen naar 900 tot 1.000 reizigers per week. Hiervan heeft circa 40% een Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)-pas. Voor 2017 wordt de pilot met de Cityline gecontinueerd.

Het busknooppunt M.L. Kingweg zou met een provinciale subsidie in 2016 heringericht worden. De herinrichting houdt in: uitbreiding fietsenstallingen, aanleg fietspad en een extra bushalte. Deze werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2017. De entree naar het plan Hoekbree wordt hierin meegenomen.

Het verkeersmanagementsysteem is opgeleverd. De verkeerslichten, parkeergarages en dynamische informatiepanelen worden nu centraal aangestuurd.

4) Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We willen een ambitieuze, groene gemeente zijn, die duurzaam ontwikkelt en bouwt en actief de toepassing van onder andere zonne-energie stimuleert.

Energiebesparing en decentrale opwekking van energie is gericht op kwaliteitsverbetering van woningen en het betaalbaar houden van de totale woonlasten.

Bij afval gaan we niet langer uit van afval, maar van grondstoffen die steeds beter hergebruikt kunnen worden.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Duurzaamheid

We hebben woningeigenaren gestimuleerd om zonnepanelen te plaatsen en hun woning te isoleren door het verstrekken van energie-adviezen in de campagnes 'warmtetour' en 'zon zoekt Drent', en ook door de stimuleringsmaatregelen zonne-lening en isolatieveiling. Uit eerdere evaluaties blijkt dat deze stimuleringsmaatregelen, naast energiebesparing en het lokaal opwekken van hernieuwbare energie, een veelvoud aan lokale investeringen oplevert en tegelijk een versterking van de kwaliteit van de woningen.

We hebben de ondersteuning van initiatieven van bewoners en instellingen gecontinueerd. Zo hebben we het bestemmingsplan van de voormalige stortplaats Ubbena gewijzigd, zodat de bewoners uit de omgeving hier een zonnepark kunnen realiseren. We hebben een rijkssubsidie gekregen voor het begeleiden van de eigenaren van het flatgebouw Ellen naar verdergaande renovatie. Het financiële model dat we hiervoor samen met de provincie hebben ontwikkeld, het Asser Servicekosten model, staat landelijk in de belangstelling (zie filmpjes op [Asser Servicekosten-model](#) en [Interview bewoners Ellen](#) (Nederlands)). We hebben een subsidie van de Regio Groningen Assen gekregen voor het project 'Samen Besparen', dat binnenkort start in de Lariks. Hierin werken we samen met kennisinstellingen en bedrijven.

Het warmtenet bij de zorginstellingen blijkt in zijn geheel op dit moment niet rendabel te zijn. Wel is rijkssubsidie aangevraagd en gekregen om vele daken te voorzien van zonnepanelen. Ook worden kleinere systemen door eigenaren verder onderzocht.

De kansen van circulair bouwen hebben we onderzocht. We richten ons nu op het bouwen van een consortium en verkrijgen van innovatiesubsidie.

Onze eigen gebouwen blijven we verduurzamen door isolatie, slimme installaties en zonnepanelen. Zo hebben we in 2016 MFA Assen Oost, sporthal Assen en Buitenzorg aangepakt. We zijn gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden voor verduurzaming van gebouwen die we verhuren aan onze maatschappelijke partners (sportverenigingen en cultureel werk).

Het beleid hebben we aangescherpt in 'Naar een energieneutraal Assen - visie energietransitie'. Bijzondere aandacht heeft daarin de omschakeling van het gebruik van aardgas naar duurzame energie.

Het Duurzaamheidscentrum Assen kent veel levendigheid, een vol educatieprogramma en een groeiend aantal bezoekers. Er is een goede samenwerking tussen de partners en de groep vrijwilligers groeit. De activiteiten worden verbreed. De tentoonstelling over wolven kreeg landelijke aandacht en was een succes.

Er is besloten om geld beschikbaar te stellen voor het dichtten van het geluidskleef in de geluidswal Baggelhuizen. De uitvoering gebeurt in 2017.

In mei 2016 is het omgekeerd inzamelen met een grote operatie succesvol ingevoerd. De campagne 100-100-100 was een succes (lukt het 100 huishoudens om 100 dagen 100% zonder afval te leven?). De inwoners van Assen hebben de verandering goed en serieus opgepakt. Dit resulteerde in de reductie van het restafval en een toename van waardevolle grondstoffen zoals papier en PMD (PMD: plastic flessen, metaalverpakkingen en drankkartons). Er is er een positief resultaat.

In 2016 heeft een uitbetaling plaatsgevonden van het aandeel in de commanditaire vennootschap VAMIJ. Dit heeft geleid tot eenmalig extra inkomsten. Deze extra inkomsten zijn verwerkt in de heffing van 2017.

De rechter heeft geoordeeld dat een aanbesteding van papier en karton vanuit het verleden niet rechtmatig is verlopen. De rechtbank heeft besloten dat er een vergoeding aan de verwerker moest worden betaald. Deze vergoeding is ten laste gebracht van het resultaat.

Financiële tabel

Wonen in Assen		(bedragen * € 1.000)		
Beleids thema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Woningbouw/woonplan	1.501	1.797	1.690	107
Openbare ruimte	12.432	12.475	11.952	523
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	294	444	206	238
Duurzaamheid	4.450	5.196	6.118	-923
Totaal lasten	18.677	19.912	19.967	-55
baten				
Woningbouw/woonplan	1.424	1.426	2.271	845
Openbare ruimte	8.400	9.900	8.934	-966
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	0	0	0	0
Duurzaamheid	8.698	8.698	9.605	906
Totaal baten	18.522	20.024	20.809	785
Totaal saldo van baten en lasten	-155	112	842	731
mutaties in reserves				
storting reserves	113	1.615	2.238	-623
beschikking reserves	715	1.245	893	-351
totaal mutaties in reserves	602	-370	-1.344	-974
Resultaat	447	-258	-502	-244

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting				
(bedragen € 1.000)				
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N
Leges omgevingsvergunning	0		125	V
Beheer openbare ruimte	280	V	165	V
Inzameling huishoudelijk afval *	0		-730	N
Inzameling bedrijfsafval *	-208	N	-384	N
Inkomsten uit reclame-uitingen	116	V	136	V
Extra inzet BOR in verband met sociale afspraak	-525	N	-570	N
Zonnelingen (op grond van regelgeving geactiveerd)	0		398	V
Overige afwijkingen	155	V	115	V
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>				
- Herstraten openbare ruimte	100	V	0	
- Realisatie geluidswal Baggelhuizen	150	V	150	V
- Invoering omgevingswet	0		165	V
- Grondwatermonitoring	0		22	V
- OV-knooppunt Marsdijk	0		165	V
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Wonen in Assen	68	V	-244	N

Ad *: Een aanzienlijk deel van de kosten van afvalinzameling bestaat uit eigen bedrijfsvoeringskosten. Deze lasten komen niet tot uitdrukking in het programma Wonen in Assen, maar in het programma Bedrijfsvoering. In totaliteit bezien is op de inzameling van huishoudelijk afval ten opzichte van de begroting een voordeel behaald van € 23.000. In de paragraaf Lokale Heffingen is een totaaloverzicht opgenomen van de kosten van inzameling huishoudelijk afval in relatie tot de opbrengst afvalstoffenheffing. [Verder lezen, zie tabel paragraaf lokale heffingen; pagina 100>>](#)

Het totaalresultaat op bedrijfsafval is nagenoeg uitgekomen op het begrote voordelige resultaat van € 120.000.

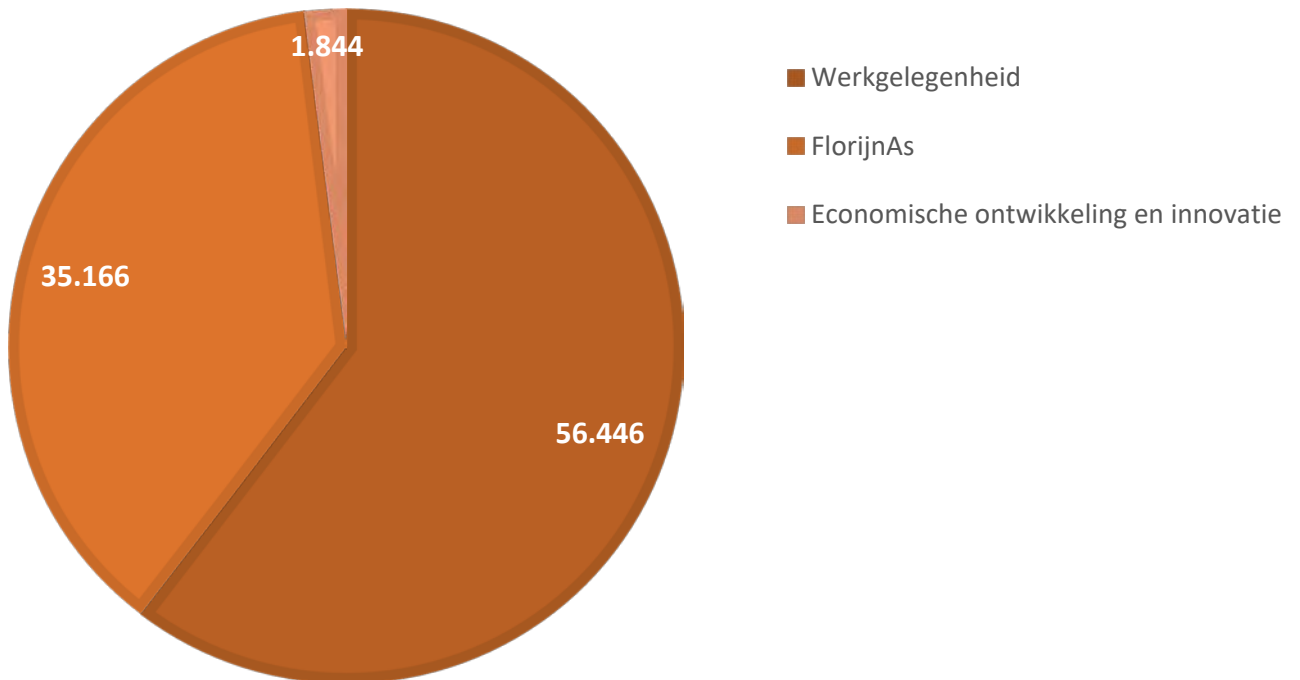
i Programmasamenvatting

In 2016 merkten we nog niet direct het effect van het herstel van de economische crisis. Wel is de nieuwe uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet gestart, waardoor mensen via één toegang worden toegeleid naar regulier werk of vormen van participatie.

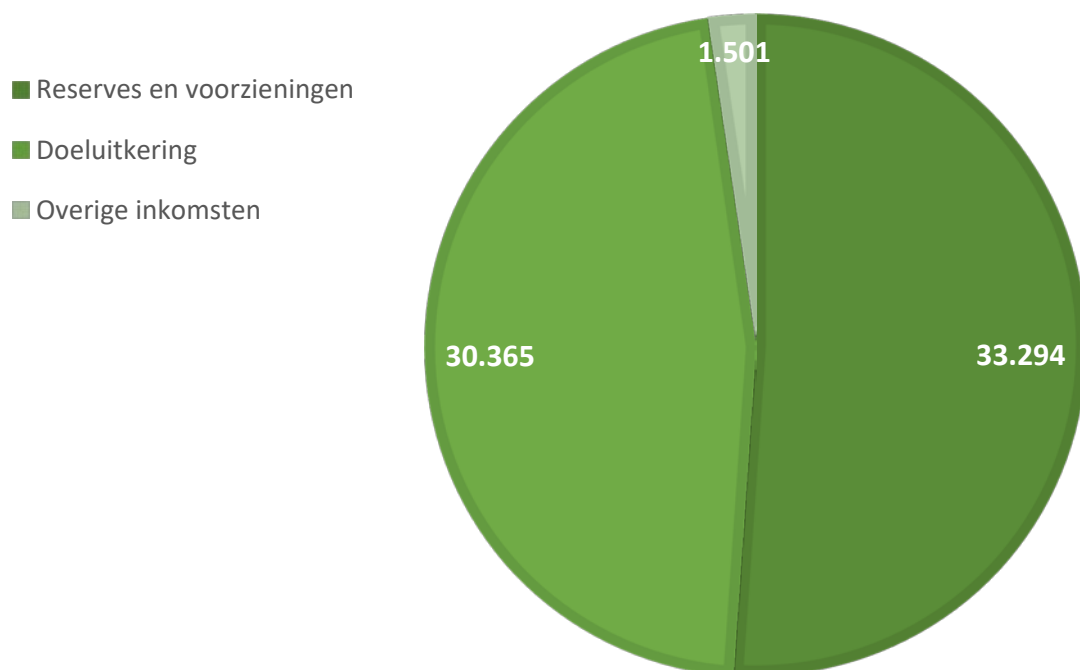
De FlorijnAs kreeg zichtbaar gestalte. Binnen de Blauwe As en de Stadsboulevard Noord zijn diverse projecten opgeleverd. Verder is een aantal projecten in uitvoering genomen, waaronder het Stationsgebied. Het economisch beleid stond onder andere in het teken van versterking van de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven. Grootschalige projecten zoals het Factory outlet center (FOC) en Sensor City werden getypeerd door dynamiek en veel aandacht.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 93.456 (bedragen * € 1.000)

Baten € 65.161 (bedragen * € 1.000)

1) Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

In september 2014 heeft de raad de kadernota Participatiewet vastgesteld, waarmee de raad heeft bepaald hoe de uitvoering de komende jaren gaat plaatsvinden. Werkgevers hebben bij de komst van de Participatiewet toegezegd dat zij banen voor mensen met een arbeidsbeperking gaan creëren. Daarnaast is er het instrument beschut werk. In Assen richten we ons op circa 50 banen in 2016, oplopend tot circa 700 in 2026.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Werkplein Drentsche Aa (WPDA)

De nieuwe uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet, Werkplein Drentsche Aa, is op 1 juli 2016 gestart. Dit betekent dat er conform de kadernota Participatiewet één uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet is gekomen voor de Drentsche Aa gemeenten: Aa en Hunze, Assen, en Tynaarlo. De ISD is hierin opgegaan en ook de Werkwinkel van Alescon zal geleidelijk hierin opgaan. Onze ambities voor de bestrijding van de werkloosheid in 2016 en verder zijn opgenomen in de prestatieovereenkomst die medio 2016 is afgesloten tussen de drie gemeenten en Werkplein Drentsche Aa. Hierin zijn onder andere afspraken opgenomen over de bestrijding van werkloosheid, specifiek over de uitstroom van jongeren tot 27 jaar en de begeleiding van startende ondernemers met een bijstandsuitkering. Daarnaast zijn prestatieafspraken gemaakt over participatie, normen voor klanttevredenheid en de begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking (dit zijn mensen met een verdien capaciteit < 100%). Hiertoe behoort ook de realisatie van de zogenaamde afspraakbanen. Er is een begin gemaakt om de uitvoerende taken van Werkplein Drentsche Aa nog meer te verweven met de opdrachten in het sociale domein, zoals schuldhelpverlening, maatschappelijk werk en onderwijs. De raad is nauw betrokken geweest bij het opzetten van deze nieuwe verbonden partij en Werkplein Drentsche Aa heeft op verzoek van de raad cliëntparticipatie vormgegeven.

De begroting 2016 is uitgegaan van 2.120 cliënten voor de diverse begeleidingsvormen van Werkplein Drentsche Aa. Het aantal cliënten bedroeg 2146 op 31 december 2016. De effecten van de aantrekkende arbeidsmarkt zullen als na-ijlend effect waarschijnlijk pas in de loop van 2017 merkbaar zijn. Wij blijven de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden nauwlettend volgen.

WERKpunt!

Via WERKpunt! biedt de gemeente Assen de mogelijkheid aan cliënten van Werkplein Drentsche Aa om werkervaring op te doen. In 2016 hebben 125 mensen een detachingscontract gekregen bij WERKpunt!, zij zijn werkzaam geweest in het groenbeheer, beheer van de infrastructuur en het schoonhouden van de openbare ruimte. Die werkervaring leidt tot een betere bemiddelbaarheid door Werkplein Drentsche Aa. In 2016 zijn 22 mensen vanuit WERKpunt! direct doorgestroomd naar een andere baan.

Bijzondere Bijstand

De gemeente heeft in 2016 de bewegingen rondom het basisinkomen in Nederland en de experimenten op grond van de Participatiewet gevolgd, maar nog geen initiatieven ontplooid. Vooral nog volgt de gemeente de lijn van 'slimme volger'.

Binden en verbinden op participatie

Het Werkplein Drentsche Aa (WPDA) begeleidt inwoners naar school, werk of ondernemerschap. In 2016 zijn 59 jongeren een opleiding begonnen, zijn 312 inwoners aan een baan geholpen, waarvan 67 jonger dan 27 jaar. Er zijn 24 inwoners volledig uitgestroomd als ondernemer. Voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is participatie het perspectief.

In Assen is het Werkplein Drentsche Aa (WPDA) regelmatig te vinden op de Buurt Informatie Centra en bij de buurtteams. Hier spreken en ontmoeten de medewerkers van het WPDA inwoners en organisaties. Het WPDA is ook in 2016 gestart met de Team Battle. De Team Battle draait om teams bestaande uit ondernemers, professionele zorgverleners en inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt in een bepaalde wijk. Ieder team heeft als opdracht om zoveel mogelijk punten te verzamelen door activiteiten te verrichten. Doel is om zoveel mogelijk gezamenlijke activiteiten te ontwikkelen. De netwerkgerichte benadering is gestart met de vorming van het WPDA en krijgt in 2017 steeds meer vorm. De aanpak concentreert zich op inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze inwoners wordt in gezamenlijkheid de route georganiseerd naar vrijwilligerswerk/mantelzorg dan wel dagbesteding of beschut werk. Voor de doelgroep beschut werk is een samenwerkingsovereenkomst met Alescon gesloten.

Stimuleren werkgelegenheid

Het ondernemersteam (bestaande uit medewerkers van de gemeente en Werkplein Drentsche Aa) heeft bedrijven en organisaties gestimuleerd om meer mensen met een (geringe) afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Het ondernemersteam heeft hierbij zowel de medewerkers van Alescon, WERKpunt! als cliënten van de Werkplein Drentsche Aa begeleid. Bij de projecten van de FlorijnAs is Social Return On Investment (SROI) meegenomen als criterium in de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI). Lokale en regionale bedrijven zijn, voor zover mogelijk binnen de geldende wet- en regelgeving, bij de projecten betrokken.

Sinds eind december 2016 is Werkplein Drentsche Aa gehuisvest in het gemeentehuis. Het resultaat mag er zijn: behalve een transparante moderne uitstraling aan de buitenkant, is het pand modern ingericht in aansluiting op verschillende activiteiten van medewerkers en cliënten.

Arbeidsmarkt

In 2016 is een herstel van de arbeidsmarkt ingezet. Het aantal niet werkende werkzoekenden in Assen is in december 2016 ten opzichte van december 2015 met 483 personen gedaald en het aantal mensen in de WW (Werkloosheidswet) daalde met 120 personen. (Zie [deze link >>](#)). De uitleg Tabellen op maat links bovenin maakt u wegwijs in hoe dit werkt).

Bij een aantrekkende economie neemt de werkgelegenheid toe en daalt het aantal inwoners met een uitkering. Deze ontwikkeling is nog niet zichtbaar in een verlaging van de cliëntaantallen van Werkplein Drentsche Aa. Landelijk gezien is er een aantal oorzaken aan te wijzen. Een ervan is de wetswijziging waardoor inwoners die gedeeltelijk functioneel beperkt zijn vanaf 1 januari 2015 niet meer in aanmerking komen voor de WAJONG of een WSW-uitkering (Wet Sociale Werkvoorziening). Andere oorzaken zijn statushouders zonder werk, de verhoging van de AOW-leeftijd en de verdergaande automatisering (waaronder robotisering).

Ten slotte duurt het in het noorden langer voordat de groei op gang komt en het herstel van de crisis merkbaar is.

Aansluiting onderwijs, arbeidsmarkt en zorg

De aansluiting tussen onderwijs, zorg en arbeidsmarkt is een vast onderdeel van gemeentelijk beleid. Dit is nodig om jongeren die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt een steun in de rug te bieden. De aanpak om jeugdwerkloosheid tegen te gaan betreft alle jongeren. Er zijn nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt in het Convenant Route Arbeid - Arbeidsmarktregio Groningen, voor een goede samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs. Werkplein Drentsche Aa en de scholen zetten de samenwerking voort om met methodieken als Navigator en Werkschool, Gilde-leren en Werkcarroussel zoveel mogelijk jongeren te laten uitstromen.

Alescon

Alescon heeft in 2016 de reguliere uitvoering van de WSW (Wet Sociale Werkvoorziening) gedaan. Omdat er geen nieuwe instroom plaatsvindt krimpt deze groep medewerkers jaarlijks met circa 5%. In 2016 ging het om circa 603 plekken, in 2015 waren dat er nog 640.

Daarnaast biedt Alescon mogelijkheden voor inwoners die onder de Participatiewet vallen, zoals werkleertrajecten en proeftuinen, werkervaringsplaatsen en werkplekken voor inwoners die zijn aangewezen op nieuw beschut werk. Inwoners die recht hebben op dergelijke plekken in het kader van de Participatiewet komen binnen via de toegang van Werkplein Drentsche Aa.

Er is een verkenning uitgevoerd naar het mogelijk detacheren van Alescon-medewerkers naar de zes gemeenten in verband met de ontvlechting van Alescon en de

situatie dat zij al werkzaamheden in de openbare ruimte uitvoeren bij de gemeenten. Eind 2016 is in alle zes gemeenten besloten om een pilot van twee jaar uit te voeren met als doel de Alescon-medewerkers in het groen over te dragen aan de gemeenten. In de komende twee jaar zullen de arbeidsmatige, aanbestedingsrechtelijke en financiële consequenties in beeld worden gebracht die uiteindelijk leiden tot een definitief besluit.

De gemeentelijke bijdrage loopt op doordat de rijks-subsidie met € 500 per SW-plek is verlaagd. In de meerjarenbegroting van Alescon is vastgelegd dat onze bijdrage maximaal € 4 miljoen mag worden. Om dit te waarborgen is in 2016 een plan van aanpak vastgesteld.

2) Economische ontwikkeling en innovatie

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van crossovers is een economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband; de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) speelt in dit kader een belangrijke rol. Met betrekking tot sensortechnologie kiezen wij voor een brede aanpak, waarbij de expertise die Assen inmiddels heeft, wordt ingezet. Het bedrijfsleven neemt bij de aanpak de leiding, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

Verbetering van het ondernemingsklimaat bereiken wij vooral door het leveren van maatwerk voor bedrijven op diverse terreinen. Dit geldt zowel voor de reeds in Assen gevestigde bedrijven, als voor de bedrijven die wij nieuw proberen aan te trekken. De focus verschuift naar het opbouwen van netwerken, verbindingen leggen, makelen en schakelen.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Regionaal economisch Beleid

De vier grootste noordelijke gemeenten werken als 'NG4' constructief samen en dragen bij aan een gezamenlijke standpuntbepaling en (stedelijke) agenda voor Noord-Nederland. Deze agenda is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

Ontwikkelingen rijksdiensten (Defensie)

Begin 2016 is de verhuizing van de vervoersunit van de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) naar de kazerne gerealiseerd. Hiermee is een volgende stap gezet om de kazerne stevig in Assen te verankeren.

Factory outlet center (FOC)

Begin 2016 stemde de gemeenteraad in met het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure om het realiseren van een Factory outlet center (FOC) Assen mogelijk te maken. Dit raadsbesluit vormt voor ons samen met twee moties het kader voor het vervolg.

We hebben het provinciebestuur verzocht om medewerking te verlenen aan het planologische proces: het waar nodig aanpassen van de provinciale omgevingsvisie en/of verordening.

Gaandeweg de behandeling van dat verzoek door provinciale staten (met een positieve insteek vanuit gedeputeerde staten) bleek het volgende: voor een positief besluit zou het goed zijn, als het initiatief in een breder perspectief gezet zou worden, dit in relatie met andere ontwikkelingen in het gebied.

En dat leidde er weer toe dat het college – op verzoek van de initiatiefnemer van het Factory outlet center (FOC) - het verzoek om medewerking aan gedeputeerde staten vooralsnog heeft ingetrokken. Op deze wijze heeft de initiatiefnemer de ruimte om samen met de andere initiatiefnemers in het gebied, waaronder IceWorld, tot een kansrijke totaalvisie en -plan voor de Toeristisch Recreatieve Zone te komen.

Economie/Sensor/Practoraat sensortech- niek en zorg

In september 2016 hebben Incas3 en Sensor City onafhankelijk van elkaar de gemeente Assen en de provincie Drenthe op de hoogte gesteld van hun financiële problemen. Incas3 heeft een subsidie ontvangen van zowel gemeente als provincie. De financiële problemen bij Incas3 waren dusdanig omvangrijk dat de stichting eind 2016 faillissement moest aanvragen. De financiële problemen bij Sensor City werden veroorzaakt door een negatieve eindafrekening van het SNN subsidieproject en door tekorten in de exploitatie. Het SNN heeft in het najaar 2016 tweemaal een herziening afgegeven waardoor de mindering op subsidie voor een groot deel is weggewerkt. Een derde herziening is nog in de maak.

Het project Sensor Circuit is in 2016 gestopt. In 2015 hadden Provincie Drenthe en gemeente Assen besloten middelen beschikbaar te stellen voor de projectaanvraag van Stichting Sensor City en Stichting TT-circuit Assen voor aanleg van een hoogwaardige digitale glasvezel infrastructuur op en rond het TT-circuit. Het doel is dat hiermee een extra impuls aan de exploitatie van Sensor City en het TT-circuit wordt gegeven op de lange termijn. Echter, de uitvoerende partijen kwamen uiteindelijk niet tot een goede samenwerking om de uitvoering van het project te starten. Hierdoor is het project niet van de grond gekomen.

Aan de raad was in 2016 een review van het Sensor Cluster toegezegd op basis waarvan een eventuele aangepaste koers voor de toekomst gepresenteerd zou worden. Door ontwikkelingen bij Incas3 en Sensor City heeft de raad om een uitgebreide evaluatie gevraagd. De uitkomsten van deze evaluatie en de bevindingen zijn eind 2016 aan de raad gepresenteerd.

De Hanzehogeschool heeft bij de gemeente Assen en de provincie Drenthe een alternatieve invulling van de kenniscampus voor sensortechnologie voorgesteld. De Hanzehogeschool wil naar voorbeeld van de Health Hub in Roden en EnTranCe in Groningen, met bedrijven en het TT-instituut een innovatiewerkplaats gaan oprichten met als thema smart of duurzame mobiliteit. In 2016 is hiervoor met bedrijven, Provincie Drenthe en gemeente Assen een eerste verkenning gedaan.

De innovatiewerkplaats zorg en technologie heeft in het najaar van 2016 een vervolg gekregen in de vorm

van het Practoraat Zorg en Technologie van het Drenthe College en de Hanzehogeschool. Door onder andere de cofinanciering van de gemeente en de provincie is hiervoor een bijdrage uit het Regionaal Investeringsfonds mbo van € 675.000 verworven. Aan het Practoraat zijn naast de genoemde overheden en onderwijsinstellingen een groot aantal bedrijven en zorginstellingen verbonden. Het Practoraat gaat de samenwerking van onderwijs, zorginstellingen en bedrijven de komende jaren verder uitbouwen.

Intensiveren relatiemanagement bedrijven

Ook in 2016 hebben we ons ingespannen om zoveel mogelijk verbindingen te leggen tussen bedrijven onderling om samen te werken op inhoud en tussen bedrijven en onderwijs. Onze accountmanagers intensiverden het ondernemerscontact en begeleidden ondernemers naar partners met relevante kennis of netwerken, waaronder de samenwerking Regio Groningen-Assen. Hierbij zijn nieuwe ondernemers verbonden aan het economisch platform en werden ondernemers in contact gebracht met de Hanzehogeschool, waarbij afspraken zijn gemaakt om samen te werken. Op het gebied van Onderwijs en Ondernemen zijn we actief geweest in de organisatie van en participatie in een Leerlingendag (200 middelbare scholieren hebben kennisgemaakt met bedrijven en instellingen ter voorbereiding van hun vakkenpakket-keuze op school).

Verder brachten we ondernemers bij elkaar en in verbinding met innovatie door ondersteuning van evenementen. In 2016 werden talrijke evenementen voor en door ondernemers mogelijk gemaakt.

3) FlorijnAs en bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

FlorijnAs

De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. Functionaliteit en doelmatigheid zijn voor ons de uitgangspunten.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Stationsgebied

In het eerste kwartaal van 2016 is het tijdelijke station opgeleverd en geopend. In april 2016 zijn de laatste installaties overgezet vanuit het oude station naar het tijdelijke station en is de sloop van het oude station afgerond. Het ontwerp voor het nieuwe station is vastgesteld en de aanbestedingsstukken zijn gereed gemaakt. ProRail heeft de aanbesteding gestart in de tweede helft van 2016.

De Vredeveldse tunnel is afgesloten per 1 maart 2016 in verband met de aanpassing van de westzijde voor de bouw van de autotunnel. De herinrichting van de Stationsstraat is binnen de planning afgerond op 31 maart

2016. Meteen daarna is op 1 april 2016 de Overcingellaan aan de noordzijde van het station afgesloten en is gestart met de bouw van de autotunnel.

Met groot materieel is gewerkt aan de bouw van diepwanden, die een droge bouwkuip voor de fietsenkelder onder het station en de autotunnel creëren. Tijdens de Dag van de Bouw op 4 juni 2016 is de bouwplaats door 400 belangstellenden bezocht.

De diepwanden voor het noordelijk deel van de autotunnel zijn in het najaar opgeleverd. In het vierde kwartaal is het beton voor het dek van de autotunnel gestort. Vervolgens is gestart met het ontgraven van de tunnel waarna de tunnelvloer gemaakt kan worden.

De ruwbouw van de fietsenkelder is aanbesteed en wordt uitgevoerd door de aannemer die ook de autotunnel bouwt. Eind september 2016 is de droge bouwkuip ten behoeve van de onderbouw van het station (fietsenkelder) opgeleverd. Conform planning is vervolgens gestart met de ruwbouw van de kelder. Eind december was het grootste deel van de vloer van de nieuwe fietsenkelder gereed.

Het Stationsgebied wordt een belangrijke entree voor de stad. Op het plein komt een kunstobject waarvoor een aanbestedingsprocedure in gang is gezet. De ontwerpen zijn in november 2016 gepresenteerd.

Sporen in Assen

De voorbereidende werkzaamheden voor Sporen in Assen zijn steeds meer zichtbaar. In week 38 zijn tijdens een buitendienststelling overtollige sporen verwijderd, kabelwerkzaamheden uitgevoerd en afschermingen geplaatst.

De aannemer is begonnen met de voorbouw van de perrontunnel en voert dit uit op een werkterrein aan de oostkant van het station.

BlauweAs

De brugdelen van de Weiersbrug zijn in de laatste week van april 2016 op spectaculaire wijze vervoerd en vervolgens met twee kranen op hun plek gehesen. Eind november 2016 heeft de aannemer succesvol een deel van het technische systeem van de Weiersbrug getest.

Eind mei 2016 is gestart met de eerste werkzaamheden voor de aanleg van de Groningerbrug. De funderingen van de brug zijn bijna klaar.

Eveneens in mei is gestart met de uitvoering van het werk Sluis 2 (Havenkwartier), inclusief de openbare ruimte. Het noordelijk deel (Van Hobokenstraat en omgeving) is gereed, de eerste delen zijn bestraat en er is gebaggerd als voorbereiding op de aanleg van de sluis.

Bij de aanleg van Sluis 2 was er een tegenvaller met betrekking tot de milieukundige kwaliteit van de ondergrond. Het slib direct achter de damwand was sterk verontreinigd. Dit heeft er niet toe geleid dat het gestelde budget is overschreden.

Ook werden in dit werk de riolering en openbare ruimte aangepakt. Bij het vervangen van het riool is de kwaliteit van het nieuwe materiaal onvoldoende gebleken. De aannemer zoekt in overleg met de gemeente naar een oplossing. De contouren van de sluis zijn inmiddels goed zichtbaar. In de periode oktober en november 2016 kon in de aan te leggen sluis(kolk) op de bodem van het Havenkanaal worden gelopen. De werkzaamheden vorderen goed.

Stadsboulevard

De reconstructie van het wegvak langs het Veemarkt-terrein is in 2016 afgerond.

Ook de aanbesteding van de reconstructie van de kruising Philipsweg en van het Rolderdek is afgerond. De werkzaamheden zijn in april 2016 gestart, tegelijk met de aanleg van de Overcingeltunnel Noord. Op 18 oktober 2016 zijn zeventien liggers voor de drie nieuwe dekken van de Roldertunnel op hun plek gehesen. Met het aanbrengen van de liggers is de doorrijdhoogte van de Roldertunnel verlaagd van 3,90 m naar 3,60 m. Voor de transportsector en hulpverlening levert dit geen problemen op. De aanleg van de kruising Dr. A.F. Philipsweg – Abel Tasmanplein is grotendeels klaar en in gebruik.

De eerste voorbereidende werkzaamheden aan Stadsboulevard Zuid zijn gestart. Er zijn ruim 120 bomen gekapt. Te zijner tijd wordt hetzelfde aantal bomen herplant binnen het project Stadsboulevard. De nutswerkzaamheden zijn vanaf april 2016 gestart. Het bestek voor de Overcingellaan en Europaweg Zuid was eind 2016 bijna klaar.

De bewoners en stakeholders in de omgeving Beilerstraat en Port Natalweg zijn in 2016 per brief geïnformeerd over de komst van een omleidingsroute vanaf april 2017. Er is intensief overleg met bedrijven en instellingen langs de Europaweg Zuid om de verwachte overlast tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zo gering mogelijk te laten zijn. De bereikbaarheid moet tijdens de werkzaamheden gegarandeerd blijven. In verband hiermee is met het Wilhelmina Ziekenhuis Assen (WZA) afgesproken dat de spoedritten van ambulances gedurende de aanleg van Stadsboulevard Zuid plaatsvinden vanaf de Beilerstraat.

Tunnel de Maten

Het kantoorpand aan de Mandemaat 2-4 is overgedragen aan de gemeente. Voor de bouw van tunnel De Maten is alleen het lage deel (Mandemaat 2) nodig. Bekeken wordt of het hoge deel (Mandemaat 4) kan worden aangeheeld en verkocht.

Samenwerking met onderwijs

In 2016 brachten diverse groepen leerlingen een bezoek aan een of meerdere projecten in de FlorijnAs. Met het Technasium is een meerjarige afspraak gemaakt. Dat betekent dat alle eerste klassen een opdracht maken die een relatie heeft met een van de projecten in de FlorijnAs. Daarbij wordt de opdracht 'officieel' aan de leerlingen uitgereikt door een projectleider FlorijnAs, ter plekke op het werk. Dit najaar was dat Sluis II. De eindwerkstukken worden in drie sessies aan een van onze wethouders gepresenteerd. Voor de vervolklassen is een aantal keuzemodules in ontwikkeling. Leerlingen uit de examenklas doen zelfstandig of in groepen een opdracht in de FlorijnAs.

Naast deze duurzame samenwerking met het Technasium blijven leerlingen van andere opleidingen van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar onderwijs vanzelfsprekend van harte welkom op de projecten.

Mobiliteitsmanagement

Assen Slim Bereikbaar heeft inmiddels 26 partners. Daarmee brengen we slim reizen en slim werken bij zo'n 9.000 werknemers in Assen (circa 30% van de werkgelegenheid in Assen) onder de aandacht. Bij de helft van de partners is al een reisonderzoek onder medewerkers uitgezet, de rest volgt in oktober. Ook wordt op basis van postcodes per organisatie geregistreerd welke woon/werkafstanden medewerkers afleggen. Met deze onderzoeken als basis bespreken we met de aangesloten organisaties kansen en mogelijkheden op het gebied van slimme mobiliteit.

Bedrijventerreinen

We willen beter inspelen op de vraag naar bedrijventerreinen in Assen. Monitoren van de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar bedrijventerrein is daarbij van belang. Waar wenselijk willen we een flexibele invulling van onze bouwrijpe kavels mogelijk maken. Tevens brengen we gebieden gefaseerd in ontwikkeling in afstemming op de marktvraag. Daarbij houden we vast aan onze kwaliteitsambitie.

We zijn samen met Ondernemend Assen een traject gestart. Het doel is om ons aanbod op het bedrijventerrein Messchenveld flexibeler te laten aansluiten bij de actuele marktvraag.

[Verder lezen pagina 81 >>](#)

Revitalisering Stadsbedrijvenpark

Het laatste civieltechnisch project in het kader van bereikbaarheid, verkeersveiligheid en uitstraling (parallelwegen Industrierweg) is afgerond.

Het budget was per 1 januari 2016 niet uitgeput. De definitieve vaststelling van de PHP-subsidie (Provinciaal Herstructurerings Programma) op basis van de eindafrekening en de accountantsverklaring moet nog plaatsvinden. Voor de bijdrage in de REP-middelen is een definitieve beschikking afgegeven.

Financiële tabel

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleids thema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Werkgelegenheid	54.363	55.455	55.909	-454
Economische ontwikkeling en innovatie	1.401	1.651	1.787	-136
FlorijnAs	37.821	35.097	30.017	5.079
Totaal lasten	93.586	92.202	87.713	4.489
baten				
Werkgelegenheid	28.218	28.868	29.537	669
Economische ontwikkeling en innovatie	120	170	90	-80
FlorijnAs	37.821	0	2.240	2.240
Totaal baten	66.159	29.038	31.867	2.829
Totaal saldo van baten en lasten	-27.427	-63.165	-55.847	7.318
mutaties in reserves				
storting reserves	252	252	5.743	-5.491
beschikking reserves	178	35.595	33.294	-2.301
totaal mutaties in reserves	-74	35.343	27.552	-7.792
Resultaat	-27.501	-27.822	-28.295	-474

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting (bedragen € 1.000)				
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N
Bijstandsdebiteuren	128	V	-113	N
Re-integratiemiddelen WPDA	0		169	V
Bedrijfsvoeringskosten WPDA (btw-voordeel)	0		536	V
WSW Alescon	695	V	444	V
Uitkeringen Buig	-641	N	-1.461	N
Bijdrage ondernemersfonds	130	V	55	V
Bijdr. div. proj./onderzoeken (o.a. binnenstad, Groningen Airport Eelde, sensor)	0		-205	N
Overige afwijkingen	-13	N	-41	N
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>				
- Uitvoering businessplan WPDA	0		142	V
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Werken in Assen	299	V	-474	N

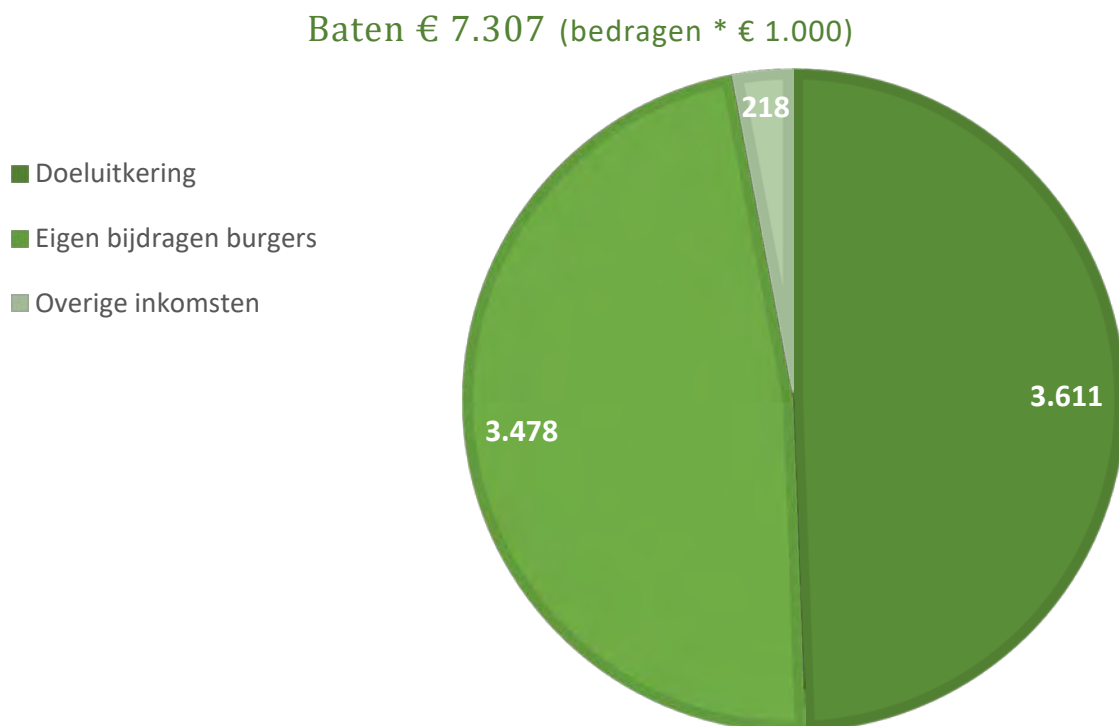
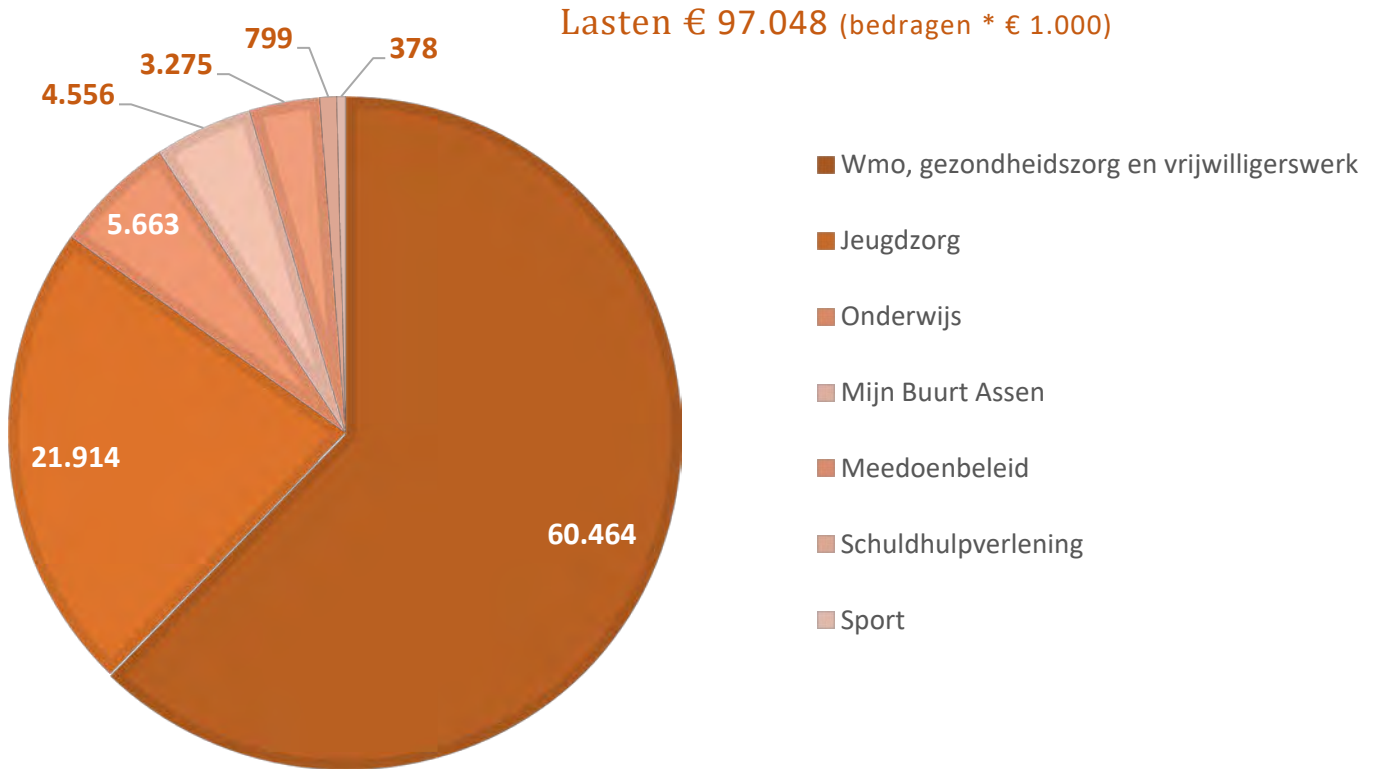
i Programmasamenvatting

Bij Jeugdhulp en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) stond 2016 voor een belangrijk deel in het teken van het verder inregelen van de decentralisatie en de gezamenlijke resultaatgerichte inkoop met de gemeenten in Noord- en Midden-Drenthe. Deze nieuwe manier van inkoop is gebeurd in goed overleg met zorgaanbieders. Tegelijkertijd kreeg de transformatie verder vorm waarbij een eerste verschuiving plaatsvond naar preventie en collectieve voorzieningen. Buurtteams kennen de wijken en worden gekend in de wijk. Dit maakt het mogelijk beter aan te sluiten bij de behoefte in de wijk. Vaart Welzijn heeft zich aangesloten bij Mijn Buurt Assen. Daarmee is de verbinding tussen welzijn en leefbaarheid versterkt.

Financiële problemen zijn een belangrijke belemmering voor inwoners om maatschappelijk actief te zijn. Daarom hebben we onze inzet op het bestrijden en voorkomen van deze problemen versterkt. Met succes, want steeds meer inwoners weten de bestaande regelingen te vinden en te benutten. Ook de nieuwe aanpak van laaggeletterdheid is erop gericht maatschappelijke participatie te bevorderen.

Met het in gebruik nemen van een aantal sportvoorzieningen, zoals de wielervedbaan en de topsporthal bij het Dr. Nassaucollege, beschikt Assen over een nog breder aanbod. Daarmee bieden we volop mogelijkheden aan breedtesporters en topsporters in Assen. Ook biedt dit kansen voor het organiseren van aansprekende sportevenementen.

Verdeling van lasten en baten

Wat willen we bereiken?

In 2015 heeft de gemeente er een flink aantal taken bijgekregen op het gebied van zorg en ondersteuning. Tegelijkertijd is sprake van een stevige bezuiniging. De gemeente garandeert de zorg voor de meest kwetsbare groepen. Niemand mag buiten de boot vallen. Om de zorg en ondersteuning voor kwetsbare groepen beschikbaar te houden maken we een beweging van intensieve naar lichtere en goedkopere vormen van zorg en ondersteuning. Ook zetten we meer in op preventie en op de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zorg en ondersteuning eenvoudig kunnen vinden en dat deze aansluit bij hun echte vraag. Onze inwoners mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt. Uitgangspunt daarbij is een integrale toegang voor betaalde zorg en ondersteuning als onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Samenhang 3D's

Voor 2015 en 2016 is het Uitvoeringsprogramma 3D: transformatie is co-creatie opgesteld. Nagenoeg alle daarin opgenomen onderwerpen zijn uitgevoerd of in uitvoering. Eén majeur onderwerp vraagt nog aandacht: een integrale werkwijze en aanpak van dagbesteding. Hiermee is in 2016 een start gemaakt. Dagbesteding raakt de uitvoering van de Participatiewet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdwet en de Wet op het passend onderwijs. Vanuit het inzicht hoe er in Assen vanuit de verschillende wetten met dagbesteding wordt omgegaan, voeren we een aantal pilots uit om werkendeweg tot een integrale aanpak te komen voor de doelgroep met een verdien capaciteit tot 30%.

Aanbesteding individueel maatwerk Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)/Beschermd Wonen

De gezamenlijke aanbesteding van het resultaatgerichte inkoopmodel voor de Jeugdwet en de Wmo (inclusief Beschermd Wonen) van de vijf gemeenten in Noord- en Midden-Drenthe (NMD) is afgerond. Voor zover de Aanbestedingswet hiervoor ruimte biedt, zijn zorgaanbieders nauw bij de aanbesteding betrokken. Over het aanbestedingsproces ontvangen we van hen positieve signalen. Het resultaatgerichte inkoopmodel zal nu verder 'ingeregeld' moeten worden.

Clïëntervaringsonderzoek (CEO)

Naast het al langer bestaande CEO Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) moeten gemeenten vanaf 2016 ook een CEO Jeugd uitvoeren. In verband met privacy en anonieme jeugdzorg is er in de Jeugdhulpregio Drenthe voor gekozen hieraan in 2016 geen uitvoering te geven.

Monitor sociaal domein

Er is een traject gestart om de inhoud van de monitor sociaal domein te verbreden naar kwalitatieve informatie.

Herbeoordelingen

Bij de invoering van de Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 hadden bestaande cliënten een overgangsrecht voor één jaar. Gelet op het aantal cliënten en vanwege zorgvuldigheid kozen we ervoor meer tijd te nemen voor de noodzakelijke herbeoordelingen. De herbeoordelingen PGB zijn voor 1 mei 2016 uitgevoerd. Per september zijn ook alle her-

beoordelingen Zorg In Natura (ZIN) afgerond. De herbeoordelingen hebben vooral bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) tot lichtere vormen van Begeleiding en Beschermd Wonen geleid. Er is sprake van een beperkte verschuiving naar het eigen netwerk of naar voorliggende voorzieningen. Wel is er een verschuiving van Persoonsgebonden budget naar ZIN opgetreden.

Budgetten sociaal domein

De totale rijksbaten Sociaal Domein zijn ten opzichte van het jaar 2015 met ruim € 3,9 miljoen gedaald naar € 96,7 miljoen. Deze daling zit met name bij de rijksbaten WSW ad € 1 miljoen, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ad € 1,1 miljoen en Jeugd ad € 2,5 miljoen. Beschermd Wonen is met € 0,7 miljoen gestegen. De komende jaren gaan de totale rijksmiddelen verder dalen naar bijna € 93 miljoen in 2021. Ondanks deze daling zijn we in 2016 ruim binnen de beschikbare rijksmiddelen gebleven. Over het jaar 2016 wordt € 4,4 miljoen in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds gestort. Dit betreft Beschermd Wonen € 1,5 miljoen, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) € 2,2 miljoen, Jeugd € 0,6 miljoen, Participatiewet € 0,5 miljoen en bedrijfsvoering € - 0,2 miljoen. In het jaar 2016 hebben ook afrekeningen over het jaar 2015 plaatsgevonden. Dit heeft per saldo geresulteerd in een aanvullende storting in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds van € 6,2 miljoen. Dit betreft Beschermd Wonen € 1,8 miljoen, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) € 3,3 miljoen en Jeugd € 1,4 miljoen. De reserve bedroeg hierdoor eind 2016 € 12,6 miljoen, hetgeen € 5,8 miljoen meer is dan de door de raad afgesproken 10% van de totale transitie-middelen.

1) Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Jeugdhulp

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor een passend jeugdhulp aanbod. Voor Drenthe geldt voor jeugdhulp een financiële taakstelling van 20% per 2018. In de Jeugdzorg wordt daarom primair ingezet op preventie en lichte ondersteuning. Daarmee verminderen we de inzet van duurdere en/of specialistische zorg. Zorgvragers krijgen de regie meer in eigen hand en schakelen zoveel mogelijk een eigen netwerk in.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Verbinding en samenwerking

Met de NMD-aanbesteding voor Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is er per 1 januari 2017 een einde gekomen aan de inkoop-samenwerking Jeugdwet van de 12 Drentse gemeenten.

Pracht

In de samenwerking tussen de gemeenten en jeugdhulpaanbieders zijn we gestart met de werkgroep Pracht. Doel is om gezamenlijk te kijken hoe zorg in de hogere interventieniveaus meer passend is te maken en wat effectieve manieren van op- en afschalen zijn. Dit heeft geresulteerd in een overleg bij vastlopende

casussen en het Casusoverleg Drenthe, waar moeilijk plaatsbare kinderen besproken worden en met zorgaanbieders naar een meer gezamenlijk aanbod gewerkt kan worden. Daarnaast is er een werkgroep voor het meer passend maken van het Drentse aanbod, het onderzoeken van hiaten en het bespreken van mogelijkheden tot uitbreiding van het Drentse aanbod.

Analyse cijfers jeugdhulp

Met de werkplaatsen jeugd hebben we een unieke werkwijze in gang gezet om de jeugdhulpcijfers te duiden. Professionals uit het jeugddomein en onderzoekers werken met ons samen. Toch blijkt het ook in deze samenstelling lastig om een eenduidig antwoord te formuleren. Jeugdprofessionals geven aan dat de samenwerking en afstemming in Assen goed op orde zijn. Jeugd is goed in beeld. Sommige netwerken en bijbehorende korte lijnen en doorverwijzing bestaan al lang (25 jaar). De risicofactoren hebben we goed in beeld. Landelijk benoemde risicofactoren zijn onder andere laag inkomen, armoede, laag opleidingsniveau van ouders en kinderen en komend uit eenoudergezin.

In Assen zien we ook een relatie tussen WMO-gebruik en jeugdzorg. Bij stapeling van genoemde factoren stijgt het risico. In samenspraak met de grootste jeugdzorgaanbieders gaan we de verwijzingen naar jeugdzorg verder analyseren.

Inventarisatie opvoedondersteuning Vaart

Via de opdracht aan Vaart hebben we een compleet beeld van preventieve activiteiten bij opvoedondersteuning. Stroomlijnen, vraag en aanbod afstemmen en regelen instroom is de volgende stap.

Inspecties op bezoek geweest

Tussen medio 2015 en medio 2016 hebben de samenwerkende inspecties een onderzoek gedaan naar de kwaliteit van samenwerking van de diverse partijen binnen de jeugdhulpketen en de toeleiding naar passende hulp bij het signaleren van onveiligheid. Het rapport is in juli 2016 verschenen. Uit het rapport blijkt dat de gemeente Assen en de partijen in het sociaal domein aandacht hebben voor het signaleren van onveiligheid en de inzet van passende hulp. De bevoegdheid en veranderingsbereidheid van de professionals en de samenwerking binnen de keten zijn positief opgevallen.

Daarnaast zijn ook diverse verbeterpunten geconstateerd. Op de door de inspectie geconstateerde knelpunten zijn noodzakelijke acties in gang gezet.

Team Jeugd

Het team Jeugd bespreekt wekelijks meldingen. Daarbij komen ook de zorgmeldingen van de politie aan de orde. Vaart, Veilig Thuis Drenthe (VTD), politie en GGD nemen deel aan dit overleg.

Op- en afschaling van voorliggend veld en zorgaanbieders vindt plaats in het Multi Disciplinair Overleg (MDO), waar Vaart, GGD en gedragswetenschapper van Accare aanschuiven.

Er is frequent contact met de buurtteams over af- en opschalingen. Aan elk buurtteam is een contactpersoon/casemanager verbonden.

Veilig Thuis Drenthe (VTD)

Door het grotere aantal meldingen bij Veilig Thuis, extra taken uit het landelijk Handelingsprotocol Veilig Thuis en het verbeterplan naar aanleiding van het verscherpt inspectietoezicht, was extra inzet op Veilig Thuis nodig. In 2016 bedroeg dit € 1,1 miljoen. Met de extra maatregelen heeft de inspectie het verscherpt toezicht ingetrokken.

2) Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Wat willen we bereiken?

De Wmo is bedoeld om inwoners in staat te stellen mee te doen aan de samenleving en gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. Wanneer een inwoner een vraag om ondersteuning heeft, brengt de gemeente samen met hem of haar de vraag integraal in kaart. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wat de inwoner en zijn sociaal netwerk zelf kunnen doen om de vraag op te lossen en wat er nodig is om de eigen kracht van inwoner en netwerk te versterken. De ondersteuning van de gemeente is daarbij aanvullend.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Ambulante ondersteuning

Zoals verwacht is het gebruik van voorzieningen toegenomen. Dit heeft te maken met het gegeven dat de toelatingseisen voor andere voorzieningen buiten de gemeente strenger zijn geworden. Voor bepaalde voorzieningen van de gemeente, zoals verblijf Beschermd Wonen, sturen we waar mogelijk op afname. Dit kan betekenen dat inwoners meer ondersteuning thuis nodig hebben.

Beschermd wonen

In verband met het aflopende overgangsrecht is in 2016 met alle cliënten met een PGB Beschermd wonen gesproken (her-indicaties). Indien aan de orde heeft dit geresulteerd in vermindering van de ondersteuning en in een aantal gevallen ook in beëindiging ervan.

We participeren in het project ernstige psychische aandoeningen (EPA) Optimaal Leven. In dit project werken gemeenten, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, huisartsen en cliëntorganisaties samen aan concepten om te komen tot verbetering van zorg voor cliënten met een ernstige psychiatrische aandoening. Dit door vanuit het perspectief van de cliënt te kijken welke zorg nodig is.

Huishoudelijke hulp

Op 18 mei 2016 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) uitspraak gedaan in een aantal zaken over de huishoudelijke ondersteuning onder de Wet maat-

schappelijke ondersteuning (Wmo). De CRvB heeft geoordeeld dat het mogelijk is de huishoudelijke ondersteuning via een algemene voorziening aan te bieden. Wel moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Naar aanleiding van de uitspraken is een addendum toegevoegd aan het Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)-contract voor huishoudelijke ondersteuning (HH2). De kostprijs voor de algemene voorziening is opgenomen in de verordening die de raad in december 2016 heeft vastgesteld.

Verbeterplan Maatschappelijke opvang

De ketenpartners hebben gezamenlijk voorstellen ontwikkeld om de volgende verbeteracties uit te voeren: Het instellen van een centraal coördinatiepunt waar kwetsbare inwoners worden geregistreerd, het stimuleren en faciliteren van de samenwerking tussen vrijwilligers en ketenpartners, de uitbreiding van het Noodfonds om doorstroom naar een woning te stimuleren en het realiseren van een gecombineerde dag- en nachtopvang

In oktober is een bijeenkomst georganiseerd door de ketenpartners voor alle gemeenten in de regio Assen, zodat de diensten en de betrokken kwetsbare doelgroep meer in beeld zijn bij de gemeenten.

Werkpro en Promens Care hebben samen het initiatief genomen om de functies van de jongerenopvang en de Kommarin te combineren op een locatie aan de Havenkade 18. Voor dit initiatief dient het gewenste pand verbouwd te worden. De bouwplannen zijn nu in voorbereiding.

Mantelzorg

Vanaf 2016 is de mantelzorgwaardering beschikbaar gesteld voor mantelzorgers. Daarvoor bieden lokale ondernemers producten aan. Er is een grote diversiteit aan aanbod. Iedere mantelzorger kan jaarlijks voor € 100 een waardering uitzoeken.

In 2016 is het Netwerk Informele Zorg in het leven geroepen. Dit netwerk bestaat uit partijen op het gebied van mantelzorg en vrijwillige zorg. Het eerste doel van het netwerk is de vorming van een visie op informele zorg.

Tot slot is er in het kader van goed werkgeverschap gewerkt aan bewustwording van mantelzorg binnen de gemeentelijke organisatie. Het doel is aandacht te vragen voor de combinatie van werk en mantelzorg. Met dit mantelzorgvriendelijke personeelsbeleid zijn we inmiddels erkend als 'mantelzorgvriendelijke werkgever'.

3) Leefbaarheid en welzijn in wijk en stad

Wat willen we bereiken?

Om alle Assenaren mee te laten doen is het belangrijk dat inwoners zélf verantwoordelijkheid nemen en werken aan een actieve, bereidwillige samenleving. De gemeente stimuleert en faciliteert met ruimte, werkt aan het versterken van netwerken, het vernieuwen van de welzijnsaanpak en het ondersteunen van de inwoners. Hierdoor moet de gezamenlijke initiatiefkracht van inwoners in de stad toenemen.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Mijn Buurt Assen

In Assen Oost zijn de eerste fysieke resultaten van de samenwerking tussen Actium en gemeente zichtbaar in de nieuwbouw van woningen en de upgrade van de openbare ruimte. Dergelijke plannen zijn in 2016 ook in gang gezet voor de Lariks en de Oude Molenbuurt. Bewoners wordt gevraagd mee te denken over de transformatie in hun wijk. In de sociale 'uitvoeringspoot' van Mijn Buurt Assen zijn door bewoners leefbaarheidsprojecten opgezet. Denk bijvoorbeeld aan: Valkesteijn, buurtmoestuinen, hondenuitrenplek, buurtinformatiecentra.

Stimuleringsregeling (STILA)

Stichting Stimulering Leefbaarheid Assen heeft vooral ingezet op de optimalisering van het bewonerspanel, het belangrijkste instrument van de stichting. Er staat nu een enthousiast team. Er is gekozen voor de inzet van wijkambassadeurs die STILA een eigen gezicht moeten geven. Het doel is om vanuit die ambassadeurs te kennen en gekend te worden in de verschillende wijken zodat STILA weet wat er in de wijken leeft en wat behoeften zijn. Daarnaast is de inspiratiedag in juni een mooi middel gebleken om STILA bekendheid te geven en de verbinding tussen de partijen in de verschillende wijken te versterken.

Vaart Welzijn, Buurtteams

De vier Buurtteams hebben zich verder ontwikkeld in capaciteit en kennis. Uit de eerste jaarrapportage blijkt dat de inwoners de Buurtteams weten te vinden, zowel voor individuele ondersteuningsvragen als voor advies en informatie. Ook de inzet van collectieve acties door buurtteammedewerkers is toegenomen. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met ketenpartners in de domeinen jeugd en veiligheid over af- en opschalen van casuïstiek. Voor het ondersteunen van hulpvragen van jongeren op scholen is een nieuwe methodiek gestart. Een eerste pilot geeft positieve resultaten te zien. Van de extra schoolmaatschappelijk werkers maakt het onderwijs goed gebruik. Met de aanpak van betalingsachterstanden is Vaart in het najaar gestart. De focus ligt op huurachterstanden. JongAssen! heeft een eigen budget gekregen voor scholing, onderzoek en PR. Sport wordt nu meer als middel dan als doel ingezet om de hulpvraag en behoefte van inwoners te achterhalen.

Sturing op de opdracht aan Vaart Welzijn heeft vorm gekregen door in gezamenlijkheid een jaarplan vast te stellen. Door de afspraken die zijn gemaakt over verantwoording bestaat er voor het eerst inzicht in hoe

vaak en op welk leefdoorn de buurtteams worden ingezet. Ook de ontwikkeling van de zelfredzaamheid van inwoners met een hulpvraag wordt sinds 2016 geregistreerd.

Asielzoekers en nieuwkomers

[Verder lezen pagina 54 onderwijs AZC >>](#)

[Verder lezen pagina 21 huisvesting statushouders >>](#)

4 en 6) Schuldhulpverlening en armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?

Meedoen in financiële zin betekent dat wij uitsluiting door onvoldoende inkomen willen voorkomen, vooral van kinderen. We sturen op het beheersbaar houden van de kosten.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Gemeentelijke kredietbank (GKB)

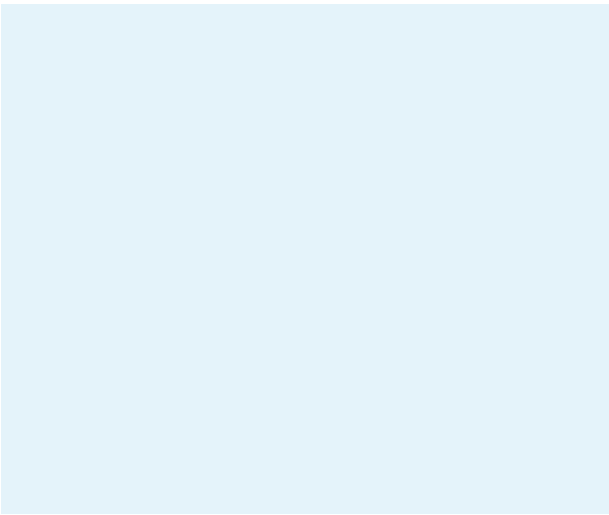
De kanteling in de klantbenadering heeft twee zijden. In de aanpak van schulden zien we meer effectiviteit door bijvoorbeeld de intake aan huis en de meer gespecialiseerde inrichting van de teams. Daarnaast is de tijd tussen de aanmelding en de intake in 2016 drastisch ingekort van vier weken naar zeven werkdagen. Tegelijkertijd zien we ook dat het proces naar een veranderde klantbenadering veel gevraagd heeft van medewerkers want tijdens de verandering ging het werk gewoon door.

In 2016 zijn gesprekken gevoerd over een eerste aanzet tot een prestatieovereenkomst voor 2017 waarin we meer op outcome (resultaat) en output (productie) willen gaan sturen. De dienstverlening van de GKB is een zogenaamde 'openeinde regeling', dat betekent dat de toegang niet op basis van het budget kan worden geweigerd. Het sturen op kostenbeheersing moet veel meer vanuit de werkprocessen en de inzet van personeel komen.

De samenwerking met Vaart, Werkplein Drentsche Aa (WPDA) en de vrijwilligersorganisaties loopt steeds beter en is in ontwikkeling. Zoals bijvoorbeeld bij de aanpak vroegsignalering betalingsachterstanden (de Vaart €rin) en het project Jong en Schulden.

Armoedebestrijding

De uitvoering van het nieuwe armoedebeleid leidt tot een forse uitzetting. Er is veel meer gebruik gemaakt van de voorzieningen van de gemeente. Enerzijds komt dit door verruiming van de doelgroep (van 110% naar 120% van de bijstandsnorm), anderzijds door meer communicatie. Effect is met name te zien bij de meedoenregelingen en de collectieve ziektekostenverzekering. Het beroep op bijzondere bijstand is stabiel gebleven waarbij wel een verschuiving heeft plaatsgevonden naar kosten voor bewindvoering (toename).

Het preventieplan armoede en schulden 2016 is uitgevoerd en door een extern bureau op bereik en effectiviteit onderzocht. Het heeft geleid tot een geheel andere opzet en inzet van interventies. Het project Jong en Schulden voorziet in een behoefte en is voortgezet. Vroegsignalering heeft vorm gekregen met het project De Vaart €in (aanpak betalingsachterstanden).

De organisaties die zich hebben ingezet voor de bestrijding van kinderarmoede, Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds hebben aanzienlijk meer kinderen bereikt dan in 2015: Stichting Leergeld 371 gezinnen en kinderen (116 in 2015); Jeugdsportfonds 173 kinderen (95 in 2015); Jeugdcultuurfonds 22 (5 in 2015).

5) Sport

Wat willen we bereiken?

Gezonde leefstijl en sport

Voor het bewust maken van inwoners van mogelijkheden om hun gezondheid te bevorderen en sociaal en sportief te participeren kiezen we een rol op afstand. Uitvoering is aan externe organisaties. Wij zorgen dat verenigingen en de vele vrijwilligers hun 'werk' kunnen doen.

We zetten extra in op het verkleinen van gezondheidsachterstanden bij inwoners met een lage sociaal economische status.

De tarieven voor het huren van sportaccommodaties worden meer kostendekkend.

De ijsbaan van De Bonte Wever sluit in maart 2016. We faciliteren het particulier initiatief om een nieuwe ijsbaan in Assen te bouwen. Zodra er een plan ligt, kijken we of en in hoeverre we de realisatie kunnen ondersteunen.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Regeling Buurtsportcoaches

De landelijke regeling voor Buurtsportcoaches, onderdeel van de regeling Brede Impuls Combinatiefuncties, bood Assen de gelegenheid nog vier fte in te vullen. Die zijn in 2016 gerealiseerd, met cofinanciering vanuit het veld. De nieuwe Buurtsportcoaches zijn over verschillende organisaties verdeeld: Wielercentrum Noord, Promens Care en Van Boeijen (mensen met een licht verstandelijke beperking), GGZ (oGGZ) en Vaart (ouderen).

Accommodaties

In 2016 zijn twee bijzondere accommodaties in de gemeente Assen gerealiseerd.

Op 15 april is Wielercentrum Noord geopend. Het wielercentrum biedt plek aan diverse onderdelen van de fietssport en daarmee goede mogelijkheden voor zowel topsport als breedtesport.

Bij het Nassau College, afdeling Quintus is een nieuwe sporthal (Olympus) geopend, die ruimte biedt aan de Topsportfaciliteiten die het Nassau College biedt aan zijn topsportende leerlingen. Maar ook Asser verenigingen, met als hoofdgebruiker SUDOSA (volleybal), profiteren van deze hal.

Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ)

De initiatiefnemer Volker Wessel/Koenen Bouw heeft de afgelopen maanden hard gewerkt aan het initiatief IceWorld, in combinatie met Terra Experience. Dit heeft geleid tot een subsidieaanvraag bij de provincie. Als gemeente hebben wij deze aanvraag ondersteund met een brief waarin het belang voor Drenthe en de ontwikkeling van de TRZ is weergegeven.

Evenementen

Olympia's Tour heeft voor het tweede jaar achtereen een etappe in Assen afgewerkt. Ondanks een financiële tegenslag is de draad goed opgepakt door start en finish in samenwerking met het Nassau College vorm te geven. De Loopevenementen onder de vlag van AssenRuns groeien gestaag. Het totaal aantal deelnemers nadert de 4000, 7% meer dan het voorgaande jaar. De deelname aan de scholencamp competitie is gestegen van 350 in 2015 naar 595 in 2016.

Stichting WK Wielrennen Noord Nederland

Vijf lokale overheden uit Drenthe en Groningen, waaronder de gemeente Assen, hebben medewerking verleend aan de vraag van Stichting Wielrennen Noord Nederland om te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is binnen

afzienbare tijd (scope vijf jaar) het WK wielrennen naar Noord Nederland te halen.

Gezond in de stad (GIDS)

De volgende resultaten zijn behaald.

In kaart brengen van de bestaande preventieve activiteiten en leefstijlinterventies

Een uitgebreide inventarisatie heeft verduidelijking gebracht in de bestaande structuur. Er wordt nu binnen GIDS gewerkt aan een overzicht in de vorm van een sociale kaart op het gebied van Gezonde leefstijl.

Beoordeling of activiteiten en interventies in aanmerking komen voor GIDS

Binnen de uitvoeringsagenda GIDS zijn criteria opgesteld om van activiteiten en interventies te kunnen beoordelen of ze kunnen participeren in het GIDS-programma. Aan enkele projecten, die in de lijn liggen van de uitvoeringsagenda, is geld beschikbaar gesteld.

Samenwerkingspartners

De uitvoeringsagenda Gezond in Assen zien we als een beweging: samen werken aan gezondheid van inwoners. We merken dat steeds meer organisaties GIDS kennen en willen aansluiten. De bijeenkomsten worden druk bezocht en we willen toewerken naar een platform om tenslotte een preventiecoalitie te kunnen vormen met zorgaanbieders, zorgverzekeraar en gemeente.

Verbindingen tussen nulde, eerste en tweede lijn

In de uitvoeringsagenda zijn we nadrukkelijk bezig op het terrein van jeugd met onder- of overgewicht en op het terrein van de integrale ouderenzorg om de verbindingen te leggen tussen nulde, eerste en tweede lijn. In bijeenkomsten zijn zorgprofessionals betrokken.

Daarnaast is zoals geschreven in 2016 de uitvoeringsagenda in gang gezet. Aan de onderstaande punten is gewerkt:

- Ketenaanpak overgewicht/ondergewicht en verslaving
- Gezondheidsactiviteiten door en voor jongeren
- Positief Opgroeien
- Participatie (meedoen)
- Ketenaanpak kwetsbare ouderen.

Het belangrijkste resultaat is dat bij al deze initiatieven enthousiaste inwoners en zorgaanbieders elkaar hebben getroffen en aan de slag zijn gegaan om concrete activiteiten te verbinden aan deze onderwerpen.

7) Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Verzelfstandiging Plateau

De verzelfstandiging van Plateau is per 1 januari 2016 ingegaan. De overgang is soepel verlopen. Plateau sluit naar verwachting het eerste jaar af met een lichte plus ten opzichte van een sluitende begroting.

Alles in 1-scholen

In 2015 heeft de gemeenteraad een principebesluit genomen over het 'Beleidskader alles in 1-scholen' waaronder de harmonisatie van de voorschoolse voorzieningen en de daarin opgenomen actiepunten. Samen met de partners uit het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen geven we de harmonisatie vorm. Wij krijgen daarbij ondersteuning van een externe procesbegeleider.

Internationale schakelklassen primair onderwijs (ISK PO)

De ISK PO is een voorziening in Assen waar 40 leerlingen les krijgen met veel aandacht voor de Nederlandse taal. De voorziening is ontstaan doordat interne begeleiders van individuele scholen zagen dat er op verschillende scholen leerlingen instroomden die het onderwijs in het Nederlands nog niet konden volgen. Christelijke onderwijsgroep (COG) Drenthe en Plateau hebben in samenwerking de ISK PO opgezet waar kinderen een jaar naartoe gaan om onderwijs te krijgen en het Nederlands te leren, zodat zij een goede start kunnen maken in het onderwijs. Na een jaar stromen zij uit naar regulier onderwijs of naar de internationale schakelklas van het voortgezet onderwijs. Deze voorziening is bijzonder in Nederland, omdat kinderen uit heel Assen eerst naar deze voorziening worden gestuurd door de scholen alvorens zij instromen in het regulier onderwijs.

Internationale schakelklassen voortgezet onderwijs

Het Dr. Nassau College verzorgt in Assen al vele jaren het onderwijs voor de internationale schakelklassen. Door de komst van veel nieuwkomers in 2015 en 2016, bleek de huisvesting te krap en is in mei 2016 een voormalige basisschool aan de Merwedestraat betrokken. De gemeente Assen heeft samen met de school fors geïnvesteerd in de huisvesting zodat die prima voldoet. Aan ruim honderd jongeren tussen de 12 en 18 jaar wordt onderwijs op niveau geleverd. De inspectie van het onderwijs heeft de school eind 2016 bezocht en liet zich zeer lovend uit over de kwaliteit van het onderwijs. Een resultaat om trots op te zijn.

Onderwijs asielzoekerscentrum (AZC)

Door de ingebruikname van het asielzoekerscentrum (AZC) Schepersmaat is Plateau een onderwijsvoorziening gestart voor basisschoolkinderen, De Feniks. Plateau is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs, maar heeft de Jade Zorggroep gekozen om het onderwijs voor deze specifieke doelgroep te verzorgen. De huisvesting is in eerste instantie gerealiseerd in het voormalige NAM-gebouw en op 1 juni 2016 is de school gestart met bijna 60 leerlingen.

Accommodaties

De multifunctionele accommodatie Assen-Oost is eind 2016 opgeleverd. De basisscholen Vredeveld en Regenboog en een groep van de Valkenhorst zijn er direct na de jaarwisseling met hun onderwijs gestart.

Deerschikking van de scholen in Kloosterveen begon in 2016 vorm te krijgen. De nieuwbouw voor de Parel is na de herfstvakantie 2016 in gebruik genomen. Christelijke onderwijsgroep (COG) Drenthe heeft de plannen voor de vervangende nieuwbouw uitgewerkt en wil in 2017 starten met de bouw. Als de bouw wordt opgeleverd wordt de Boomgaard aangepast voor de huisvesting van de openbare basisschool Kloosterveen, waarna de noodlokale voor het onderwijs worden verwijderd.

Huisvesting voortgezet onderwijs: de tweede fase van de nieuwbouw van Dr. Nassau College, locatie Quintus is in de zomer van 2016 opgeleverd. Daarmee is het proces van de herhuisvesting van het voortgezet onderwijs afgerond.

Renn 4 – Versterking Speciaal Onderwijs

Nadat de Atlas enige jaren terug gestart is in de tijdelijke locatie aan de Vivaldilaan 46 is eind 2016 de nieuwbouw aan de Treubstraat 2 opgeleverd. Een prachtig gebouw dat aansluit op de onderwijsbehoefte van de leerlingen.

Aanpak laaggeletterdheid

In december 2016 is, in samenwerking met een zestal maatschappelijke organisaties, een plan van aanpak ontwikkeld om het aantal laaggeletterden in Assen terug te dringen.

Het aantal mensen dat moeite heeft met lezen en schrijven groeit in Nederland. Dit heeft grote gevolgen voor het dagelijks leven. Laaggeletterden zijn minder zelfredzaam, minder sociaal actief en ze zijn vaker ziek dan geletterden. Uit onderzoek blijkt dat taalscholing niet alleen taalvaardiger maakt, maar ook gelukkiger. De Asser ambitie is om in 2020 in totaal 600 laaggeletterden bereikt te hebben, dat is 10% van het huidige aantal. Het plan van aanpak beschrijft activiteiten om tot een betere signalering en doorverwijzing te komen en daarmee tot een groter bereik.

Financiële tabel

Meedoen in Assen				
(bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Jeugdzorg	21.028	21.501	20.141	1.360
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	58.277	60.882	51.172	9.709
Mijn Buurt Assen	3.373	4.152	4.556	-404
Meedoenbeleid	2.659	3.035	3.275	-240
Sport	251	436	378	58
Schuldhelpverlening	770	770	799	-29
Onderwijs	27.657	48.771	5.663	43.108
Totaal lasten	114.015	139.547	85.983	53.564
baten				
Jeugdzorg	0	0	261	261
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	3.426	3.495	2.913	-582
Mijn Buurt Assen	0	50	355	305
Meedoenbeleid	0	0	0	0
Sport	0	0	10	10
Schuldhelpverlening	0	0	-47	-47
Onderwijs	25.452	46.525	3.908	-42.618
Totaal baten	28.878	50.071	7.401	-42.670
Totaal saldo van baten en lasten	-85.138	-89.477	-78.583	10.894
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	11.065	-11.065
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	-11.065	-11.065
Resultaat	-85.138	-89.477	-89.648	-171

Analyse van afwijkingen opzichte van de Begroting		Mutatie (bedragen € 1.000)		
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N
Centrum Jeugd en Gezin	0		-187	N
Zorgvernieuwingsprojecten (met name pilot publiek vervoer)	0		-150	N
Opvang asielzoekerscentrum (AZC) (voormalige NAM-locatie, middelen bij algemeen financieel beleid)	0		-254	N
Bijzondere bijstand, meedoenbeleid en kwijtscheldingen	-345	N	-567	N
Schuldhelpverlening	-330	N	-76	N
Leerlingenvervoer	400	V	511	V
Overige afwijkingen	-84	N	-114	N
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>				
- Jeugdhulp Homestart	150	V	150	V
- Proloog Mijn Buurt Assen	0		78	V
- Evaluatie wijkcentra	0		25	V
- Sport en gezonde leefstijl, GIDS	70	V	69	V
- Meedoenbeleid, Klijsma middelen armoedebeleid	250	V	250	V
- Jeugdzorg en Onderwijs, alles-in één-scholen	100	V	94	V
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Meedoen in Assen	211	V	-171	N

i Programmasamenvatting

De procesmanager voor de binnenstad van Assen is gestart en heeft in overleg met alle betrokkenen een visie voor de binnenstad. opgesteld

De stichtingen Theater en Bioscoop De Nieuwe Kolk en Bibliotheek Assen hebben in 2016 de voorbereidingen getroffen voor een inhoudelijke samenwerking en bestuurlijke fusie. Wij hebben in 2016 samen met de culturele partners gewerkt aan een cultuuragenda.

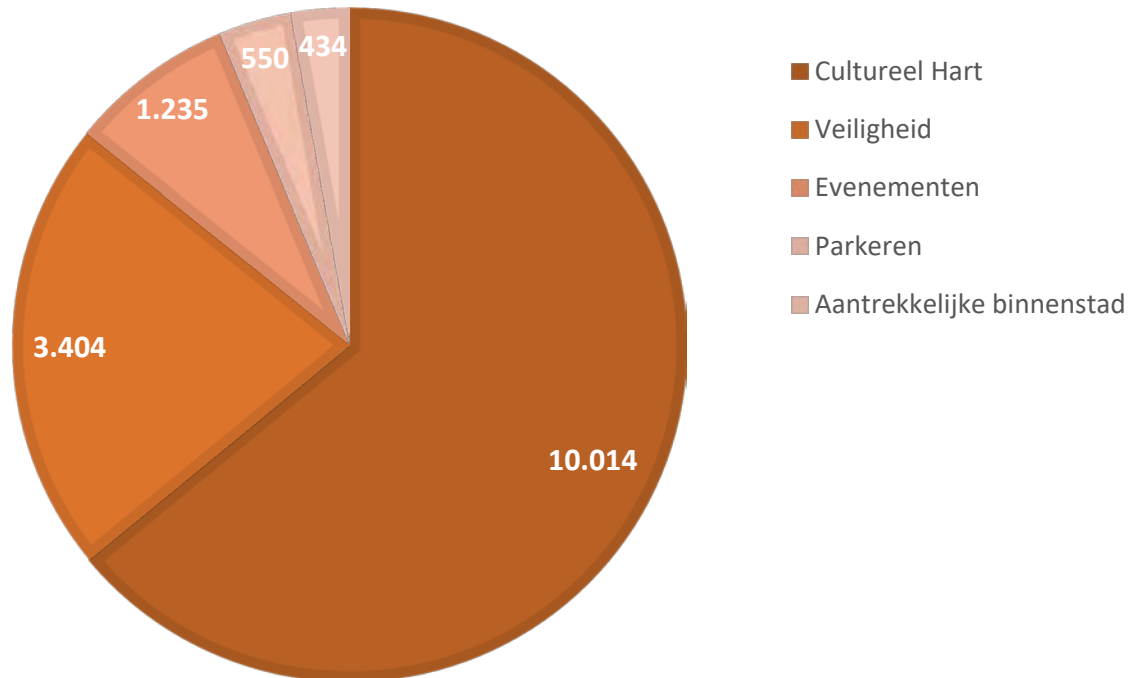
In 2016 zijn we gestart met de ontwikkeling van een evenementenportaal. Ons vertrekpunt is dat evenementen niet op zichzelf staan. Ze zijn ingebed en ondersteunen cultuurbeleid, sportbeleid, toerisme en recreatie.

In 2016 hebben we de in 2015 ingevoerde maatregelen om het parkeerbedrijf gezond te houden geëvalueerd. Op basis van de evaluatie is de maximale parkeerduur op straat in de binnenstad geüniformeerd. Voor een deel van het Veemarktterrein is - als pilot - een blauwe zone ingevoerd.

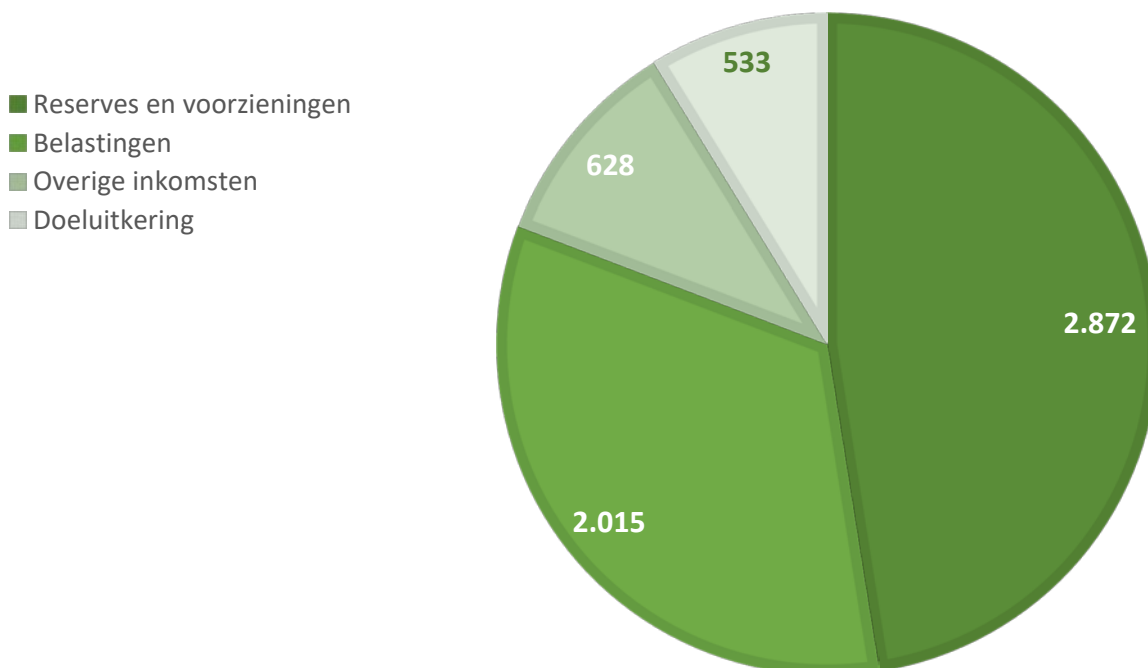
Het fundament voor de aanpak voor personen met verward gedag is gelegd en vastgesteld. In de aanpak van de overlastgroepen hebben we diverse maatregelen genomen, zoals samenscholingsverboden. Bij de aanpak van criminaliteit hebben we de focus gelegd op de verkoop van gestolen goederen door een digitaal opkoopregister in te voeren. Voor de veiligheid van onze politieagenten hebben we bodycamera's aangeschaft.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 15.637 (bedragen * € 1.000)

Baten € 6.048 (bedragen * € 1.000)

1) Aantrekkelijke binnenstad

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het voorzieningenpakket met museum, De Nieuwe Kolk, parkeerfaciliteiten en goede bereikbaarheid is een goede basis voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke binnenstad. Samen met eigenaren, ondernemers, (culturele) instellingen en andere organisaties zetten we ons in voor behoud van kwaliteit. We werken samen met partners aan een nog aantrekkelijker binnenstad.

We hebben aandacht voor leegstand. We faciliteren een kwalitatief goede en creatieve invulling van lege plekken. Alleen een attractieve en verzorgde binnenstad met voldoende aanbod in funshopping, cultuur en uitstraling kan de concurrentie aan met de omliggende gemeenten.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Op 1 juli 2016 is de externe procesmanager voor de binnenstad van Assen gestart. Hij heeft van ons en MKB Assen een gezamenlijke opdracht gekregen. In overleg met alle betrokkenen, waaronder onze ondernemers en vastgoedeigenaren, maakt hij een visie voor de binnenstad. Daarin neemt hij ook een uitvoeringsorganisatie en investeringsopgave van de binnenstad mee.

Wij hebben met een externe stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers vanuit retail, vastgoed, horeca en culturele instellingen, gewerkt aan een breed gedragen visie die moet leiden tot een nog prettiger leefbare en levendigere binnenstad. De inspanningen in 2016 maken dat de gezamenlijk opgestelde visie kan worden opgeleverd in 2017.

In 2016 is de heringerichte Brink opgeleverd en is de kentekenerkenning op de Brink en in de Brinkstraat ingevoerd.

2) Cultureel Hart

Wat willen we bereiken?

Belangrijk voor de aantrekkelijke binnenstad is het Cultureel Hart. Door een intensieve samenwerking in hun programmering zorgen culturele instellingen en organisaties in Assen voor een verrassend aanbod voor inwoners en gasten. Met deze programmering willen we (cultureel) Assen nog beter op de kaart zetten en de belevingskwaliteit voor bezoekers en inwoners verhogen. Daarnaast willen we hiermee meer bezoekers trekken en hun verblijf in de stad verlengen.

De instellingen in De Nieuwe Kolk krijgen tijd en ruimte om hun inhoudelijke samenwerking te laten groeien. Wij sturen op een solide financiële basis en een gezond maatschappelijk rendement. Halverwege deze bestuursperiode volgt hiervoor een ijkmoment.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

De stichtingen Theater en Bioscoop De Nieuwe Kolk en Bibliotheek Assen hebben in 2016 de voorbereidingen getroffen voor een inhoudelijke samenwerking en bestuurlijke fusie. Het Drents Museum is op 1 juli 2016 in de tentoonstellingsruimte van De Nieuwe Kolk (voorheen CBK) gestart met KINK, Kunst in De Nieuwe Kolk, waarbij de focus op de hedendaagse kunst ligt.

Voor Podium Zuidhaege was 2016 het eerste volledige jaar als beheerorganisatie van het culturele gebouw aan de Zuidhaege 2. Podium Zuidhaege heeft deze activiteiten overgenomen van het ICO, zodat het ICO zich volledig kan richten op zijn kerntaken als advies- en projectorganisatie op het gebied van cultuureducatie (scholen) en kunstbeoefening in de vrije tijd. Door groei van het aantal verhuringen wordt er meer personeel inzet geëist. Hierdoor is er druk op de financiën van Podium Zuidhaege komen te staan.

Ten slotte hebben wij in 2016 samen met de culturele partners gewerkt aan een cultuuragenda. Met de cultuuragenda wordt het experiment aangegaan om op een andere manier en in elk geval veel meer samen met de culturele partners sturing te geven aan gewenste

ontwikkelingen. De activiteiten die in de cultuuragenda komen te staan zijn geen opdrachten van ons aan het veld, maar kansrijke initiatieven die het waard zijn om gezamenlijk uit te werken en zo mogelijk uit te voeren.

3) Evenementen

Wat willen we bereiken?

Assen is een 'sterk merk'. De ambitie is om op termijn toe te groeien naar een professionele citymarketing-organisatie in samenwerking met het bedrijfsleven en andere stakeholders. Hiervoor pakken wij samen met de stakeholders de kansen op waarbij wij vooral een faciliterende taak hebben. We vragen hiervoor een bijdrage van de stakeholders.

Evenementen maken de binnenstad extra aantrekkelijk. Wij blijven inzetten op een sterk evenementenbeleid. De MKB Binnenstadvereniging krijgt een belangrijke rol bij de planning en aansturing daarvan. Het evenementenbudget kan ook ingezet worden voor het ondersteunen van bijvoorbeeld exposities die een groot publiek trekken.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Ons vertrekpunt is dat evenementen niet op zichzelf staan. Ze zijn ingebed en ondersteunen cultuurbeleid, sportbeleid, toerisme en recreatie. Daarom hangt de nieuwe visie van evenementen nauw samen met de binnenstad visie en de nieuwe cultuuragenda. Deze verschillende ontwikkelingen vinden daarom in samenhang plaats.

Vooruitlopend op nieuwe ontwikkelingen hebben we besloten om een aantal knelpunten in de uitvoering op te heffen. Dat hebben wij gedaan door de inrichting van een evenementenportaal. Daarin zorgen we voor afstemming en coördinatie van evenementen. We ondersteunen initiatiefnemers bij de verschillende aspecten van het organiseren van een evenement, zoals vergunningverlening, fondsenwerving, pr en marketing.

[Verder lezen pagina 51 >>](#)

4) Parkeren

Wat willen we bereiken?

Onze parkeervoorzieningen zijn op orde, zodat bezoekers van de binnenstad goed gefaciliteerd worden.

Het afgelopen jaar zijn maatregelen ingezet die moeten leiden tot een financieel gezond parkeerbedrijf.

We willen een betere bezetting van onze parkeergarages en minder auto's op straat.

Aantrekkelijkheid van de binnenstad blijft in dit kader een belangrijk speerpunt, het parkeerbeleid ontwikkelt zich verder binnen die context.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

In 2016 hebben we de in 2015 ingevoerde maatregelen om het parkeerbedrijf gezond te houden geëvalueerd. Op basis van de evaluatie is de maximale parkeerduur op straat in de binnenstad geüniformeerd. De overige maatregelen handhaven we.

Het aantal parkeerders in de binnenstad is licht afgenomen. Met name het parkeren op straat is teruggelopen. De bezoekers van de binnenstad hebben gemiddeld wel langer geparkeerd. De afname van het aantal parkeerders heeft geen gevolgen voor het financiële resultaat gehad.

Voor een deel van het Veemarktterrein hebben we een blauwe zone ingevoerd. Dat is een pilot. Daar kan nu één uur gratis geparkeerd worden, met een parkeerschijf. De Jumbo vergoedt de misgelopen opbrengsten.

Betaald parkeren		(bedragen * € 1.000)			
		begroting 2016	rekening 2016	saldo	
totaal betaald parkeren	lasten	4.992	5.125	-133	N
	batens	-5.293	-5.329	36	V
	saldo	-301	-204	-97	N
Programma-onderdeel					
bedrijfsvoering	lasten	447	433	14	V
garages	lasten	4.224	4.142	81	V
	batens	-3.590	-3.334	-250	N
	saldo	634	802	-169	N
straat	lasten	321	550	-229	N
	batens	-1.702	-1.989	286	V
	saldo	-1.381	-1.439	57	V

5) Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Assen een veilige stad is en blijft. Veiligheid is kerntaak van de lokale overheid. Het algemene beeld is dat criminaliteit in de stad daalt, maar dat overlast stijgt, in het bijzonder de overlast van bijzondere doelgroepen zoals mensen in psychische nood. We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn hierbij voor hen een samenwerkingspartner.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

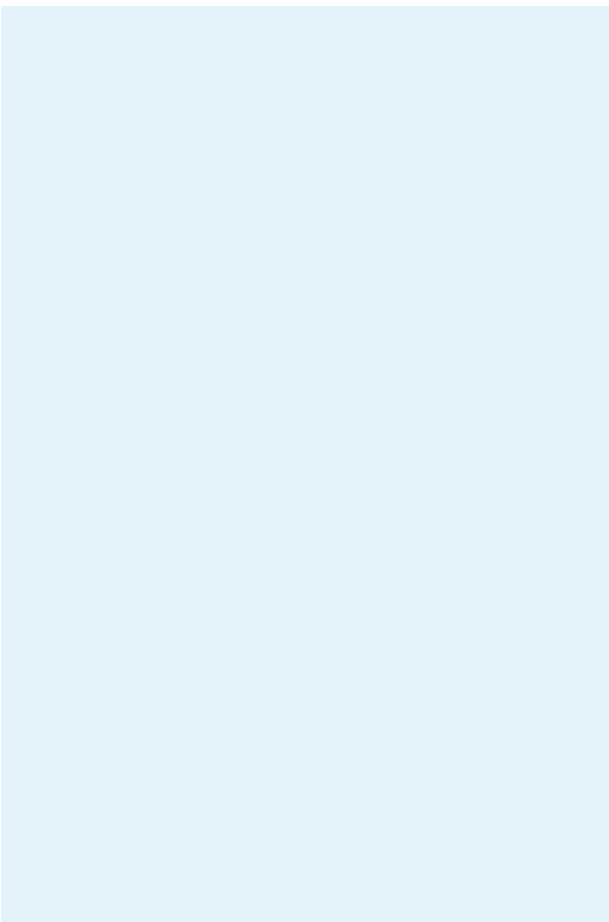
Verwarde personen

In 2016 was het van belang dat we het fundament voor de aanpak voor verwarde personen zouden leggen. Dat is gelukt. We hebben een plan van aanpak gemaakt en vastgesteld voor Drenthe en voor de zomer is dat ook aan de gemeenteraad aangeboden. In 2016 zijn we begonnen met het onderdeel triage. Dat betekent dat bij het aantreffen van een persoon die verward gedrag vertoont, inwoners en professionals snel ondersteuning kunnen vragen van het triagepunt. Dat kan snel duidelijkheid verschaffen of iemand al begeleiding krijgt en deze erbij roepen, dan wel passende begeleiding zoeken.

Aanpak criminaliteit en overlast

De overlast gevende/criminele jeugdgroep in Assen was voor een deel betrokken bij de overlast in de Rolderstraat en de Stadhouderslaan. Wij hebben daarop diverse maatregelen getroffen, zoals extra inzet van toezicht en politie en het aanwijzen van samenscholingsgebieden. Toen Assen het afgelopen jaar een toename kreeg van overlast gevende bedelaars, is naast extra toezicht, ook samengewerkt met zorginstellingen. Die hebben hun begeleiding aangepast, waardoor zowel repressief als curatief gewerkt werd.

Wij hebben in 2016 op Noord-Nederlandse schaal een nieuw hennepconvenant tot stand gebracht. Er bestond namelijk al langere tijd de wens om voor de aanpak van hennepcultuur basisafspraken met betrekking tot informatie-uitwisseling te maken voor de hele (politie)

regio. Daardoor zijn we in 2016 ook begonnen met het actualiseren van het drugsbeleid van Assen.

We hebben een digitaal opkoopregister (DOR) voor handelaren in tweedehands goederen ingevoerd. Hiertoe is de APV (algemene plaatselijke verordening) aangepast. Alle aangesloten ondernemers kunnen direct controleren of de bij hun aangeboden producten gestolen goederen zijn. Daarmee wordt het een stuk lastiger om gestolen goederen, zoals telefoons, laptops en sieraden te verhandelen.

Veiligheid en innovatie

Op verzoek van de raad is het thema veiligheid & innovatie opgenomen in de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2020. Op basis hiervan gaan wij op zoek naar nieuwe manieren om de veiligheid te verbeteren of om onveiligheid aan te pakken. Inmiddels hebben we een project vuurwerkdetectie gedaan en zijn na een bezoek aan Nottinghamshire Police, bodycams aangeschaft voor de politie. Doel is minder geweld tegen politieambtenaren. De camera's zijn op oudejaarsdag voor het eerst gebruikt. Om nog een impuls te geven aan het veilig uitgaan, hebben wij de Brinkstraat toegevoegd aan de pilot voor het elektronisch afsluiten van de Brink. Dat komt de overzichtelijkheid en de verkeersveiligheid ten goede.

Financiële tabel

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Aantrekkelijke binnenstad	155	630	426	204
Cultureel Hart	9.706	9.723	9.828	-105
Evenementen	940	940	1.235	-295
<u>Parkeren</u>	321	321	550	-229
Veiligheid	3.316	3.216	3.404	-188
Totaal lasten	14.438	14.830	15.442	-613
baten				
Aantrekkelijke binnenstad	25	25	22	-3
Cultureel Hart	0	0	250	250
Evenementen	194	194	432	238
<u>Parkeren</u>	1.702	1.702	1.989	286
Veiligheid	16	16	483	467
Totaal baten	1.937	1.937	3.176	1.239
Totaal saldo van baten en lasten	-12.501	-12.892	-12.267	626
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	194	-194
beschikking reserves	2.296	2.841	2.872	32
totaal mutaties in reserves	2.296	2.841	2.678	-163
Resultaat	-10.204	-10.051	-9.589	463

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting (bedragen € 1.000)				
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N
TT-festival (incl. afrekening voorgaande jaren)	182	V	-73	N
Afrekening VRD 2015	168	V	171	V
Onderhoud parkeergarages	0		-229	N
Afkoop parkeerplaatsen Veemarktterrein (incidentele bate)	0		200	V
Overige afwijkingen	-20	N	137	V
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>				
- Uitvoeringsprogramma binnenstad	25	V	140	V
- Subsidies Levendig Assen	0		28	V
- Geormerkte gelden Veiligheidshuis	0		89	V
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Aantrekkelijk Assen	355	V	463	V

i Programmasamenvatting

Het thema overheidsparticipatie heeft op verschillende manieren vorm gekregen. Zo organiseerde de raad discussieavonden over duurzaamheid, economisch beleid en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdhulp. De training 'Werken met Netwerken' biedt voor gemeente en maatschappelijke partners een gezamenlijke basis om op basis van gelijkwaardigheid samen te werken. Ook de pilot 'Ruimte geven in maatschappelijk vastgoed' speelt in op de veranderende verhoudingen tussen gemeente en maatschappelijke partners.

De gemeentelijke samenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo is op weg. De praktijk laat zien dat de samenvoeging van de personeelsadministratie eenvoudiger is dan van Belastingen. Het inrichten van processen en systemen is hier nog in gang. De NG4 heeft zich in 2016 gepositioneerd als serieuze partner in samenwerkingsverbanden.

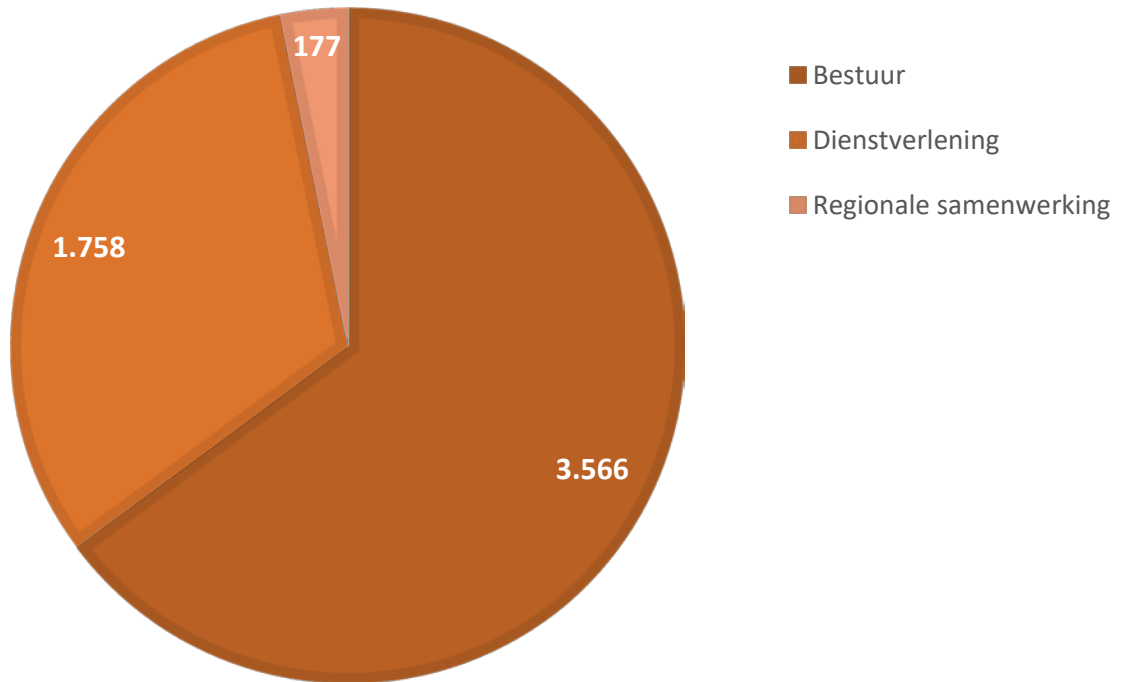
Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over het vestigen van rijksdiensten. Een vervoersunit van de Dienst Justitiële Inrichtingdienst is nu gevestigd in de kazerne. Ook zijn afspraken gemaakt over de leegstand in de gebouwen van de rechtbank.

Economische samenwerking kreeg verder vorm in de regio Groningen Assen. Het Economisch Platform organiseerde hiervoor twee grote bijeenkomsten. Verder werd gewerkt aan de bereikbaarheid van de regio via een aantal grote projecten. Binnen het SNN is een discussie over de toekomst gestart. De nadruk ligt op het toenemend belang van netwerken.

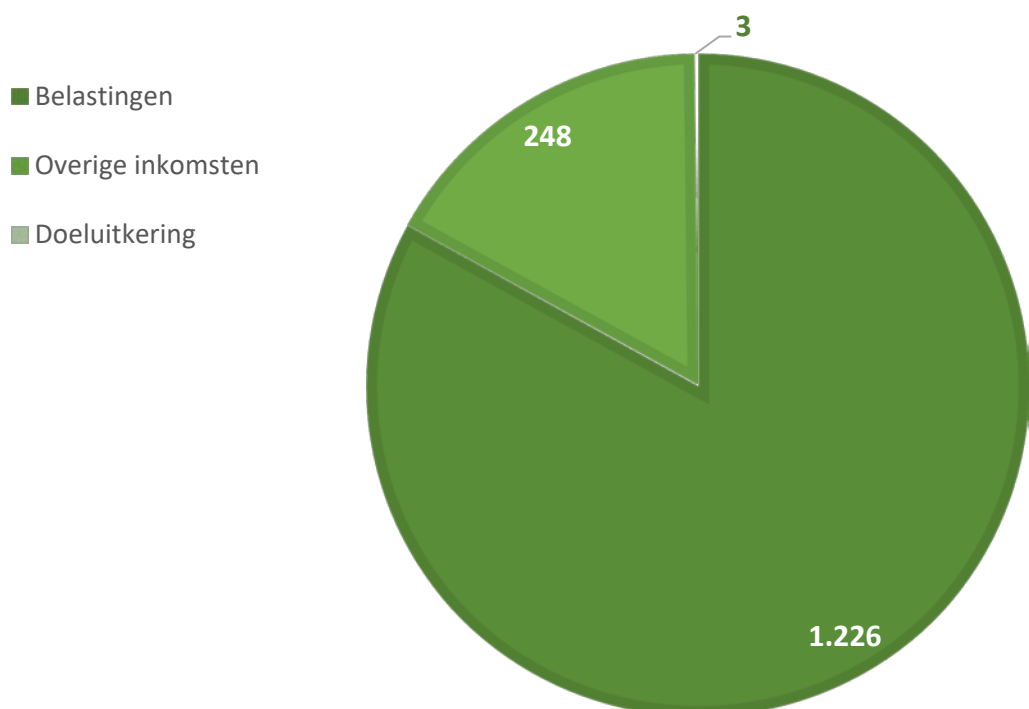
Op het gebied van dienstverlening werken we met servicewaarden om de kwaliteit beter te kunnen bewaken. Voor inwoners die moeite hebben mee te komen in de samenleving hebben we de telefonische bereikbaarheid verbeterd. Hierdoor krijgen ze sneller de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 5.501 (bedragen * € 1.000)

Baten € 1.477 (bedragen * € 1.000)

1) Bestuur

Wat willen we bereiken?

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen om een nieuwe stijl van besturen. Als college dragen wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we niet zorgen voor, maar zorgen dat. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid. Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

De raad heeft aangegeven regelmatig de inwoners van Assen te betrekken bij de besluiten die de raad moet nemen.

Organisatie

De ambtelijke organisatie moet in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te voeren. Vanuit het uitgangspunt 'inhoud bepaalt vorm' kunnen wijzigingen in de bestaande organisatiestructuur aan de orde zijn.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

De raad heeft in 2016 een aantal discussieavonden georganiseerd met belanghebbenden en belangstellende inwoners en organisaties uit Assen over onder andere duurzaamheid, economisch beleid en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdzorg. Ook de start van het raadsseizoen stond in het teken van 'Overheidsparticipatie en de veranderende rol van de raad'. Er is een werkgroep bestuurlijke vernieuwing gestart waarin raad en ambtelijke organisatie actief zijn. Hierin wordt gewerkt aan het vernieuwen van de rol van de raad en worden thema's gekozen om mee te kunnen experimenteren, zoals de Omgevingswet.

Het onderdeel Organisatie is uitgewerkt in het programma Bedrijfsvoering.

[Verder lezen pagina 73 >>](#)

2) Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Samenwerking Drentsche Aa

De bedrijfsvoeringsamenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo groeit wat ons betreft verder uit tot een vorm van shared service.

De samenwerking op het terrein van de drie decentraalisaties is nu nog versnipperd. Vooralsnog aanvaarden we dit als een gegeven. We gaan onderzoeken hoe we deze samenwerking beter kunnen stroomlijnen en hoe Assen zich het beste in deze samenwerking kan positioneren.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

De evaluatie van de twee samenvoegingen Personeels- en Salarisadministratie met PSA, in Tynaarlo, en Belastingen met Aa en Hunze toonde aan dat de samenwerking PSA op de goede weg is. De eerste financiële voordelen zijn behaald, vooral in de ICT-kosten. Dat geldt ook voor de ICT-kosten van Belastingen. Over de kwaliteit van de Belastingensamenwerking zijn nog geen eenduidige conclusies te trekken. Het inrichten van de nieuwe processen en systemen is nog in volle gang. Vooralsnog blijft Belastingen een kwetsbare samenwerking. De netwerk-samenwerking inkoop groeit volgens plan door naar een samenvoeging in Assen. Een nieuw project dit jaar was de samenwerking tussen de projectleiders Omgevingswet. Doel is voorkomen dat we drie keer hetzelfde wiel uitvinden.

Ontwikkeling rijksdiensten

Begin 2016 is de verhuizing van de vervoersunit van de Dienst Vervoer & Ondersteuning van de Dienst Justitiële Inrichtingendienst naar de kazerne gerealiseerd.

Er zijn op rijksniveau afspraken gemaakt over de voorwaarden voor huisvesting van andere gebruikers in de gebouwen van de (voormalige) rechtbanken, teneinde de leegstand hier op te lossen. In 2015 heeft dit geresulteerd in het voorgenomen besluit van het Rijksvastgoedbedrijf om zijn noordelijke vestiging hier te huisvesten. Hiermee zijn circa 170 arbeidsplaatsen gemoeid.

In verband met de modernisering van het rijkskantoorpand Mandemaat 3, ten behoeve van het ministerie van Economische Zaken, is overeenstemming bereikt met de NAM over huisvesting van de medewerkers van Economische Zaken gedurende de verbouw.

Regiovisie Groningen – Assen (RGA)

De samenwerking binnen het verband van de Regiovisie Groningen-Assen wordt voortgezet. We onderschrijven de nieuwe koers naar een netwerkorganisatie en een klein programmabureau. Daarbij zetten wij het Economisch Platform met ondernemers en kennisinstellingen voort. Wij stellen samen met de stad Groningen de economische agenda op voor de regio en zoeken aansluiting bij de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA).

Verkeer

In de Regio Groningen - Assen wordt het programma Bereikbaarheid onveranderd voortgezet. In het kader van het (rijks)programma Beter Benutten-vervolg wordt intensief gewerkt aan ITS (intelligente transportsystemen).

In het Beter Benutten 2 heeft Assen het project Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar lopen.

Het Basispakket Bereikbaarheid is in uitvoering. De start van de uitvoering dan wel de voorbereiding van aantal majeure projecten is in volle gang. Het betreft de Zuidelijke Ringweg Groningen, het Stationsgebied Assen, de Spoorzone Groningen, en de HOV-as. Daarnaast wordt met het programma Vervolg Beter Benutten ingezet op realiseren van structurele gedragsverandering van reizigers, met als doel tien procent reistijdverbetering van deur tot deur. Minder Hinder Assen maakt hier onderdeel van uit. De Aanpak voor de fiets in Regio Groningen - Assen is vastgesteld.

Er zijn in 2016 twee bijeenkomsten van het Economisch Platform georganiseerd, met als thema's Vestigingsklimaat van de regio, werken aan ons businessmodel en Waardevermeerdering in de regio. Bij de agendering en concretisering van de resultaten en acties hebben de ondernemers het voortouw. Doelstelling van het platform is het vergroten van het economisch verdienvermogen en het bevorderen van de werkgelegenheid in de regio.

Sinds 2015 is de regeling Regionale Innovatieve Projecten geïntroduceerd. Belangrijk onderdeel van de beoordeling van de aanvragen is een korte en krachtige pitch van de indiener aan de adviescommissie. Deze commissie bestaat uit vijf leden uit verschillende sectoren: onderwijs, ondernemerschap, overheid en ruimtelijke kwaliteit. In 2016 zijn twee pitchronden gehouden, aan 13 projecten is totaal € 1,25 miljoen beschikbaar gesteld.

Begin 2016 is de bedrijventerreinenmonitor gepresenteerd die een beeld geeft van de vraag naar en uitgifte van bedrijfskavels in de regio.

NG4

De steden Assen, Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn als NG4 onderdeel van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De samenwerking binnen de NG4 draagt constructief bij aan gezamenlijke standpuntbepaling. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

De resultaten van het werk van de EU-projectverwerper lopen vóór op de planning. De NG4 heeft zich in 2016 gepositioneerd als serieuze partner in samenwerkingsverbanden. De inzet bestond vooral uit het opzetten van strategische netwerken in Europa. Daarnaast is actief deelgenomen aan enkele subsidieaanvragen. Deze aanvragen zijn nog in behandeling.

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Binnen de NG4 geven wij er de voorkeur aan om op de huidige voet binnen het SNN door te gaan; de grote stedelijke kernen zijn de economische trekkers van Noord-Nederland en moeten op grond daarvan ook in de toekomst een aparte positie binnen het SNN houden. Dit betekent ook dat de NG4 in de toekomst een grotere rol wil gaan spelen als het gaat om het agenderen van onderwerpen. Als belangrijk onderdeel hiervan willen wij vanuit de NG4 de Noordelijke Innovatieagenda verder concretiseren.

In de loop van 2016 is binnen het SNN een discussie over de toekomst gestart onder de noemer SNN 3.0. De veranderende rol van de overheid in de samenwerking met het bedrijfsleven, de kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties vragen ook om een hierop toegerust SNN. Hierbij staat het toenemend belang van netwerken centraal. De grote stedelijke kernen (NG4) trekken gezamenlijk op in deze toekomstdiscussie: zo zijn ze in de toekomst optimaal gepositioneerd om hun rol inhoud te geven.

Eems Dollard Regio (EDR)

We sluiten actiever aan op de Eems Dollard Regio vanwege de kansen in dit gebied met 2,8 miljoen inwoners. Vanuit het Europese INTERREG-project Smart Regio's North ontwikkelen wij de samenwerking met Bremen en Oldenburg verder. Deze samenwerking heeft tot doel om voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen projecten te ontwikkelen die tot nieuwe bedrijvigheid gaan leiden.

Wij zijn bestuurlijk actief aangesloten bij de Eems Dollard Regio. Via het INTERREG-project Smart Regions North zijn contacten gelegd met Bremen en Oldenburg.

Internationale samenwerking

Wij werken samen met Poznan binnen de kaders van de Samenwerkingsovereenkomst Assen - Poznan 2015 - 2019. Die heeft als doel om concrete activiteiten te ondersteunen, zodat wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de steden en de verbetering van levenskwaliteit.

Hoewel we met Poznan en Oldenburg geen Europees Project hebben kunnen opzetten in 2016, hebben wij onze beide partners wel met elkaar in contact gebracht. De burgemeester van Oldenburg heeft Assen bezocht om ideeën uit te wisselen over mobiliteit, veiligheid, evenementen en gezondheidszorg.

In 2016 was het 60 jaar geleden dat in Poznan Poolse arbeiders in opstand kwamen tegen het communistische regime. De aanwezigheid van een vertegenwoordiging van ons gemeentebestuur bij deze herdenking werd bijzonder op prijs gesteld. Er zijn twee inhoudelijke bezoeken geweest in Poznan en Assen. In Poznan is gesproken over healthy aging en huisvestigingsbeleid. In Assen is gesproken over veiligheid en evenementen. Dit is in 2016 verder uitgewerkt tot nieuwe uitwisselingsprogramma's.

In 2016 hebben wij in januari een werkbezoek gebracht aan Nottingham. Bij de politie hebben wij uitleg gekregen over de positieve effecten van het gebruik van bo-

dycamera's door politieagenten. Wij hebben de student van Nottingham Trent University gevraagd om hier verder onderzoek naar te doen. In 2016 hebben wij samen met de politie een project opgesteld, waarbij wij de politie van Assen uitgerust hebben met tien bodycamera's.

Groningen Airport Eelde (GAE)

We bouwen onze positie af als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde. We investeren niet extra in de luchthaven, maar bieden wel ondersteuning via de regio Groningen – Assen.

In 2016 is de strategische verkenning naar de toekomst van GAE afgerond en hebben alle aandeelhouders een besluit genomen over het toekomstperspectief van de luchthaven. De gemeente Assen heeft als aandeelhouder, onder de voorwaarde van bijdragen van derden, besloten dat er geïnvesteerd moet worden in de luchthaven om deze te ontwikkelen als toegangspoort van het Noorden. Tevens is besloten dat het streven om de positie als aandeelhouder af te bouwen concreet moet worden omgezet in een voorstel om de aandelen over te dragen.

3) Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Dienstverlening

We blijven inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt. Waar mogelijk schaffen we bestaande regels af of vereenvoudigen we ze. Door de drie decentralisaties moeten we ook nieuwe regels maken. Uitgangspunt is dat 'niet zorgen voor, maar zorgen dat' in deze regels doorklinkt.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

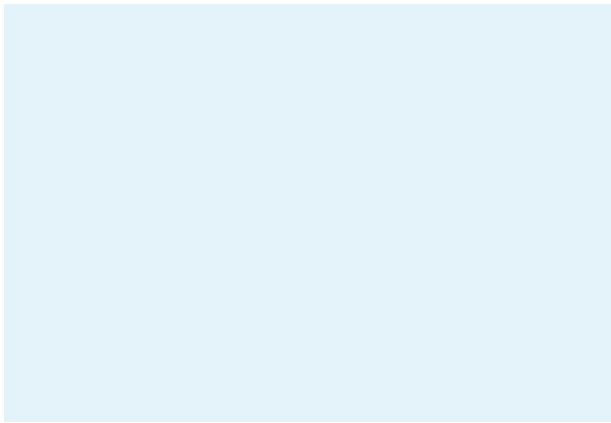
Wij zijn druk bezig om onze digitale dienstverlening steeds verder te ontwikkelen. In 2016 zijn hiervoor belangrijke stappen gezet: de zelfbediening is gegroeid en de basis is gelegd om uit te breiden.

De primaire telefonische dienstverlening voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdzorg is geïntegreerd in het KCC van de gemeente Assen. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het uitgangspunt in maximaal twee stappen op de juiste plaats. Het preventiegedeelte voor de Jeugdzorg is grotendeels geïntegreerd in de buurtteams.

De eerste stappen zijn gezet om de buurtteams een regisserende rol te geven bij casussen met multi problematiek.

Er zijn voorbereidingen getroffen om een gedeelte van de meldingen Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2017 in samenwerking met de buurtteams uit te voeren.

Voor alle dienstverlening aan de balies is het sinds 15 september 2016 alleen nog mogelijk te betalen per pin. Uitzondering daarop geldt voor klanten die om wat voor reden dan ook geen pinpas hebben. Zij kunnen op dinsdagmiddag nog cash betalen.

Informatiebeheer/Basisregistraties

We maken een laatste kwaliteitsslag waardoor onze basis op orde is en geven uitvoering aan het Nationaal Uitvoerings Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken (dit betreft de volgende geografische informatievoorziening en basisregistraties: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Wet waardering Onroerende Zaken (WOZ), Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netwerken (WION) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

De servicewaarden voor de gemeentelijke dienstverlening zijn geïmplementeerd in onze organisatie en we zijn gestart met een meting. Onze telefonische dienstverlening wordt gemiddeld met ruim een acht gewaardeerd. De website wordt gemiddeld met ruim een vijf gewaardeerd. Er wordt gewerkt aan het verbeteren van de vindbaarheid van informatie op de website. Daarvoor is onder andere het aantal pagina's op de website drastisch verminderd. Overigens wordt duidelijk uit de toelichting op de cijfers dat de waardering van de website niet altijd te maken heeft met de website zelf, maar met de beleidskeuzes waar de klant het niet mee eens is.

De basis van de wettelijke, geografische basisregistraties is op orde en wordt inmiddels ontsloten via de website met een groeiend aantal kaartlagen, zoals kadastrale objecten, gemeentelijke eigendommen, wandelroutes, en rioleringsinformatie. De Geografische informatie systemen (GIS) hebben een definitieve plek gekregen in de gemeentelijke informatie architectuur. Na vier jaar opbouwen is de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) 'kaart' klaar en zijn we aangesloten op de landelijke voorziening.

Financiële tabel

Samen werken aan Assen					(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
lasten					
Bestuur	2.799	2.799	3.566	-767	
Regionale samenwerking	129	129	177	-48	
Dienstverlening	2.065	2.478	1.758	721	
Totaal lasten	4.994	5.407	5.501	-94	
baten					
Bestuur	0	0	240	240	
Regionale samenwerking	0	0	0	0	
Dienstverlening	1.042	1.042	1.237	196	
Totaal baten	1.042	1.042	1.477	436	
Totaal saldo van baten en lasten	-3.952	-4.365	-4.024	341	
mutaties in reserves					
storting reserves	0	0	0	0	
beschikking reserves	0	0	0	0	
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0	
Resultaat	-3.952	-4.365	-4.024	341	

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting					(bedragen € 1.000)
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N	
Lasten raad en college (incl. APPA-voorziening)	70	V	-455	N	
Kosten en leges burgerzaken	200	V	438	V	
Investerings basisregistraties	100	V	162	V	
Accountantskosten jaarrekening 2015	-75	N	-85	N	
Overige afwijkingen	95	V	127	V	
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>					
- Rijksmiddelen landelijke agenda digitale overheid 2020	140	V	154	V	
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Samen werken aan Assen	530	V	341	V	

i Programmasamenvatting

Op het gebied van overheidsparticipatie zijn er in 2016 stappen gezet. Op verschillende manieren betrokken we inwoners en belanghebbenden bij plannen en ontwikkelingen en wij sloten zo goed mogelijk aan bij initiatieven uit de samenleving. Met de training Werken met Netwerken ondersteunden we medewerkers en maatschappelijk organisaties om verder invulling te geven aan overheidsparticipatie.

Integriteit en informatiebeveiliging hebben veel aandacht gekregen. De introductie van zaakgericht werken is voorbereid. Verder zijn we gestart met het verbeterplan financieel beheer. Hiermee speelden we in op de opmerkingen die de accountant heeft gemaakt over de jaarrekening 2015 en de wens om beter te kunnen sturen op financiële processen.

In een snel veranderende samenleving is het belangrijk dat de kennis en vaardigheden van onze medewerkers mee ontwikkelen. Daarom hebben we extra ruimte gecreëerd voor medewerkers om opleidingen te volgen. Medewerkers hebben aangegeven een behoorlijke psychosociale belasting te ervaren. Hiervoor hebben we een plan van aanpak opgesteld.

Voor verschillende onderdelen van de organisatie hebben we veranderingen doorgevoerd in de verhouding tussen vast en flexibel personeel. Met het oog op continuïteit hebben we ervoor gekozen meer medewerkers in vaste dienst aan te nemen.

Wat willen we bereiken?

Samenwerking

Niet 'zorgen voor' maar 'zorgen dat'. Dat is wat ons betreft de nieuwe rol van de gemeente. Het gaat om ruimte geven, meedoen en waar nodig ondersteunen. Deze collegeperiode gaan we vorm geven aan dit nieuwe samenspel tussen gemeente en Asser samenleving.

Dit vraagt om een andere houding van inwoners en het lokale bestuur. Er is ruimte om te experimenteren en te leren. We gaan op zoek naar nieuwe financiële arrangementen met publiek en privaat geld. We geven ruimte aan de dynamiek van de Asser samenleving en sluiten hierop aan door heldere kaders te stellen en waar nodig knopen door te hakken. We zetten in op de maatschappelijke opgaven die kunnen rekenen op een stevig draagvlak in de Asser samenleving.

We werken op meerdere gebieden samen met onze buurgemeenten om kennis te delen, kwetsbaarheid te verminderen, kosten te besparen en/of de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie bestaat uit professionals die met veel inzet en loyaliteit uitvoering geven aan onze beleidsvoornemens. Wij hebben er dan ook vertrouwen in, dat zij in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. Dit vraagt om het anders organiseren van het ambtelijke werk en een andere opstelling van de ambtelijke organisatie ten opzichte van de buitenwereld. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te kunnen voeren. Hierbij staan de klant, de klantvraag en het toevoegen van waarde voor de klant centraal.

De toenemende digitalisering, de extra gemeentelijke taken (decentralisaties), de strakker wordende wet- en regelgeving met bijpassend sanctiebeleid maken het noodzakelijk om de informatieveiligheid verder te verbeteren en te borgen (zie ook Rekenkamercommissie (RKC)-rapport informatiebeveiliging). Informatiebeveiliging is een kwestie van balans blijven zoeken, telkens risico's afwegen en daarbij bewust keuzes maken. Wetende dat 100% veiligheid niet haalbaar is.

We willen ervoor zorgen dat onze 'boekhouding' zo

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

In het kader van overheidsparticipatie is er in 2016 gestart met de training 'Werken met Netwerken'. In gemengde groepen werd aan nieuwe vormen van samenwerken en veranderende rollen gewerkt. Ook werd aan de hand van casussen invulling gegeven aan de veranderende rol van de lokale overheid.

De pilots Overheidsparticipatie zijn eind 2016 geëvalueerd en gaven input voor vervolgstappen. Met name de pilot 'Ruimte geven in maatschappelijk vastgoed' is een goed voorbeeld van veranderende verhoudingen en tot welk resultaat dat kan leiden. In het voormalig provinciaal bibliotheekpand aan de Brunelstraat zijn inmiddels 22 maatschappelijke ondernemingen gehuisvest die door hun samenwerking meer betekenen voor de stad en haar inwoners dan separaat.

Andere voorbeelden van overheidsparticipatie en intensieve samenwerking met anderen zijn het traject voor de verdere ontwikkeling van de binnenstad, 'mijn buurt Assen', de toeristische recreatieve zone (TRZ) en het duurzaamheidscentrum.

Met onze buurgemeenten is in Samenwerking Drentsche Aa (SDA)-verband op meerdere gebieden samengewerkt, [zie ook het programma Samen werken aan Assen >>](#).

De ambtelijke organisatie heeft zich doorontwikkeld. Pilots overheidsparticipatie maakten duidelijk wat het werken in netwerken betekent. Bij het organiseren van het werk stond de opgave centraal. Er is op diverse manieren aandacht besteed aan de flexibilisering van de organisatie. Enerzijds door een start te maken om medewerkers breder inzetbaar te maken. Anderzijds is gekeken naar de omvang van de flexibele schil in de organisatie. De verhouding tussen vast en flexibel personeel bleek niet overal in de organisatie in balans. De oorzaak hiervan is dat er de afgelopen jaren geen nieuwe medewerkers meer vast in dienst gekomen zijn, in verband met de bezuinigingsopgaven. Er is een start gemaakt om hier per team, met meer nuance naar te kijken. Op sommige plekken (denk hierbij aan seizoenswerk en projectwerk) is een flexibele schil met medewerkers nodig. Indien het werk echter structureel van aard is, de continuïteit van de dienstverlening belangrijk is en er daarnaast nog de nodige flexibiliteit binnen het team bestaat, worden medewerkers weer vast aangenomen.

ingericht wordt dat deze goed aansluit op de wettelijke richtlijnen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). We willen hiermee tevens de sturing verbeteren.

We gaan zaakgericht werken in 2017 breed implementeren. Dit zorgt voor een transparante werkwijze waar zowel de organisatie in brede zin van profiteert als de klant voordeel uit kan halen.

Integriteit en Informatiebeveiliging

Integriteit is, evenals Informatiebeveiliging, een onderwerp dat levend gehouden moet worden en structureel onder de aandacht moet blijven van medewerkers én management. Daarom is er eens per maand op intranet en de dOorkijk (informatiebijeenkomst voor alle medewerkers) aandacht besteed aan een onderwerp dat raakvlakken heeft met het begrip integriteit en/of informatiebeveiliging.

Medewerkers werden opgeroepen niet gemelde nevenfuncties alsnog te melden. In totaal hebben 84 medewerkers nevenfuncties gemeld.

In iedere organisatie doen zich integriteitsrisico's voor, die kunnen leiden tot integriteitsinbreuken. Wanneer een functie één of meerdere van de onderstaande afbeelding genoemde factoren bezit, kan deze functie gezien worden als kwetsbaar. We hebben geïnventariseerd welke functies als 'kwetsbaar' worden beschouwd.

Er is een onderzoeksprotocol ontwikkeld, dat toeziet op een eenduidige en zorgvuldige werkwijze bij inkomende interne meldingen van een integriteitsschending en het doen van onderzoek daarnaar.

In 2016 hebben geen (meldingen van) integriteitsschendingen plaatsgevonden. Er zijn wel vier disciplinaire maatregelen opgelegd. (Een disciplinaire maatregel kan ook om andere redenen dan een integriteitsschending worden opgelegd.)

Mede naar aanleiding van het Rekenkamercommissie (RKC)-rapport Informatiebeveiliging heeft een groot deel van de medewerkers (middels e-learning) de training informatieveiligheid gevolgd. Ook is, in Samenwerking Drentsche Aa (SDA)-verband, een functionaris gegevensbescherming aangesteld en is er een procedure meldplicht datalekken opgesteld.

De technische aanpassingen die voortvloeiden uit het

Rekenkamercommissie(RKC)-rapport Informatiebeveiliging zijn grotendeels uitgevoerd. Er is extra software aangeschaft om de beveiliging van de werkplekken te verbeteren en er is extra personele capaciteit aangehouden om de Informatiebeveiliging op orde te houden. In september is een vervolgmeting uitgevoerd. Hieruit bleek dat de informatiebeveiliging verbeterd was. Het is ook duidelijk dat dit onderwerp structureel aandacht blijft vragen.

Verbeterplan financieel beheer

We hebben een aanpak opgesteld om het financieel beheer door de gehele organisatie op duurzame wijze te verbeteren. Werkgroepen, met direct bij de processen betrokken medewerkers, analyseren wat er nodig is om het financieel beheer op orde te krijgen, en gaan daar in 2017 mee aan de slag. Verder is er externe expertise ingeschakeld om de benodigde interne controles uit te voeren en te verbeteren. We hebben meer expliciet controles uitgevoerd op het voldoen aan de richtlijnen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Tot slot zijn de nota reserves en voorzieningen en de nota activabeleid geactualiseerd.

Onderzoek Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

Begin 2016 zijn de uitkomsten van een onderzoek naar werkomstandigheden bekend geworden. Daaruit bleek dat in organisatie sprake is van een mate van werkdruk die aanleiding gaf om een verdiepingsonderzoek te starten. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de psychosociale arbeidsbelasting.

Het doel van het onderzoek was de ervaren werkdruk, ongewenste omgangsvormen en spanningsklachten in kaart te brengen. Eind september zijn de resultaten van het onderzoek opgeleverd. De resultaten van het onderzoek lieten zien dat de werkbeleving en de psychosociale arbeidsbelasting punten van aandacht zijn bij de gemeente Assen.

Medewerkers ervaren onder andere werkdruk en emotionele belasting van het werk. De werkzaamheden worden steeds complexer en veranderingen volgen elkaar steeds sneller op. De werkomgeving heeft geen positieve invloed op de concentratie van een deel van de medewerkers. Ook de samenwerking vraagt de nodige aandacht. Zo'n kwart van de medewerkers heeft wel eens te maken gehad met (verbale) agressie.

Om deze punten het hoofd te bieden is er een plan voor een vervolgaanpak opgesteld. Er wordt ingezet op het verbeteren van de werkomgeving (de 'bricks, bytes and behaviour'), het samenwerken en het omgaan met agressie.

Opleidingsplannen

We hebben opleidingsplannen gemaakt en uitgevoerd, die uitgaan van de centrale (gemeentebrede) oplei-

dingsbehoefte, de vakinhoudelijke (soms wettelijk verplichte) opleidingsbehoefte en de persoonlijke opleidingsbehoefte van de medewerkers.

Elke afdeling heeft een opleidingsplan gemaakt met een diversiteit aan opleidingsverzoeken. Naast het investeren in vakkennis en wettelijke bijscholing, lieten de plannen zien dat er steeds meer wordt ingezet op houding- en gedragsaspecten van medewerkers. De opleidingsverzoeken variëren van korte trainingen en cursussen tot volledige opleidingen. De medewerkers geven bij diverse verzoeken aan meer van collega's te willen leren of via netwerken de benodigde kennis te vinden. De teams hebben ook geïnvesteerd in teamontwikkeling.

We hebben de lijn gehanteerd van het zoveel mogelijk toekennen van de opleidingsverzoeken en kunnen terugkijken op een realisatie van het grootste deel van alle opleidingsplannen. Dit was fors meer dan in 2015 en daar zijn we tevreden over.

Zaakgericht werken

We hebben voorbereidingen getroffen om in 2017 zaakgericht werken te implementeren. De projectorganisatie en de communicatie richting medewerkers zijn gestart. Het opleidingsplan zaakgericht werken voor medewerkers is in de steigers gezet en daarmee lag alles op schema om in april 2017 'live' te gaan met zaakgericht werken.

Bezuinigingen

De oorspronkelijke bezuiniging op de bedrijfsvoering ad € 3 miljoen is bijgesteld. Tussentijdse beoordeling heeft op onderdelen geresulteerd in het schrappen van bezuinigingen. Nu geldt een bezuiniging die loopt tot 2,6 miljoen in 2018.

De geplande bezuiniging voor 2016 op de bedrijfsvoering ad € 0,4 miljoen is gerealiseerd. Deze is ingevuld door onder andere het efficiënter organiseren van ondersteunende taken (management en personeelszaken), minder print- en drukwerk, het schrappen van geplande vervangingsinvesteringen en een besparing op abonnementen en advertentiekosten.

Van Werk naar Werk trajecten

Het is wederom gelukt twaalf boventallige medewerkers naar ander werk te begeleiden of afspraken te maken over vertrek in verband met de start van een eigen bedrijf of vroegpensioen. Wij zijn er tot nu toe in geslaagd medewerkers ruim binnen de termijn van twee jaar uit Van Werk naar Werk te krijgen en ontslag te vermijden. Bovendien lukt het om gedurende de boventaligheid een groot aantal medewerkers extern te detacheren of intern werkzaamheden te laten verrichten met tijdelijke klussen. Een en ander vertaalde zich in een financieel gunstig perspectief. Volgens de laatste prognose is het frictiebudget toereikend om de financiële consequenties op te vangen. Eind 2016 waren er nog twaalf boventallige medewerkers.

Financiële tabel

Bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bedrijfsvoering	49.681	52.872	50.817	2.055
Totaal lasten	49.681	52.872	50.817	2.055
baten				
Bedrijfsvoering	9.346	9.248	7.237	-2.011
Totaal baten	9.346	9.248	7.237	-2.011
Totaal saldo van baten en lasten	-40.335	-43.624	-43.580	44
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	223	223
totaal mutaties in reserves	0	0	223	223
Resultaat	-40.335	-43.624	-43.356	268

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting (bedragen € 1.000)					
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N	
Personeelskosten	412	V	106	V	
Kapitaallasten (ICT, materieel en kantoorinventaris)	770	V	741	V	
Diverse beheerskosten en inkomsten	580	V	338	V	
Onderhoudskosten materieel	-220	N	-224	N	
Projectdekking	-1.165	N	-1.227	N	
ICT-kosten	-260	N	-45	N	
Voorziening IKB (geen resultaat-effect, zie alg.financieel beleid)	0		560	V	
Voorziening werktijdenregeling	0		-325	N	
Frictievoorziening boventallig personeel	0		-339	N	
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>					
- Invoering Zaakgericht Werken	380	V	391	V	
- Overbrenging milieu- en bouwarchief	140	V	140	V	
- Opleidingsbudget	175	V	152	V	
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Bedrijfsvoering	812	V	268	V	

i Programmasamenvatting

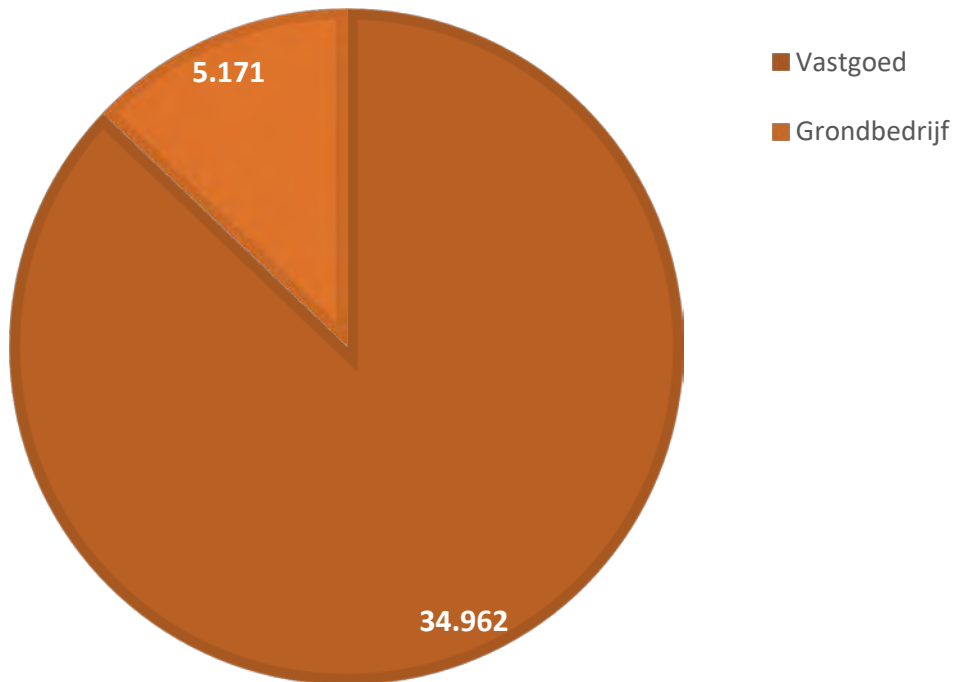
In 2016 is een aantal gebouwen opgeleverd, onder andere Sporthal Olympus, de Wielerbaan, Dr. Nassau College locatie Quintus en multifunctionele accommodatie (MFA) Assen Oost. Ook is er een tweetal gebouwen verkocht.

Met het vaststellen van het document Vastgoed met rendement is de wijze waarop de gemeente omgaat met haar vastgoed transparanter geworden.

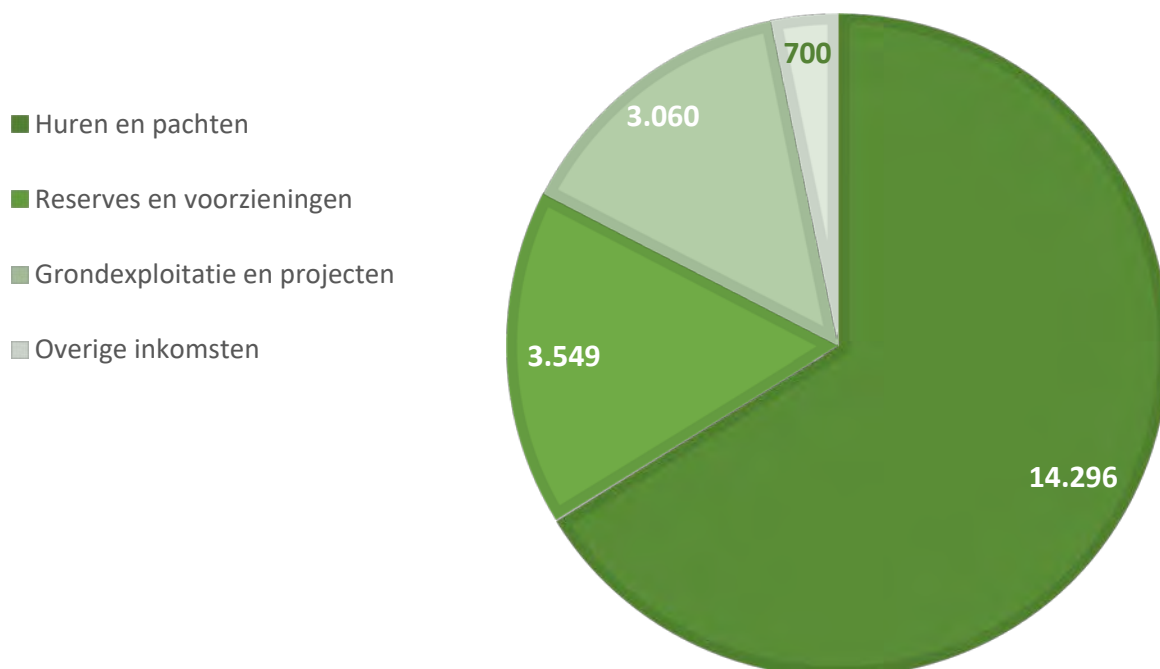
De gronduitgifte van woningbouwkavels sluit goed aan bij onze aanname uit de begroting, onze uitgifte van bedrijventerreinen loopt daarentegen daarop achter. De uitgifteprognose voor het grondbedrijf is geactualiseerd op basis van de Strategie Nota Ruimte 2016. In 2016 heeft het college het gemeentelijk grondbedrijf weer Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)-proof en Vennootschapsbelasting-proof gemaakt.

Verdeling van lasten en baten

Lasten € 40.133 (bedragen * € 1.000)

Baten € 21.605 (bedragen * € 1.000)

1) Vastgoed

Wat willen we bereiken?

De gemeente Assen bezit relatief veel vastgoed: circa 180 panden met een verzekerde waarde van € 398 miljoen. Wij zetten in op het verkleinen van de vastgoedportefeuille.

In de nota Minderen met maat is een bezuiniging van € 630.000 opgenomen die we willen realiseren in het maatschappelijk vastgoed.

We werken aan een efficiënter, multifunctioneler gebruik en een rendabeler exploitatie van het vastgoed.

De Kadernota vastgoed vervangen we door Spelregels maatschappelijk vastgoed. Dit moet bijdragen aan een professioneel transparant vastgoedbeheer.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

In 2016 zijn twee panden verkocht: namelijk Brink 40 en Wethouder Bergerweg 26. De verzekerde waarde is hiermee met ongeveer € 1,2 miljoen afgenomen. Naast bovengenoemde geëffectueerde verkopen is er een overeenkomst gesloten voor herontwikkeling van het gebied Mercuriustheater.

De bezuiniging van € 630.000 in de nota Minderen met maat, die al verwerkt was in de begroting, is voor 2016 gerealiseerd.

In 2016 is ook een aantal nieuwe complexen opgeleverd: multifunctionele accommodatie (MFA) Assen Oost, De Wielerbaan, De Parel, Dr. Nassau College locatie Quintus en de daarbij gelegen Sporthal Olympus. Naast nieuwe complexen is eind 2016 de verbouw van het stadhuis voor het Werkplein Drentsche Aa (WPDA) vrijwel geheel afgerond. Bij het onderdeel Sport en Ontspanning zijn de verbouwingen voor korfbalvereniging AVO, voetbalvereniging LEO en voetbalvereniging LTC bijna afgerond.

De verzekerde waarde van het gemeentelijk vastgoed bedraagt op dit moment € 390 miljoen. Hierin zijn ook de correcties meegenomen die bij het opstellen van de programmabegroting 2016 nog niet bekend waren.

De notitie Vastgoed met rendement is door het college vastgesteld en ter kennisgeving aan de raad verzonden, hierin zijn spelregels opgenomen over hoe wij met ons vastgoed omgaan.

2) Grondbedrijf

Wat willen we bereiken?

Met het grondbedrijf worden gebiedsontwikkelingen voor woningbouw en bedrijventerreinen gefinancierd en daarmee mogelijk gemaakt. In het grondbedrijf zijn de strategische aankopen ondergebracht die zijn aangekocht voor (aanstaande) gebiedsontwikkelingen. Het gemeentelijk grondbeleid is niet leidend, maar een middel om ruimtelijke opgaven te realiseren. Dit programma heeft een directe relatie met de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Door de huidige economische omstandigheden en veranderende groeiprognozes zijn met het aantreden

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

In 2016 hebben we 20 bouw kavels verkocht in Roegoorn, 7 stuks in Kloosterbos en 27 in de buitenring van Kloosterveste. Daarnaast zijn alle kavels aan de Witterstraat en Hoekbree in reservering of in optie. Ook de lopende bouwplannen in de Buitenring Kloosterveste verlopen voorspoedig. Kortom de realisatie van onze kavelverkopen sluit goed aan bij de aangehouden prognose van 66 stuks in de begroting 2016.

In 2016 hebben we een bedrijfskavel in Scheepersmaat en één in Messchenveld verkocht. De gezamenlijke oppervlakte bedroeg 0,4 hectare. In de begroting 2016 werd nog uitgegaan van een kaveluitgifte van 2,2 hectare.

van ons college (begroting 2015) een aantal versoberingen, optimaliseringen en verschuivingen doorgevoerd binnen de grondexploitaties uit het grondbedrijf.

‘Niet zorgen voor, maar zorgen dat’ betekent ruimte geven en zo nodig ondersteunen. Wanneer inwoners en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling, kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en realiseren.

We hebben extern onderzoek laten uitvoeren naar de toekomstige vraag naar wonen en werken in Assen. De vraag naar nieuwe woningen komt goed overeen met de door ons aangehouden programmering. Uit het onderzoek bleek echter wel een structureel lagere vraag naar bedrijventerreinen. In plaats van gemiddeld drie hectare dienen we rekening te houden met slechts twee hectare uitgifte per jaar. In de Strategie Nota Ruimte 2016 zijn hiervan de effecten op onze gebiedsontwikkelingen in beeld gebracht en waar nodig keuzes gemaakt. De begroting van het gemeentelijk grondbedrijf is op deze strategie nota aangepast.

We zijn terughoudend geweest bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig met het inboeken van de opbrengsten ervan. De uitgifteprijzen in onze grondprijzenbrief hebben we in 2016 niet verhoogd. We hebben tevens besloten om de pionierskorting bij uitgifte van woonwerkkavels van het gebied Groene Dijk te verlengen.

In maart 2016 heeft de commissie Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) nieuwe richtlijnen voor grondexploitaties openbaar gemaakt. Belangrijke is de richtlijn voor een maximale looptijd van tien jaar, een verplichte objectief vast te stellen rekenrente en het afschaffen van de categorie ‘Niet in exploitatie gebrachte gebieden’. Naast de wijziging van het BBV heeft het grondbedrijf afgelopen jaar ook te maken gehad met de invoering van de vennootschapsbelasting. Uit onderzoek blijkt dat het grondbedrijf voorlopig niet door de ondernemerspoort gaat en daarmee geen vennootschapsbelasting is verschuldigd. Onze opstelling wordt bevestigd door een second opinion. Op de nieuwe wetgeving hebben wij reeds geanticipeerd in de begroting 2017. Het gemeentelijke grondbedrijf is daarmee Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)-proof en Vennootschapsbelasting (Vpb)-proof!

Op advies van de accountant worden de parameters (bijvoorbeeld het percentage onvoorzien) in alle grondexploitaties gelijkwaardig gehanteerd. Daarnaast hebben we op advies van de accountant drie binnenstedelijke locaties extern laten taxeren, aangezien hier een objectieve Woz-taxatie ontbreekt. De afwijkingen als gevolg van deze hertaxatie zijn niet noemenswaardig en reeds verwerkt in de voorliggende jaarrekening.

Financiële tabel

Vastgoed en Grondbedrijf					(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
lasten					
Vastgoed	32.851	33.836	34.040	-205	
Grondbedrijf	3.971	3.971	1.859	2.112	
Totaal lasten	36.822	37.807	35.899	1.908	
baten					
Vastgoed	13.956	14.637	15.117	480	
Grondbedrijf	4.098	4.098	3.060	-1.038	
Totaal baten	18.054	18.735	18.177	-558	
Totaal saldo van baten en lasten	-18.768	-19.072	-17.723	1.349	
mutaties in reserves					
storting reserves	126	801	4.234	-3.432	
beschikking reserves	591	1.691	3.428	1.737	
totaal mutaties in reserves	465	890	-805	-1.695	
Resultaat	-18.303	-18.182	-18.528	-346	

Mobiliteit; Parkeergarages inclusief De Nieuwe Kolk € 170.000 negatief. [Verder lezen \(pagina 61\) >>](#)

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting					(bedragen € 1.000)
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N	
Kapitaallasten (onderwijshuisvesting, MFA Assen Oost en sporthal Olympus)	87	V	2.150	V	
Exploitatie vastgoed (met name door het op peil brengen onderhoudsvorz.)			-2.496	N	
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Vastgoed en grondbedrijf	87	V	- 346	N	

i Programmasamenvatting

Er hebben zich in 2016 geen opvallende wijzigingen in de financiële positie voorgedaan. Die blijft gezond. De exploitatie over 2016 is met een positief resultaat afgesloten. Door de aantrekkende economie zijn de financiële vooruitzichten verbeterd.

Er is in 2016 ook financieel gezien verder uitvoering gegeven aan de ambities uit het collegeprogramma 'mijn Assen' en er is ruimte gemaakt om een aantal belangrijke knelpunten in het beleid en de bedrijfsvoering op te lossen. De financiële kaders voor de realisatie van de ambities uit de mid term review zijn vastgesteld. Ondertussen is uitvoering gegeven aan de resterende bezuinigingen.

Financiële risico's zijn gemonitord en in control gebracht. Het weerstandsvermogen is, mede door de verkoop van de Enexis-aandelen, versterkt en voldoet aan de veiligheidsnorm. De reservepositie was en blijft robuust. Het eigen vermogen is verstrekt en de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille is verder verbeterd.

De intergemeentelijke samenwerking op het terrein van de heffing en inning van belastingen heeft in 2016 vervolg gekregen.

Eind 2016 is het 'Verbeterplan Financieel Beheer' vastgesteld. De 'Nota reserves en voorzieningen' was daarvan het eerste tastbare bestuurlijke resultaat. De nota 'Waardering en afschrijvingsbeleid' en de 'Financiële verordening' zijn geactualiseerd. Er is een begin gemaakt met de uitvoering van noodzakelijke verbeteracties in het financieel en administratief beheer. De raad heeft het initiatief genomen om haar kaderstellende en controlerende rol te verbeteren.

De gevolgen van de stelselwijzigingen van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording en de invoering van vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen zijn in kaart gebracht en uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

Financieel gezond en in evenwicht

We zorgen dat onze financiële positie gezond blijft, de gemeentelijke begroting duurzaam in evenwicht is en het gemeentelijk weerstandsvermogen op voldoende niveau is om met de beleidsuitvoering samenhangende financiële risico's op te kunnen vangen.

We besteden de beschikbare middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De besteding van de gemeentelijke middelen is rechtmatig.

We zetten in op haalbare en betaalbare ambities.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Financieel gezond en in evenwicht

Overallbeeld

Er hebben zich geen opvallende wijzigingen voorgedaan in de financiële positie. Die blijft gezond. De exploitatie over 2016 is mede dankzij de verkoop van een deel van het aandelenbezit afgesloten met een positief resultaat van € 16,4 miljoen voor bestemming.

De eindtotalen van de inkomsten en uitgaven bedroegen respectievelijk € 367,7 en € 351,2 miljoen. Er dient in totaal € 3 miljoen aan niet bestede budgetruimte via de 'reserve jaarovergang' voor verdere beleidsuitvoering naar 2017 te worden overgeheveld. Besluitvorming hierover is onderdeel van de resultaatbestemming 2016.

Uitvoering collegeprogramma 'mijn Assen'

Voor uitvoering van het collegeprogramma was € 1,5 miljoen aan ruimte beschikbaar. Aanvullend daarop zijn bij de vaststelling van de begroting 2016 extra middelen vrijgemaakt voor het verbeteren van kleedaccommodaties van sportverenigingen, de exploitatie van sporthal Quintus en de organisatie van de Maya tentoonstelling. Het ging hierbij in totaal om € 0,5 miljoen.

Oplossen beleidsknelpunten

Verder bleek het, mede dankzij van de aantrekkelijke economie, mogelijk om € 1,6 miljoen ruimte vrij te maken voor het oplossen van knelpunten in het beleid en de bedrijfsvoering. Daartoe is bij de Voorjaarsnota besloten. Het betrof onder meer de invoering van zaakgericht werken, de aanleg van de geluidswal Baggelhuizen, de proloog Mijn Buurt Assen, de tweede tranche zonnepanelen en de organisatiekosten van het TT-festival.

Kaderstelling mid term review

De raad heeft in 2016 de financiële kaders vastgesteld voor de realisatie van de ambities uit de mid term review (MTR). De omvang van de daarvoor in te zetten middelen is bepaald op € 15,6 miljoen. Dekkingsbronnen zijn Rep-gelden (€ 6,0 miljoen), inzet van eigen reserves (€ 5,6 miljoen) en cofinanciering door derden (€ 1,9 miljoen). Afsproken is dat beschikbaarstelling van uitvoeringsbudgetten plaats vindt op basis van separate raadsvoorstellen.

Uitvoering bezuinigingen

De in 2016 op de producten en de bedrijfsvoering rustende bezuinigingsopgave bedroeg € 4,9 miljoen. Tussentijdse beoordeling heeft op onderdelen geresulteerd in het deels en/of geheel schrappen van de bezuinigingen op het beheer en onderhoud van de openbare

ruimte, op de gemeentelijke huisvesting en op de bedrijfsvoering. Verder heeft de raad bij amendement besloten af te zien van de oorspronkelijk voor deze bestuursperiode afgesproken boventrendmatige verhogingen van de onroerende zaakbelastingen.

Als gevolg van de tussentijdse bijstellingen is de oorspronkelijke bezuinigingsopgave in totaal met € 2,5 miljoen structureel verlaagd.

[Verder lezen pagina 150 >>](#)

Kaders sociaal domein

De uitvoering van het beleid in het sociaal domein is in 2016 binnen de afgesproken financiële kaders, dus budgettair neutraal, verlopen.

In totaal was in 2016 voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein € 86,6 miljoen vanuit het gemeentefonds beschikbaar. De niet voor beleidsuitvoering en verstrekking van voorzieningen benodigde middelen zijn bij het opmaken van de eindbalans over 2016 aan de reserve sociaal domein toegevoegd. Die toevoeging bedroeg in totaal € 10,9 miljoen. Hiervan had € 6,2 miljoen betrekking op de afwikkeling van het jaar 2015.

Mede daardoor overschreed de reserve de vastgestelde limiet eind 2016 met € 5,8 miljoen. De limiet is door de raad bepaald op 10% van de toegekende rijksmiddelen. Deze bedroeg in 2016 € 6,9 miljoen.

Grondexploitatie en FlorijnAs

De gemeentelijke grondexploitatie en de lopende projecten, waaronder de FlorijnAs-projecten, bleven in 2016 financieel in control.

De gemeentelijke grondexploitatie is afgesloten met een positief resultaat van € 1,2 miljoen. Bij het actualiseren van de grondexploitaties en het opmaken van de financiële eindbalans over 2016 diende rekening te worden gehouden met: Stelselwijzigingen ten gevolge van in 2016 van kracht geworden aanpassingen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), en de gevolgen van de invoering van vennootschapsbelasting.

In de paragraaf Grondbeleid zijn de met de grondexploitatie behaalde resultaten toegelicht.

De raad is in 2016 via periodieke rapportages over voortgang, financiële stand en risico's van de FlorijnAs geïnformeerd. De laatste rapportage over 2016 was begin 2017 aan de orde. In 2016 is van het Rijk in totaal € 22,8 miljoen aan Regiospecifiek pakket Zuiderzeelijn (RSP)-gelden voor kostendeckering van de projecten ontvangen.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In 2016 zijn nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften gepresenteerd. Die hebben stelselwijzi-

Reservepositie

De omvang van onze reserves is afgestemd op het doel waarvoor ze zijn ingesteld. De gemeentelijke bestemmingsreserves en het gemeentelijk weerstandsvermogen blijven op peil.

gingen tot gevolg. Het gaat om aanpassingen in het rentestelsel, invoering van verplichte taakvelden en beleidsindicatoren, standaardisatie van de overhead en het verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut.

De stelselwijzigingen krijgen direct in de begroting 2017 hun beslag. Hierdoor diende in 2016 veel tijd en inzet te worden besteed aan uitwerking, implementatie en inventarisatie van de financiële gevolgen.

Reservepositie

Stand en inzet

De gemeentelijk reservepositie was en is solide. Er is in 2016 binnen de doelstelling van de betrokken reserves, gericht gebruik gemaakt van de daarin belegde middelen om de uitvoering van het beleid te faciliteren.

Naar aanleiding van de controlebevindingen van de accountant bij de jaarrekening 2015 diende binnen het totaal van de bestemmingsreserves en voorzieningen een aantal omzettingen te worden doorgevoerd. Deze zijn met de vaststelling van de jaarrekening 2015 in september 2016 door de raad bekrachtigd.

Met de verkoop van een deel (34%) van de Enexis aandelen is een deel van de stille reserves dat in de gemeentelijke financiële huishouding ligt opgesloten te gelde gemaakt. Hierdoor zijn algemene reserve en het eigen vermogen versterkt.

Rechtmatigheid

In de uitvoering van het beleid en de daarbij aan de orde zijnde inzet van reserves, is in 2016 rekening gehouden met de aangescherpte rechtmatigheidseisen. Ook is rekening gehouden met de opvattingen van de accountant over de kaderstellende en controlerende rol van de raad in relatie daarmee.

Vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen en aankondiging van een integrale doorlichting van de reservepositie zijn daar de tastbare resultaten van. Besloten is de doorlichting in 2017 te laten plaatsvinden.

Betere sturing en verantwoording

Een compactere en begrijpelijker presentatie van de Programmabegroting, Voor- en Najaarsnota en het Jaarverslag vergroot de sturingsmogelijkheden van de raad. Het gaat daarbij om het beleid, de besteding van de middelen en de daarmee te bereiken maatschappelijke effecten.

Betere sturing en verantwoording

Kaderstellen en controleren

De raad heeft in 2016 op advies van de accountantscommissie het initiatief genomen en voorstellen gedaan om haar kader stellende en controlerende rol te verbeteren. Herinrichting van de planning- en controlcyclus en vaststelling van een aantal op de inrichting en werking van de financiële huishouding betrekking hebbende kader stellende beleidsnota's zijn daarin de hoofdpunten. De besluitvorming hierover is in maart 2017 door de raad afgerond.

Verbeterplan Financieel Beheer

Het in 2016 doorlopen jaarrekenings- en verantwoordingsproces 2015 en de controlebevindingen van de accountant hebben duidelijk gemaakt dat verbeteringen noodzakelijk zijn in de kwaliteit en de toepassing van financieel administratieve spelregels en administratieve systemen. Dit om aan de aangescherpte wet- en regelgeving en de rechtsmatigheidseisen te kunnen voldoen.

In verband daarmee heeft de raad eind 2016 het 'Verbeterplan Financieel Beheer' vastgesteld. Die geeft aan waar zich de belangrijkste knelpunten bevinden en hoe die de komende jaren worden aangepakt. De raad heeft in november 2016 extra middelen voor de uitvoering en de extra inzet daarvoor beschikbaar gesteld.

Onvoorzien/incidenteel

Wat willen we bereiken?

Onvoorzien

Om ervoor te zorgen dat er financiële ruimte beschikbaar is voor dekking van lasten van niet in de begroting voorziene ontwikkelingen, bevat de programmabegroting een budget voor 'onvoorziene uitgaven'.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Onvoorzien

Het budget voor onvoorziene en incidentele uitgaven bedroeg in 2016 € 1,7 miljoen. Hiervan was eind 2016 nog € 296.000 over.

Het budget is onder andere ingezet voor dekking van het verlies aan inkomsten als gevolg van het niet doorgaan van de boventrendmatige verhoging van de Onroerendezaakbelasting.

Daarnaast is bij de Voorjaarsnota € 1,1 miljoen uitgetrokken voor dekking van de kosten van verbetermaatregelen in het beleid en de bedrijfsvoering.

Verder is € 25.000 ingezet voor invoering van kentekenregistratie aan de Brink en eveneens € 25.000 voor de evaluatie van het accommodatiebeheer wijkcentra.

Belastingheffing

Wat willen we bereiken?

Belastingheffing

We heffen gemeentelijke belastingen als algemeen dekkingsmiddel. Voor de heffingen en rechten (leges) geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid. We beperken de gemeentelijke heffingen en rechten (leges) tot diensten die wij uitvoeren op grond van onze wettelijke taak.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Belastingheffing

De heffing en invordering van de algemene belastingen is volgens plan verlopen. De tarieven van de onroerende zaak- en de toeristenbelasting zijn overeenkomstig de besluiten van de raad aangepast.

De raad heeft in 2016 besloten definitief af te zien van het doorvoeren van de voor deze bestuursperiode voorziene boventrendmatige verhoging van de onroerende zaakbelastingen, hetgeen een gemis van extra inkomsten van € 240.000 betekende.

De paragraaf lokale heffingen van het jaarverslag bevat nadere informatie over de in 2016 met het beleid gerealiseerde opbrengsten.

In de uitvoering van het beleid is in 2016 al rekening gehouden met bevindingen en aanbevelingen van de accountant naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2015. Die aanbevelingen zijn tevens input voor het 'Verbeterplan Financieel beheer' en het daarvan af te leiden uitvoeringsplan.

In verband met de invoering van het nieuwe Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de juistheid en volledigheid van de opbouw en samenstelling van de grondslagen van de gemeentelijke heffingen onderzocht. De in 2016 beschikbare resultaten zijn vanaf 2017 in de tarieven verwerkt.

De samenwerking met de gemeenten Tynaarlo en Aa en Hunze op het terrein van de belastingheffing en inning is voortgezet. De regie op dit proces en op het afstemmen en stroomlijnen van de onderliggende processen is in 2016 verstrekt.

Vennootschapsbelasting

Wat willen we bereiken?

Vennootschapsbelasting

Activiteiten die de gemeente als ondernemer verricht vallen vanaf 2016 in principe onder de heffing van de vennootschapsbelasting. Indien met de uitvoering van die activiteiten (fiscale) winst wordt behaald, is daarover vennootschapsbelasting verschuldigd.

Het maken van winst is in Assen geen op zichzelf staand

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Vennootschapsbelasting

De wet- en regelgeving voor de vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook voor gemeenten van toepassing. Assen heeft zich in 2016 zo goed mogelijk op deze nieuwe fiscale verplichtingen voorbereid.

Primair doel in het kader van het jaarrekeningproces 2016 en de accountantscontrole was beantwoording

beleidsdoel. Het maakt geen onderdeel uit van de maatschappelijke effecten die we met ons beleid willen bereiken. Het is, als daar onverhoopt wel sprake van zou zijn, slechts een bijkomend effect van het beleid.

Om die reden is er in principe dan ook niet of slechts marginaal sprake van belastingdruk uit hoofde van de vennootschapsbelasting.

van de vraag of Assen in 2016 al dan niet vennootschapsbelasting aan het Rijk diende af te dragen en zo ja, wat in dat geval bij benadering de omvang zou zijn.

Daartoe is een plan van aanpak opgesteld, zijn mogelijke ondernemersactiviteiten en de daaraan verbonden (fiscale) kosten en opbrengsten geïnventariseerd. Evenals bij andere gemeenten waren de grondexploitatie, het parkeren en het inzamelen van bedrijfsafval in dat verband de belangrijkste richtpunten.

In de jaarrekening 2016 is als resultaat een eerste voorlopige inschatting van mogelijk over 2016 af te dragen vennootschapsbelasting opgenomen.

Verder is gestart met het inventariseren van de aanpassingen die in de gemeentelijke administratie en de onderliggende processen noodzakelijk zijn om aan de aangifteplicht voor de vennootschapsbelasting te kunnen voldoen.

Financiering/Belegging

Wat willen we bereiken?

Financiering

We financieren de gemeentelijke uitgaven efficiënt en risicomijdend. Wij doen dat binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van het eigen 'treasurysta- tuut'

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Financiering

De financierings- en liquiditeitspositie hebben zich in 2016 positief ontwikkeld. De rente op de geld- en kapitaalmarkt was in 2016 onverminderd laag.

De doorlichting van de schuldpositie en de herstructurering van de gemeentelijke leningenportefeuille zijn voortgezet. Dat heeft onder meer geresulteerd in het aangaan van twee laagrentende en langlopende vaste leningen met een totale waarde van € 45,0 miljoen. Beide leningen zijn ingezet voor consolidatie van vlottende schuld en voor her- en bij-financiering. De omvang van de vaste schuld nam in 2016 als gevolg van het gevoerde treasurybeleid toe tot € 200,0 miljoen.

De liquiditeitspositie heeft zich in 2016 eveneens positief ontwikkeld. Dit werd grotendeels veroorzaakt door de versnelde uitbetaling van nog van het Rijk voor de FlorijnAs te ontvangen Regiospecifiek pakket Zuiderzeelijn (RSP)-gelden. Mede daardoor viel Assen in 2016 tijdelijk onder de termen van het zogenoemde schatkistbankieren.

Het eigen rentebeleid en het interne omslagmethodiek zijn in de 2016 herijkt. De stelselwijziging heeft in de begroting 2017 zijn beslag gekregen.

Beleggingen

In 2016 is besloten 34% van de aandelen van Enexis en van de Verkoop Vennootschap BV te verkopen. De

transactie is afgerond en heeft geresulteerd in een opbrengst van € 9,2 miljoen.

Gelijktijdig is ook een deel van nog bij Enexis uitstaande aandeelhoudersleningen afgelost. Ook de nog uitstaande achtergestelde EDON-lening werd in 2016 afgelost.

Er is onderzoek gedaan naar de achtergronden en de financiële gevolgen van de correctie van de jaarcijfers 2013 van de Waterleiding Maatschappij Drenthe. Dit mede naar aanleiding van de door de raad van Assen aangenomen motie.

Verder heeft in 2016 in de raad besluitvorming plaatsgevonden over de toekomst en de financiële toekomstbestendigheid van Groningen Airport Eelde en de rol en betrokkenheid van Assen daarbij.

Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?

Financiële verhouding/Gemeentefonds

De uitkering uit het Gemeentefonds is algemeen dekingsmiddel en bestemd voor gemeentebrede kostendekking.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Financiële verhouding/Gemeentefonds

Bestuurlijke ontwikkelingen

Mede door toedoen van een grote groep verontruste gemeenten was er volop discussie over en kritiek op de werking van de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten.

Daarop inspeland heeft het kabinet in 2016 met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en een aantal andere partijen afspraken gemaakt over het uitvoeren van onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de bestaande financiële verhouding en de werking van verdeelsystematiek van het gemeentefonds daarbinnen. De samenhang tussen gemeentefonds en de omvang van gemeentelijk belastinggebied wordt daarin ook nader worden verkend.

Lopende herijking gemeentefonds

De meeste recente herijking van het gemeentefonds is in 2016 nog niet afgerond. Knelpunt was de verdeling van het cluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV).

Assen ontving in 2016 als nadeelgemeente in 2016 al wel de eerste tranche van de 'tijdelijke cumulatieregeling nadeelgemeenten'. Deze bedroeg € 1,2 miljoen. Deze regeling is ingesteld om gemeenten, die zowel door de herijking als door de nieuwe verdeelmodellen in het sociaal domein forse schade ondervinden, tijdelijk tegemoet te komen. Voor Assen bedraagt die schade in de structurele situatie € 70 per inwoner.

Deze middelen zijn in 2016 tijdelijk als risicobuffer voor het opvangen van tegenvallers binnen de begroting gereserveerd. Omdat ze niet voor dat doel benodigd waren, zijn ze in lijn met de besluitvorming bij de begrotingsbehandeling 2017, vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat.

Algemene Uitkering 2016

De algemene uitkering is in 2016 met inbegrip van de integratie-uitkering sociaal domein uitgekomen op € 161,7 miljoen. Daarnaast heeft het Rijk in 2016 via de algemene uitkering € 22,8 miljoen aan RSP-gelden aan Assen uitgekeerd. Die gelden zijn specifiek bestemd voor de FlorijnAs. Daarmee is in 2016 in totaal € 184,5 miljoen uit het gemeentefonds ontvangen.

De in de exploitatie 2016 verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op de maatregelen die in de periode mei 2015 - december 2016 door het Rijk zijn gepresenteerd.

Voor 2016 relevante thema's, naast het sociaal domein, waren onder meer: de ontwikkeling van accessen (2016; 3,96%), de verdeling van het cluster VHRCSV, het bestuursakkoord en de financiering van de kosten in verband met de verhoogde instroom van asielzoekers en statushouders, de financiële impuls voor voorschouwse voorziening voor peuters en voor armoedebestrijding onder kinderen en ouderen en de continuering van de zogenaamde schaalkorting.

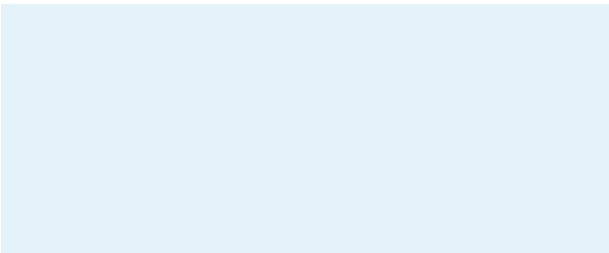
De raad heeft bij de vaststelling van de begroting voor 2017 besloten de middelen die Assen in de periode 2016-2020 op grond van de 'cumulatieregeling nadeelgemeenten' ontvangt als algemeen dekkingsmiddel te bestemmen.

Integratie-uitkering sociaal domein

De integratie-uitkering sociaal domein, bestemd voor de bekostiging van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de jeugdzorg en de participatie, bedroeg in 2016 in totaal € 86,6 miljoen. In 2015 bedroeg de uitkering € 90,1 miljoen. De teruggang is gevolg van de invoering van de objectieve verdeelmodellen en het daarvoor afgesproken tijdpad. Assen was en blijft nadeelgemeente.

Verdeelmodellen

Het kabinet heeft in 2016 gehoor gegeven aan de oproep van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om rust en stabiliteit op terrein van de bekostiging van het sociaal domein en de verdeelmodellen. Er zijn als resultaat daarvan dan ook geen ingrijpende aanpassingen meer in de modellen doorgevoerd. Onderzoek naar invoering van een objectief verdeelmodel voor het Beschermd Wonen is in 2016 gestart. In 2016

vond de toedeling ervan nog grotendeels plaats op basis van historische gegevens.

In 2016 zijn nog geen afspraken gemaakt over de wijze waarop de integratie-uitkering sociaal domein vanaf 2018 in de reguliere verdeelmaatstaven van het fonds opgenomen gaat worden.

Overige algemene middelen

Wat willen we bereiken?

We besteden de beschikbare (overige) algemene middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De middelen zijn beschikbaar voor het dekken van kosten van de gemeente voor brede beleidsuitvoering.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Algemene lijn

De in de begroting 2016 geraamde stel- en correctieposten zijn in de uitvoering vrij gevallen. De werkelijk opgetreden financiële effecten en/of verkregen revenuen zijn elders in de gemeentelijke exploitatie verantwoord. Bijzonder in dat verband zijn:

Verhoogde instroom asielzoekers

De in 2016 eveneens tijdelijke gereserveerde rijksmiddelen ter compensatie van de kosten van de verhoogde instroom van asielzoekers en statushouders zijn in 2016 slechts deels besteed. Het nog resterende deel is onderdeel van de budgetoverheveling 2016/2017.

Overige punten

De overige stelposten zijn in de realisatie vervallen. Het betreft posten voor het sluitend maken van de begroting 2016 en een aantal met het gemeentefonds samenhangende taakmutaties.

Financiële tabel

Algemeen financieel beleid				
(bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Onvoorzien/incidenteel	1.736	296	0	296
Belastingheffing	145	145	125	20
Financiering/Belegging	263	263	316	-53
Gemeentefonds	200	200	150	50
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	30	-30
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.033	1.644	2.997	-1.353
Reserves en voorzieningen	0	660	777	-117
Resultaat renteverdeling	-5.737	-5.937	-3.684	-2.253
Totaal lasten	-2.359	-2.728	710	-3.439
baten				
Belastingheffing	16.645	16.405	16.194	-211
Financiering/Belegging	8.803	9.042	19.963	10.921
Gemeentefonds	156.245	184.282	184.644	362
Overige algemene dekkingsmiddelen	512	512	1.017	505
Reserves en voorzieningen	0	0	283	283
Totaal baten	182.204	210.240	222.101	11.861
Totaal saldo van baten en lasten	184.564	212.969	221.390	8.422
mutaties in reserves				
storting reserves	2.088	25.616	25.696	-80
beschikking reserves	2.588	6.676	14.864	8.188
totaal mutaties in reserves	499	-18.941	-10.832	8.108
Resultaat	185.063	194.028	210.558	16.530

Analyse van afwijkingen ten opzichte van de Begroting		Mutatie (bedragen € 1.000)		
Onderwerp	Prognose Najaarsnota	V/N	Resultaat Jaarrekening	V/N
Vrijval restantbudget voor onvoorziene en incidentele uitgaven	0		296	V
Correctie OZB-opbrengst 2015	0		-191	N
Verkoop Enexis aandelen	0		9.156	V
Vrijval voorziening Vennootschap BV	0		516	V
Gemeentefonds	238	V	412	V
<i>Vrijval stel- en correctieposten:</i>				
- Cumulatierегeling verdeeeffecten gemeentefonds	1.221	V	1.221	V
- Rijksmiddelen asielzoekers/statushouders	0		128	V
- Vrijval kapitaallasten vervangingsinvesteringen	-300	N	-300	N
Verkoopopbrengst pand	0		175	V
Correcties voorgaande jaren	73	V	334	V
Vrijval ruimte Gemeentelijk Sociaal Deelfonds boven 10%-plafond	0		5.753	V
Inzet algemene reserve voor vorming voorziening IKB (geen resultaat-effect, zie bedrijfsvoering)	0		-560	N
Bijstelling voorziening dubieuze debiteuren	0		167	V
Resultaat rente-omslag	156	V	-1.014	N
Overige afwijkingen	-43	N	-135	N
<i>Voorstel budgetoverheveling:</i>				
- Nog niet ingezette rijksmiddelen asielzoekers/statushouders	0		572	V
Totaal afwijkingen ten opzichte van de begroting Algemeen financieel beleid	1.345	V	16.530	V

Paragrafen

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Verbonden partijen
6. Bedrijfsvoering
7. Grondbeleid

Lokale heffingen

Algemeen

Gemeentelijke heffingen

De gemeente Assen kende in 2016 de volgende fiscale heffingen.

Algemene heffingen

- onroerendezaakbelastingen
- toeristenbelasting
- precarioheffing

Bestemmingsheffingen

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- liggelden en marktgeden
- parkeerbelastingen
- bouwleges
- overige leges

Bestemmingsheffingen worden geheven voor het bekostigen van specifieke gemeentelijke taken en de levering van diensten. Bij algemene heffingen ontbreekt die directe relatie. De opbrengsten van deze heffingen worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel en zijn daarmee inzetbaar voor gemeente brede beleidsuitvoering.

Beleidsuitvoering 2016

De beleidsuitvoering voor de gemeentelijke heffingen was in 2016 gestoeld op de volgende algemene uitgangspunten en besluiten:

Algemene heffingen

De totale opbrengst uit de onroerende zaakbelasting blijft - reëel - gelijk. Dit betekent, naast de aanpassing aan de inflatie (1,0%), compensatie van generieke waardedaling door tariefstijging en compensatie van generieke waardevermindering door tariefdaling. Generiek is in dit verband de totale waardevermindering c.q. -daling van alle onroerende zaken, die belastbaar zijn.

Daarnaast was in het kader van de bezuinigingsopgave 'Minderen met maat' rekening gehouden met een bovemtrendmatige verhoging van de tarieven met 1,5%. Bij de begrotingsbehandeling 2016 in november 2015 heeft de raad bij amendement besloten om deze bovemtrendmatige verhoging niet door te voeren en door te schuiven naar de begroting 2017. Bij de behandeling van de begroting 2017 is definitief besloten om de bovemtrendmatige verhoging te schrappen.

Als gevolg van de economische crisis is er veel leegstand ontstaan in de categorie 'niet woningen'. Er is gekeken naar de mogelijkheden van compensatie van deze inkomstenderving. Wettelijke mogelijkheden voor compensatie zijn aanwezig. Het prijsverhogend effect op het bestaande tarief voor niet woningen is dusdanig dat dit uit fiscaal technisch oogpunt als niet wenselijk is ge-classificeerd.

Het tarief voor de toeristenbelasting is in 2016 conform de besluitvorming met € 0,05 per overnachting verhoogd; de tarieven voor de precariobelasting zijn trendmatig aangepast.

Voor heffingen op aangifte hebben wij de controles geïntensiveerd. Het zwaartepunt van deze controles lag bij de Toeristenbelasting. Dit betekent dat rondom de grote evenementen in Assen er extra controles op het aantal overnachtingen zijn gehouden.

Bestemmingsheffingen

De bestemmingsheffingen zijn kostendekkend. Dit betekent dat de vast te stellen tarieven leiden tot geraamde opbrengsten, die gelijk zijn aan de geraamde kosten. De tarieven van deze heffingen mogen maximaal kostendekkend zijn.

Met ingang van 1 juli 2016 is het nieuwe contract verwerkingskosten huishoudelijk restafval ingegaan. Het daardoor ontstane voordeel was conform de gedragslijn al betrokken bij de bepaling van de afvalstoffenheffing 2016.

Nieuwe regelgeving BBV

In 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) aangepast. Deze aanpassingen gelden ook voor de paragraaf lokale heffingen. Met ingang van het begrotingsjaar 2017 moet in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten worden opgenomen voor de heffingen, waarbij sprake is van het verhalen van kosten. In 2016 zijn wij gestart met de voorbereidingen om deze aanpassingen door te voeren.

Kwijtscheldingsbeleid

De beleidsvrijheid van gemeenten bij de uitvoering van de landelijk vastgestelde kwijtscheldingsregeling(en) is beperkt. Op grond van deze regelingen kan Assen alleen kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffingen en onroerende zaakbelasting. Binnen deze regelingen heeft Assen gekozen voor toepassing van de 100 % bijstandsnorm. Dit betekent dat, afgezien van vermogen, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hanteren. De 100%-norm is de bovengrens.

Verder heeft Assen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor belastingschulden van ondernemers die op bijstandsniveau leven.

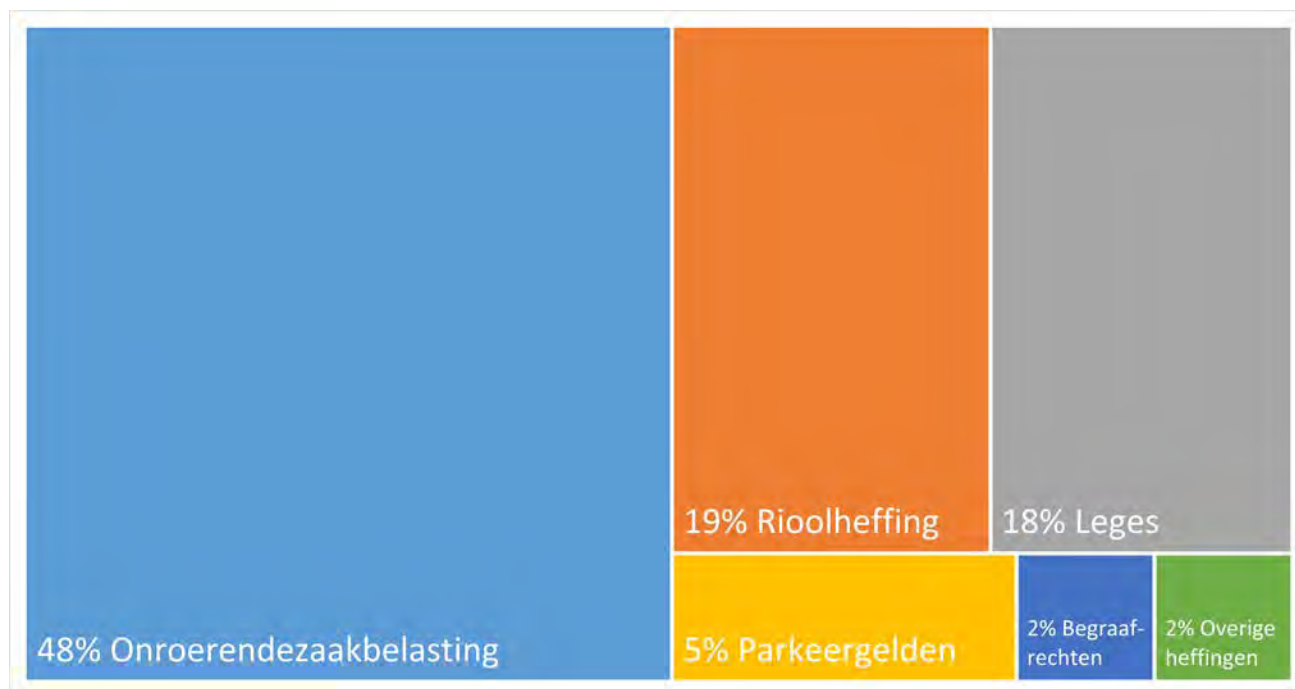
Verbeteren heffen en innen belastingen

Bij de jaarrekening 2015 heeft de accountant opmerkingen gemaakt over de wijze waarop de gemeente Assen de taak van heffen en innen van belastingen uitvoert. Binnen de Samenwerking Drentsche Aa (SDA), onderdeel belastingen, is gestart met het verbeteren van de processen en procedures. Daarnaast is onderzoek gedaan naar de volledigheid van de heffingen over de jaren 2011 tot en met 2015.

Opbrengst lokale heffingen

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2016 in cijfers				(bedragen *€ 1.000)
Omschrijving	raming	realisatie	saldo	V/N
Onroerendezaakbelastingen	15.925	15.910	15	N
Toeristenbelasting	355	418	63	V
Precario	73	65	8	N
Parkeergelden (straatparkeren)	1.702	1.974	272	V
Afvalstoffenheffing	6.104	6.090	14	N
Rioolheffing	6.445	6.272	173	N
Bouwleges	1.250	1.316	66	V
Overige legesopbrengsten	1.032	1.147	115	V
Bruto totaal	32.885	33.192	307	V
Af: kwijtschelding	705	763	58	N
Opbrengst gemeentelijke heffingen	32.180	32.429	249	V

Verdeling opbrengst gemeentelijke heffingen 2016

Gerealiseerde opbrengsten onroerendezaakbelasting 2016

Heffing	Grondslag	Tarief 2015	Tarief 2016	Opbrengst 2015 (in € *1.000)	Opbrengst 2016 (in € *1.000)
ozb eigenaren woningen	woning	0,1843	0,1816	12.906*	8.902
ozb eigenaren niet woningen	niet woning	0,3586	0,3533		4.045
ozb gebruikers niet-woningen	niet-woning	0,2896	0,2853	2.865	2.962

Opmerking: Het bedrag vermeld bij eigenaren niet woningen van 12.906 is het totaal van eigenaren woningen en niet woningen.

De totale opbrengst van de Onroerendezaakbelasting (OZB) in 2016 bedraagt € 15,9 miljoen. Dit betekent dat de realisatie nagenoeg de begrote opbrengst heeft be-

naderd. Op basis van de opmerkingen van de accountant is een administratieve correctie doorgevoerd van € 188.000. Dit heeft betrekking op het jaar 2015 maar is in 2016 als éénmalige last verantwoord.

Gerealiseerde opbrengsten afvalstoffenheffing en rioolheffing 2016

Heffing	Grondslag	Tarief 2015	Tarief 2016	Opbrengst 2015 (in € *1.000)	Opbrengst 2016 (in € *1.000)
Afvalstoffenheffing	Éénpersoons	159,70	159,85	6.099	6.090
	Meerpersoons	230,27	230,42		
Rioolheffing	Aansluiting	186,96	189,48	6.175	6.272

Zoals hierboven aangegeven mogen bestemmingsheffingen maximaal kostendekkend zijn. Voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing is in de volgende tabel het resultaat weergegeven.

Heffing & kosten		(bedragen *€ 1.000)	
	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	
Kosten taakveld	4.207	3.751	
Kosten taakveld Bedrijfsvoering	2.445	1.141	
Kosten taakveld Overhead	214	86	
Inkomsten taakveld	- 2.389	- 3	
Netto kosten taakvelden	4.476	4.976	
Toe te rekenen kosten			
Kosten taakveld Inkomensregelingen	398	370	
Kosten taakveld Bedrijfsvoering	-30	-57	
Btw	625	527	
Totale kosten	5.469	5.816	
Opbrengst afvalstoffenheffingen		6.090	6.272
Dekkingspercentage	111%	108%	
Bedrag	621	456	

Conform de uitgangspunten wordt het meerdere gestort in de voorzieningen verkregen middelen van derden voor afval en rioolbeheer.

Belastingdruk 2016 voor woningeigenaren per huishouden in €							(bedragen *€)
Waarde woning	100.000	200.000	250.000	300.000	500.000	1.000.000	
Afvalstoffenheffing	230,42	230,42	230,42	230,42	230,42	230,42	230,42
Rioolrecht	189,48	189,48	189,48	189,48	189,48	189,48	189,48
Onroerendezaakbelasting	181,60	363,20	454,00	544,80	908,00	1.816,00	

Kwijtschelding

Kwijtschelding is alleen mogelijk voor onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De kwijtschelding was over deze belasting en heffingen als volgt verdeeld:

Kwijtschelding 2016		(bedragen *€ 1.000)	
Heffing	begroting	realisatie	
Onroerendezaakbelasting	0	-5	
Afvalstoffenheffing	375	398	
Rioolheffing	328	370	
Totaal	703	763	

In 2016 zijn 2.223 kwijtscheldingen toegekend. Van dit aantal zijn 1.976 volledige en 247 gedeeltelijke kwijtscheldingen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door weerstandscapaciteit. Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons direct dwingt tot bezuinigen.

Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Daarvoor zetten we weerstandscapaciteit en risico's tegen elkaar af.

Risicobeheersing

Uitgangspunten

In 2011 is de kadernota 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' vastgesteld.

Met het principe van integraal management is het sturen op risico's een vast onderdeel van de bedrijfsvoering en het toezicht en de sturing op verbonden partijen.

We hanteren een buffer van € 100 per inwoner in de Algemene Reserve voor het opvangen van risico's.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit is ten minste 0,8.

Risico's met structurele gevolgen tellen twee jaar mee omdat wordt aangenomen dat het beleid in twee jaar omgevormd kan worden.

Voor het Grondbedrijf wordt de iflo-norm (inspectie financiën lagere overheden) van het ministerie gehanteerd, gecombineerd met een risicoanalyse.

Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet grote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Activiteiten

Met de kadernota hebben we een goed fundament gelegd voor risicomanagement. We blijven continu werken aan verbeteringen als het gaat om benoemen van en sturen op risico's. Met het houden van risico-sessies werken we aan een verdere bewustwording in de organisatie als het gaat om risicomanagement en een aanscherping van de verschillende rollen.

Voor het houden van risicosessies is een basisset beschikbaar om vanuit een standaardwerkwijze aan de slag te kunnen gaan. Uiteraard zijn er mogelijkheden voor maatwerk. Aan de hand van de Rismanbrillen worden risico's geïnventariseerd, met vermelding van oorzaken en gevolgen. Vervolgens worden actiehouders en beheersmaatregelen benoemd. Periodiek vindt een update van de risico's plaats en indien zich nieuwe omstandigheden voordoen worden eventuele nieuwe beheersmaatregelen benoemd.

Wij rapporteren aan de raad in ieder geval over risico's boven € 200.000. Daarnaast worden politiek bestuurlijke risico's gemeld. Deze risico's zijn meestal niet financieel te vertalen, maar wel belangrijk voor het gemeentelijk risicoprofiel. Het melden van risico's aan de raad gebeurt via de planning- en controlcyclus en eventueel als onderdeel van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Programma 1 Wonen in Assen

Officierswoningen

Het complex aan de Oranjestraat verkeert volgens de woningbouwcorporatie in een slechte bouwkundige staat en heeft vochtproblemen. Er is gezocht naar mogelijkheden om het complex te slopen en over te gaan tot vervangende nieuwbouw. Door het toekennen van de monumentenstatus aan de officierswoningen aan de Oranjestraat zijn deze plannen niet meer voor de hand liggend. Er wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht.

Programma 2 Werken in Assen

Decentralisatie Participatie

De van het Rijk ontvangen middelen decentralisatie Participatie zijn in principe taakstellend.

In de sociale werkvoorziening wordt door het Rijk minder subsidie gegeven per arbeidsplaats. Dit heeft te maken met de verwachte afname in de Sociale werkvoorziening. Nieuwe mensen stromen niet meer in het aantal mensen in de Sociale werkvoorziening neemt jaarlijks met ongeveer 5% af. Nu gaat de afname van de rijksbijdrage harder dan de terugloop van Sociale werkvoorziening medewerkers. In 2016 is er een plan van aanpak vastgesteld om het oplopend tekort bij Alescon, vanwege de afname van de rijkssubsidie met € 500 per Sociale werkvoorzienings-plek, deels op te vangen. De uitvoering van dit plan moet ertoe leiden de oplopende gemeentelijke bijdragen niet hoger te laten zijn dan € 4 miljoen, zoals is vastgelegd in de meerjarenbegroting van Alescon.

Wet Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (Buig)

Voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen ontvangen wij volgens artikel 69 van de Participatiewet rijksmiddelen, het Buig-budget. Vanaf 1 januari 2015 wordt het Buig-budget landelijk verdeeld volgens een nieuw verdeelmodel. Hiermee kunnen volgens het Rijk de noodzakelijke kosten beter worden ingeschat. Mede naar aanleiding van de bezwaren die door een aanzienlijk aantal gemeenten, waaronder de gemeente Assen, zijn ingediend tegen de voorlopige toekenning Buig-budget 2015 en de lobby, die Assen met andere gemeenten heeft gevoerd, is het ministerie in 2016 begonnen met het aanpassen van het verdeelmodel. Dit betreft een aantal punten: toevoegen van extra arbeidsmarktindicatoren op gemeenteniveau, het maken van een nadere uitsplitsing van de woonsituatie op huishoudenniveau en het weglaten van de factoren wonen in een matig leefbare wijk, en netto participatie op regionaal niveau.

Voor 2016 is de verdeling nog voor 50% gebaseerd op het historisch aandeel van de gemeente in de bijstandsuitgaven in 2014. Met ingang van 2017 zal gebruik worden gemaakt van het aangepaste verdeelmodel.

Het resultaat van de eerste aanpassingen is met de definitieve toekenning 2016 zichtbaar geworden. Deze bedraagt namelijk € 27,3 miljoen, ten opzichte van groot € 27 miljoen. Voor het jaar 2017 is de voorlopige beschikking Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (Buig) ruim € 30 miljoen. De beheersmaatregel 'bezwaar aantekenen' heeft goed gewerkt.

Verder is het financiële resultaat van de uitvoeringsorganisatie sterk afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen.

FlorijnAs

Samen met de actualisatie van de investeringsraming voor 2017 is eind 2016 het risicoprofiel geactualiseerd.

De belangrijkste risico's die uit de actualisatie naar voren zijn gekomen zijn:

- Meerkosten ProRail: planning, raakvlakken, extra risico opslag in calculaties.
- Prijsstijgingen door uitlopen planning.
- Niet alle btw kan worden gecompenseerd.
- Externe partijen dienen schadeclaims in.
- Risicodragers samen met ministerie van Infrastructuur en Milieu in project Sporen in Assen.

De actuele risico's zijn gekwantificeerd. De omvang van het risicoprofiel wordt nu geschat op € 4,2 miljoen.

Het saldo van de Reserve Regio specifiek pakket (RSP) FlorijnAs, na aftrek van het tekort als gevolg van de actualisatie van de investeringsraming voor 2017, komt ook uit op € 4,2 miljoen.

Daarnaast is binnen de afzonderlijke projecten van de FlorijnAs een bedrag opgenomen voor onvoorzien uitgaven.

Programma 3 Meedoen in Assen

Decentralisatie Sociaal Domein

De drie decentralisaties zorgen voor een taakverzwaring van de gemeente. Bovendien zijn ze alle drie een open-einde-regeling. Een deel van de nieuwe taken is overgekomen met een bezuiniging. Uitgangspunt is dat de nieuwe taken binnen het daarvoor door het Rijk verstrekte budget worden uitgevoerd. Door het open-einde-karakter en de kortingen is sprake van een risico dat wij goed monitoren. Daarbij laten zowel het eerste

als het tweede jaar van de decentralisaties voor Assen een overschot zien. Door de strengere toelating op basis van andere wetten dan de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zullen de gemeentelijke uitgaven voor ondersteuning van inwoners die thuis (blijven) wonen naar verwachting de komende jaren toenemen. Tegelijkertijd neemt de rijksbijdrage af. Hierdoor kan het overschot in een tekort omslaan.

Decentralisatie Jeugd

Inzicht in het interventieniveau van de verleende jeugdhulp - variërend van lichte vormen tot zwaardere vormen van ondersteuning - is van groot belang. De monitor van de Jeugdhulpregio Drenthe biedt dit inzicht. Verschuiving naar lagere interventieniveaus is het streven, maar kent wel grenzen. Dit geldt met name voor de extramurale vormen van jeugdhulp. De herbeoordelingen in 2015 en 2016 laten een lichte daling van het beroep op ondersteuning zien.

Decentralisatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)/Beschermd wonen

De rijksuitkering voor Beschermd wonen is op basis van de historische verdeelsleutel aangepast. Als gevolg hiervan is de uitkering voor de centrumgemeente Assen naar boven bijgesteld. De herbeoordelingen in 2015 en 2016 laten een lichte daling van het beroep op ondersteuning zien.

Schuldhelpverlening

Al een aantal jaren zijn de kosten van schuldhelpverlening, via de gemeenschappelijke regeling gemeenschappelijke kredietbank Drenthe (GKB), hoger dan het bedrag dat daarvoor in de gemeentelijke begroting beschikbaar is. Inmiddels is met ingang van de begroting 2016 het budget schuldhelpverlening met € 250.000 verhoogd. In 2016 is door hoog ziekteverzuim en de reorganisaties van voorgaande jaren tijdelijk extra personeel aangetrokken. In de toekomstverkenning van de GKB wordt de kostenbeheersing ook betrokken. Het weerstandsvermogen van de GKB heeft als gevolg van de exploitatietekorten, die in de afgelopen jaren zijn ontstaan, een minimum niveau bereikt. Onverwachte toekomstige tegenvallers kunnen binnen het eigen vermogen niet meer worden opgevangen. Er is te weinig kostenflexibiliteit om de dalende opbrengsten op te kunnen vangen. Dit heeft met name te maken met het feit dat de grootste kostenpost het personeel is en er inmiddels geen flexibele schil meer is om fluctuaties in het werkvolume op te vangen.

Programma 4 Aantrekkelijk Assen

De uitgevoerde investeringen in parkeervoorzieningen zijn gedaan op basis van de in het verleden verwachte groei van het aantal inwoners. De veronderstelde groei van het aantal parkeerders blijft uit. Er blijft sprake van een dalend aantal parkeerders in de binnenstad, waarbij wel de verblijfsduur hoger is dan verwacht. Het maatregelenpakket dat in 2015 is ingevoerd heeft een deel van de teruggang opgevangen, maar het is nog onzeker of dit structureel is.

Programma 7 Vastgoed en Grondbedrijf

Exploitatie vastgoed

Er wordt bij het onderhoud nauwkeurig gekeken of de te maken kosten noodzakelijk zijn. Op de korte termijn worden hiermee de lasten beperkt. Het risico bestaat echter dat dit achteraf leidt tot extra kosten voor onderhoud. Voor 2017 is een nieuwe gebouwspectie opgenomen. Aan de hand hiervan zullen de onderhoudsplanningen en de daarbij behorende kosten opnieuw in beeld worden gebracht.

De uitwerking van de alles-in-1 scholen is in volle gang. In 2017 zal duidelijk worden welke invloed dit heeft op het vastgoed van de gemeente Assen.

De huurprijzen bij de multifunctionele accommodaties staan onder druk. Het hanteren van kostprijsdekkende huur heeft, met de huidige marktrente, tot gevolg dat deze boven de markthuurligt. Hierdoor ontstaat het risico dat partijen elders gaan huren of dat de huurprijzen aangepast dienen te worden.

Beheer en Schoonmaak

In het kader van bezuinigingen is onze huidige contractpartner aan het overwegen of deze voor de komende jaren nog wel het beheer en onderhoud van de Multifunctionele accommodaties en sporthallen zal voortzetten. Als andere partijen dit moeten gaan oppakken zou dit extra kosten met zich mee kunnen brengen.

Herstelonderhoud

Met betrekking tot het herstelonderhoud zien we de afgelopen jaren telkens een overschrijding van de geraamde kosten. Voor 2016 is de overschrijding € 470.000. De kosten van Herstelonderhoud zijn gebaseerd op een kengetal per vierkante meter vloeroppervlak. De extra kosten worden met name gerealiseerd bij de Multifunctionele accommodaties, de gebouwen van bedrijfsvoering en sport en ontspanning. Naar aanleiding van deze constatering zal worden gekeken of het kengetal per vierkante meter dient te worden verhoogd.

Parkeergarage Triade

Met betrekking tot de Triade parkeergarage vindt overleg plaats met de betrokken partijen om de lekkage op te lossen. In de loop van 2017 zal hiervoor een voorstel worden voorgelegd aan de raad.

Jan Fabriciusstraat

Voor de locatie Jan Fabriciusstraat is een ontwikkelings-overeenkomst afgesloten. In 2016 zou het gebouw inclusief de gronden worden overgedragen aan de ontwikkelaar. Deze overdracht heeft niet plaatsgevonden.

Huurachterstanden

Binnen de gemeentelijke panden wordt huur geïnd, in een aantal gevallen loopt de betaling van de huur achter op de geprognosticeerde inkomsten.

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties moeten binnen het Grondbedrijf worden opgevangen. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting per exploitatiegebied een analyse gemaakt van kosten, opbrengsten en risico's. Risico's die cijfermatig niet zijn meegenomen in een calculatie onder onvoorzien, moeten worden afgedekt door de weerstandsreserve binnen het Grondbedrijf. De weerstandsreserve is rekenkundig bepaald op basis van de Iflo-norm en wordt onderbouwd door risico-analyses.

Kengetallen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen	(bedragen * € 1.000)
	Rekening 2016
Weerstandscapaciteit in reserves (A)	44.528
Risico's (B)	24.233
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	20.295
Weerstandsvermogen ratio (A/B)	1,84

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 1,84. Bij de vaststelling van de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is afgesproken dat een ratio van 0,8 voldoende is en 1,0 ruim voldoende.

Er wordt dus voldaan aan de afgesproken norm. Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit is een aantal componenten als pro memorie meegenomen waardoor de feitelijke weerstandscapaciteit hoger is.

Weerstandscapaciteit	(bedragen * 1.000)
	Rekening 2016
Algemene reserve	11.826
Algemene reserve Grondbedrijf	17.398
Weerstandsreserve Grondbedrijf	11.113
Risicoreserve FlorijnAs	4.191
Bestemmingsreserves exclusief verplichtingen	p.m.
Stille reserves	p.m.
Onbenutte belastingcapaciteit	p.m.
Nieuwe beleidsruimte	p.m.
Totaal	44.528

Stille reserves

Wij hebben thans vier niet bedrijfsgebonden gemeentelijke eigendommen in bezit, waarvan de boekwaarde nihil is en vijf waarvan de boekwaarde thans, na gepleegde investeringen, € 658.707 bedraagt.

Het betreft de volgende eigendommen: Amelte 1, Kanaal 45, Loneresweg 1, Rodeweg 23-25, Lottingstraat 17, Noordersingel 29/31, Beilerstraat 32, Fokkerstraat 24 en Wenkebachstraat 6.

De huidige totale Woz-waarde van deze eigendommen bedraagt € 1.814.000.

De aandelen BNG zijn gewaardeerd op basis van de historische verkrijgingsprijs ad € 193.525 (totaal gestort) plus een aanvullende volstorting ten laste van de BNG-reserves ad € 19.725 op totaal € 213.250.

Na de re-denominatie in het jaar 2001 van de aandelen in euro's en de verkoop van twee aandelen aan de gemeente Tynaarlo, bezit onze gemeente 85.301 aandelen à € 2,50.

Volgens de statuten zijn deze aandelen beperkt verhandelbaar tussen overheidsinstanties. Er is derhalve geen koerswaarde te geven.

Gelet op de dividenduitkering over het jaar 2015 van € 1.02 per aandeel kan worden gesteld dat de koers ver boven pari ligt.

De aandelen Essent (voorheen EDON/EGD) zijn gewaardeerd op basis van historische verkrijgingsprijs. Dit betreft na een statutenwijziging in het jaar 1999 862.169 aandelen, nominaal groot € 0,45.

In het jaar 2009 zijn de betreffende aandelen overgenomen door Enexis Holding nv. De 'oude' historische verkrijgingsprijs blijft als waardering gehandhaafd. In 2016 zijn 293.879 aandelen verkocht.

Op basis van de historische waarde zijn de aandelen Essent per 31 december 2016 gewaardeerd op € 108.873. Gelet op het feit dat deze aandelen een aanzienlijke actuele waarde hebben kan worden gesteld dat de koers ver boven pari ligt.

Risico's		(bedragen * 1.000)
		Rekening 2016
Decentralisatie Sociaal Domein		1.850
Exploitatie vastgoed		3.076
Overige beleidsterreinen		4.003
Grondexploitaties en projecten		15.304
Totaal		24.233

Kengetallen financiële positie

Kengetallen financiële positie				(bedragen x € 1.000)
	Rekening 2015	Begroting 2017	Rekening 2016	
Netto schuldquote	67 %	90 %	67 %	
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	64 %	87 %	65 %	
Solvabiliteitsratio	39 %	28 %	40 %	
Structurele exploitatieruimte	2 %	-1 %	3 %	
Grondexploitatie	14 %	16 %	15 %	
Belastingcapaciteit	97 %	96 %	*)	

Met ingang van begroting 2016 / rekening 2015 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële vermogenspositie. Het gaat om nieuwe, op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voorgeschreven financiële indicatoren.

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten. Ten opzichte van vorig jaar is de verhouding gelijk gebleven.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan en wordt bepaald als verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Ten opzichte van vorig jaar is de verhouding iets verbeterd als gevolg van een toegenomen eigenvermogen.

Structurele exploitatieruimte geeft de structurele ruimte aan om de lasten te dragen. Ten opzichte van vorig jaar is de verhouding tussen lasten en baten iets verbeterd.

De ratio grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de jaarlijkse baten van de gemeente. Ten opzichte van vorig jaar is de ratio toegenomen als gevolg van iets lagere baten.

De belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

*) Het actuele percentage is niet opgenomen aangezien het bedrag voor het landelijk gemiddelde bij het opstellen van dit document nog niet beschikbaar is.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Inleiding

De belangrijkste kapitaalgoederen van de gemeente bestaan uit wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en worden geëxploiteerd. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen.

Algemene beleidskaders

Het beheer van de openbare ruimte is gericht geweest op een minimaal acceptabele verzorging van gemeentelijke eigendommen en risico gestuurd beheer.

Groot onderhoud is uitgevoerd. Er was in 2016 geen sprake van een wettelijke verplichting, bestuurlijke nalatigheid, of onveiligheid. Er was geen exploitatietekort en/of kapitaalverlies. Bij de uitvoering is samengewerkt met andere partijen en projecten.

Wij hebben in de notitie Ibor Assen 2010 (Integraal beheer openbare ruimte) de beeldkwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verzorging van de openbare ruimte. In 2016 is het niveau verlaagd vanwege de bezuinigingen.

In onderstaande tabel is de gemiddelde beeldkwaliteit voor 2016 aangegeven.

Beeldkwaliteit per gebied							
Beeldkwaliteit 2017	Centrum, Kloppend hart, oude centrum, centra	Wijken	Bedrijven-terreinen	Buitengebied	Recreatief Groot groen	Representatieve ontmoeting plekken, entree	Verbinding- en hoofd routes
Groen	B	B	C	C	C	B	B
Meubilair	B	B	C	C	C	B	B
Reiniging	A	B	B	B	B	B	B
Verharding	B	B	C	C	C	B	B
Civiele Kunstwerken	B	B	C	C	C	B	B

(hierin is A het hoogste onderhoudsniveau en D het laagste)

Financiële Kaders

De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is gebruikt om onderhoud uit te voeren en om kapitaalverlies te voorkomen.

Er is, met uitzondering van groot onderhoud aan groen, geen sprake van achterstallig onderhoud. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Wegbeheer

Beleid

Uitvoering van het planmatig dagelijks onderhoud heeft plaatsgevonden op basis van technische kwaliteit en beeld-kwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid.

Het groot en constructief onderhoud heeft plaats gevonden aan de hand van structureel uitgevoerde technische inspecties, metingen, visuele weginspecties en

was gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud van de verkeersveiligheid en op duurzaamheid (voorkomen kapitaalsvernietiging).

Wij hebben een integrale afweging van de prioritering van de projecten gemaakt die voortkwam uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De

plannen zijn afgestemd op de FlorijnAs en Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De financiering van herinrichtingsprojecten door einde levensduur kwam uit de reserve voor straten en wegen,

het meerjarenperspectief voor vervanging van rioleringen en de algemene middelen. Er zijn geen subsidies verkregen. De reserve voor straten en wegen was eind 2016 € 6,5 miljoen.

Afwijkingen en risico's

Er zijn geen risico's voor de weggebruikers opgetreden.

Overige Infrastructuur

Beleid

Onderhoud is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot en technisch onderhoud vindt plaats aan de hand van technische metingen, visuele weginspecties en is gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalsvernietiging).

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maat-

schappelijke vragen en functiewijzigingen. De plannen worden afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De beheerplannen geven inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de overige infrastructuur. In de productbegroting van overige infrastructuur zijn de vervangingsinvesteringen vanwege einde levensduur opgenomen.

De stand van de voorziening voor kunstwerken is eind 2016 € 2,5 miljoen.

Afwijkingen en risico's

Er zijn op dit domein geen bijzondere afwijkingen en risico's.

Rioolbeheer en waterzuivering

Beleid

In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen (GWRP 2013-2018) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities van de gemeente en de waterschappen vastgelegd op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen.

De planning is afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW)

Financiën

De uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. Voor overige zaken is een onderhoudsvoorziening. De stand van de voorziening is eind 2016 € 8,6 miljoen.

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer waren geen afwijkingen in kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. De rioolheffing zal zich dan ook volgens het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan (GWRP) 2013-2018 ontwikkelen.

Groenbeheer

Beleid

De Groenstructuurvisie en Het Groene Frame zijn toetsingskaders voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen. Ook is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door de raad vastgesteld.

Ons Stedelijk Speelbeleidskader geeft de kaders en ambities weer voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. Wij hebben in 2015 in het kader van de bezuinigingen het beleid rond de vervanging van speeltoestellen gewijzigd. Bij einde levensduur wordt het speeltoestel weggehaald en niet vervangen.

Samen met inwoners en instellingen hebben we het onderhoudsniveau van ons buurtgroen op peil gehouden. De uitgangspunten voor de verzorging en de verzorgingsniveaus van de openbare ruimte zijn in de nota Integraal Beheer Openbare Ruimte vastgelegd.

Financiën

Het huidig budget was niet toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken kwaliteitsniveaus. Dit is in de voor- en najaarsnota uitgelegd.

Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren of vervangen van verouderd groen en uitbreiding van areaal.

Afwijkingen en risico's

Zoals in de voor- en najaarsnota is aangegeven is er niet voldoende budget om te voldoen aan de afgesproken opgaven die gesteld zijn binnen het dagelijks-beheer van de openbare ruimte. In de begroting 2017 is dit hersteld.

Begraven

Beleid

Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteit van Assen.

Het begraven moet voldoen aan de Wet op de Lijkbezorging. Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus.

Financiën

De uitgaven met betrekking tot begraven worden gedekt door inkomsten van begraafrechten.

Afwijkingen en risico's

Er zijn op dit domein geen bijzondere afwijkingen en risico's.

Maatschappelijk vastgoed

Beleid

Bij de inzet van gemeentelijke gebouwen voor beleidsdoelen kijkt de gemeentelijke organisatie kritisch naar effectiviteit en efficiëntie. Een betere bezetting van gebouwen door bijvoorbeeld multifunctioneel gebruik

kan als gevolg hiervan leiden tot een kleinere vastgoedportefeuille.

Financiën

In 2014 vond een inspectie van het vastgoed plaats. Op basis van deze inspectie en door de noodzaak om de lasten te verlagen is de afgelopen jaren ingezet op een gedifferentieerd onderhoud van de gebouwen. Soberheid en doelmatigheid zijn daarbij de uitgangspunten.

Het beheer is meer gericht zijn op risicogestuurd onderhoud. In bepaalde gevallen wordt groot onderhoud uitgevoerd op het moment dat er kapitaalverlies dreigt of de veiligheid niet meer is gewaarborgd. Dat kan betekenen dat het vastgoed er niet altijd optimaal uitziet maar dat onderhoud nog niet strikt noodzakelijk is.

Lasten voor gebouwen per thema (bedragen x € 1.000)			
omschrijving	Realisatie 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
Wonen	217	962	587
Meedoen	15.998	19.317	18.761
Aantrekkelijk	10.493	9.896	9.973
Bedrijfsvoering	3.292	3.180	3.932
Maatschappelijk vastgoed	144	480	776
Totaal	30.144	33.836	34.029

Afwijkingen en risico's

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's be- groten wij per gebouw de onderhoudswerkzaamheden. Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig ge- actualiseerd. Om fluctuaties in de uitgaven te kunnen opvangen werken wij met onderhoudsvoorzieningen per thema. In 2017 vindt er een nieuwe inspectie van het gemeentelijk vastgoed plaats.

Voor 2016 is de onderhoudsvoorziening middels een eenmalige storting opgehoogd. Deze ophoging komt mede voort uit het feit dat het doorgeschoven onder- houd van voorgaande jaren niet goed was opgenomen in de meerjaren-onderhoudsplanning. Daarnaast is er voor het onderhoud van de komende jaren een prijsstij- ging doorgevoerd. Met deze eenmalige storting is de onderhoudsvoorziening op orde.

Budgetten onderhoud kapitaalgoederen

Tabel Budgetten onderhoud kapitaalgoederen		(bedragen * € 1.000)		
categorie	product	Realisatie 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
Rioolbeheer	Riolering beheer en onderhoud	3.063	3.616	3.771
	Watergangen	318	818	509
	Waterwegen	300	253	246
	Totaal	3.681	4.687	4.526
Groenbeheer	Plantsoenen	1.697	896	1.707
	Bossen en natuurterreinen	106	24	50
	Kinderboerderijen	28	11	35
	Groenonderhoud recreatieterreinen	217	113	235
	Speelterreinen	261	348	268
	Totaal	2.295	1.431	2.295

Tabel Budgetten onderhoud kapitaalgoederen		(bedragen * € 1.000)		
categorie	product	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2015	2016	2016
Begraven	Begraven	124	229	136
Maatschappelijk vastgoed			30.144	
Wegen		3.248	2.979	2.031
Overige infrastructuur	Bermen	239	110	198
	Schoonhouden open- bare ruimte	580	745	709
	Verkeersregelingen	420	337	288
	Kunstwerken	686	662	658
	Klein Straatmeubilair	14	21	3
	Openbare verlichting	935	658	688
	Totaal	2.874	2.532	2.544

Beleidsdocumenten

Tabel beleidsdocumenten							
documentnaam	vastgesteld	wegen	overige infra	riolering	groen	begraven	gebouwen
Uitvoeringsplan verhardingen	2014	✓					
Beleidsplan openbare verlichting	2008		✓				
Beheersplan kunstwerken	2011		✓				
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011		✓				
Beleids- en beheersplan verkeersregelinstallaties	2013		✓				
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen (GWRP 2013 2018)	2013			✓			
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen 2008 2013	2008			✓			
Groenstructuurvisie	2006				✓		
Groenbeheervisie	2008				✓		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009				✓		
Stedelijk Speelbeleidskader	2009				✓		
Het Groene Frame					✓		
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006					✓	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011					✓	
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011					✓	
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats inclusief lijst cultuurhistorisch waardevolle monumenten	2010					✓	
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009						✓

Financiering

Algemeen

Algemene ontwikkelingen

De financierings- en liquiditeitspositie hebben zich in 2016 positief ontwikkeld. De rente op de geld- en kapitaalmarkt was in 2016 onverminderd laag.

De doorlichting van de schuldpositie en de herstructurering van de gemeentelijke leningenportefeuille zijn voortgezet.

Dat heeft onder meer geresulteerd in het afsluiten van twee laagrentende en langlopende vaste leningen met een totale waarde van € 45,0 miljoen. De nieuwe leningen zijn ingezet voor consolidatie van vlottende schuld en voor her- en bij-financiering.

Daarnaast kon in voorkomend geval gebruik worden gemaakt van de kredietfaciliteiten van de Bank voor Nederlandse Gemeenten.

De liquiditeitspositie heeft zich in 2016 positief ontwikkeld. Dit werd met name veroorzaakt door de versnelde uitbetaling door het Rijk van voor de financiering van de FlorijnAs bestemde Regiospecifiek pakket Zuiderzeelijn (RSP)-gelden.

In totaal ging het om een bedrag van € 22,8 miljoen. Mede daardoor viel Assen in 2016 in het vierde kwartaal van 2016 tijdelijk onder de termen van het zogenoemde schatkistbankieren.

Het eigen rentebeleid en het interne omslagmethodiek zijn in de 2016 herijkt. De gevolgen zijn ingrijpend. De stelselwijzigingen hadden in 2016 echter nog geen invloed op de beleidsuitvoering en de exploitatie. Ze krijgen voor het eerst in de begroting 2017 hun beslag.

Ontwikkeling schuldpositie

De omvang van de vaste schuld nam in 2016 per saldo met € 25 miljoen toe van € 176 miljoen naar € 201 miljoen. Achtergronden hiervan zijn:

- Vaste geldlening € 30 miljoen, looptijd 40 jaar rente 1,49%.
- Vaste geldlening € 15 miljoen, looptijd 60 jaar, rente 1,86%.
- Reguliere jaarlijkse aflossing op vaste geldleningen € 20 miljoen.

Met de nieuw afgesloten leningen is de lange termijn financiering van de gemeentelijke uitgaven tegen gunstige condities verbeterd en veilig gesteld.

Mede hierdoor behoefde in 2016 geen beroep op kortlopende financieringsmiddelen te worden gedaan. Die trend zal zich de komende jaren naar alle waarschijnlijkheid voortzetten.

De ontwikkeling van de vaste schuld op de middellange termijn ziet er als resultaat van de beleidsuitvoering in 2016 als volgt uit:

Ontwikkeling schuldpositie				(bedragen x € 1 miljoen)		
Omschrijving/ultimo jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016
vaste schuld	136	166	156	133	176	201
vlottende schuld	88	74	56	52	0	0

Renteontwikkeling

De Europese Centrale Bank heeft haar monetaire beleid gericht op verruiming van de geldhoeveelheid in 2016 onverminderd voortgezet. De rente op de geld- en de kapitaalmarkt bleven mede als gevolg daarvan in 2016 onveranderd laag.

Met het afsluiten van twee nieuwe langlopende leningen is ook in het eigen financiële bestel van deze gunstige situatie op de geld- en kapitaalmarkt geprofiteerd.

De eigen gemeentelijke rentelasten zijn daarmee blijvend voor langere tijd verlaagd.

Omdat bij het bepalen van de financieringsbehoefte en het ramen van de daarmee verband houdende rentelasten voorzichtigheidshalve is gerekend met een hoger rentepeil resulteren deze beide transacties in een budgettair voordeel voor de totale gemeentelijke exploitatie.

De gemiddelde rente op de totale leningenportefeuille daalde mede als gevolg hiervan van circa 3,2 % in 2015 naar 2,4 % in 2016.

De calculatierente over de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) bleef in 2016 ongewijzigd en bedroeg 4,5 %.

De grondslag waarover deze interne rente is berekend (stand van de reserves op 1 januari 2016) lag aanmerkelijk hoger dan vooraf in de begroting geraamd.

Renteontwikkeling 2016

omschrijving/begrotingsjaar	Begroting 2016	Realisatie 2016
calculatierente interne financiering	4,5 %	4,5 %
calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	2,0 %	-0,28 %
calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	4,5 %	-0,28 %
rentebijbeschrijving reserves Algemene Dienst	0,0 %	0,0 %
renteverrekening met Grondbedrijf	4,5 %	1,5 %
calculatierente interne doorbelasting	5,0 %	5,0 %

Renteverdeling

Het kabinet heeft in 2016 nieuwe gemeentelijke begrotings- en verantwoordings- voorschriften gepresenteerd. Deze treden, op een enkele uitzondering na, vanaf 2017 in werking.

Dit nieuwe besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat onder meer nieuwe spelregels en voorschriften op het punt van de interne rentecalculatie en -verdeling en de wijze waarop de hoogte van het interne rente omslagpercentage moet worden vastgesteld.

Belangrijkste redenen voor de aanpassingen zijn het uniformeren en het meer transparant, vergelijkbaar en marktconform maken van de bij de gemeenten in gebruik zijnde rentespelregels en verdelingsprincipes.

Een van de directe gevolgen die de systeemaanpassing voor Assen heeft is een substantiële verlaging van het rente-omslagpercentage van 5% naar 2,2%.

Intern is er voor gekozen om deze en de andere wijzigingen van het nieuwe BBV in een keer met ingang van het begrotingsjaar 2017 door te voeren.

Om die reden is het percentage voor de interne renteverdeling en -toerekening in de exploitatie 2016 uit praktische overweging vooralsnog gehandhaafd op 5%.

De nieuwe voorschriften hebben eveneens gevolgen voor de bepaling van de hoogte en de wijze van toerekening van de op de grondexploitatie betrekking hebbende financierings- en rentelasten. Deze aanpassingen zijn direct vanaf 2016 in werking getreden.

De aan de grondexploitatie toe te rekenen rente was tot en met 2015 gefixeerd op 4,5%. Als gevolg van de nieuwe spelregels moest deze in 2016 worden verlaagd tot 1,5%.

Renteresultaat

Hier onder het samenvattend overzicht van het totaal van de in 2016 betaalde rente over de beschikbare externe financieringsmiddelen, de gecalculerde rente over het beschikbare reserves en voorzieningen en de interne toerekening daarvan aan producten, projecten en de grondexploitatie.

Rente 2016		(bedragen x € 1.000)	
	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
Lasten			
Rente vaste geldleningen	4.960	4.502	4.517
Rente reserves en voorzieningen	9.872	7.614	8.827
Rente kort geld financiering (financieringstekort)	38	2.658	-14
Rente rekening-courant Grondbedrijf	2.251	-1.343	- 291
Diverse rentekosten	128	161	26
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	3	0	0
Voordeel renteomslag	0	5.937	3.691
Totaal lasten	17.252	19.530	16.756
Baten			
Rente geldleningen uitgezette gelden instellingen	0	36	0
Rente belegging overtollige financieringsmiddelen	0	0	0
Invorderingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	0
Rente investeringen	16.694	19.494	16.510
Bouwrente	353	p.m.	246
Nadeel renteomslag	205	0	0
Totaal baten	17.252	19.530	16.756

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn financiële parameters bedoeld om de risico's van rentefluctuaties te monitoren en te beperken. Gemeenten moeten zich in de uitvoering van hun financieringsbeleid aan beide normen houden. Ze zijn vastgelegd in de Wet Financiering lagere overheden (Wet Filo). De renterisiconorm is het bedrag dat de gemeente maximaal in een jaar mag (her)financieren.

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente maximaal mag lenen in de vorm van geldleningen met een looptijd korter dan 1 jaar. Beide normen zijn uitgedrukt in een percentage van het begrotingstotaal. Deze zijn in 2016 niet gewijzigd.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet beperkt het renterisico van financiering met kort geld (geldleningen met een looptijd van één jaar of minder). De limiet is een vast percentage (8,5) van de totale lasten van de begroting. In 2016 kwam de kasgeldlimiet uit op € 33 miljoen. Dit betekent dat de gemeente maximaal voor dit bedrag met kort geld mag financieren. De onderstaande tabel geeft de kwartaalgegevens over het gehele jaar weer.

Tabel Kasgeldlimiet 2016; gemiddelde van de kwartaaloverzichten

Omschrijving	(bedragen * € 1.000)
Omvang begroting (=grondslag)	388.678
Toegestane kasgeldlimiet in procenten van de grondslag	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in bedrag	33.038
Omvang vlottende schuld (opgenomen gelden < 1 jaar, schuld in rekening-courant, gestorte gelden door derden < 1 jaar, overige geldleningen niet zijnde vaste schuld)	3.642
Vlottende middelen (contante gelden in kas, tegoeden in rekening-courant, overige uitstaande gelden < 1 jaar)	-84
Toets kasgeldlimiet:	
a. totaal netto vlottende schuld (2-3)	3.726
totaal overschot vlottende middelen (3-2)	
b. toegestane kasgeldlimiet (1)	33.038
c. ruimte (+) / overschrijding (-) (b-a)	29.311

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het risico van een te sterke groei van de rentelasten. De norm is 20% van het begrotingstotaal. Voor Assen bedraagt de norm € 77,7 miljoen. Het totaal aan herfinancieringen en renteherzieningen van vaste geldleningen moet beneden dit bedrag blijven. In 2016 voldeed Assen aan deze norm.

Tabel Renterisiconorm 2016

Renterisiconorm 2016	(bedragen x 1.000)
Renteherziening vaste schuld o/g	0
Renteherziening vaste schuld u/g	0
Netto renteherziening vaste schuld (1a-1b)	0
Betaalde aflossingen	19.781
Renterisico op vaste schuld (1+2)	19.781
Renterisiconorm	77.736
Ruimte	57.955
Berekening renterisiconorm:	
Begrotingstotaal	388.678
Percentageregeling	20%
Renterisiconorm	77.736

Kredietrisicobeheer

Assen voert een zeer terughoudend beleid voor het verstrekken van leningen en garanties. Dit geldt ook voor

het aangaan van participaties. Wij vinden het financieren van activiteiten van derden geen taak van de gemeente Assen.

Leningen u/g. Overzicht aan derden verstrekte geldleningen ultimo 2016 (bedragen x € 1.000)

Kredietnemer	Risico/zekerheid	Schuldrestant	% totaal
Enexis			
Aandeelhoudersleningen; verstrekt ter financiering van netwerkbedrijf; aflossing gebeurt in vier termijnen tot en met 2019	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	1.329	27
Enexis (was Edon/Essent)			
Achtergestelde lening	Geen risico; in 2016 in zijn geheel afgelost.	0	0
RWE			
Vloeit voort uit overeenkomst Essent/RWE; aandeel in geschatte terugontvangst van reserveringen voor garanties en zekerheden.	Het beheer van de fondsen is ondergebracht bij één of meerdere kredietwaardige financiële instellingen.	0	0
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting			
Startersleningen	De ingelegde gelden komen terug via het revolvingstelsel.	2.647	54
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting			
Zonneleningen	De ingelegde gelden komen door tijdsverloop in de vorm van aflossing terug.	698	14
Gemeentelijk personeel			
Hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning	Recht van hypotheek.	222	5
Alescon			
Geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel	Gering risico; mede omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	5	0
Totaal		4.901	100

Schatkistbankieren

De limiet voor het schatkistbankieren, beperkt de eigen beleggingsmogelijkheden van de gemeente. Niet direct voor de eigen financiering benodigde middelen worden, als ze uitgaan boven de in de wet vastgelegde limiet, afgeroomd ten gunste van de 'schatkist' bij het Ministerie van Financiën.

De wettelijke limiet is een vast percentage (0,75 %) van de totale lasten van de begroting. In 2016 kwam de limiet uit op € 2,9 miljoen. Assen mocht in 2016 maximaal voor dit bedrag zelf overtollige middelen aanhouden.

Limiet schatkistbankieren 2016; gemiddelde van de kwartaaloverzichten

Omschrijving	(bedragen * € 1.000)
Omvang begroting (=grondslag)	388.678
Toegestane limiet in procenten van de grondslag	0,75
Toegestane limiet in bedrag	2.915

De gemeentelijke liquiditeitspositie heeft zich in de loop van 2016 dusdanig positief ontwikkeld dat Assen in het vierde kwartaal van het jaar tijdelijk onder de termen van het verplichte schatkistbankieren viel. Eind 2016 bedroeg de omvang van het bij het Ministerie van Financiën uitstaande tegoed € 15,4 miljoen.

Belangrijkste oorzaak hiervan was het besluit van het Rijk om naast het reguliere gemeentelijke aandeel in de voor de FlorijnAs bestemde Regiospecifiek pakket Zuidoost (RSP)-gelden in 2016 tussentijds ook al een deel van de nog resterende RSP-gelden versneld aan Assen uit te keren. De omvang van deze uitkering bedroeg € 16,4 miljoen. In totaal is hiermee in 2016 € 22,8 miljoen aan RSP-gelden ontvangen. Dit heeft de liquiditeitspositie positief beïnvloed.

Verbonden Partijen

Algemeen

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten een paragraaf 'verbonden partijen' opstellen. Het doel van deze paragraaf is op een centrale plaats inzicht verschaffen in, en informatie verstrekken over, alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt.

Inzicht hierin is relevant omdat betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering van beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen en daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's worden gelopen.

Beleidsuitgangspunten

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk, als een financieel belang heeft. Organisaties waarmee een subsidierelatie is aangegaan, vallen volgens de toelichting in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) buiten deze indeling. Beide belangen houden het volgende in.

Bestuurlijk

Gemeentelijke zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur dan wel door stemrecht.

Financieel

Gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement, of ten aanzien van het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Algemene beleidslijn

De gemeente Assen verbindt zich in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde als deze verbintenis een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van alternatieven zoals zelf doen.

Hiervoor wordt gekozen met het oog op het realiseren van een of meer specifieke beleidsdoelstellingen:

- Hetzij vanuit bestuurlijke overwegingen;
- dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid;
- dan wel vanuit financieel-economische overwegingen.

Beleidsuitvoering aansturing

Met de notitie 'aansturing verbonden partijen' sturen we meer op activiteiten, doelen en risico's van processen die onze gemeente bij andere organisaties heeft belegd en waarvoor de raad een financiële bijdrage beschikbaar stelt. Wij krijgen een betere informatievoorziening over verbonden partijen via de planning-en-control cyclus. Dat geeft een beter zicht op de risico's van processen die deze partijen voor ons uitvoeren.

Vooraf bepalen we welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, welke effecten we ermee beogen en wat de kosten hiervan zijn. Achteraf kunnen we bepalen in hoeverre de beoogde effecten bereikt zijn en wat dit gekost heeft. Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders. Het sturen en beheersen van prestaties, effecten, doelmatigheid en doeltreffendheid vergt aanpassingen in de relaties tussen gemeente en verbonden partijen, maar ook in de eigen werkprocessen.

Een organisatie is volgens de regeling voor verbonden partijen een verbonden partij als de jaarlijkse bijdrage aan, of deelname in, het kapitaal van de organisatie meer dan € 50.000 is, of als de gemeente deze organisatie heeft aangewezen als verbonden partij. Dit laatste gebeurt vanwege het maatschappelijk en/of publiek belang van de taken en daarmee verbonden risico's. In de regeling staan de voorwaarden waaraan verbonden partijen moeten voldoen bij het indienen van hun meerjarenbegroting en (tussentijdse) verantwoording. Uitgangspunt is dat de verbonden partij haar activiteiten en daarmee te bereiken doelstellingen SMART begroot en verantwoordt, zo veel mogelijk met behulp

van objectief meetbare kengetallen. We bereiken daarmee dat wij vooraf scherper de prestaties, de beoogde effecten en de benodigde subsidies kunnen bepalen.

De verantwoording moet voorzien zijn van een accountantsverklaring. In bepaalde gevallen moeten de juiste gegevens worden geleverd waarop de Single information Single audit (SiSa) van toepassing is.

Ambtelijk toezicht

Het ambtelijk toezicht op verbonden partijen gebeurt met name door de eenheden Beleid en Bestuurs- en Managementadvisering. De eenheid Beleid adviseert over de beleidsvorming en beleidscoördinatie vooraf en de beleidstoetsing achteraf. Het gaat dan om de doeltreffendheid. Zij adviseert over de inhoud van de processen die de gemeente bij verbonden partijen belegt oftewel het bepalen van de effecten en resultaten. De eenheid Bestuurs- en Managementadvisering adviseert over de kaders voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de processen en toetst die achteraf.

Ontwikkelingen

In 2016 heeft de Eenheid Beleid op basis van de uitkomsten van een Peer Review de verdere doorontwikkeling van de aansturing op verbonden partijen opgepakt. Er is onder andere onderzoek gedaan bij andere vergelijkbare gemeenten in het land.

In de loop van 2017 zal aan de raad de kadernota Governance verbonden partijen ter besluitvorming worden voorgelegd. De gemeenteraad vervult hiermee de kaderstellende en controlerende rol; het college vervult de eigenaars- en opdrachtgeversrol, die in 2017 nader zal worden toegelicht en uitgewerkt in de Uitvoeringsnota Verbonden Partijen. Verdere stappen worden gezet inzake het risicobeheer door middel van het implementeren van het risicokompas voor verbonden partijen. Het risicokompas is een risicoanalyse die jaarlijks wordt uitgevoerd op de verbonden partijen. Het is een instrument om per verbonden partij te bepalen wat de risico's zijn en hoe de verbonden partijen zich op dat gebied tot elkaar verhouden. Hierdoor kunnen prioriteiten gesteld worden en kan een beheersstrategie geformuleerd worden. Hoe risicovoller een verbonden partij, hoe meer onzekerheid, hoe strakker het beheersregime. Met dit risicokompas krijgt ook de gemeenteraad een duidelijk beeld van recente ontwikkelingen en risico's met betrekking tot verbonden partijen. Ook het verder implementeren van het zaakgerichte systeem moet ervoor zorgen dat dossiervorming eenvoudiger en doeltreffender wordt. In 2016 is ten aanzien van de jaarstukken en begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor het eerst een informatiemarkt voor de raad georganiseerd. Deze informatiemarkt moet een structureel karakter krijgen.

Overzicht Verbonden partijen (bedragen * € 1.000, behalve in de toelichtende tekst)

Alescon, GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 1.196	2.653	2.270	14.077	15.144	755
Doel	Participatie en re-integratie van werkzoekenden (WSW) voor zes Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Door dalende rijksmiddelen lopen de exploitatietekorten op. De gemeenten ontvangen een rijksbudget dat gerelateerd is aan het aantal arbeidsjaren. Alescon kan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) niet kostendekkend uitvoeren. Dit leidt tot een extra gemeentelijke bijdrage, die wij dekken uit de Participatiewet re-integratie. De financiële risico's worden verdeeld op basis van het aantal arbeidsjaren per gemeente, die werkzaam zijn bij Alescon. De totale Asser-bijdrage aan Alescon bedraagt € 17 miljoen, waarvan € 15,8 miljoen aan rijksmiddelen.				

Bank Nederlandse Gemeenten nv, Den Haag

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
87	4.163.000	4.486.000	145.348.000	149.514.000	369.000
Doel	Bank, bijdragen aan maatschappelijke voorzieningen tegen zo laag mogelijke kosten.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder; samen met de Nederlandse staat, provincies en gemeenten stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 85.301 aandelen (0,15%) a € 2,50.				
Ontwikkelingen	De BNG heeft een triple-A rating. Dit is een kwalificatie van de kredietwaardigheid die afgegeven wordt door De Nederlandse Bank. Er hebben zich in 2016 geen grote veranderingen voorgedaan in de belangen van de aandeelhouders.				

CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv , Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
37,6	9.500	827	445	156	-157
Doel	Deelneming in CBL-fonds ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder samen met 6 provincies en circa 115 gemeenten.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) a €0,01.				
Ontwikkelingen	Het Escrow-fonds is in juni 2016 geliquideerd en grotendeels uitbetaald. Hierbij heeft Assen € 37.600 aan uitkering ontvangen. Het restant zal medio 2017 grotendeels vrijvallen en daarna worden uitgekeerd. De vennootschap blijft bestaan tot mei 2019, omdat ze partij is in een aantal juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap van totaal € 20.000.				

C.S.V. Amsterdam bv , Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	-42	3.209	50	171	3.251
Doel	Bundeling belang in verband met potentiële schadevordering op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) a €0,01.				
Ontwikkelingen	De looptijd is afhankelijk van de periode dat claims die tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend, worden afgewikkeld. Het risico, en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders, is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap van totaal € 20.000.				

Drents Archief, Regionaal Historisch Centrum, GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-87	484	602	447	528	-12,8
Doel	Behartigen van gezamenlijke belangen van Rijk en gemeente voor archivering. Het Drents archief is de archiefwaarplaats van gemeente Assen. Ook archiefbescheiden, collecties, en documenten in het rijksarchief uit provincie Drenthe worden hier bewaard.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen.				

Eems Dollard Regio (EDR), GR, Nieuweschans

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-7	385	414	1.925	2.657	-36
Doel	Economische en culturele stimulering.				
Bestuurlijk belang	Lid openbaar lichaam.				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen				

Enexis Holding nv , Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
546	3.607.000	3.704.000	2.591.000	3.580.000	208.000
Doel	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, de Drentse gemeenten bezitten 2,41%. Assen bezit 862.169 aandelen ad € 1 per aandeel.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 568.290 aandelen (0,38 % na gedeeltelijke aandelenverkoop).				
Ontwikkelingen	In 2016 is een deel i.c. 293.879 exemplaren van het aandelenbezit in Enexis Holding verkocht voor de koopsom van € 9,2 miljoen. Tevens is € 680.000 afgelost op tranche D van de uitstaande aandeelhoudersleningen. Het risico voor de aandeelhouders is zeer gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen.				

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD), GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 2.225,8	2.451	2.255	2.220	3.139	275
Doel	Uitvoering van wettelijke taken van de gemeente op het gebied van de publieke gezondheidszorg, een bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg met afstemming op de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening voor 12 Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Door toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis, extra taken uit het landelijk Handelingsprotocol Veilig Thuis en het verbeterplan naar aanleiding van het verscherpt inspectietoezicht, was een extra inzet op Veilig Thuis nodig. Voor 2016 en 2017 bedraagt deze extra inzet € 1,1 miljoen voor Drenthe. Voor 2016 is dekking gevonden binnen de reserves van de GGD en de totale Drentse begroting voor inkoop Jeugdhulp 2016. Voor het jaar 2017 draagt de gemeente Assen bijna € 174.000 bij uit de reguliere budgetten voor het sociaal domein. Bij de gemeentelijke begroting 2018 verwachten we meer te kunnen zeggen over de structurele financiering en dekking van Veilig Thuis Drenthe.				

Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe (GKB), GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-1.072	626	518	17.576	18.894	9.868
Doel	Op maatschappelijk en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhulpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, en wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen.				
Bestuurlijk belang	GR van 3 Drentse gemeenten, lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Handhaving kostendekkende exploitatie.				
Ontwikkelingen	Het aantal mensen dat onder beschermingsbewind wordt geplaatst stijgt en er is meer concurrentie door marktwerking in de schuldhulpverlening. Naast drie deelnemende GR-gemeenten zijn er ook 19 dienstverleningsovereenkomsten met niet-deelnemende gemeenten in Drenthe, Groningen en Overijssel. Net als over 2015 heeft de GR een tekort waarbij de 3 GR-gemeenten moeten bijdragen aan de dekking van het tekort. Er vindt onderzoek plaats hoe de risico's van de 3 GR-gemeenten in de toekomst kunnen worden beperkt. In 2016 is door hoog ziekteverzuim en de reorganisaties van voorgaande jaren tijdelijk extra personeel aangehouden. In de toekomstverkenning van de GKB wordt de kostenbeheersing ook betrokken. Het weerstandsvermogen van de GKB heeft als gevolg van de exploitatietekorten afgelopen jaren een minimum niveau bereikt. Onverwachte (toekomstige) tegenvallers kunnen binnen het eigen vermogen niet meer worden opgevangen. Er is te weinig kostenflexibiliteit om de dalende opbrengsten op te kunnen vangen. Dit heeft met name te maken met het feit dat de grootste kostenpost het personeel is, en er inmiddels geen flexibele schil meer is om fluctuaties in het werkvolume op te vangen.				

Groningen Airport Eelde nv, Eelde

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2015*
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	14.161	13.186	3.736	3.451	-976
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf. Voornamelijk de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling, en de exploitatie van het luchtvaartterrein, inclusief het verrichten van daaraan verbonden handelingen van commerciële of financiële aard.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder (10%) en lid raad van toezicht met Provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten Tynaarlo en Groningen.				
Financieel belang	Deelneming in kapitaal.				
Ontwikkelingen	Door de daling van het aantal passagiers en vliegbewegingen, lopen de exploitatietekorten op. Ad *: Cijfers over 2016 waren ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2016 niet beschikbaar. Opgenomen zijn de cijfers van 2015.				

PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie) bv *), Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	1.580	1.638	118	50	59
Doel	Schuldsanering van natuurlijke personen.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) a €0,01.				
Ontwikkelingen	Het escrow-fonds is in juli geliquideerd en uitbetaald aan de aandeelhouders (zie Verkoop Vennootschap bv). Desondanks dient deze vennootschap nog in stand gehouden te worden tot en met 2019. De reden hiervoor is dat de vennootschap partij is in een aantal juridische overeenkomsten die bij de overdracht van EPZ aan RWE dan wel Delta zijn afgesloten. Het financiële risico en de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders zijn beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap van totaal € 1,5 miljoen.				

Recreatieschap Drenthe, GR, Diever

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-82	595	675	501	681	80
Doel	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord voor 12 Drentse gemeenten en 1 Friese gemeente.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage, aandeel Assen 7,5% van de apparaatskosten.				
Ontwikkelingen	Geen.				

Regio Groningen-Assen 2030, GR zonder meer, Groningen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-931	16.916	11.703	7.744	3.218	-5.213
Doel	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling.				
Bestuurlijk belang	Deelname in convenant; lid van stuurgroep en DB.				
Financieel belang	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s).				
Ontwikkelingen	Geen.				

Regionaal Uitvoeringsorgaan Drenthe (RUD), GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-628	1.202	699	4.846	3.793	-503
Doel	Uitvoeren van milieutaken ten aanzien van bedrijven. Specialistisch advies op het gebied van bodem, lucht, geluid, asbest en externe veiligheid, voor 12 Drentse gemeenten en de Provincie Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Lid van AB en DB, besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Vanaf 2016 werkt de RUD-Drenthe op basis van de 'Drentse Maat' als minimaal uitvoeringsniveau. Deze maat staat voor één uniform uitvoeringsniveau in Drenthe. Het bereik van de 'Drentse Maat' is in eerste instantie beperkt tot de kerntaken en bijbehorende producten binnen de milieuvergunningverlening, milieu-toezicht en -handhaving en betreft circa 60% van de totale omvang van het werkpakket van de RUD-Drenthe. Na 2018 vindt er een evaluatie plaats van de 'Drentse Maat'.				

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), GR, Groningen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-77	8.328	8.722	336.466	251.633	-161
Doel	Versterken van de economische positie van Noord-Nederland, voor 12 gemeenten en 2 provincies.				
Bestuurlijk belang	Adviesrol.				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen.				

Veiligheidsregio Drenthe (VRD), GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 2.852	3.832	2.598	17.535	19.878	461
Doel	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid van het AB en DB, besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen.				

Verkoop Vennootschap bv, Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
478,6	84.800	1.243	30.100	37	-525
Doel	Maximalisatie van de uiteindelijke verkoopopbrengst; en optimalisering met betrekking tot de risicoafdekking.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal. Gemeente Assen bezit 11.520 aandelen (0,57%) a €0,01.				
Ontwikkelingen	Eind juni 2016 is het Escrow Fonds geliquideerd, waarbij Assen € 478.600 aan uitkering heeft ontvangen. Desondanks dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden tot en met 2019. De reden hiervoor is dat de vennootschap partij is in een aantal juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten. In 2016 is de nog bij de Vennootschap uitstaande lening afgelost. De hiervoor getroffen voorziening is vrijgevalen. De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's, die beperkt zijn tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van totaal € 20.000.				

Vordering op Enexis bv, Den Bosch

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	43.000	24.000	862.189	356.261	-19
Doel	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in het aandelenkapitaal 11.520 aandelen (0,57%) a €0,01.				
Ontwikkelingen	De totale lening bedroeg € 1,8 miljard, af te lossen in vier tranches. Eind 2016 resteert alleen nog de vierde tranche ad € 350 miljoen. Deze vierde tranche mag niet vervoegd worden afgelost en loopt tot 30 september 2019. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de vierde tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Het risico is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van totaal € 20.000.				

Waterleiding Maatschappij Drenthe nv, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2015*
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	31.391	37.274	130.931	130.067	6.178
Doel	Nutsvoorziening, gewaarborgde levering van water				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, samen met Provincie een 11 gemeenten, stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. Gemeente Assen bezit 147 van de 1.946 geplaatste aandelen.				
Financieel belang	Deelneming in kapitaal				
Ontwikkelingen	Negatieve gevolgen inzake de activiteiten (drinkwaternet) in het buitenland (Indonesië) en mogelijke risico's van derivaten. Ad *: De jaarcijfers van de WMD over 2016 waren ten tijde van het opstellen van het jaarverslag 2016 nog niet door de RvC vastgesteld.				

Werkplein Drentsche Aa, GR, Assen

ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2016
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-10.226	189	0	6.351	6.869	0
Doel	Uitvoering Participatiewet voor drie Drentse gemeenten				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Het eigen vermogen is in 2016 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.				

Paragraaf 6

Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringsparagraaf geeft aanvullende informatie op het programma bedrijfsvoering.

Uitgangspunten

De loonsomraming voor 2016 is gebaseerd op de formatie die de directie voor het jaar 2016 per eenheid heeft vastgesteld. Vertrekpunt voor de loonsom was het salarispeil eind 2016. De salarisverhoging als gevolg van de nieuwe cao-gemeenten (+ 3,4%) heeft gezorgd voor extra personeelslasten in de bedrijfsvoering. Totaal ging het daarbij om een netto-effect van € 450.000. Via de Voorjaarsnota zijn deze extra lasten opgenomen in de bedrijfsvoeringsbegroting.

Verder is in de begroting rekening gehouden met de gevolgen van jaarlijkse periodieke verhogingen. Naast de loonsom zijn voor beheerskosten binnen de bedrijfsvoering een aantal normbedragen van toepassing. Zo draagt het budget voor vorming en opleiding 1,38% van de loonsom. Voor vergoedingen aan het personeel is een (gemiddeld) bedrag van € 115 per fte beschikbaar. Voor de overige personeelskosten is gerekend met een bedrag van € 241 per fte. De toegepaste prijsindex op de prijsgevoelige bedrijfsvoeringsbudgetten bedroeg 1%.

Middeleninzet bedrijfsvoering

Middelen bedrijfsvoering 2016						(bedragen * € 1.000)
omschrijving	begroting 2016	realisatie 2016	verschil			
			in €	in %	V/N	
Bedrijfsvoering algemeen						
Personeelskosten	37.918	37.673	246	0,6%	V	
Beheerkosten	6.538	6.007	531	8,1%	V	
Kapitaallasten	3.175	2.434	741	23,3%	V	
Mutaties voorzieningen	1.640	1.744	-104	-6,3%	N	
Totaal lasten	49.271	47.858	1.413	3,1%	V	
Inkomsten bedrijfsvoering	1.113	1.194	81	7,3%	V	
Totaal bedrijfsvoering algemeen	48.158	46.664	1.494	3,1%	V	
Bedrijfsvoering DOEN						
Personeelskosten	2.101	1.838	263	12,5%	V	
Beheerkosten	0	486	-486	-100,0%	N	
Mutatie Gem. Sociaal Deelfonds	0	-223	223	100,0%	V	
Totaal bedrijfsvoering DOEN	2.101	2.101	0	0,0%	-	
Totaal middelen bedrijfsvoering	50.259	48.765	1.494	3,0%	V	

Personeelskosten € 246.000 V

Het saldo op de personeelskosten wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

Flexibele schil versus vast personeel

Na een periode van bezuinigingen, gedeeltelijke vacaturestop en niet meer personeel in vaste dienst nemen, is er op enkele plekken in de organisatie een disbalans ontstaan tussen de omvang van de flexibele schil en het aantal vaste personeelsleden. Ondanks dat er in de bezetting ruim binnen de toegestane formatie wordt gebleven zorgt het aanzienlijk grotere deel extern personeel voor fors hogere loonkosten.

Inmiddels zijn er maatregelen getroffen om de disbalans terug te brengen, door een deel van het tijdelijk personeel in dienst te nemen en waar nodig nieuw personeel te werven.

Ziektevervangingskosten

Binnen de bedrijfsvoering is geen ziektevervangingsbudget meer beschikbaar. Indien ziektevervangingskosten noodzakelijk zijn konden deze extra kosten voorheen worden opgevangen binnen het totaal beschikbare personeelsbudget (in 2016 bedroeg het gemiddelde ziekteverzuimpercentage 5,9 met daarin veel langdurig verzuim). In 2016 was, ten gevolge van eerdere bezuinigingen, geen ruimte meer aanwezig om de ziektevervangingskosten op te kunnen vangen, waardoor ziektevervangingskosten zorgde voor extra personeelskosten.

Voormalig personeel

Van het budget voor voormalig personeel behoefde een groot deel niet ingezet te worden in 2016. Vanaf 2017 maakt deze onderbesteding deel uit van de invulling van de bezuinigingsopgave van de bedrijfsvoering.

Archivering bouw- en milieuarchief

Ons bouw- en milieuarchief dient wettelijk gezien na 20 jaar overgebracht te worden naar het Drents Archief, zodat deze archieven daarmee op papier openbaar en toegankelijk worden. Voor de kosten van deze overbrenging is een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 200.000. Eind 2016 is gestart met het overbrengen van de betreffende archieven. Een bedrag van € 140.000 is in 2016 nog niet tot besteding gekomen en maakt daarom onderdeel uit van het voorstel tot budgetoverheveling.

Beheerskosten € 531.000 V

Belangrijkste oorzaak voor deze positieve afwijking betreft het resterende budget voor de invoering van Zaakgericht Werken (€ 391.000). Via de Voorjaarsnota is een incidenteel budget van € 500.000 beschikbaar gesteld voor de implementatie van Zaakgericht Werken. Het voorbereiden van de invoering is gestart in 2016, waarna de invoering in 2017 zal worden gerealiseerd.

Ook is van het totaal beschikbare opleidingsbudget een bedrag van € 152.000 niet besteed in 2016. Aangezien een deel van de opleidingsplannen doorloopt in 2017 is voorgesteld het restantbudget over te hevelen naar 2017.

Verder moesten onderwerpen als besparingen op abonnementen en contracten en het versoberen van diverse vergoedingen een bijdrage leveren aan de bezuinigingsopgave. Zoals in de Najaarsnota als was aangegeven is hierop in 2016 al deels geanticipeerd. Op de betreffende budgetten is ruim € 100.000 minder uitgegeven.

Overige budgetten waarop in 2016 minder is uitgegeven betreffen het OR-budget, het budget voor kantoorinventaris en -artikelen en de beheerskosten vastgoed (totaal € 204.000).

Op de kosten van het materieel is een nadeel ontstaan van € 224.000 als gevolg van hogere onderhoudskosten van oudere voertuigen die nog moesten worden vervangen. Hier staat vrijval van kapitaallasten tegenover. Eind 2016/begin 2017 zijn deze voertuigen vervangen.

Op de ICT-kosten is sprake van een nadeel van € 45.000 als gevolg van de aanschaf van extra software en vervolgmetingen in het kader van de informatieveiligheid. Een naheffing van de Belastingdienst op de uitvoering van de werkkostenregeling gaf een extra last van € 54.000 in 2016.

Kapitaallasten € 741.000 V

De vrijval van kapitaallasten (afschrijving en rente) wordt veroorzaakt doordat investeringen in vervoermiddelen, kantoorinventaris en ICT nog lopen, uitgesteld of later dan gepland zijn opgeleverd. Ook zullen een aantal vervangingsinvesteringen worden geschrapt om zodoende bij te dragen aan de bezuinigingen.

Overigens betreft het grootste deel van de vrijval wel een incidenteel voordeel. En tegenover het voordeel op het vertragen van investeringen staan de eerder genoemde nadelen onder de beheerskosten (materieel en ICT).

Mutaties voorzieningen € 104.000 N

Voorziening IKB € 560.000 V

Als gevolg van de invoering van het Individuele Keuzebudget (IKB) per 1 januari 2017 moest in 2016 een voorziening voor opgebouwde vakantiegeldrechten getroffen worden. Bij de Voorjaarsnota was de benodigde voorziening ingeschat op € 1,7 miljoen. Achteraf bleek een voorziening van ruim € 1,1 miljoen voldoende. De voorziening is gevoed vanuit de algemene reserve. De onttrekking uit de algemene reserve kon dus met hetzelfde bedrag naar beneden worden bijgesteld (zie programma algemeen financieel beleid).

Frictievoorziening € 339.000 N

Zoals wij in een brief aan de raad hebben laten weten is er in het kader van de overdracht van het welzijnswerk aan Vaart Welzijn sprake van frictiekosten. Deze kosten (btw-nadeel en frictiekosten die gemoeid zijn bij de overgang van gemeentelijk welzijnspersoneel) zijn geraamd op totaal € 1,2 miljoen, verspreid over een periode van 6 jaar. De dekking van deze kosten bestaat uit een dotatie uit de algemene reserve van € 0,7 miljoen en, voor de jaren 2016 tot en met 2021, aanwezige financiële ruimte binnen het programma Meedoen (product nieuwe welzijnsorganisatie) ad € 0,5 miljoen. Aangezien we de volledige toekomstige financiële verplichtingen in één keer moeten voorzien, was het noodzakelijk om de voorziening ultimo 2016 met bijna € 0,3 miljoen te versterken, wat tot een extra last heeft geleid in de jaarrekening 2016. De komende jaren zal deze last weer gecompenseerd worden vanuit de aangegeven financiële ruimte binnen het programma Meedoen.

Voorziening werktijdenregeling € 325.000 N

Binnen de huidige cao is afgesproken dat medewerkers ingedeeld kunnen worden volgens twee regelingen: De standaard regeling en de bijzondere regeling.

Voor medewerkers die volgens een éénzijdig vastgesteld rooster worden ingezet geldt de bijzondere regeling. Het is gebleken dat voor een deel van de organisatie al jaren de standaard regeling is toegepast, waardoor de medewerkers de uren die buiten het rooster zijn gemaakt niet financieel gecompenseerd hebben gekregen. Op basis van de verjaringstermijn zoals die staat beschreven in het burgerlijk wetboek dient de overwerkvergoeding alsnog te worden betaald, met terugwerkende kracht van 5 jaar. Voor de periode 2012 tot en met 2016 bedraagt deze nabetaling totaal € 325.000.

Inkomsten € 81.000 V

Er is sprake geweest van extra inkomsten in verband met doorberekende kosten voor dienstverlening aan de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo (€ 91.000). Aan het Werkplein Drentsche Aa (WPDA) kon € 10.000 minder worden doorberekend dan vooraf begroot.

Personeelskosten decentralisaties

Vanuit de rijksmiddelen die we ontvangen voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet betalen wij ook de kosten van deze (nieuwe) taken in de eigen bedrijfsvoering. De voor de bedrijfsvoering beschikbare ruimte is voor dit doel afgezonderd en toegevoegd aan het programmabudget Bedrijfsvoering. Daarbij is vanaf 2015 voor de Wmo uitgegaan van de landelijke richtlijn van 3% en voor de uitvoering van de Jeugdwet is de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)-richtlijn van 4,3% aangehouden. Voor 2016 bedraagt dit budget totaal € 2,1 miljoen. De realisatie lag € 223.000 hoger (bij de Najaarsnota ingeschat op € 300.000). Dit is met name veroorzaakt door noodzakelijke extra inzet in de backoffice, voor onder andere indicatiestelling, administratie en facturatie en afhandeling toename telefoonverkeer. Conform de afspraken is dit bedrag verrekend met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

Investerings in bedrijfsmiddelen 2016			(bedragen * € 1.000)
Onderdeel	begroting t/m 2016	realisatie 2016	saldo
Automatisering hardware	1.122	138	984
Automatisering software	1.320	74	1.246
Vervoermiddelen	1.892	485	1.407
Overig (onder andere kantoorinventaris)	882	4	878
Totaal investeringen bedrijfsvoering	5.216	701	4.515

Toerekening kosten bedrijfsvoering 2016						(bedragen * € 1.000)
Omschrijving	begroting 2016	realisatie 2016	verschil			
			in €	in %	V/N	
Programma bedrijfsvoering	43.624	43.356	-268	-0,6%	N	
Overige begrotingsprogramma's	0	72	72	100,0%	V	
Projecten en investeringen	5.468	4.437	-1.030	-18,8%	N	
Grondexploitatie	1.167	794	-374	-32,0%	N	
Vastgoed	0	105	105	100,0%	V	
Totaal toerekening	50.259	48.765	-1.494	-3,0%	N	

Dekking projecten en grondexploitatie € 1.404.000 N

Zoals al vermeld in de Najaarsnota zorgt een terugloop in projecten (inclusief grondexploitatie) voor minder projectmatige dekking voor de (vaste) bedrijfsvoeringskosten. Naast een dalende projectenportefeuille bevindt zich een aantal projecten nog in een voorbereidingsfase. Doordat een directe dekking uit projecten en/of het grondbedrijf (nog) ontbreekt, zijn deze lasten verschoven naar de exploitatie. Door minder inzet op projecten staan hier ook lagere personeelskosten tegenover.

Effect op programma Bedrijfsvoering

Alle hiervoor genoemde ontwikkelingen leiden per saldo op het programma Bedrijfsvoering tot een voordeel van € 268.000.

Ontwikkeling personeelsformatie

Personeelsformatie 2016 in fte's					
Periode	jaarrekening 2015	begroting 2016	jaarrekening 2016	bezettings%	
Bedrijfsvoering algemeen					
Ultimo jaar	561	560	532	95%	
Gemiddeld per jaar	573	556	536	96%	
Bedrijfsvoering DOEN					
Ultimo jaar		14	19	136%	
Gemiddeld per jaar		10	20	200%	

In-, door- en uitstroom in 2016			
	instroom	doorstroom	uitstroom
Aantallen personeelsleden	17	11	31
Percentage personeelsleden	3,6%	2,3%	6,5%

Bezuinigingen bedrijfsvoering

Bezuinigingen bedrijfsvoering		(bedragen * € 1.000)	
bezuinigingen bedrijfsvoering	realisatie t/m 2015	realisatie 2016	realisatie t/m 2016
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	5.793	-	5.793
Aanvullende bezuinigingen 2012 - 2015	3.200	-	3.200
Nota Verder Bouwen, ambities en bezuinigingen 2014-2017	1.230	250	1.480
Begroting 2014; dekking achterblijvende overhead	150	150	300
Minderen met Maat	-	-	-
Totale bezuinigingen bedrijfsvoering	10.373	400	10.773

Relatie programma's en bedrijfsvoering

De bezuinigingen op de programma's hebben een relatie met de bedrijfsvoering en met de wijze van uitvoering van het takenpakket van de gemeente. In die zin zijn bezuinigingen op de programma's en de bedrijfsvoering onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Realisatie bezuinigingen bedrijfsvoering

De sinds 2011 tot en met 2016 vastgestelde bedrijfsvoeringsbezuinigingen zijn in de afgelopen jaren volledig structureel ingevuld en daarmee gerealiseerd.

In 2016 zijn bezuinigingen gerealiseerd door onder andere het efficiënter organiseren van ondersteunende taken (management en personeelszaken), het versoberen van diverse vergoedingen, minder print- en drukwerk, het schrappen van geplande vervangingsinvesteringen en een besparing op abonnementen en advertentiekosten. Met deze bezuinigingen is ook al deels geanticipeerd op de nog te realiseren bezuinigungsopgave in de bedrijfsvoering vanaf 2017.

Aan de veranderende rol van de gemeente en daarmee tevens de gemeentelijke organisatie is een nog te realiseren bezuinigungsopgave gekoppeld van totaal € 1,8 miljoen vanaf 2019 (Minderen met Maat).

Paragraaf 7

Grondbeleid

Inleiding

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen die de gemeente Assen heeft voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. Hoofddoelstelling van het grondbeleid is het realiseren van de ruimtelijke opgaven die Assen zichzelf stelt. De Regiovisie Groningen-Assen, de Structuurvisie+, de Masterstudie FlorijnAs, de visie op de binnenstad, het structuurplan Stadsrandzone, Strategienota Ruimte 2016 en de duurzaamheidsvisie geven een beeld van de ambities voor toekomstige ontwikkeling van Assen. De invulling van deze ambities staat nader beschreven bij de programma's Wonen in Assen, Werken in Assen en Aantrekkelijk Assen.

Jaarrekening

Alle grondexploitaties worden jaarlijks herzien en bij de begroting aan de gemeenteraad voorgelegd. Deze herziening vindt plaats op basis van actuele (beleidsmatige) uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn onder

andere het gemeentelijk grondbeleid, de programmering voor wonen en werken, de vastgestelde uitgifte-prijzen en de parameters voor rente, inflatie en onvoor-zien. Bij de jaarafsluiting worden, op basis van de door de raad vastgestelde uitgangspunten, alle grondexploitatie administratief herzien om aansluiting te krijgen met de feitelijke realisatie van het afgelopen jaar.

Grondbeleid

De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte gebiedsontwikkeling. Naast actief grondbeleid wordt ook faciliterend grondbeleid nadrukkelijk overwogen. In het collegeprogramma zijn bijvoorbeeld voor Kloosterveen, werklandschap Assen-Zuid en het Havenkwartier gewijzigde ontwikkelstrategieën voorgesteld. Recentelijk is ons grondbeleid herijkt met de Strategienota Ruimte 2016. Een juiste keuze voor ons grondbeleid verschilt per situatie en is mede afhankelijk van de financiële armslag van het grondbedrijf. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gehanteerde grondbeleid per exploitatie.

Overzicht van het gehanteerde grondbeleid per exploitatie

Exploitatie	Gemeentelijk grondbeleid
Veemarktterrein	Actieve grondverwerving, uitvoering en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden. In de begroting is dit complex opgenomen met het vastgestelde bestemmingsplan uit 2006 als uitgangspunt. In het collegeprogramma is gekozen voor een alternatieve ontwikkeling met behoud van een evenementenplein. Dit alternatief is opgenomen in het meerjarenperspectief. Ontwikkeling van het Veemarktterrein conform het collegeprogramma vergt nog besluitvorming door de gemeenteraad.
Gasfabriek Witterstraat	Actief grondbeleid.
De Haar / TRZ	Actieve grondverwerving, faciliterend grondbeleid bij concrete plannen van derden. Dit betreft geen bouwgrond in exploitatie (BIE), maar hier spelen wel initiatieven door derden. Planuitvoering vergt nog besluitvorming door de gemeenteraad.
Prinses Irenestraat / Wanderlocatie	Actief grondbeleid.
Citadel / Rolderstraat	Actieve grondverwerving, uitvoering en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden.

Havenkade	Actief grondbeleid met betrekking tot gemeentelijke eigendommen, faciliterend grondbeleid bij eigendommen van ontwikkelende partijen.
	Dit betreft geen bouwgrond in exploitatie (BIE). Een ontwikkelvariant is wel opgenomen in het meerjarenperspectief. Planuitvoering vergt nog besluitvorming door gemeenteraad.
Oostergoo / Schakel terrein	Actief grondbeleid.
Hoekbree	Actief grondbeleid.
Peelerpark	Actief grondbeleid.
Groene Dijk	Actief grondbeleid.
Messchenveld 1A	Actief grondbeleid.
Werklandschap Assen-Zuid	Actief grondbeleid.
	De ontwikkelstrategie legt focus op gronden gelegen ten westen van Graswijk (zie raadsbrief van 17 juli 2013).
Kloosterveen 2012	Actief grondbeleid.
	Dit complex bevat de buitenring Kloosterveeste (voorheen Kloosterveen 1) en Kloosterbos (voorheen Kloosterveen 2).
Kloosterveen 2	Actief grondbeleid met betrekking tot gemeentelijke eigendommen, faciliterend grondbeleid bij eigendommen van ontwikkelende derden.
	Voor dit gebied zal een structuurvisie worden opgesteld in combinatie met Kloosterveen 3 (zie raadsbrief 1 oktober 2015).
Kloosterveen 3	Actief grondbeleid met betrekking tot gemeentelijke eigendommen, faciliterend grondbeleid bij eigendommen van ontwikkelende derden.
	Betreft geen bouwgrond in exploitatie (BIE), complex is opgenomen in het meerjarenperspectief. Planuitvoering vergt nog besluitvorming door gemeenteraad.

In deze collegeperiode is afscheid genomen van het automatisme van actief grondbeleid. Minder actief grondbeleid zorgt voor een beperkter investeringsniveau en een kleiner risicoprofiel, maar ook voor een beperktere regie en zeggenschap bij de realisatie van gebiedsontwikkelingen. Bij faciliterend grondbeleid wordt de gemeentelijke sturing op de kaveluitgifte en de woningtypologie minder direct. Tevens vergt het kostenverhaal op derden en verevening tussen financieel voordelige en nadelige ontwikkelingen extra aandacht en expertise.

Programmering

Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad de Strategienota Ruimte 2016 vastgesteld. De nota hanteert bewust een korte horizon (10 jaar), omdat recente onderzoeken laten zien dat behoeften vaak sterk fluctueren. We zijn wettelijk verplicht onze ruimtelijke keuzes te baseren op de actuele regionale behoefte. Daartoe is voor de toekomstige vraag naar ruimte een aantal scenario's doorgerekend. Basis voor de scenario's zijn

de vier lange termijn scenario's van het centraal planbureau en een drietal bevolkingsscenario's. Het Transatlantic Market (TM) of Strong Europe (SE) scenario wordt als het meest waarschijnlijk beschouwd. De ruimtevraag is onderbouwd met een woningmarktonderzoek door KAW en een economische behoeftebepaling door Louter en Grontmij. Voor de periode 2015-2025 komt de strategienota tot een woningbouw behoefte van 340 woningen per jaar, die daarna daalt naar 230 woningen per jaar voor de periode 2025-2035. Voor de gemengde bedrijventerreinen komt in het meest realistische scenario de behoefte uit op 2,25 hectare voor de periode 2015-2035.

Looptijden

Het besluit begroting en verantwoording (BBV) hanteert een richttermijn van 10 jaar voor de maximale looptijd, die voortschrijdend moet worden gezien en waar alleen gemotiveerd van kan worden afgeweken. Voor de complexen werklandschap Assen-Zuid, Messchenveld 1a en Kloosterveen 2 is dit van toepassing. In

de projectmatige verantwoording zijn de risico-beperkende beheersmaatregelen benoemd. De raad heeft op 10-11-2016 hiermee ingestemd conform de paragraaf grondbeleid uit de begroting 2017.

Grondprijzen

Bij de bepaling van uitgifteprijsen wordt in beginsel uitgegaan van de marktwaarde van bouwrijpe grond. Om beleidsmatige redenen wordt bij sociale woningbouw en maatschappelijke voorzieningen afgeweken van dit beginsel. Voor de wenselijke transparantie worden jaarlijks bij de begroting de uitgifteprijsen van de gemeente Assen openbaar gemaakt in de grondprijzenbrief.

Vastgoedwaarden, bouwkosten en daarmee ook grondwaarden veranderen als gevolg van de gewijzigde marktomstandigheden. Het is niet meer vanzelfsprekend om grondprijzen jaarlijks te indexeren. We zijn terughoudend bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig met het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. In de grondexploitatie wordt niet uitgegaan van een stijging van kosten en opbrengsten (zie parameters). De uitgifteprijsen in de grondprijzenbrief 2017 hebben we niet verhoogd.

Parameters rente, inflatie en onvoorzien

Het gemeentelijk grondbedrijf wordt gefinancierd vanuit de algemene dienst en er wordt geen gebruik gemaakt van projectfinanciering. Aan de bedrijfsgrond in exploitatie (BIE) wordt daarom de daadwerkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen toegerekend en er wordt geen rente toegerekend aan het eigen vermogen. De rekenrente komt daarmee op 1,5%. Dit is conform het voorschrift van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De disconteringsvoet binnen het grondbedrijf is gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen

de Eurozone, momenteel (maximaal) 2%. Dit is conform het voorschrift van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Het is voor de hand liggend om bij de indexatie (prijsstijging) van kosten en opbrengsten eveneens aan te sluiten bij het meerjarig streefpercentage voor de inflatie binnen de Eurozone. De Europese Centrale Bank streeft immers naar een stijging van het algemene prijspeil dicht tegen de 2%. Deze stijging beïnvloedt onze uitgifteprijsen maar ook de kosten voor nieuwe infrastructuur. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe wordt binnen het grondbedrijf een indexeringspercentage van 0% aangehouden.

In een grondexploitatie wordt over de nog te maken kosten gerekend met een percentage onvoorzien van 10%. Over de nog te realiseren grondopbrengsten wordt 5% onvoorzien aangehouden indien de kavels daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Bij onzekerheid over de definitieve verkaveling en/of het bouwprogramma wordt dit laatste genoemde percentage verhoogd naar 10%. Als gevolg van projectspecifieke risico's kan in een grondexploitatie een ander percentage onvoorzien worden gehanteerd. In dergelijke gevallen zal dit expliciet kenbaar worden gemaakt.

Vennootschapsbelasting

Gemeenten en dus ook het gemeentelijk grondbedrijf hebben per 1 januari 2016 ook te maken met de vennootschapsbelasting. In 2016 is door EY onderzoek gedaan naar de fiscale positie van het grondbedrijf. De conclusie van EY is dat het gemeentelijk grondbedrijf niet door de ondernemerspoort komt en daarmee niet vennootschapsbelastingplichtig is.

Projectmatige verantwoording

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voortgang per vastgestelde grondexploitatie.

Overzicht van de voortgang per vastgestelde grondexploitatie

Exploitatie	Realisatie 2016
Veemarktterrein	In 2016 is gewerkt aan de planuitwerking conform het collegeprogramma. Dit betreft een nieuw Veemarktplein en een beperkte grondexploitatie met alleen woningbouw op het noordelijke deel. De hoofdlijn van de plannen is afgelopen zomer informeel aan de gemeenteraad gepresenteerd.
Gasfabriek Witterstraat	Door middel van een loting zijn alle kavels in reservering gekomen bij gegadigden. In december zijn de eerste kavels in optie uitgegeven.
Prinses Irenestraat/Wanderlocatie	De laatste woningen in dit gebied zijn het afgelopen jaar in ontwikkeling gebracht.
Citadel/Rolderstraat	Dit complex is nagenoeg gereed.

Overzicht van de voortgang per vastgestelde grondexploitatie

Exploitatie	Realisatie 2016
Oostergoo/Schakel- rein	Dit complex is nagenoeg gereed. De kavels langs De Wouden dienen nog tot ontwikkeling te worden gebracht.
Hoekbree	In 2016 zijn alle kavels gelegen in de tweede fase in reservering gekomen bij gegadigden.
Peelerpark	Dit bedrijventerrein is woonrijp. In 2016 hebben geen verkopen plaatsgevonden
Groene Dijk	Dit bedrijventerrein is bouwrijp. De pionierskorting van € 10.000 exclusief btw voor de woon-werk kavels is ook in 2016 aangeboden. Desondanks heeft dit nog niet geleid tot verkopen van woon-werk kavels op Groene Dijk.
Messchenveld 1A	In 2016 is een bedrijfskavel aan Spanjelaan verkocht.
	<h3>Beheersmaatregel conform BBV</h3> <p>Door de aanpassing van uitgifteprognose aan de Strategienota Ruimte 2016 is de looptijd van deze grondexploitatie opgelopen tot 25 jaar. Dit bedrijventerrein is nagenoeg volledig woonrijp gemaakt. Het verkooprisico bestaat derhalve uit het verkooptempo van de beschikbare bouw kavels. De post onvoorzien kan worden aangemerkt als een beheersmaatregel voor het uitblijven van de opbrengsten na 10 jaar. Uiteraard zijn dan (beperkte) investeringen in de eventuele aanpassing van uitritten, nutsvoorzieningen (maatwerk) ook niet nodig.</p>
Werklandschap Assen- Zuid	In 2016 hebben onderhandelingen plaatsgevonden met een mogelijke eerste kandidaat voor dit bedrijventerrein. Dit heeft nog niet geleid tot verkoop.
	<h3>Beheersmaatregel conform BBV</h3> <p>Met de aanpassing van uitgifteprognose aan de Strategienota Ruimte 2016 dreigde de looptijd van deze grondexploitatie de richtlijn van tien jaar volgens het BBV aanzienlijk te overschrijden. In de raadsbrief van 17 juli 2013 is de focus gelegd op de gronden gelegen ten westen van Graswijk. Er is gekozen voor een exploitatiegebied van 17 hectare, passend bij de geprognosticeerde marktvrage voor 10 jaar. Voor de daarbuiten gelegen gronden worden voorlopig geen grondopbrengsten, maar ook geen investeringen in het bouw- en woonrijp maken voorzien. De voorgestelde beheersmaatregel is een beperking van het exploitatiegebied en daarmee van de looptijd. De reeds aangekochte gronden kunnen na tien jaar worden verkocht tegen de agrarische waarde, indien er dan geen marktvrage meer bestaat naar bedrijfskavels. Het daadwerkelijk te exploiteren gebied wordt jaarlijks op basis van de gerealiseerde uitgifte voortschrijdend bezien.</p>
Kloosterveen 2012	Deze grondexploitatie bestaat uit Kloosterbos (voorheen deelgebied van Kloosterveen 2) en de buitenring Kloosterveen (voorheen deelgebied Kloosterveen 1). De buitering is in 2016 volledig bouwrijp gemaakt. In de buitenring Kloosterveen zijn 27 kavels uitgegeven en in Kloosterbos betreft het zeven stuks.
Kloosterveen 2	Na het afsluiten van Kloosterhout en het opnemen van Kloosterbos in het bestemmingsplan Kloosterveen 2012, bestaat dit complex volledig uit gronden die nog tot ontwikkeling worden gebracht. Met de raadsbrief van 1 oktober 2015 hebben we een aanpassing van de ontwikkelwijze aangekondigd. Om daarbij het publieke kostenverhaal te borgen zijn een structuurvisie en een exploitatieplan wenselijk.
	<h3>Beheersmaatregel conform BBV</h3> <p>De grondexploitatie heeft een looptijd van 12 jaar en wijkt, in beperkte mate, af van de richttermijn uit het BBV (= 10 jaar). Als beheersmaatregel is vastgesteld dat indien blijkt dat er na 10 jaar geen markt meer is voor nieuwe woningen ook wordt afgezien van investeringen in het bouw- en woonrijp maken van de betreffende kavels. Daarnaast kan de post onvoorzien worden aangemerkt als een beheersmaatregel voor de geprognosticeerde opbrengsten na 10 jaar.</p>

Programma FlorijnAs

In het programma FlorijnAs vormt infrastructuur de primaire doelstelling. De infrastructuur vormt echter wel een drager voor de duurzame (her)ontwikkeling van aanpalende gebieden. Dit betreft bijvoorbeeld de hoofdontsluiting in Assen-Zuid en de aanleg van de Stadsboulevard, autobrug Industrieweg en aanpassing het Kanaal (Blauwe As).

Financieel beleid

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat de grondbedrijf activiteiten financieel zelfstandig zijn. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling dat hier voor nodig is, niet leidt tot een beslag op de algemene middelen van de gemeente. Dat vraagt om een financieel gezond bedrijf (samenspel van grondexploitaties en reserves) waarbinnen grote schommelingen in het eigen vermogen kunnen worden opgevangen. De financiële grondslagen van het grondbedrijf zijn door de raad vastgesteld en gebaseerd op het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waardeeringsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Tevens is in het BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten worden verwerkt op het moment van realisatie.

De wijzigingen van de BBV met ingang van 2016 zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Afsluiten grondexploitatie

De exploitatie Het Palet is afgesloten aangezien volgens de gewijzigde BBV geen sprake meer is van bouwgrond in exploitatie.

Financieel resultaat

De opbrengsten uit grondverkoop bedragen € 2,5 miljoen. In de jaarrekening heeft dit echter geen direct effect op het resultaat aangezien de productiekosten (bouw- en woonrijp maken en planontwikkeling) en verkoopopbrengsten per saldo worden geactiveerd.

Op het complex Oostergoo / Schakelterrein heeft een tussentijdse winstneming plaats gevonden van € 0,5 miljoen. De voorziening correctie voorraadwaarde is verlaagd als gevolg van verlaging van de rente conform de BBV. Dit werkt door in de planjaren. Deze verlaging betekent een voordeel in het rekeningresultaat.

Er is een extra voorziening getroffen voor correctie voorraadwaarde van de Havenkade. In afwijking van de financiële grondslagen is de voorraadwaarde € 1,7 miljoen lager gewaardeerd dan de Woz-waarde aangezien een aantal panden minder courant zijn en er sprake is van tijdelijke huurcontracten en leegstand.

Verder is sprake van een nadeel als gevolg van de verplichte beperking van de looptijd voor het werklandschap Assen-Zuid. Afsluiten van Het Palet geeft enerzijds een negatief resultaat, maar hier staat anderzijds vrijval van de voorziening en weerstandsreserve tegenover, waardoor dit per saldo geen resultaat-effect heeft.

Het jaarresultaat voor bestemming bedraagt € 1,2 miljoen voordelig. Met de vaststelling van de jaarrekening wordt het resultaat overeenkomstig de financiële grondslagen verrekend met de betreffende bestemmingsreserves binnen het grondbedrijf. Aangezien van de weerstandsreserve € 2,1 miljoen vrijvalt (zie hierna), bedraagt de toevoeging aan de algemene reserve van het grondbedrijf per saldo € 3,3 miljoen.

Bovenstaande wordt geconsolideerd op het beleidsproduct bouwgrondexploitatie, conform de voorschriften in de BBV. Als gevolg van de verrekening met de grondbedrijf reserves is geen sprake van effect op het rekeningresultaat van de algemene dienst.

Balanspositie

De totale boekwaarde van de grondexploitaties en strategische gronden bedraagt € 149 miljoen, waarvoor overeenkomstig de BBV voorschriften een voorziening (correctie voorraadwaarde) is getroffen van € 103 miljoen. Na correctie bedraagt de voorraadwaarde (= de huidige marktwaarde van de gronden en het vastgoed binnen het grondbedrijf) € 46 miljoen. De voorraadwaarde is in 2016 per saldo gelijk gebleven.

De rekening-courant schuld aan de algemene dienst is gedaald met € 0,7 miljoen en bedraagt € 18,8 miljoen.

De weerstandsreserve is afgenomen met € 2,1 miljoen naar € 11,1 miljoen. Deze afname is met name het gevolg van het beperken van de looptijd van bedrijventerrein Assen-Zuid. De omvang van de weerstandsreserve is bepaald volgens de Iflo-methode (Inspectie financiën lagere overheden) zoals vastgelegd in de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement.

De algemene reserve grondbedrijf bedraagt € 17 miljoen en is met € 3 miljoen toegenomen ten opzichte van vorig jaar (€ 1,2 miljoen resultaat voor bestemming en € 2,1 miljoen vrijval weerstandsreserve).

Meerjarenprognose

Op basis van de actuele grondexploitaties bedraagt het verwachte nog te realiseren resultaat nominaal € 47 miljoen nadelig en € 40 miljoen nadelig op basis van contante waarde. Voor de exploitaties met een negatief resultaat is een voorziening getroffen op basis van contante waarde.

De nog te realiseren kosten bedragen nominaal € 41 miljoen, de nog te realiseren opbrengsten € 74 miljoen nominaal.

Bij het opstellen van de begroting 2018 zal de Meerjarenprognose worden geactualiseerd. Daarin worden naast de uitkomsten van de jaarrekening ook de effecten van nieuwe prognoses en herziene grondexploitaties verwerkt. Ook zullen verschillende scenario's voor verdere gebiedsontwikkelingen worden opgenomen.

Het geactualiseerde Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) zal betrokken worden bij de volgende begroting zoals bij de Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf 2011 werd afgesproken met de gemeenteraad.

Financieel

1. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema
2. Financiële analyse afwijkingen per programma
3. Realisatie bezuinigingen
4. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves
5. Wet normering topinkomens
6. Balans met toelichting
7. Financieel overzicht projecten/investeringen

1 Overzicht lasten en baten

per programma en beleidsthema

Programma's en producten (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	
	begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			
Wonen in Assen													
Woningbouw/woonplan	1.501	1.797	1.690	107	1.424	1.426	2.271	845	-77	-371	580	951	V
Openbare ruimte	12.432	12.475	11.952	523	8.400	9.900	8.934	-966	-4.033	-2.576	-3.018	-443	N
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	294	444	206	238	0	0	0	0	-294	-444	-206	238	V
Duurzaamheid	4.450	5.196	6.118	-923	8.698	8.698	9.605	906	4.249	3.503	3.486	-16	N
Programmaresultaat vóór bestemming	18.677	19.912	19.967	-55	18.522	20.024	20.809	785	-155	112	842	731	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	113	1.615	2.238	-623	715	1.245	893	-351	602	-370	-1.344	-974	N
Programmaresultaat ná bestemming	18.790	21.527	22.204	-678	19.236	21.268	21.703	434	447	-258	-502	-244	N
Werken in Assen													
Werkgelegenheid	54.363	55.455	55.909	-454	28.218	28.868	29.537	669	-26.146	-26.588	-26.372	215	V
Econ. ontwikkeling en innovatie	1.401	1.651	1.787	-136	120	170	90	-80	-1.281	-1.481	-1.697	-216	N
FlorijnAs	37.821	35.097	30.017	5.079	37.821	0	2.240	2.240	0	-35.097	-27.777	7.319	V
Programmaresultaat vóór bestemming	93.586	92.202	87.713	4.489	66.159	29.038	31.867	2.829	-27.427	-63.165	-55.847	7.318	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	252	252	5.743	-5.491	178	35.595	33.294	-2.301	-74	35.343	27.552	-7.792	N
Programmaresultaat ná bestemming	93.837	92.454	93.456	-1.002	66.336	64.633	65.161	528	-27.501	-27.822	-28.295	-474	N

Programma's en producten (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	
	begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			

Meedoen in Assen													
Jeugdzorg	21.028	21.501	20.141	1.360	0	0	261	261	-21.028	-21.501	-19.880	1.622	V
Wmo, gez.heidszorg en vrijw.werk	58.277	60.882	51.172	9.709	3.426	3.495	2.913	-582	-54.851	-57.387	-48.259	9.127	V
Mijn Buurt Assen	3.373	4.152	4.556	-404	0	50	355	305	-3.373	-4.102	-4.201	-98	N
Meedoenbeleid	2.659	3.035	3.275	-240	0	0	0	0	-2.659	-3.035	-3.275	-240	N
Sport	251	436	378	58	0	0	10	10	-251	-436	-367	68	V
Schuldhelpverlening	770	770	799	-29	0	0	-47	-47	-770	-770	-846	-76	N
Onderwijs	27.657	48.771	5.663	43.108	25.452	46.525	3.908	-42.618	-2.205	-2.246	-1.755	490	V
Programmaresultaat vóór bestemming	114.015	139.547	85.983	53.564	28.878	50.071	7.401	-42.670	-85.138	-89.477	-78.583	10.894	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	11.065	-11.065	0	0	0	0	0	0	-11.065	-11.065	N
Programmaresultaat ná bestemming	114.015	139.547	97.048	42.499	28.878	50.071	7.401	-42.670	-85.138	-89.477	-89.648	-171	N

Aantrekkelijk Assen													
Aantrekkelijke binnenstad	155	630	426	204	25	25	22	-3	-130	-605	-404	201	V
Cultureel Hart	9.706	9.723	9.828	-105	0	0	250	250	-9.706	-9.723	-9.578	145	V
Evenementen	940	940	1.235	-295	194	194	432	238	-746	-746	-803	-57	N
Parkeren	321	321	550	-229	1.702	1.702	1.989	286	1.382	1.382	1.439	57	V
Veiligheid	3.316	3.216	3.404	-188	16	16	483	467	-3.300	-3.200	-2.921	279	V
Programmaresultaat vóór bestemming	14.438	14.830	15.442	-613	1.937	1.937	3.176	1.239	-12.501	-12.892	-12.267	626	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	194	-194	2.296	2.841	2.872	32	2.296	2.841	2.678	-163	N
Programmaresultaat ná bestemming	14.438	14.830	15.637	-807	4.234	4.778	6.048	1.270	-10.204	-10.051	-9.589	463	V

Samen werken aan Assen													
Bestuur	2.799	2.799	3.566	-767	0	0	240	240	-2.799	-2.799	-3.326	-527	N
Regionale samenwerking	129	129	177	-48	0	0	0	0	-129	-129	-177	-48	N
Dienstverlening	2.065	2.478	1.758	721	1.042	1.042	1.237	196	-1.023	-1.436	-520	916	V
Programmaresultaat vóór bestemming	4.994	5.407	5.501	-94	1.042	1.042	1.477	436	-3.952	-4.365	-4.024	341	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Programmaresultaat ná bestemming	4.994	5.407	5.501	-94	1.042	1.042	1.477	436	-3.952	-4.365	-4.024	341	V

Programma's en producten (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	
	begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			

Bedrijfsvoering													
Bedrijfsvoering	49.681	52.872	50.817	2.055	9.346	9.248	7.237	-2.011	-40.335	-43.624	-43.580	44	V
Programmaresultaat vóór bestemming	49.681	52.872	50.817	2.055	9.346	9.248	7.237	-2.011	-40.335	-43.624	-43.580	44	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	223	223	0	0	223	223	V
Programmaresultaat ná bestemming	49.681	52.872	50.817	2.055	9.346	9.248	7.460	-1.788	-40.335	-43.624	-43.356	268	V

Vastgoed en Grondbedrijf													
Vastgoed	32.851	33.836	34.040	-205	13.956	14.637	15.117	480	-18.894	-19.198	-18.923	275	V
Grondbedrijf	3.971	3.971	1.859	2.112	4.098	4.098	3.060	-1.038	126	126	1.201	1.074	V
Programmaresultaat vóór bestemming	36.822	37.807	35.899	1.908	18.054	18.735	18.177	-558	-18.768	-19.072	-17.723	1.349	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	126	801	4.234	-3.432	591	1.691	3.428	1.737	465	890	-805	-1.695	N
Programmaresultaat ná bestemming	36.948	38.608	40.133	-1.524	18.645	20.426	21.605	1.179	-18.303	-18.182	-18.528	-346	N

Algemeen financieel beleid													
Onvoorzien/incidenteel	1.736	296	0	296	0	0	0	0	-1.736	-296	0	296	V
Belastingheffing	145	145	125	20	16.645	16.405	16.194	-211	16.500	16.260	16.069	-191	N
Financiering/Belegging	263	263	316	-53	8.803	9.042	19.963	10.921	8.540	8.779	19.647	10.868	V
Gemeentefonds	200	200	150	50	156.245	184.282	184.644	362	156.045	184.082	184.494	412	V
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	30	-30	0	0	0	0	0	0	-30	-30	N
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.033	1.644	2.997	-1.353	512	512	1.017	505	-522	-1.133	-1.980	-848	N
Reserves en voorzieningen	0	660	777	-117	0	0	283	283	0	-660	-493	167	V
Resultaat renteverdeling	-5.737	-5.937	-3.684	-2.253	0	0	0	0	5.737	5.937	3.684	-2.253	N
Programmaresultaat vóór bestemming	-2.359	-2.728	710	-3.439	182.204	210.240	222.101	11.861	184.564	212.969	221.390	8.422	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	2.088	25.616	25.696	-80	2.588	6.676	14.864	8.188	499	-18.941	-10.832	8.108	V
Programmaresultaat ná bestemming	-271	22.888	26.406	-3.518	184.792	216.916	236.964	20.049	185.063	194.028	210.558	16.530	V

Programma's en producten (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	Primaire	Begroting	Realisatie	Saldo	
	begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			begroting	na wijziging			
RESULTAAT VÓÓR BESTEMMING	329.854	359.849	302.033	57.815	326.142	340.334	312.244	-28.090	-3.712	-19.514	10.211	29.725	V
Saldo onttrekkingen/stortingen	2.579	28.284	49.169	-20.885	6.367	48.047	55.575	7.528	3.788	19.763	6.406	-13.357	N
RESULTAAT NÁ BESTEMMING	332.433	388.133	351.202	36.930	332.509	388.381	367.819	-20.562	76	249	16.617	16.368	V

2. Financiële analyse afwijkingen per programma

Analyse afwijkingen t.o.v. de begroting

Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Wonen in Assen				
Woningbouw/woonplan				
Leges omgevingsvergunningen		125		125
Invoering omgevingswet	✓	165		165
Grondwatermonitoring	✓	22		22
Totaal Woningbouw/woonplan		312	0	312
Openbare ruimte				
Schoonhouden door derden (verschuiving naar bedrijfsvoering)		165		165
Gladheidsbestrijding		50		50
Niet realiseren bezuinigingen groen ivm afspraken sociaal domein			570	-570
Boomverzorging i.v.m. veiligheid burgers			60	-60
Reclame-inkomsten uit billboards		136		136
Totaal Openbare ruimte		351	630	-279
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer				
OV-knooppunt Marsdijk	✓	165		165
Totaal Bereikbaarheid, verkeer en vervoer		165	0	165
Duurzaamheid				
Geluidswal Baggelhuizen	✓	150		150
Zonnelingen geactiveerd		398		398
Saldo project Grondbank (onderdeel resultaatbestemming)		128		128
Inzameling huishoudelijk afval (verschuiving met bedrijfsvoering)			730	-730
Resultaat bedrijfsafval (verschuiving met bedrijfsvoering)			384	-384
Totaal Duurzaamheid		676	1.114	-438
Saldo overige afwijkingen programma Wonen		44	48	-4
Totaal programma Wonen in Assen		1.548	1.792	-244

Werken in Assen

Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Werkgelegenheid				
Uitvoering businessplan WPDA	✓	142		142
Uitkeringen BUIG (saldo lasten en baten)			1.461	-1.461
Debiteurenontvangsten WPDA			113	-113
Bedrijfsvoeringskosten WPDA (btw-voordeel)		536		536
Re-integratiemiddelen WPDA		169		169
WSW Alescon		444		444
Uitvoering besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)			51	-51
Totaal Werkgelegenheid		1.291	1.625	-334
Economische ontwikkeling en innovatie				
Bijdragen aan diverse projecten/onderzoeken zoals binnenstad, Groningen Airport Eelde en toekomst sensortechnologie			205	-205
Lagere bijdrage ondernemersfonds a.g.v. lagere OZB-opbrengst		55		55
Totaal Economische ontwikkeling en innovatie		55	205	-150
Saldo overige afwijkingen programma Werken		12	2	10
Totaal programma Werken in Assen		1.358	1.832	-474

Meedoen in Assen				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Jeugdzorg				
Uitvoering Homestart	✓	150		150
Taakstelling jeugdzorg (verschoven naar onderwijs, alles-in-één-scholen)			150	-150
Centrum Jeugd en Gezin			187	-187
Totaal Jeugdzorg		150	337	-187
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk				
Gezondheidszorg (bijdrage GGD en lokaal gezondheidsbeleid)		31		31
Zorgvernieuwingsprojecten (met name pilot publiek vervoer)			150	-150
Totaal Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk		31	150	-119
Mijn Buurt Assen				
Proloog Mijn Buurt Assen	✓	78		78
Evaluatie wijkcentra	✓	25		25
VNN, opvang 18+ jongeren, etc.		49		49
Opvang asielzoekers AZC (beschikbare middelen bij alg.financieel beleid)			254	-254
Totaal Mijn Buurt Assen		152	254	-102
Meedoenbeleid				
Klijnsma middelen armoedebestrijding	✓	250		250
Restant Klijnsma middelen armoedebestrijding		77		77
Bijz.bijstand (ivm beschermingbewind) en meedoenbeleid (ivm 120% bijstandsnorm)			505	-505
Kwijtscheldingen			62	-62
Totaal Meedoenbeleid		327	567	-240
Sport				
Rijksmiddelen Gezond in de Stad (GIDS)	✓	69		69
Totaal Sport		69	0	69
Schuldhelpverlening				
Schuldhelpverlening			33	-33
Onderzoek toekomstvisie GKB			43	-43
Totaal Schuldhelpverlening		0	76	-76
Onderwijs				
Alles-in-één-scholen	✓	94		94
Restant Alles-in-één-scholen (verschuiving vanuit Jeugd ivm taakstelling)		118		118
Onderwijshuisvesting (incl. gebruik sportaccommodaties)		33		33
PrO Assen			66	-66
Leerlingenvervoer		511		511
Lokaal onderwijsbeleid			57	-57
Logopedie			32	-32
RMC (verschuiving vanuit Bedrijfsvoering)			118	-118
Totaal Onderwijs		756	273	483
Saldo overige afwijkingen programma Meedoen in Assen		47	46	1
Totaal programma Meedoen in Assen		1.532	1.703	-171

Aantrekkelijk Assen				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Aantrekkelijke binnenstad				
Uitvoeringsprogramma binnenstad en structuurvisie	✓	140		140
Restant binnenstad en structuurvisie		86		86
Saldo diverse projectbudgetten (Pelikaanstraat, elektronische handhaving en uitvoering Brinkvisie) (onderdeel resultaatbestemming)			31	-31
Totaal Aantrekkelijke binnenstad		226	31	195
Cultureel Hart				
Theater De Nieuwe Kolk			24	-24
Podiumkunst en stimulering Cultuur		21		21
Totaal Cultureel Hart		21	24	-3
Evenementen				
Subsidies Levendig Assen	✓	28		28
TT-festival (inclusief afwikkeling 2014)			73	-73
Totaal Evenementen		28	73	-45
Parkeren				
Op peil brengen onderhoudsvoorziening parkeergarages			263	-263
Exploitatielasten		34		34
Opbrengsten straatparkeren		86		86
Afkoop parkeerplaatsen Veemarktterrein (incidentele bate)		200		200
Totaal Parkeren		320	263	57
Veiligheid				
Geormerkte gelden Veiligheidshuis	✓	89		89
Afrekening Veiligheidsregio Drenthe 2015		171		171
Totaal Veiligheid		260	0	260
Saldo overige afwijkingen programma Aantrekkelijk Assen		33	34	-1
Totaal programma Aantrekkelijk Assen		888	425	463

Samen werken aan Assen				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Bestuur				
Bijstorting APPA-voorziening (pensioenvoorziening (oud-)bestuurders)			455	-455
Meerkosten accountantscontrole jaarrekening 2015			85	-85
Onderzoeksbudget Rekenkamercommissie		37		37
Totaal Bestuur		37	540	-503
Regionale samenwerking				
Kosten samenwerking belastingen, pers.- en sal.adm. SDA			38	-38
Internationale contacten			10	-10
Totaal Regionale samenwerking		0	48	-48
Dienstverlening				
Rijksmiddelen landelijke agenda digitale overheid 2020	✓	154		154
Vrijval restant rijksmiddelen i-Nup		114		114
ICT-kosten frontoffice		144		144
Diverse contracten (o.a. Dimpact)		106		106
Legesinkomsten burgerzaken		188		188
Vrijval kapitaallasten basisregistraties i.v.m. samenwerking SDA		162		162
Extra rijksmiddelen organisatie Oekraïne referendum (niet volledig ingezet)		48		48
Totaal Dienstverlening		916	0	916
Saldo overige afwijkingen programma Samen werken aan Assen			24	-24
Totaal programma Samen werken aan Assen		953	612	341

Bedrijfsvoering				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Personeelskosten				
Loonkosten personeel (ambtelijk en inhuur)			289	-289
Lasten voormalig personeel		395		395
Archivering bouw- en milieuarchief	✓	140		140
Totaal Personeelskosten		535	289	246
Beheerskosten				
Implementatie Zaakgericht Werken	✓	391		391
Restant opleidingsbudget	✓	152		152
Ondernemingsraad en overige vergoedingen personeel		103		103
Kantoorinventaris/-artikelen		98		98
Abonnementen en contracten		75		75
Beheerskosten vastgoed		35		35
Onderhoudskosten materieel			224	-224
ICT-kosten			45	-45
Werkkostenregeling			54	-54
Totaal Beheerskosten		854	323	531
Kapitaallasten				
<u>Uitstel/vertraging diverse investeringen:</u>				
- ICT			356	356
- Kantoorinventaris			267	267
- Materieel			110	110
- Overig			8	8
Totaal Kapitaallasten		741	0	741
Mutaties voorzieningen				
Voorziening IKB		560		560
Frictievoorziening boventallig personeel			339	-339
Voorziening werktijdenregeling			325	-325
Totaal Voorzieningen		560	664	-104
Inkomsten				
Dienstverlening Aa en Hunze en Tynaarlo		91		91
Dienstverlening WPDA			10	-10
Totaal Inkomsten		91	10	81
Toerekening bedrijfsvoeringskosten				
Projecten en investeringen			1.030	-1.030
Grondexploitatie			374	-374
Overige toerekening		177		177
Totaal Toerekening bedrijfsvoeringskosten		177	1.404	-1.227
Totaal programma Bedrijfsvoering			2.958	2.690
				268

Vastgoed en Grondbedrijf				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Vastgoed				
<u>Vrijval kapitaallasten</u> ; a.g.v. latere oplevering van een aantal gebouwen (onderwijshuisvesting Dr. Nassau College, De Parel en De Atlas, sporthal Olympus en MFA Assen Oost)		2.150		2.150
<u>Exploitatie vastgoed</u> ; hogere kosten voor beheer en onderhoud (voornamelijk a.g.v. het op peil brengen van de onderhouds-voorzieningen op basis van geactualiseerde onderhoudsplannen), gunstiger huur- en exploitatieopbrengsten			2.496	-2.496
Totaal Vastgoed		2.150	2.496	-346
Grondbedrijf				
Resultaat bouwgrondexploitatie		2.873		2.873
Mutatie weerstandsreserve Grondbedrijf		2.111		2.111
Mutatie algemene reserve Grondbedrijf			4.984	-4.984
Totaal Grondbedrijf		4.984	4.984	0
Totaal programma Vastgoed en Grondbedrijf		7.134	7.480	-346

Algemeen financieel beleid				
Programma / onderwerp	Voorstel budget-overheveling	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
		Voordeel	Nadeel	Saldo
Onvoorzien/incidenteel				
Vrijval restantbudget voor onvoorzien en incidentele uitgaven		296		296
Totaal Onvoorzien/incidenteel		296	0	296
Belastingheffing				
Correctie OZB-opbrengst 2015			191	-191
Totaal Belastingheffing		0	191	-191
Financiering/belegging				
Verkoop Enexis aandelen		9.156		9.156
Vrijval voorziening Vennootschap BV		516		516
Dividend aandelen BNG en Enexis			51	-51
Bespaarde rente (budgettair neutraal, zie reserves en voorzieningen)		1.239		1.239
Totaal Financiering/belegging		10.911	51	10.860
Gemeentefonds				
Uitkering 2016		239		239
Na-uitkering 2015		123		123
Afrekening gemengde btw bedrijfsvoering		50		50
Totaal Gemeentefonds		412	0	412
Vennootschapsbelasting				
Vennootschapsbelasting 2016			30	-30
Totaal Vennootschapsbelasting		0	30	-30
Overige algemene middelen				
Afw. onderhanden werk 2015 (budgettair neutraal, zie reserves en voorzieningen)			3.145	-3.145
<u>Vrijval stel- en correctieposten:</u>				
- nog niet ingezette rijksmiddelen asielzoekers/statushouders	✓	572		572
- ingezette rijksmiddelen asielzoekers/statushouders 2016		128		128
- cumulatierегeling verdeeeffecten gemeentefonds		1.221		1.221
- vrijval kapitaallasten vervangingsinvesteringen			300	-300
- overige stel- en correctieposten		23		23
Verkoopopbrengst pand		175		175
Afwikkeling oude brandweerkazerne		208		208
Bijdrage Grondbedrijf (budgettair neutraal, zie reserves en voorzieningen)		150		150
Resultaat verstrekte starters- en zonnelingen		126		126
Totaal Overige algemene middelen		2.603	3.445	-842
Reserves en voorzieningen				
Afw. onderhanden werk 2015 (budgettair neutraal, zie overige alg. middelen)		3.145		3.145
Vrijval ruimte Gemeentelijks Sociaal Deelfonds boven 10%-plafond		5.753		5.753
Inzet algemene reserve t.b.v. vorming voorziening IKB			560	-560
Indexatie bestemmingsreserves			80	-80
Bijdrage Grondbedrijf (budgettair neutraal, zie overige algemene middelen)			150	-150
Bijstelling voorziening dubieuze debiteuren		167		167
Totaal Reserves en voorzieningen		9.065	790	8.275
Renteresultaat				
Bespaarde rente (budgettair neutraal, zie financiering/belegging)			1.239	-1.239
Rente-effecten agv financieringsbehoefte, wijzigingen leningen-portefeuille en rentetoerekening (onder meer agv wijziging BBV-regels)			1.014	-1.014
Totaal Renteresultaat		0	2.253	-2.253
Saldo overige afwijkingen programma Algemeen financieel beleid		47	44	3
Totaal programma Algemeen financieel beleid		23.334	6.804	16.530

Exploitatieresultaat 2016		39.704	23.338	16.367
Programma / onderwerp	Voorstel	Afwijking (bedragen x € 1.000)		
	budget-overheveling	Voordeel	Nadeel	Saldo
Voorstel resultaatbestemming				
- totaal voorstel budgetoverheveling		2.976	0	2.976
- verkoopopbrengst aandelen Enexis t.g.v. algemene reserve		9.156	0	9.156
- verkoopopbrengst gemeentelijke pand t.g.v. algemene reserve		175	0	175
- corr.jaarrekening 2015 inz beschermd wonen, toevoegen aan res.Maatsch.Opvang		450	0	450
- verrekening saldo projecten onderhanden werk naar 2017		250	0	250
Totaal voorstel resultaatbestemming		13.007	0	13.007
Rekeningsresultaat 2016 na resultaatbestemming		26.697	23.338	3.360

Totaaloverzicht financieel resultaat transities

Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Participatie (programma Werken, thema werkgelegenheid)			
Integratieuitkering Reintegratie		3.613	-3.613
Integratieuitkering WSW		15.809	-15.809
Totale kosten voorzieningen Reintegratie en WSW	18.885		18.885
Totaal participatie 2016	18.885	19.422	-537
<i>Verrekening saldo Participatie met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds</i>	<i>537</i>		<i>537</i>

Jeugdzorg (programma Meedoen, thema jeugdzorg)

Integratieuitkering Jeugd		21.293	-21.293
Invulling taakstelling Jeugd		-173	173
Afgezonderd deel voor uitvoering taken Jeugdwet (bedrijfsvoering)		-916	916
Totale kosten voorzieningen Jeugd	19.559		19.559
Totaal Jeugdzorg 2016	19.559	20.204	-645
Afrekening 2015	-1.128		-1.128
<i>Verrekening saldo Jeugdzorg met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds</i>	<i>1.773</i>		<i>1.773</i>

Wmo (programma Meedoen, thema Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk)

Integratieuitkering nieuwe taken Wmo		11.540	-11.540
Integratieuitkering oude taken Wmo		5.222	-5.222
Diverse overige budgetten Wmo		556	-556
Invulling taakstelling Wmo		-173	173
Afgezonderd deel voor uitvoering nieuwe taken Wmo (bedrijfsvoering)		-367	367
Totale kosten voorzieningen Wmo	14.550		14.550
Totaal Wmo 2016	14.550	16.777	-2.226
Afrekening 2015	-3.300		-3.300
<i>Verrekening saldo Wmo met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds</i>	<i>5.526</i>		<i>5.526</i>

Beschermd Wonen (progr. Meedoen, thema Wmo, gezondh.zorg en vrijw.werk)

Integratieuitkering Beschermd Wonen		34.392	-34.392
Afgezonderd deel voor uitvoering taken Beschermd Wonen (bedrijfsvoering)		-756	756
Totale kosten voorzieningen Beschermd Wonen	28.857		28.857
Verrekening met overige gemeenten	3.253		3.253
Totaal Beschermd Wonen 2016	32.109	33.635	-1.526
Afrekening 2015	-1.758		-1.758
<i>Verrekening saldo Beschermd Wonen met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds</i>	<i>3.284</i>		<i>3.284</i>

Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Uitvoering transitietaken (programma Bedrijfsvoering)			
Afgezonderd deel integratieuitkering voor uitvoering transitietaken		2.039	-2.039
Maatschappelijke opvang		239	-239
Bedrijfsvoeringskosten transities	2.502		2.502
Totaal uitvoering transitietaken 2016	2.502	2.279	223
<i>Verrekening saldo uitvoering transitietaken met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds</i>		223	-223
Totaal saldo gestort in Gemeentelijk Sociaal Deelfonds			10.897

Totaaloverzicht beloop Gemeentelijk Sociaal Deelfonds			
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Stand per 1-1-2016			1.754
- storting voordelig saldo afrekening 2015		6.186	
- storting voordelig saldo 2016		4.711	
Totaal gestort in 2016			10.897
Stand per 31-12-2016			12.651
Plafond 10% van beschikbare rijksmiddelen (totaal € 68.971.807)			6.897
Onttrokken aan Gemeentelijk Sociaal Deelfonds t.g.v. jaarrekeningsresultaat			5.753

3 Overzicht realisatie bezuinigingen

Overzicht realisatie bezuinigingen 2016		(bedragen in € * 1.000)				
Programma/beleids- thema	bezuinigingsmaatregel	taakstelling		realisatie		
		bedrag	S/I	struc- tureel	inci- den- teel	open- staand
Programma Wonen in Assen						
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)						
Woningbouw/woon- plan	Afschaffen subsidieregeling monumentenzorg	37	S	37	0	0
Openbare ruimte	Beheer openbare ruimte	1.255	S	1.050	0	205
	Meewerkers 3 maanden op uitkeringsbasis (groenbeheer)	150	S	150	0	0
Totaal Wonen in Assen		1.442		1.237	0	205
Programma Werken in Assen						
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)						
Werkgelegenheid	SROI FlorijnAs projecten en overige projecten	250	I	0	260	-10
Totaal Werken in Assen		250		0	260	-10
Programma Meedoen in Assen						
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)						
Mijn Buurt Assen	Taakstelling op maatschappelijk werk, ouderenwerk, op- bouwwerk en jongerenwerk (welzijnsorganisatie 2.0)	345	S	345	0	0
Onderwijs	Gemeentelijke bijdrage Plateau (verzelfstandiging)	260	S	260	0	0
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)						
Jeugdzorg	Aanpassen rolverdeling lokaal jeugdbeleid	150	S	150	0	0
Mijn Buurt Assen	Afkomen jaarlijkse onderbesteding stedelijke projecten	50	S	50	0	0
Onderwijs	Doorberekenen dienstverlening schoolbestuurlijke taken Pro Assen	30	S	30	0	0
Sport	Reduceren beleidsmiddelen sport	114	S	114	0	0
Totaal Meedoen in Assen		949		949	0	0
Programma Samen werken aan Assen						
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)						
Bestuur	Hospitalityroom TT (op termijn) afstoten	25	I	0	25	0
Totaal Samen werken aan Assen		25		0	25	0
Programma Bedrijfsvoering						
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)						
Bedrijfsvoering	Efficiency bedrijfsvoering	250	S	250	0	0
	Achterblijvende overhead brandweer/RUD	150	S	150	0	0
Totaal Bedrijfsvoering		400		400	0	0

Programma/beleids- thema	bezuinigingsmaatregel	taakstel- ling		realisatie		Open- staand
		be- drag	S/I	struc- tureel	inci- den- teel	
Programma Vastgoed en Grondbedrijf						
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)						
Vastgoed / Openbare ruimte	Exploitatie centrum voor duurzaamheidseducatie en – communicatie	100	S	793	480	28
Vastgoed / Sport	<u>Investerings sportaccommodaties budgettair neutraal:</u>					
	- inkomsten wielerved	25	S			
Vastgoed / Onderwijs	Versobering derde cluster Kloosterveen	597	S			
	Versobering MFA Assen-Oost	74	S			
Vastgoed / Bedrijfsvoering	<u>Aanpassing gemeentelijke huisvesting budgettair neutraal:</u>					
	- beheerskosten panden Buitenzorg en De Werf	225	S			
	- extra inkomsten voor inhuizing WPDA	250	S			
	- verhuur werkplekken aan derden	30	S			
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)						
Vastgoed	Aanpassen verzekeringen	50	S	50	0	0
	Aanpassen beheer wijkgebouwen	79	S	79	0	0
	Beperken schoonhouden	100	S	100	0	0
	Onderhoudsniveaus differentiëren per gebouw	300	S	300	0	0
	Verhoging huuropbrengsten (sportaccommodaties)	100	S	46	0	54
Totaal Bedrijfsvoering		1.930		1.368	480	82
Programma Algemeen financieel beleid						
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)						
Onvoorzien/Incidenteel	Afvoeren deel van het budget incidentele ruimte	500	I	0	500	0
Overige algemene middelen	Afzien toekenning prijscompensatie	450	S	450	0	0
	Afvoeren stelpost bijzondere bijstand	450	I	0	450	0
	Afzien van indexatie reserves	550	I	0	550	0
	Inzet vrijval kapitaallasten (ivm vertraging in uitvoering)	300	I	0	300	0
Totaal Algemeen financieel beleid		2.250		450	1.800	0
Totaal openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)		2.581		1.798	765	18
Totaal bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)		4.665		2.606	1.800	259
Totaal bezuinigingen		7.246		4.404	2.565	277

Wonen, beheer openbare ruimte

Door financiële verplichtingen aan partijen binnen het sociaal domein met betrekking tot de inzet van WSW-medewerkers en MEEwerkers is er sprake van extra inzet in het beheer van de openbare ruimte. De op dit onderdeel voorgenomen bezuiniging is inmiddels deels vervallen en de begroting 2017 is hierop aangepast.

Bedrijfsvoering, bezuinigingen en frictiekosten

Voor een toelichting op de realisatie van de bedrijfsvoeringsbezuinigingen en de daarmee gepaard gaande frictiekosten verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Vastgoed, diverse projecten budgettair neutraal realiseren

Voor zover bezuinigingen op vastgoed al in 2016 aan de orde waren zijn deze binnen de totale vastgoedportefeuille structureel of incidenteel gerealiseerd.

Van de onderwijsgebouwen in Kloosterveen is basisschool De Parel na de herfstvakantie 2016 in gebruik genomen. De nieuwbouw van de overige scholen staat voor later in de planning. De Multifunctionele accommodatie Assen-Oost is eind 2016 opgeleverd.

De wielerveding is in het voorjaar van 2016 in gebruik genomen en in de laatste week van 2016 is Werkplein Drentsche Aa verhuisd naar het stadhuis.

Met betrekking tot de verhoging van de huurprijzen voor sportaccommodaties is in overleg met de sportverenigingen afgesproken om de huurverhoging over een periode van drie jaar te realiseren. In 2016 is de verhoging voor het tweede jaar doorgevoerd.

4 Stortingen en onttrekkingen reserves

Toelichting

De reserves zijn ingedeeld in categorieën volgens de vastgestelde nota reserves en voorzieningen 2016. Voor de categorieën Amortisatie, Egalisatie, Grondexploitatie en Projecten is een afwijking tussen budget en realisatie toegestaan, de uitvoering ligt bij het college.

Voor de categorieën Algemeen en Overig geldt dat mutaties plaatsvinden op basis van raadsbesluiten. In een twee gevallen zijn er toch afwijkingen. Deze zijn hierna toegelicht.

Reserve maatschappelijke opvang

Betreft de regiotraag van maatschappelijke opvang. Deze reserve had in de nota reserves en voorzieningen 2016 opgenomen moeten worden onder egalisereserves. Hier was echter sprake van een voorziening, die omgezet moest worden naar een reserve.

Zie in tabel 'Stortingen in reserves' onder programma Meedoen in Assen, beleidsthema Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Reserve beeldende kunst

De afwijking betreft een mutatie in verband met FlorijnAs-projecten. De reserve had in de nota reserves en voorzieningen 2016 ingedeeld moeten worden onder projecten.

Zie in tabel 'Onttrekkingen aan reserves' onder Programma Aantrekkelijk Assen, beleidsthema Cultureel hart.

4 Stortingen en onttrekkingen reserves

Stortingen in reserves			(bedragen in €*1.000)			
Programma / Beleidsthema	Reserve		Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	Reserve groenontwikkeling	projecten	-	2	2	-
	Res. woningbouw / sted.vernieuwing	projecten	-	-	19	-19
	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	-	-	673	-673
Openbare ruimte	Reserve Straten- en wegenbeheer	egalisatie	-	1.500	1.352	148
Duurzaamheid	Reserve duurzaamheid	projecten	113	113	193	-80
	totaal Wonen in Assen		113	1.615	2.238	-623
Werken in Assen						
Werkgelegenheid	Res. Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	egalisatie	-	-	537	-537
Econ. ontwikkeling en innovatie	Res. co-fin. regionaal econ.beleid	overige	252	252	56	195
FlorijnAs	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	-	-	5.149	-5.149
	totaal Werken in Assen		252	252	5.743	-5.491
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg	Res. Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	egalisatie	-	-	1.773	-1.773
Wmo, gez.heidszorg en vrijw.werk	Res. Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	egalisatie	-	-	8.810	-8.810
	Res. dec.-uitk. maatsch.opvang	-	-	-	482	-482
	totaal Meedoen in Assen		-	-	11.065	-11.065
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	Res. woningbouw / sted.vernieuwing	projecten	-	-	9	-9
Cultureel Hart	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	-	-	186	-186
	totaal Aantrekkelijk Assen		-	-	194	-194
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	Reserves MFA Assen-Oost	amortisatie	-	675	675	-
	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	-	-	247	-247
Grondbedrijf	Algemene reserve grondbedrijf	grondexpl.	126	126	3.312	-3.185
	totaal Vastgoed en Grondbedrijf		126	801	4.234	-3.432

Stortingen in reserves (bedragen in €*1.000)

Programma / Beleidsthema	Reserve		Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Algemeen financieel beleid						
Gemeentefonds	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	-	22.839	22.839	-
Reserves en voorzieningen	Algemene reserve	algemeen	-	689	689	0
	Reserve nieuwbouwprojecten	amortisatie	239	239	239	-0
	Bestemmingsreserve BCF	amortisatie	10	10	10	0
	Reserve tbv maatsch. rend. invest.	amortisatie	395	395	395	0
	Reserve Essent-gelden tbv expl. DNK	amortisatie	267	267	267	0
	Reserve openluchtwembad	amortisatie	63	63	65	-2
	Reserves Voortgezet Onderwijs	amortisatie	-	-	20	-20
	Reserves MFA Assen-Oost	amortisatie	84	84	80	4
	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	1.031	1.031	1.093	-62
	totaal Algemeen financieel beleid		2.088	25.616	25.696	-80

Totale Stortingen in reserves 2.579 28.284 49.169 -20.885

Onttrekkingen aan reserves (bedragen in €*1.000)

Programma / Beleidsthema	Reserve	Type	Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	Reserve groenontwikkeling	projecten	-	-276	-229	-47
	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	-	-	-100	100
Openbare ruimte	Reserve sport-/spelvoorz. jongeren	overige	-102	-102	-102	-
Bereikbaarh., verkeer en vervoer	Reserve Verkeersmaatregelen	projecten	-	-70	-	-70
Duurzaamheid	Algemene reserve	algemeen	-	-113	-113	-
	Reserve rioolbeheer	-	-500	-500	-	-500
	Reserve duurzaamheid	projecten	-113	-184	-83	-101
	Reserve groenontwikkeling	projecten	-	-	-267	267
	totaal Wonen in Assen		-715	-1.245	-893	-351

Werken in Assen						
Econ. ontwikkeling en innovatie	Algemene reserve	algemeen	-	-113	-113	-
	Reserve duurzaamheid	projecten	-178	-65	-	-65
	Res. co-fin. regionaal econ.beleid	overige	-	-321	-257	-64
FlorijnAs	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	-	-35.097	-32.925	-2.172
	totaal Werken in Assen		-178	-35.595	-33.294	-2.301

Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	Res. woningbouw / sted.vernieuwing	projecten	-	-450	-450	-
Cultureel Hart	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	-2.296	-2.296	-2.319	23
	Reserve beeldende kunst	overige	-	-17	-25	9
Veiligheid	Amortisaties. Mien Ruysweg 1	amortisatie	-	-78	-78	-
	totaal Aantrekkelijk Assen		-2.296	-2.841	-2.872	32

Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	Res. Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	egalisatie	-	-	-223	223
	totaal Bedrijfsvoering		-	-	-223	223

Onttrekkingen aan reserves			(bedragen in €*1.000)			
Programma / Beleidsthema	Reserve		Primair budget	Actueel budget	Reali- satie	Saldo
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	Reserves openbaar basisonderwijs	overige	-148	-148	-	-148
	Reserve openluchtwembad	amortisatie	-275	-275	-197	-78
	Reserves MFA Assen-Oost	amortisatie	-148	-1.248	-1.100	-148
	Reserve duurzaamheid	projecten	-20	-20	-20	-
Grondbedrijf	Weerstandsreserve grondbedrijf	grondexpl.	-	-	-2.111	2.111
	totaal Vastgoed en Grondbedrijf		-591	-1.691	-3.428	1.737
Algemeen financieel beleid						
Gemeentefonds	Bestemmingsreserve BCF	amortisatie	-125	-125	-125	-
Reserves en voorzieningen	Algemene reserve	algemeen	-135	-2.495	-1.935	-560
	Reserve nieuwbouwprojecten	amortisatie	-759	-759	-759	0
	Reserve jaarovergang	overige	-	-1.728	-1.728	-
	Reserve tbv maatsch. rend. invest.	amortisatie	-891	-891	-891	-
	Reserve Essent-gelden tbv expl. DNK	amortisatie	-528	-528	-528	-
	Res. Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	egalisatie	-	-	-5.753	5.753
	Algemene reserve grondbedrijf	grondexpl.	-150	-150	-	-150
	totaal Algemeen financieel beleid		-2.588	-6.676	-11.719	5.043
Totalen onttrekkingen aan reserves			-6.367	-48.047	-52.430	4.383

5 Wet normering topinkomens

Jaarverslag 2016 - Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De wet is bedoeld om een plafond in te stellen op de bezoldiging van topfunctionarissen.

Het plafond is voor 2015 gesteld op € 179.000 bruto en geldt voor gemeentes voor gemeentesecretarissen en griffiers. Binnen de gemeente Assen is geen sprake van een overschrijding.

Jaarrekening 2016 - Wet normering topinkomens (WNT)

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft resulterend in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeente is verplicht om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Voor gemeentes gaat het om de functies van gemeentesecretaris en griffier.

Op grond van de WNT mag in 2016 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2015 neer op € 179.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

In 2016 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

Aandachtspunt

De WNT geeft aan dat gemeente Assen verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de gemeentesecretaris en griffier van de gemeente Assen opgenomen moeten worden in het financieel jaarverslag.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Bedragen * € 1

Naam	Dijkstra, T	Rozema, I	Oostmeijer-Oosting, IAA
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Vm Gem secr
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	n.v.t
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,94	
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	
Individueel WNT-maximum	179.000	179.000	
Beloning	114.196	80.646	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	19	
Beloningen betaalbaar op termijn	14.560	10.820	
Subtotaal	128.756	91.485	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	
Totaal bezoldiging 2016	128.756	91.485	
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t	n.v.t	
Gegevens 2015			
Aanvang en einde dienstvervulling in 2015	1/6 tm 31/12	1/1 tm 31/12	1/1 tm 15/3
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Beloning	59.093	80.951	28.046
Belastbare onkostenvergoedingen	0		114
Beloningen betaalbaar op termijn	8.650	11.100	3.186
Subtotaal	67.743	92.051	31.346
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	67.743	92.051	31.346

6. Balans met toelichting

Balans A. Vaste Activa			
Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2015	1-1-2016	31-12-2016
0. Immateriële vaste activa			
0.1 bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	20	10
totaal 0. Immateriële vaste activa	0	20	10
1. Materiële vaste activa			
1.1 gronden uitgegeven in erfpacht	434	434	1.135
1.2 investeringen econ.nut & verbandhoudend met heffing	21.558	21.737	22.232
1.3 overige investeringen met economisch nut	332.868	357.184	361.340
1.4 investeringen met maatschappelijk nut	13.023	13.023	12.564
totaal 1. Materiële vaste activa	367.883	392.378	397.271
2. Financiële vaste activa			
2.1 kapitaalverstrekkingen - deelnemingen	1.138	1.138	330
2.2 leningen - deelnemingen	5.779	5.779	1.329
2.3 overige langlopende leningen u/g	3.578	3.558	3.572
totaal 2. Financiële vaste activa	10.495	10.475	5.231
totaal A. Vaste activa	378.378	402.873	402.512

Balans C. Vaste Passiva			
Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2015	1-1-2016	31-12-2016
1. Eigen vermogen/reserves			
1.1 algemene reserve	44.053	16.743	11.826
1.2 bestemmingsreserves	139.355	166.665	160.241
1.3 resultaat na bestemming (nog te bestemmen resultaat)	-4.942	-4.942	16.617
totaal 1. Eigen vermogen/reserves	178.466	178.466	188.684
2. Voorzieningen			
2.1 diverse voorzieningen	23.758	23.758	28.095
totaal 2. Voorzieningen	23.758	23.758	28.095
3. Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of langer			
3.1 onderh.leningen: binnenl banken en ov fin. instellingen	180.207	148.575	160.219
onderh.leningen: binnenl pensioenfondsen/verzekeraars		10.000	9.000
onderh.leningen: buitenlandse instellingen		17.000	31.575
3.2 door derden belegde gelden	172	172	77
3.3 waarborgsommen	33	33	7
totaal 3. Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of >	180.412	175.780	200.878
totaal C. Vaste passiva	382.636	378.004	417.657

Balans B. Vlottende Activa

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2015	1-1-2016	31-12-2016
-----------------------------	------------	----------	------------

1. Voorraden

1.1 overige grond- en hulpstoffen	24.495	0	0
1.2 onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesl exploitatie)	22.114	22.114	24.321
totaal 1. Voorraden	46.609	22.114	24.321

2. Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar

2.1 vorderingen op openbare lichamen	2.594	2.594	2.639
2.2 overige vorderingen	5.732	5.732	4.189
2.3 uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	0	0	15.376
totaal 2. Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	8.326	8.326	22.204

3. Liquide middelen

3.1 kassaldi	16	16	16
3.2 banksaldi	620	620	2.854
totaal 3. Liquide middelen	636	636	2.870

4. Overlopende activa

4.1 nog te ontvangen bedragen overheden	14.746	14.746	14.534
4.2 overige nog te ontvangen bedragen	4.907	4.907	1.906
4.3 vooruitbetaalde bedragen	175	175	120
4.4 overige overlopende activa	1.000	1.000	0
totaal 4. Overlopende activa	20.828	20.828	16.560

totaal B. Vlottende activa	76.399	51.904	65.955
-----------------------------------	---------------	---------------	---------------

totaal Activa	454.777	454.777	468.467
----------------------	----------------	----------------	----------------

E. Niet uit balans blijvende rechten

1. aanwijzingsrechten	0	0	0
-----------------------	---	---	---

Balans D. Vlottende Passiva

Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2015	1-1-2016	31-12-2016
------------------------------	------------	----------	------------

1. Netto-vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar

1.1 overige kasgeldleningen	0	0	0
1.2 banksaldi	15.133	15.133	0
1.3 overige schulden	19.829	19.829	17.530
totaal 1. Vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	34.962	34.962	17.530

2. Overlopende passiva

2.1 nog te betalen bedragen	21.762	21.762	19.062
2.2 van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	15.350	19.982	13.977
2.3 vooruit ontvangen bedragen	67	67	241
totaal 2. Overlopende passiva	37.179	41.811	33.280

totaal D. Vlottende passiva	72.141	76.773	50.810
------------------------------------	---------------	---------------	---------------

totaal Passiva	454.777	454.777	468.467
-----------------------	----------------	----------------	----------------

F. Niet uit balans blijvende verplichtingen

1. gewaarborgde geldleningen	4.918	4.918	4.732
2. garantstellingen	32.721	32.721	33.316

Waarderingsgrondslagen

Materiële vaste activa

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) hebben we de op de balans opgenomen activa gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs, verminderd met eventueel ontvangen bijdragen en gecumuleerde afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte nuttigheidsduur. In geval van duurzame waardeverminderingen worden activa afgewaardeerd.

De activa bestaan zowel uit investeringen met een economisch nut, als uit investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen; civiele kunstwerken, groen en kunstwerken.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze worden altijd geactiveerd.

Er kan rente worden geactiveerd.

De afschrijvingen berekenen we per investering op basis van:

- de looptijd
- het rentepercentage
- de afschrijvingsmethode die we voor die investering toepassen

Conform artikel 10 van de financiële verordening (Gemeentewet, artikel 212), gelden binnen de gemeente Assen voor de afschrijvingsduur (levensduurverwachting), voor materiële vaste activa, vastgestelde termijnen.

Per activagroep is een bandbreedte bepaald:

Levensduur activa

Activasoort	Levensduur (jaar)
Gronden	n.v.t.
Inrichting terreinen	25-40
Openbaar groen; maatschappelijk nut	25
Gebouwen; economisch en maatschappelijk nut	10-50
Grond-weg-waterbouwwerken: economisch nut	10-70
Grond-weg-waterbouwwerken: maatschappelijk nut	15-50
Vervoermiddelen; economisch nut	5-10
Machines, apparaten en installaties: economisch nut	5-20
Machines, apparaten en installaties: maatschappelijk nut	10-20
Overige materiële activa	3-25

De gehanteerde afschrijvingstermijnen van investeringen in 2016 zijn conform de vastgestelde bandbreedte per activagroep verwerkt.

Bij looptijden tot 8 jaar wordt lineair afgeschreven, bij looptijden vanaf 8 jaar wordt annuïtair afgeschreven. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden veelal onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves geactiveerd. Uitzonderingen hierop worden met redenen beargumenteerd ten laste van de exploitatie gebracht.

Wegens duurzame waardevermindering, sloop en verkoop is € 151.000 op de vaste activa afgewaardeerd. De waardering van de vaste activa is gebaseerd op de verkrijgingsprijs (art. 61, lid 1 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)), verminderd

met bijdragen van derden en de afschrijvingen.

Verkrijgingsprijs

De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten

Bij investeringen met een meerjarig economisch nut geldt dat verminderingen over gehele looptijd (lineair) gecorrigeerd worden met de berekende afschrijvingslasten.

Restwaarden

Er wordt rekening gehouden met een restwaarde voor alle gemeentelijke vastgoedobjecten. De restwaarden worden op het moment van activeren bepaald. Dit is van toepassing op de waardering van de balansposten gronden en terreinen, woonruimten en bedrijfsruimten. Voor het bepalen van de restwaarde wordt een be-

rekeningsmethodiek toegepast. De gehele vastgoedportefeuille is onderverdeeld in een vijftal hoofdcategorieën t.w. woningen, kantoren met een bruto vloeroppervlakte < 1.000 m², scholen, wijk- en buurtcentra met een bruto vloeroppervlakte < 1.000 m², sportcomplexen en overige vastgoedobjecten. Per categorie is een specifieke berekeningsmethodiek van toepassing om de restwaarde te bepalen. De toegepaste methodieken zijn de volgende:

Woningen

75% van de WOZ-waarde

Kantoren (bvo < 1.000 m²)

bruto vloeroppervlakte * € 80 * 7 jaar

Scholen/wijk- en buurtcentra (bvo < 1.000 m²)

25% van de stichtingskosten

Sportcomplexen

Grondoppervlakte * € 10* verhoging (1,5% per jaar bij investeringen van voor 2003; 0,5% per jaar bij investeringen vanaf 2003. Beide over een periode van 40 jaar)

Overige vastgoedobjecten

Aanschafwaarde grond * verhoging over een looptijd van 40 jaar (1,5% per jaar voor investeringen van voor 2003; 0,5% per jaar voor investeringen vanaf 2003). Op De Nieuwe Kolk is een percentage van 1,5% van toepassing. Indien er geen of geringe aanschafwaarde grond in de administratie staat, wordt uitgegaan van € 40,- per m². Op de restwaarde is wel rentecalculatie van toepassing. Restwaarden worden niet toegepast op noodlokalen, inventaris en installaties.

Op basis van historische gegevens kan worden gesteld dat gemeentelijke voertuigen altijd een restwaarde hebben. Deze wordt gesteld op 5% van de verkrijgingsprijs.

De erfpachtgronden bij het Grondbedrijf zijn gewaardeerd op de verkoopwaarde waarop de canon of de afkoop van de canon zijn gebaseerd.

De strategische gronden zijn in principe gewaardeerd tegen (agrarische) marktwaarde.

Financiële vaste activa

De financiële vast activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De waardering is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs, verminderd met - voor wat betreft de geldleningen - de aflossingen op geldleningen. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs, wordt ze afgewaardeerd tegen de marktwaarde.

Vorraden

De gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs (art. 63 BBV), vermeerderd met de

toegerekende beheerskosten en verminderd met gerealiseerde verkopen en eventuele voorzieningen.

De voorraden (grond- en hulpstoffen en onderhandenwerk) bij het Grondbedrijf zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of, indien deze lager is, de marktwaarde. De boekwaarden van de afgesloten exploitaties zijn overeenkomstig de te verwachten opbrengsten bij de destijds afgesloten complexen.

De ramingen zijn gebaseerd op calculaties per exploitatie exclusief indexatie en rente, het resultaat is op basis van netto contante waarde. Voor het nog te realiseren negatieve resultaat is een voorziening getroffen.

Uitzettingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Waar sprake is van een risico op oninbaarheid, is een voorziening getroffen en afgetrokken van de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Eigen vermogen/reserves

De reserves zijn onderverdeeld in een algemene reserve en bestemmingsreserves.

Algemene reserves zijn reserves waaraan geen specifieke bestemming is gegeven, terwijl dit bij bestemmingsreserves wel het geval is.

Resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover ze op de balansdatum gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Personeelslasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Vakantiegelden en verlofaanspraken worden toegerekend aan het jaar waarop de uitbetaling plaats vindt. In boekjaar 2016 zijn de vakantiegelden gereserveerd in verband met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB).

De opbrengst eigen bijdragen Wmo en Jeugdzorg loopt via het CAK. De bedragen in de jaarrekening zijn gebaseerd op de opgave van het CAK. Over de volledigheid en juistheid bestaat nog onzekerheid door achterstanden bij het CAK.

Het resultaat wordt bepaald op basis van het stelsel van baten en lasten. Het programmaresultaat vóór bestemming komt voort uit het saldo van lasten en baten uit de programma's vóór bestemming en de doorgevoerde correcties. Het resultaat na bestemming ontstaat door

toevoeging aan en onttrekking uit de betreffende bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) mogen voorzieningen gemaakt in de volgende drie gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan we de hoogte op de balansdatum niet zeker weten, maar wel redelijk kunnen inschatten.
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan we de hoogte al redelijk kunnen inschatten.
- We moeten in de toekomst kosten maken. Maar we mogen dan alleen een voorziening maken, als de kosten voor de balansdatum ontstonden en de voorziening bedoeld is om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden gevormd tegen nominale waarde, behalve de APPA-voorziening welke is gewaardeerd tegen actuariële waarde.

Vaste schulden

De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Het bedrag van de aflossingen die binnen een jaar vervallen, is niet afzonderlijk onder kortlopende schulden opgenomen. Vaste schulden zijn schulden waarvan de rente één jaar of langer vast staat.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vennootschapsbelasting

Op basis van het bbv mogen geen latenties gevormd worden. Tot nu toe doet de belastingdienst geen definitieve uitspraak over de wijze waarop de vennootschappelijke belasting bepaald en opgenomen dient te worden. Hierdoor is sprake van een onzekerheid.

Garant en borgstelling

De garant- en borgstellingen worden in de bijlage niet uit de balans blijvende verplichtingen tegen de nominale waarde opgenomen.

Balansaanpassingen per 1 januari 2016

In de beginbalans per 1 januari 2016 zijn aanpassingen doorgevoerd ten opzichte van de balanscijfers per 31 december 2015.

Bovendien hebben als gevolg van het in formele zin moeten volgen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en eigen richtlijnen, een aantal verschuivingen plaatsgevonden.

Eindbalans - beginbalans

Gepresenteerde cijfers eindbalans 31 december 2015 ten opzichte van beginbalans 1 januari 2016: (bedragen * € 1.000)

Materiële vaste activa

De boekwaarde van een aantal investeringen verband houdend met heffing waren nog geclassificeerd als overige investeringen met economisch nut, verschuiving binnen de materiële vaste activa van € 179.

Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of langer/Overlopende passiva

In de presentatie is een bedrag van € 4.632 onder Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of langer opgenomen. Dit betreft verkregen middelen in onderhanden werken met een terugbetalingsverplichting die onder het onderdeel Overlopende passiva moeten worden gepresenteerd.

Verschuivingen

Verschuivingen in de balans als gevolg van BBV- en eigen richtlijnen:

Materiële vaste activa/Voorraden

De boekwaarde van € 24.495 van de strategisch gronden moeten met ingang van de jaarrekening 2016 worden gepresenteerd onder de Materiële vaste activa, overige investeringen met economisch nut, onderdeel gronden en terreinen. Derhalve een verschuiving in de beginbalans 2016 van Voorraden naar Materiële vaste activa.

Financiële vaste activa/ Immateriële vaste activa

De boekwaarde van een tweetal bijdragen in eigendom van derden worden met ingang van 2016 gepresenteerd onder Immateriële vaste activa. Eind 2017 zijn beide bijdragen volledig afgeschreven.

Eigen vermogen/reserves

De reserves voor de grondexploitaties worden met ingang van 2016 als bestemmingsreserves gepresenteerd. De totale boekwaarde van deze reserves is € 27.310. Derhalve een verschuiving van Algemene reserve naar Bestemmingsreserves.

A. Vaste activa (Voor de gehele toelichtingentabel bedragen x € 1.000)

Balanspost	boekwaarde	investering	des-investering	afschrijving	boekwaarde
0. Immateriële vaste activa					
0.1 bijdrage aan activa in eigendom van derden	20		-10		10
totaal 0. Immateriële vaste activa	20		-10		10
1. Materiële vaste activa					
1.1 gronden uitgegeven in erfpacht	434	701			1.135
1.2 investeringen met econ.nut die verband hebben met een heffing					
a. gronden en terreinen	1.215			39	1.176
d. grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	16.218	968		140	17.046
e. vervoermiddelen	2.179	32		326	1.885
f. machines, apparaten en installaties	81			7	74
g. overige materiële vaste activa	2.044	361		354	2.051
1.2 totaal invest.econ.nut verband hebben met een heffing	21.737	1.361	0	866	22.232
1.3 overige investeringen met economisch nut					
a. gronden en terreinen	13.633	940	111	206	14.256
a. gronden en terreinen: strategische gronden	24.495	-2.551			21.944
b. woonruimten	4.592			95	4.497
waarvan afwaardering duurzame waardevermindering				33	
c. bedrijfsgebouwen	270.903	42.565	1.060	4.914	307.494
waarvan afwaardering duurzame waardevermindering				118	
d. grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	90			14	76
e. vervoermiddelen	1.441	453		379	1.515
f. machines, apparaten en installaties	4.614	794		1.176	4.232
g. overige materiële vaste activa	6.551	164	51	810	5.854
g. overige materiële vaste activa: activa in aanbouw	30.865	-29.393			1.472
1.3 totaal overige invest. met economisch nut	357.184	12.972	1.222	7.594	361.340
1.4 invest. maatsch. nut grond, weg-, en waterbouwkundige werken	13.023	122		581	12.564
waarvan bijdragen derden direct gerelateerd aan actief		10			
totaal 1. Materiële vaste activa	392.378	15.156	1.222	9.041	397.271
	boekwaarde		mutatie		boekwaarde
2. Financiële vaste activa					
2.1 kapitaalverstrekkingen: deelnemingen	1.138		-808		330
2.2 leningen: deelnemingen	5.779		-4.450		1.329
2.3 overige langlopende leningen u/g	3.558		14		3.572
totaal 2. Financiële vaste activa	10.475		-5.244		5.231
totaal A. Vaste activa	402.873	15.156	6.476	9.041	402.512

B. Vlottende activa (Voor de gehele toelichtingentabel bedragen x € 1.000)					
Balanspost	boekwaarde	investering	des-investering	afschrijving	boekwaarde
1. Voorraden					
1.1 grond en hulpstoffen: overige	0				0
1.2 onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)					
a. lopende bouwgrond exploitaties	20.087	2.043			22.130
b. afgesloten exploitaties	2.027	164			2.191
1.2 totaal onderhanden werk (gronden in exploitatie)	22.114	2.207	0	0	24.321
totaal 1. Voorraden	22.114	2.207	0	0	24.321
Balanspost	boekwaarde		mutatie		boekwaarde
2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar					
2.1 vorderingen op openbare lichamen	2.594		45		2.639
2.2 overige vorderingen	5.732		-1.543		4.189
2.3 uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	0		15.376		15.376
totaal 2. Uitzettingen met rentetypische looptijd < jaar	8.326		13.878		22.204
3. Liquide middelen					
3.1 kassaldi	16		0		16
3.2 banksaldi	620		2.234		2.854
totaal 3. Liquide middelen	636		2.234		2.870
4. Overlopende activa					
4.1 de van Eur. en Ned. Overh. lichamen nto voorschotbedragen ontstaan door voorfin. op uitkeringen met een spec. bestedingsdoel	14.746		-212		14.534
4.2 overige nog te ontvangen bedragen	4.907		-3.001		1.906
4.3 vooruitbetaalde bedragen	175		-55		120
4.4 overige overlopende activa: kruisposten	1.000		-1.000		0
totaal 4. Overlopende activa	20.828		-4.268		16.560
totaal B. Vlottende activa	51.904	2.207	-11.844	0	65.955
totaal Activa	454.777	17.363	-5.368	9.041	468.467

C. Vaste passiva					
Balanspost (bedragen x € 1.000)	boekwaarde 1-1-2016	rente bijschrijving	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2016
1. Eigen vermogen/reserves					
1.1 algemene reserve	16.743		2.349	7.266	11.826
algemene reserve	16.743	0	2.349	7.266	11.826
1.2 bestemmingsreserves	166.665	2.168	44.502	53.095	160.241
1.3 resultaat na bestemming (nog te bestemmen resultaat)	-4.942		21.559		16.617
totaal 1. Eigen vermogen/reserves	178.466	2.168	68.410	60.361	188.684
2. Voorzieningen					
2.1 diverse voorzieningen	23.758		8.408	4.071	28.095
totaal 2. Voorzieningen	23.758	0	8.408	4.071	28.095
totaal C. Vaste passiva					
	378.004	123.988	-122	84.213	417.657
D. Vlottende passiva					
Balanspost(bedragen x € 1.000)	boekwaarde 1-1-2016		mutatie		boekwaarde 31-12-2016
1. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar					
1.1 overige kasgeldleningen	0		0		0
1.2 banksaldi: betreft totaal saldo BNG.	15.133		-15.133		0
1.3 overige schulden	19.829		-2.299		17.530
totaal 1. Vlottende schulden rente typische looptijd > 1 jaar	34.962		-17.432		17.530
De volgende kredietfaciliteiten waren in 2016 van toepassing: Rekening Courant BNG € 29.000 en ABN AMRO Bank € 0					
2. Overlopende passiva					
2.1 nog te betalen bedragen	21.762		-2.700		19.062
2.2 van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	19.982		-6.005		13.977
2.3 vooruitontvangen bedragen	67		174		241
totaal 2. Overlopende passiva	41.811		-8.531		33.280
Het betreft o.a. nog niet bestede bijdragen van derden met een specifiek bestemmingsdoel en nog te betalen (maar nog niet gefactureerde) kosten					
totaal D. Vlottende passiva	76.773		-25.963		50.810
totaal Passiva	454.777	123.988	-26.085	84.213	468.467

F. Niet uit de balans blijvende verplichtingen.					
Balanspost(bedragen x € 1.000)	boekwaarde 1-1-2016			aflossing / mutatie	boekwaarde 31-12-2016
1. gewaarborgde leningen	4.918			186	4.732
2. garantstellingen	32.721			-595	33.316
totaal F. niet uit de balans blijvende verplichtingen	37.639	0	0	-409	38.048

A0 Immateriële vaste activa (bedragen * € 1.000)		
Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
0.1 Bijdrage aan activa in eigendom van derden		
diverse geldleningen u/g aan sportverenigingen	20	10
totaal 0.1 bijdrage aan activa in eigendom van derden	20	10

A1 Materiële vaste activa (bedragen * € 1.000)		
Balanspost	investering 2016	des-investering 2016
Belangrijkste (des-)investeringen		
1.2 invest.econ.nut die verband hebben met een heffing		
d. grond-, weg-, en waterbouwkundige werken		
riool buitengebied	96	
rioolvervanging Talmastraat	60	
rioolvervanging Rodeweg	47	
vervangen riool industrieterrein ZO	700	
relinen riool Veenkamp	42	
pompemaal Zeilmakerstraat	23	
totaal a. grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	968	0
e. vervoermiddelen		
aanschaf Schaffer mini-shovel	32	
totaal b. vervoermiddelen	32	0
g. overige materiële vaste activa		
minicontainers 2016 algemeen	197	
ondergrondse containers 2016	164	
totaal c. overige materiële vaste activa	361	0
totaal 1.2 investeringen met economisch nut die verband hebben met een heffing	1.361	0
1.3 Overige investeringen met economisch nut		
a. gronden en terreinen		
renovatie velden Dijkveld 2016	250	
kunstgras toplaag AVO 2016	190	
brandweerkazerne grond: herclass.	500	
correctie restwaarde Groene Dijk: ondergrond velden		111
totaal a gronden en terreinen	940	111

Balanspost	investering 2016	des-investering 2016
a. gronden en terreinen: strategische gronden		
Betreft de waardering van een 12-tal complexen. Eind 2016 bedraagt de totale boekwaarde van deze complexen € 77.794		
Hiervoor is een voorziening getroffen van € 54.178. De balanswaarde per 31-12-2016 bedraagt € 23.616.		
als gevolg van een BBV-wijziging zijn de strategische gronden per 1 januari 2016 verplaatst van voorraden, balanspost 1.1 naar Materiële vaste activa: gronden en terreinen.		
Materiële vaste activa: gronden en terreinen		
mutatie balanswaarde strategische gronden	-2.551	
totaal a gronden en terreinen	-2.551	0
c. bedrijfsgebouwen		
Nieuwe Werken Omgevingen: diverse investeringen	26	
aanpassing pand ISK-AZC	356	
nieuwbouw GBS de Parel 2016 (waarvan bouwrente € 7)	1.861	
energiebesparende maatregelen Peelohal/Marsdijkhal	60	
spothallen DNC bouw 2016	9.241	
aanpassingen milieupark	75	
berging vv LTC	50	
aanpassing accommodatie Dijkveld 2016	175	
Wielercentrum Assen	2.455	
uitbreiding kleedkamers LEO	205	
MFA Pittelo	47	
MFA Assen-Oost gebouw (waarvan bouwrente € 49)	7.252	
theehuis Boskamp	48	
bouw DNC-Penta	724	
DNC Quintus 2016	17.067	
bouw VvG Lariks	164	
nieuwbouw Renn4/Atlas (waarvan bouwrente € 40)	2.648	
Groene Dijk: gebouw	111	
DNK casco CBK		330
brandweerkazerne grond: herclass		500
kwaliteitsverbetering parkeergarage Doevenkamp		230
totaal c bedrijfsgebouwen	42.565	1.060
e. vervoermiddelen		
Azura flex veegmachine	122	
Trilo zuigwagen SG400	45	
mobiele kraan Fendt 208	101	
vervanging pick-up's, handveegauto's e.d.	185	
totaal b. vervoermiddelen	453	0

Balanspost	investering 2016	des-investering 2016
f. machines, apparaten en installaties		
Nieuwe Werken Omgevingen: diverse investeringen	13	
werkplek en randapparatuur (pc's)	5	
Coda Corsa invoice	39	
software Pieter Bas	20	
investeringen PraktijkOnderwijs Assen	170	
ICT-investeringen: o.a. servers, storage en Backup	133	
Civision	103	
installaties gebouw Wielercentrum	88	
lichtinstallaties BMX/MTB	43	
geluid en verlichting Kombaan	180	
totaal d machines, apparaten en installaties	794	0
g. overige materiële vaste activa		
Nieuwe Werk Omgevingen: diverse investeringen	5	
correctie boekwaarde DNK inrichting		51
inrichting/leerpakketten scholen	159	
totaal e overige materiële vaste activa	164	51
totaal 1.3 overige investeringen met economisch nut	44.916	1.222
1.4 Investeringen met maatschappelijk nut		
a. grond, weg-, en waterbouwkundige werken		
brug Steegeveenspad	15	
voorzieningen tbv restaurantschap	19	
openbare verlichting: kabels, masten en armaturen	88	
totaal 1.4 investeringen met maatschappelijk nut	122	0

A2 Financiële vaste activa (bedragen * € 1.000)

Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
2.1 Kapitaalverstrekkingen		
a. deelnemingen		
aandelen Enexis	166	110
aandelen Bank Nederlandse Gemeenten nv	213	213
aandelen NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	7	7
kapitaalverstrekking Verkoop Vennootschap B.V.	663	0
af: voorziening kapitaalverstrekking Verkoop Vennootschap B.V.	-663	0
kapitaalverstrekking CBL Vennootschap B.V.	127	0
af: voorziening kapitaalverstrekking CBL Vennootschap B.V.	-127	0
kapitaalverstrekking VAMIJ C.V.	752	0
totaal 2.1 kapitaalverstrekkingen	1.138	330
2.2 Leningen		
a. deelnemingen		
achtergestelde lening Enexis	883	0
lening u/g Enexis	4.896	1.329
totaal 2.2 leningen	5.779	1.329
2.3 Overige langlopende leningen u/g		
lening aan Alescon t.b.v. personeelshypotheke	9	5
geldlening u/g Stichting SVn Revolving Fund t.b.v. startersleningen	2.836	2.647
leningen aan ambtenaren i.v.m. secundaire arbeidsvoorwaarden	426	222
zonneleningen	287	698
totaal 2.3 overige langlopende leningen u/g	3.558	3.572

B1. Voorraden, balanspost**Specificatie voorraden****1.1 Gronden hulpstoffen****b. overige grond- en hulpstoffen**

Als gevolg van een BBV-wijziging zijn de strategische gronden per 1 januari 2016 verplaatst van voorraden, balanspost 1.1 naar Materiële vaste activa: onderdeel gronden en terreinen

1.2 Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie**a. lopende exploitaties/bouwgrond in exploitatie;**

Betreft 12 lopende exploitaties m.b.t. saneringen reconstructie gebieden, complexen voor woningbouw - en voor kantoren en bedrijven et cetera.

Eind 2016 bedraagt de totale boekwaarde van deze complexen € 69.357. Hiervoor is een voorziening getroffen van € 47.227. De balanswaarde bedraagt € 22.130.

b. afgesloten exploitaties

Betreft nog 10 complexen met restgronden, waarbij zeven complexen op 31-12-2016 een boekwaarde hebben die gelijk is aan de balanswaarde van € 2.191.

(bedragen x € 1.000)	BIE	afgesloten	totaal ohw
Mutatie onderhandenwerk			
saldo begin jaar			
- boekwaarde	70.881	2.027	72.908
- voorziening	-50.795	-	-50.795
- balanswaarde	20.086	2.027	22.113
 mutatie boekwaarde			
- opbrengsten	-1.446	-516	-1.962
- kosten	2.148	353	2.501
- resultaatverrekening	-2.226	326	-1.900
- mutatie voorziening	3.569		3.569
- totaal mutatie	2.044	164	2.208
 saldo ultimo jaar			
- boekwaarde	69.357	2.191	71.548
- voorziening	-47.227	-	-47.227
- balanswaarde	22.130	2.191	24.321
 Raming bouwgrond in exploitatie			
nog te maken kosten*			40.897
nog te realiseren opbrengsten*			-74.389
* exclusief rente			
 nog te realiseren resultaat (contante waarde)			-39.661
nog te realiseren resultaat (nominaal)			-47.213

De ramingen zijn gebaseerd op calculaties per exploitatie exclusief indexatie en rente, het resultaat is op basis van netto contante waarde.

Voor het nog te realiseren negatieve resultaat is een voorziening getroffen.

B2. Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar (bedragen x € 1.000)		
Afloop Balanspost	boekwaarde 31-12-2016	boekwaarde 8-3-2017
Afloop uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar en de afloop openstaande vorderingen		
2.1 Vorderingen op openbare lichamen	2.639	22
2.2 Overige vorderingen		
diverse gemeentebelastingen	1.807	1.226
vorderingen m.b.t. parkeren	177	54
vorderingen m.b.t. afval aangelegenheden	201	21
vorderingen m.b.t. sportaangelegenheden	127	4
FlorijsAs: ProRail	82	82
vorderingen onderwijsaangelegenheden	186	30
huren en pacht	1.411	399
Grondbedrijf (verhuur, grondverkoop en dergelijke)	160	74
overig	338	118
voorziening dubieuze debiteuren	-300	
totaal 2.2 overige vorderingen	4.189	2.008
2.3 uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	15.376	15.376
Op basis van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden heeft de gemeente Assen in totaal een bedrag van € 17.506 aan publieke gelden aangehouden bij het ministerie van Financiën. Hiervan is in 2016 weer € 2.130 naar onze werkrekening bij de BNG overgeboekt. Per saldo heeft de gemeente Assen op 31-12-2016 nog een bedrag van € 15.376 aan publieke middelen aangehouden bij het ministerie van Financiën.		
totaal B2 uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar en de afloop openstaande vorderingen	22.204	17.406

B 4 Overlopende activa (bedragen * € 1.000)		
Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
Specificatie overlopende activa		
4.1 Nog te ontvangen bedragen openbare lichamen	14.746	14.534
nog te ontvangen bijdragen van het Rijk		13.213
nog te ontvangen bijdragen van overige overheid		782
4.2 Overige nog te ontvangen bedragen		
VAM/bedrijfsafval	994	412
eigen bijdrage WMO-, beschermd wonen en verrekening overigen	2.103	848
raming opbrengst toeristenbelasting 2016	0	385
onderwijs aangelegenheden	1.436	42
bijdrage Parkeergarages	141	0
detachering personeel	66	0
overig	167	219
totaal 4.2 overige nog te ontvangen bedragen	4.907	1.906
4.3 Vooruitbetaalde bedragen		
VVV Assen dienstverlening	79	79
automatiseringskosten	69	33
contributies en subsidies	26	0
overig	1	8
totaal 4.3 vooruitbetaalde bedragen	175	120
4.4 Overige overlopende activa		
kruisposten: betreft opheffen 22-12-2015 bankrekening m.b.t. Plateau	1.000	0
totaal B4 overlopende activa	20.828	16.560

C1 Eigen vermogen/reserves (*€ 1.000)					
Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	resultaatbest. vorig jaar	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2016
Specificaties reserves					
1.1 algemene reserve					
totaal 1.1 algemene reserves	16.743	1.660	689	7.266	11.826
totaal 1.1 algemene reserves	16.743	1.660	689	7.266	11.826
1.2 Bestemmingsreserves					
algemene reserve grondexploitatie	14.086		3.312	0	17.398
weerstandsvormogen grondexploitatie	13.224		0	2.111	11.113
reserve nieuwbouwprojecten	4.339		239	759	3.819
bestemmingsreserve BCF	174		10	125	59
bestemmingsreserve jaarovergang	0	1.728	0	1.728	0
reserve opbrengst Essent-aandelen	29.989		0	0	29.989
reserve maatschappelijke renderende investeringen (MRI)	7.893		394	891	7.396
reserve opbrengst Essent-aandeel DNK	5.931		267	528	5.670
reserve WVG (Wmo)	217	-217	0	0	0
reserve gemeentelijk sociaal deelfonds	1.754		10.811	5.667	6.897
reserve straten- en wegenbeheer	4.694	511	1.352	0	6.557
reserves openbaar basisonderwijs	29		0	0	29
reserve speelvoorzieningen (voorheen: sport-/spelvoorz. jongeren)	452		0	102	350
reserve wielervedaan (voorheen: openluchtwembad)	3.273		65	197	3.142
reserve voortgezet onderwijs	983		20	0	1.003
reserve MFA Assen-Oost	1.788		755	1.100	1.443
reserve woninggebonden subsidies (BWS)	128		0	0	128
reserve grote projecten	15.345		0	0	15.345
reserve verkeersmaatregelen	86	-10	0	-10	86
reserve herziening bestemmingsplannen	596	26	1	0	623
reserve Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS)	560		0	0	560
reserve duurzaamheid	800		138	103	835
reserve De Nieuwe Kolk (voorheen: Weierstraat eo)	19.873		1.524	2.319	19.078
reserve groenontwikkeling	1.067		2	496	573
reserve woningbouw / stedelijke vernieuwing	1.120		30	450	701
reserve beeldende kunst	1.042		0	25	1.017
reserve stimulering economisch beleid (voorheen: co.financ.reg.ec.bel)	314		56	256	114
reserve RSP gelden FlorijnAs	34.177	-6.719	28.661	33.025	23.094
reserve wet inburgering	532		0	0	532
reserve onderhanden werk (correctie projecten OHW naar irt Reserves)	2.199	734	212	3.145	0
reserve amortisatie brandweerkazerne	0	877	0	78	799
reserve maatschappelijke opvang	0	1.410	482	0	1.892
totaal 1.2 bestemmingsreserves	166.665	-1.660	48.331	53.095	160.241
totaal 1.2 bestemmingsreserves	166.665	-1.660	48.331	53.095	160.241

Nadere toelichting reserves			
Categorie	Toelichting	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserves:			
algemene reserve Algemene Dienst	buffer minimaal € 6,7 mln. € 100 per inwoner)	16.743	11.826
totaal algemene reserves		16.743	11.826
Amortisatiereserves:			
reserve nieuwbouwprojecten	kostendeckking nieuwbouwprojecten	4.339	3.819
bestemmingsreserve BCF	dekking kap.lasten historisch aanw. btw vaste activa	174	59
reserve maatschappelijke renderende investeringen (MRI)	dekking grootschalige en maatsch renderende inv.	7.893	7.396
reserve opbrengst Essent-aandeel DNK	t.b.v. exploitatie De Nieuwe Kolk	5.931	5.670
reserve wielerbaan (voorheen: openluchtwembad)	realisatie van een wielerbaan	3.273	3.142
reserve voortgezet onderwijs	diverse onderwijsdoeleinden	983	1.003
reserve MFA Assen-Oost	bestemd voor nieuwe accommodatie	1.788	1.443
reserve De Nieuwe Kolk (voorheen: Weierstraat eo)	bestemd voor kapitaallasten en exploitatietekorten	19.873	19.078
reserve amortisatie brandweerkazerne	compensatie nadelige exploitatieresultaten	0	799
		44.254	42.408
Egalisatiereserves:			
reserve gemeentelijk sociaal deelfonds	fluctuaties decentr. WMO, Jeugd- en Participatiewet	1.754	6.897
reserve straten- en wegenbeheer	onderhoudskosten wegen, wandel- en fietspaden	4.694	6.557
		6.448	13.454
Reserves grondexploitaties:			
algemene reserve + weerstandsvermogen grondexploitaties	opvangen risico's/schommelingen grondexploitaties	27.310	28.511
		27.310	28.511
Reserves meerjarige projecten:			
reserve woninggebonden subsidies (BWS)	realisatie volkshuisvesting	128	128
reserve grote projecten	medebekostiging grootschalige investeringsprojecten	15.345	15.345
reserve verkeersmaatregelen	projecten verkeersmaatregelen	86	86
reserve herziening bestemmingsplannen	dekking exploitatielasten	596	623
reserve Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS)	dekking projecten ihkv locatie gebonden subsidies	560	560
reserve duurzaamheid	uitwerking duurzaamheidsbeleid	800	835
reserve groenontwikkeling	financiering onderhoud en aanleg groenvoorzieningen	1.067	573
reserve woningbouw /stedelijke vernieuwing	stimulering projecten woningbouw/stedelijke vern.	1.120	701
reserve RSP gelden FlorijnAs	bestemd voor projecten FlorijnAs	34.177	23.094
reserve onderhanden werk	correctie projecten OHW naar irt Reserves	2.199	0
		56.078	41.944
Reserves overige specifieke beleidstaken:			
bestemmingsreserve jaarovergang	restantbudgetten, overheveling naar jaar t+1	0	0
reserve opbrengst Essent-aandelen	nog nader in te vullen bestemming door de raad	29.989	29.989
reserves openbaar basisonderwijs	diverse onderwijsdoeleinden	29	29
reserve speelvoorzieningen (voorheen: sport-/spelvoorz. jongeren)	aanleg sport- en spelvoorzieningen oudere jeugd	452	350
reserve beeldende kunst	uitvoering percentage regeling beeldende kunst	1.042	1.017
reserve stimulering economisch beleid (voorheen: co.financiering reg.econ.beleid)	cofinanciering projecten lokale en regionale economie	314	114
reserve WVG (Wmo)	risicoafdekking openeindregeling	217	0
reserve wet inburgering	opvangen effecten exploitatie	532	532
reserve maatschappelijke opvang	opvangen effecten exploitatie	0	1.892
		32.575	33.923

C2 Voorzieningen Balanspost (bedragen * € 1.000)					
Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	toevoeging	vrijval	onttrekking	boekwaarde 31-12-2016
2.1 Diverse voorzieningen					
2.1.1 diverse onderhoudsvz gebouwen e.d.	6.744	3.206		1.163	8.786
2.1.2 voorziening onderhoud parkeergarages	296	535		259	572
2.1.3 voorziening onderh. Sociale Huurwoningen	55	26		0	81
2.1.4 voorziening rioolbeheer vervangingsinvesteringen	6.104	605		0	6.709
2.1.5 voorziening rioolbeheer groot onderhoud	1.273	691		0	1.964
2.1.6 voorziening rioolbeheer derden	2.322	582		564	2.339
2.1.7 voorziening afvalstoffenheffing	671	602		416	856
2.1.8 voorziening pensioenverpl. (oud-)bestuurders	3.304	968		256	4.016
2.1.9 voorziening frictiekosten personeel	2.989	1.194		1.412	2.771
totaal 2.1 diverse voorzieningen	23.758	8.408	0	4.071	28.095

nadere toelichting voorzieningen					
categorie	toelichting			boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
Algemeen					
2.1.1 diverse onderhoudsvz gebouwen e.d.	instandhouding gem. panden/scholen e.d.			6.744	8.786
2.1.2 vz onderhoud parkeergarages	instandhouding diverse parkeergarages			296	572
2.1.3 vz onderhoud Sociale Huurwoningen	instandhouding sociale huurwoningen			55	81
2.1.4 vz rioolbeheer vervangingsinvesteringen	bestemd voor toekomstige investeringen			6.104	6.709
2.1.5 vz rioolbeheer groot onderhoud	bestemd voor groot onderhoud			1.273	1.964
2.1.6 vz rioolbeheer m.b.t. derden	gelden bestemd voor derden			2.322	2.339
2.1.7 vz afvalstoffenheffing	gelden bestemd voor derden			671	856
2.1.8 vz pensioenverpl. (oud-)bestuurders	afwikkeling verplichtingen			3.304	4.016
2.1.9 vz frictiekosten personeel	verplichtingen n.a.v. reorganisatie			2.989	2.771
totaal toelichting voorzieningen algemeen				23.758	28.095

C 3. Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of langer (bedragen * € 1.000)					
Balanspost	hoofdsom lening	boekwaarde 1-1-2016	rente	aflossing	boekwaarde 31-12-2016
Specificatie vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer					
3.1.1 onderhandse leningen: binnenlandse banken en ov. fin. instellingen					
Bank Nederlandse Gemeenten	204.381	133.655	3.768	15.816	147.839
Nederlandse Waterschaps Bank	22.000	14.920	294	2.540	12.380
totaal onderhandse leningen binnenlandse banken en ov. fin. instellingen	226.381	148.575	4.061	18.356	160.219
3.1.2 onderhandse leningen: binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars					
Aegon (154318)	10.000	10.000	80	1.000	9.000
totaal onderhandse leningen binnenlandse pensioenfondsen en verkerars	10.000	10.000	80	1.000	9.000
3.1.3 onderhandse leningen: buitenlandse instellingen					
Süddeutsche Krankenversicherung a.G.	17.000	17.000	272	425	16.575
AG Insurance SA	15.000	0	0	0	15.000
totaal onderhandse leningen buitenlandse instellingen	32.000	17.000	272	425	31.575
totaal 3.2 vaste schulden met rente typische looptijd > 1 jaar	268.381	175.575	4.413	19.781	200.794
D1. Vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar (bedragen * € 1.000)					
Balanspost		boekwaarde 1-1-2016		boekwaarde 31-12-2016	
Specificatie vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar					
1.3 Overige kortlopende schulden					
a. schulden aan openbare lichamen				6.683	1.338
b. overige kort lopende schulden:					
Belastingdienst				8	2
bedrijfsverenigingen				555	519
aanneemsommen/grondverwerving e.d.				4.234	7.559
nutsbedrijven				97	49
onderwijs aangelegenheden (Plateau en Pro Assen)				506	169
Wmo aangelegenheden				4.899	3.912
DNK/vve: bijdrage aan fonds				1.026	0
subsidies en bijdragen welzijns-/onderwijsaangelegenheden (Plateau)				316	55
uitzendkrachten/inhuur				735	1.503
huurbijdrage Q4 2016 Mien Ruysweg				0	173
reservering vakantiegeld				0	1.140
reservering werktijdenregeling				0	325
overig				770	786
totaal overige kortlopende schulden (niet openbare lichamen)				13.146	16.192
totaal 1.3 overige kortlopende schulden				19.829	17.530

D 2. Overlopende passiva (bedragen * € 1.000)		
Balanspost	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
Specificatie overlopende passiva		
2.1 Nog te betalen bedragen		
a. schulden aan openbare lichamen	15.806	10.552
nog te betalen bijdragen aan het Rijk		4.204
nog te betalen bijdragen aan overige overheid		6.348
b. overige schulden:		
lopende rente vaste geldleningen/kasgelden	2.824	2.948
subsidies en bijdragen welzijns-/onderwijsaangelegenheden (Plateau)	1.679	1.226
BWS-gelden regio en Assen	48	48
Vaart Welzijn	0	293
kosten uitzendkrachten/advisering	89	127
kosten nascheiding Alterro	49	49
kosten SDA	675	0
belastingdebiteuren	70	0
frictiekosten	132	0
aflossing hypotheek Delta Lloyd	40	40
ondernemersfonds	0	65
zorginstellingen/cliënten WMO		3.610
overig	350	104
totaal overige schulden exclusief openbare lichamen	5.956	8.510
totaal 2.1 nog te betalen bedragen	21.762	19.062

Balans	boekwaarde 1-1-2016	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2016
2.2 Van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen				
uitkering RMC	479	69	0	548
uitkering gem. onderwijsachterstandsbeleid	28	9	0	37
uitkering OSO PraktijkOnderwijs Assen (PrO Assen)	3.057	3.307	2.835	3.529
uitkering stimulering Woningbouw	10	0	10	0
uitkering culturele Alliantie	126	0	126	0
voorziening REP	7.000	0	0	7.000
rijksuitkering onderwijs aangelegenheden Plateau	4.103	15.705	19.808	0
diverse bijdragen inzake onderhanden werk	547	2.863	547	2.863
correctie beginbalans projecten OHW ogv BBV	4.632	0	4.632	0
totaal van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	19.982	21.953	27.958	13.977

Balans	boekwaarde 1-1-2016	boekwaarde 31-12-2016
2.3 Vooruitontvangen bedragen		
a. vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	66	237
vooruitontvangen bijdragen van het Rijk		237
b. overige vooruitontvangen bedragen	1	4
totaal vooruitontvangen bedragen exclusief openbare lichamen	1	4
totaal 2.3 vooruitontvangen bedragen	67	241

F. Niet uit de balans blijvende verplichtingen (bedragen* € 1.000)					
	hoofdsom lening	rente % dekking %	boekwaarde 1-1-2016	afl./mutatie	boekwaarde 31-12-2016
1. Specificatie gewaarborgde leningen					
Accolade Zorggroep (locatie Arendshorst)					
De Vijverhof renovatie de Vijverhof	8.500	4,370	2.385	83	2.302
Humanistische St.tot Expl. v. Bejaardentehuizen conversie 3 leningen 'De Vijverhof' + 8 won.	2.509	4,930	376	68	308
St.Interzorg Nned. Slingeborgh renovatie de Slingeborgh	6.900	4,300	2.157	35	2.122
totaal 1. gewaarborgde geldleningen	17.909		4.918	186	4.732
2. Garantstellingen					
Stichting Actium	58.200	50,000	28.400	-700	29.100
Stichting Mooiland	2.900	50,000	1.450	0	1.450
Stichting Woonzorg Nederland	5.532	50,000	2.871	105	2.766
totaal 2. garantstellingen	66.632		32.721	-595	33.316
totaal Niet uit de balans blijvende verplichtingen					
	84.541		37.639	-409	38.048

Toelichting

Gebeurtenissen na balansdatum

Tussen het einde van het boekjaar en de vaststelling van de jaarrekening hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan, die van belang zijn voor het inzicht van de financiële positie van de gemeente Assen en die niet zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Arbeidsgerelateerde verplichtingen

Twee medewerkers hebben schade geleden tijdens de uitvoering van werkzaamheden. In een geval is een formele aansprakelijkheidsstelling ontvangen. In het tweede geval is nog geen sprake van een formele aansprakelijkheidsstelling. In beide gevallen is ten tijde van het afsluiten van de jaarrekening niet bekend of dit in de toekomst tot financiële verplichtingen zal leiden. Daarom is het treffen van een voorziening niet aan de orde, maar wordt volstaan met het melden van dit risico als niet uit de balans blijvende verplichting.

Schatkistbankieren

a. Het drempelbedrag voor schatkistbankieren in 2016 is € 2,9 miljoen.

b. Het bedrag dat conform artikel 2, lid 4, van de Wet financiering decentrale overheden door de gemeente Assen in ieder kwartaal van 2016 buiten 's Rijks schatkist is aangehouden, is nihil.

7 Financieel overzicht investeringsprojecten

Financieel overzicht projecten/investeringen				(bedragen in € * 1.000)
Project	Investerings- raming	Realisatie per 31 december 2016	Ruimte 31 december 2016	Datum raadskrediet
Huisvesting voortgezet onderwijs				
Nieuwbouw Vincent van Gogh	13.909	14.066	-157	28-10-2009
Dr. Nassau College locaties Quintus en Penta	26.012	26.314	-302	28-10-2009
Overige kosten Vincent van Gogh en Dr. Nassau College	2.383	3	2.380	28-10-2009
Sporthal Olympus	8.697	9.241	-545	28-10-2009
Totaal huisvesting voortgezet onderwijs	51.000	49.623	1.377	
FlorijnAs				
Programmakosten	9.554	7.360	2.193	08-12-2016
Minder hinder	3.527	1.898	1.629	08-12-2016
Blauwe As	44.015	36.087	7.928	08-12-2016
Stadsboulevard	24.576	14.888	9.687	08-12-2016
Stationsgebied	59.983	25.791	34.192	08-12-2016
Sporen in Assen	12.618	1.169	11.449	08-12-2016
Tunnel de Maten	12.712	2.410	10.303	08-12-2016
Assen zuid	21.843	16.774	5.069	08-12-2016
Totaal FlorijnAs	188.827	106.377	82.450	
Overige projecten				
Verbouw Werkplein Drentsche AA	967	855	112	30-06-2016
Nieuwbouw Duurzaamheidscentrum	4.658	4.696	-38	19-05-2011
MFA De Orchidee in Assen Oost	8.985	8.852	133	12-01-2012
Gereformeerde basisschool de Parel	1.759	1.861	-102	28-08-2014
Christelijke jenaplanbasisschool De Kloostertuin	3.295	272	3.023	28-08-2014
Scholen Kloosterveen	1.658	655	1.004	28-08-2014
RENN4 De Atlas	3.090	3.111	-21	08-05-2014
Wielersbaan	2.766	2.766	0	19-05-2011
Bijdrage grondbedrijf aan Stadsbroek	500	478	22	19-05-2011
Openbaar vervoer knooppunt Marsdijk	600	1	599	22-12-2016
Sanering Talmastraat 66-74	500	385	115	09-02-2012
Dynamisch Reizigers Informatie Systeem	202	82	120	07-09-2011
Grondwatermonitoring 2013-2017	125	116	9	11-04-2012
VerkeersManagementSysteem Assen	1.300	1.142	158	27-03-2014
Uitvoering visie Brink	1.326	1.326	0	03-10-2013
Actualisatie woonplan	80	54	26	28-08-2014
Zonnepark Assen-Zuid	30	0	30	16-06-2016
Basisonderwijs AZC-terrein Schepersmaat	968	476	492	17-05-2016
MFA Assen-Oost energie maatregelen	150	0	150	22-09-2016
Buitenzorg energie maatregelen	125	0	125	22-09-2016
Verbouwing Kleuvenstee 1a verbouwen	500	0	500	27-10-2016
Totaal overige projecten	33.584	27.128	6.457	

Jaarstukken Assen 2016

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van gemeente Assen,
in de openbare vergadering van donderdag 13 juli 2017.

, voorzitter

, griffier

- mijn Assen -

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van gemeente Assen

Verklaring over de jaarrekening 2016

Oordeel met beperking betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en de financiële rechtmatigheid

Naar ons oordeel:

- geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening (pagina 136 tot en met 177), uitgezonderd de mogelijke gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking - Bevindingen die hebben geleid tot ons oordeel met beperking voor getrouwheid van de jaarrekening en de financiële rechtmatigheid', een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva per 31 december 2016 als van de baten en lasten over 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016, uitgezonderd de mogelijke gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking - Bevindingen die hebben geleid tot ons oordeel met beperking voor getrouwheid van de jaarrekening en de financiële rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016 van gemeente Assen ('de gemeente') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- het overzicht van baten en lasten over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen;
- de SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV.

Ref.: e0406618

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Paterswoldseweg 806, 9728 BM Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen
T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

De basis voor ons oordeel met beperking

Bevindingen die hebben geleid tot ons oordeel met beperking voor getrouwheid van de jaarrekening en de financiële rechtmatigheid

- In de jaarrekening zijn lasten verantwoord van €12,3 miljoen die samenhangen met de persoonsgebonden budgetten voor Wmo en Jeugdzorg. De betalingen die samenhangen met deze persoonsgebonden budgetten vinden plaats via de Sociale Verzekeringsbank. Gemeente Assen heeft onvoldoende informatie verkregen om vast te kunnen stellen dat de betalingen door de Sociale Verzekeringsbank in overeenstemming met de beschikkingen aan budgethouders en overeenkomst met de zorgverlener hebben plaatsgevonden. Tevens heeft de gemeente onvoldoende informatie om vast te kunnen stellen dat de zorg is geleverd. Wij hebben de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de lasten die samenhangen met de persoonsgebonden budgetten voor Wmo en Jeugdzorg niet op andere rationale wijze kunnen verifiëren.
- In de jaarrekening zijn lasten verantwoord van €4,7 miljoen die samenhangen met de zorg in natura in het kader van Jeugdzorg en Wmo. Voor het vaststellen van de prestatielevering voor deze lasten is de gemeente afhankelijk van informatie van zorginstellingen. Gemeente Assen heeft onvoldoende informatie verkregen van zorginstellingen om vast te kunnen stellen dat de prestatie is geleverd. Wij hebben de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van genoemde lasten niet op andere rationale wijze kunnen verifiëren.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader en de Regeling controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Assen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening als geheel is bepaald op €3.511.000 (2015: €3.503.000), waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit :

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen, en
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag, in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Assen is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV, alsmede voor het opstellen van het programmaverslag in overeenstemming met het BBV, en voor
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, en ten slotte
- een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De raad is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

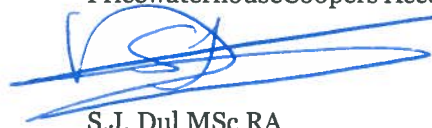
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 14 juli 2017
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

S.J. Dul MSc RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van gemeente Assen

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader dat is informerend behandeld is door de gemeenteraad, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de gemeente.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte criteria voor de financiële rechtmatigheid en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

1. SiSa-tabel
2. Productrealisatie

SiSa-tabel

		SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017			
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02	
		Besluit regionale meld-	€ 525.745	€ 546.430	
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016 - 2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contact gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 01	Besteding aan contactschool (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 02	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 03
			€ 0	€ 0	€ 0
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03
			€ 389.860	€ 14.479	€ 0
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07
		Bedrag			€ 26.765
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 10
I&M	E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden) Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenanten/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen Aard controle R Indicatornummer: E6B / 02	Besteding (jaar T) samenloop Aard controle R Indicatornummer: E6B / 03
		060106 Gemeente Assen	€ 0	060106 Gemeente Assen	€ 0
		Besteding (jaar T) exclusief samenloop			
		Aandeel provincie in de besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop			
		Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen tot en met (jaar T)			
		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 10
		DR 010600007 artikel 6	€ 6.521	€ 0	€ 13.042
		Kopie beschikingsnummer			
		Cumulatieve besteding aan samenloop tot en met (jaar T)			
		Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop tot en met (jaar T)			
		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden			
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 10
		DR 010600007 artikel 6	€ 0	€ 6.981.827	€ 1.040.323
					Ja
					Inclusief aanvulling

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeen tedeel 2016	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 01 € 0	Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 02 € 0	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 03 € 0	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 04 € 0	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 05 € 0	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 06 € 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 07 € 0	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 08 € 0	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 09 € 0	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 10 € 0	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 11 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2 / 12 Nee
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2015 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A) □	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 01 1 060106 Gemeente Assen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 02 € 26.099.923	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 03 € 888.002	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 04 € 841.801	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 05 € 2.689	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 06 € 144.450
		In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 07 1 060106 Gemeente Assen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 08 € 313	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 09 € 227.346	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 10 € 81.142	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 11 € 0	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) □ Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 12 € 0
		In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 13 1 060106 Gemeente Assen	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2A / 14 € 0				

SZW	G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeent edeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud zelfstandigen) totaal 2015 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 060106 Gemeente Assen	€ 280.597	€ 111.284	€ 104.652	€ 207.558	€ 122.562
DRE	DRE2C	Verkeer en vervoer SISa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 01	Welke regeling betreft het Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 02	Totale besteding in jaar T Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 03	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 04	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 05	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 06
			1 201502898-00607637	2.5 Openbaar vervoer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2 201502898-00608538	2.5 Openbaar vervoer	€ 554.924	€ 554.924	€ 554.924	€ 554.924	
		3 VVBD/2016021	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 299.444	€ 299.444	€ 299.444	€ 299.444	
		Kopie beschikkingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 07	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 08	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 10	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 11		
		1 201502898-00607637	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		2 201502898-00608538	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	Ja	
		3 VVBD/2016021	€ 149.722	€ 149.722	€ 149.722	€ 149.722	Ja	

Bijlage 2 Productrealisatie

Wonen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Woningbouw/woonplan				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Ruimtelijke ordening	1.359	1.635	1.605	31
Monumentenzorg	12	12	5	8
Wonen	6	6	-14	20
Bouwzaken	124	144	95	48
Subtotaal lasten	1.501	1.797	1.690	107
baten				
Ruimtelijke ordening	174	176	952	776
Monumentenzorg	0	0	0	0
Wonen	0	0	0	0
Bouwzaken	1.250	1.250	1.319	69
Subtotaal baten	1.424	1.426	2.271	845
Totaal saldo van baten en lasten	-77	-371	580	951
mutaties in reserves				
storting reserves	0	2	693	-691
beschikking reserves	0	276	329	53
totaal mutaties in reserves	0	274	-364	-638
Resultaat	-77	-97	216	313

Wonen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Openbare ruimte				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Wegbeheer	2.980	3.100	2.031	1.069
Verzorging overige infrastructuur	2.815	2.825	2.745	80
Groenbeheer	1.540	1.540	2.409	-869
Rioolbeheer en waterzuivering	4.774	4.687	4.587	100
Begraven	229	229	136	92
Beheer & exploitatie buitenruimte	94	94	43	51
Subtotaal lasten	12.432	12.475	11.952	523
baten				
Wegbeheer	82	1.582	366	-1.215
Verzorging overige infrastructuur	604	604	738	134
Groenbeheer	174	174	389	215
Rioolbeheer en waterzuivering	6.501	6.501	6.430	-70
Begraven	679	679	565	-114
Beheer & exploitatie buitenruimte	360	360	445	85
Subtotaal baten	8.400	9.900	8.934	-966
Totaal saldo van baten en lasten	-4.033	-2.576	-3.018	-443
mutaties in reserves				
storting reserves	0	1.500	1.352	148
beschikking reserves	102	102	102	0
totaal mutaties in reserves	102	-1.398	-1.250	148
Resultaat	-3.931	-3.974	-4.268	-295

Wonen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleids thema : Bereikbaarheid, verkeer en vervoer				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Verkeer	180	250	55	195
Openbaar vervoer	114	194	151	43
Subtotaal lasten	294	444	206	238
baten				
Verkeer	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-294	-444	-206	238
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	70	0	-70
totaal mutaties in reserves	0	70	0	-70
Resultaat	-294	-374	-206	168

Wonen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleids thema : Duurzaamheid				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Milieubeleid	868	1.614	1.016	598
Huishoudelijk afval en openb.hygiene	2.972	2.972	4.579	-1.607
Bedrijfsafval	609	609	523	86
Subtotaal lasten	4.450	5.196	6.118	-923
baten				
Milieubeleid	0	0	0	0
Huishoudelijk afval en openb.hygiene	6.855	6.855	8.231	1.376
Bedrijfsafval	1.843	1.843	1.373	-470
Subtotaal baten	8.698	8.698	9.605	906
Totaal saldo van baten en lasten	4.249	3.503	3.486	-16
mutaties in reserves				
storting reserves	113	113	193	-80
beschikking reserves	613	797	462	-334
totaal mutaties in reserves	500	684	270	-414
Resultaat	4.749	4.187	3.756	-431

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleids thema : Werkgelegenheid				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Inkomenswaarborg	33.717	34.509	36.519	-2.010
Activering en uitstroom	20.646	20.946	19.390	1.556
Subtotaal lasten	54.363	55.455	55.909	-454
baten				
Inkomenswaarborg	27.375	28.025	29.140	1.115
Activering en uitstroom	843	843	396	-446
Subtotaal baten	28.218	28.868	29.537	669
Totaal saldo van baten en lasten	-26.146	-26.588	-26.372	215
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	537	-537
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	-537	-537
Resultaat	-26.146	-26.588	-26.910	-322

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Econ. ontwikkeling en innovatie				
Lasten en baten per beleidsproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Economische ontwikkeling	1.401	1.651	1.787	-136
Subtotaal lasten	1.401	1.651	1.787	-136
baten				
Economische ontwikkeling	120	170	90	-80
Subtotaal baten	120	170	90	-80
Totaal saldo van baten en lasten	-1.281	-1.481	-1.697	-216
mutaties in reserves				
storting reserves	252	252	56	195
beschikking reserves	178	499	370	-129
totaal mutaties in reserves	-74	247	313	67
Resultaat	-1.356	-1.234	-1.384	-150

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : FlorijnAs				
Lasten en baten per beleidsproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
FlorijnAs	37.821	35.097	30.017	5.079
Subtotaal lasten	37.821	35.097	30.017	5.079
baten				
FlorijnAs	37.821	0	2.240	2.240
Subtotaal baten	37.821	0	2.240	2.240
Totaal saldo van baten en lasten	0	-35.097	-27.777	7.319
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	5.149	-5.149
beschikking reserves	0	35.097	32.925	-2.172
totaal mutaties in reserves	0	35.097	27.776	-7.321
Resultaat	0	0	-1	-1

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Jeugdzorg				
Lasten en baten per beleidsproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Lokaal jeugdbeleid	1.010	1.266	1.474	-208
Transitie jeugdzorg	20.018	20.235	18.667	1.568
Subtotaal lasten	21.028	21.501	20.141	1.360
baten				
Lokaal jeugdbeleid	0	0	25	25
Transitie jeugdzorg	0	0	236	236
Subtotaal baten	0	0	261	261
Totaal saldo van baten en lasten	-21.028	-21.501	-19.880	1.622
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	1.773	-1.773
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	-1.773	-1.773
Resultaat	-21.028	-21.501	-21.653	-151

Meedoen in Assen		(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema : Wmo en gezondheidszorg				
Lasten en baten	Primaire	Begroting na	Realisatie	Saldo
per beleidssproduct	begroting	wijziging		
lasten				
Gezondheidszorg	2.255	2.255	2.225	31
Beleid maatschappelijke onderst.	120	120	273	-152
Uitvoering maatschappelijke onderst.	17.874	17.925	12.471	5.454
Maatschappelijke opvang	4.741	4.713	4.177	536
Beschermd wonen	33.286	35.867	32.027	3.841
Subtotaal lasten	58.277	60.882	51.172	9.709
baten				
Gezondheidszorg	0	0	0	0
Beleid maatschappelijke onderst.	0	0	2	2
Uitvoering maatschappelijke onderst.	1.213	1.213	1.221	8
Maatschappelijke opvang	0	70	15	-55
Beschermd wonen	2.213	2.213	1.675	-537
Subtotaal baten	3.426	3.495	2.913	-582
Totaal saldo van baten en lasten	-54.851	-57.387	-48.259	9.127
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	9.292	-9.292
beschikking reserves	0	0		0
totaal mutaties in reserves	0	0	-9.292	-9.292
Resultaat	-54.851	-57.387	-57.551	-164

Meedoen in Assen		(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema : Mijn Buurt Assen				
Lasten en baten	Primaire	Begroting na	Realisatie	Saldo
per beleidssproduct	begroting	wijziging		
lasten				
Wijkzaken	362	455	365	90
Maatschappelijke dienstverlening	2.312	2.945	2.945	0
Asielzoekers / nieuwkomers	19	19	519	-500
Minderhedenbeleid	17	45	45	0
Ouderenbeleid	0	0	0	0
Welzijnswerk	574	599	606	-7
Vrijwilligerswerk	89	89	76	-13
Subtotaal lasten	3.373	4.152	4.556	-430
baten				
Wijkzaken	0	50	32	-18
Maatschappelijke dienstverlening	0	0	0	0
Asielzoekers / nieuwkomers	0	0	295	295
Minderhedenbeleid	0	0	0	0
Ouderenbeleid	0	0	0	0
Welzijnswerk	0	0	27	27
Vrijwilligerswerk	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	50	355	305
Totaal saldo van baten en lasten	-3.373	-4.102	-4.201	-125
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-3.373	-4.102	-4.201	-125

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Meedoenbeleid				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Meedoenbeleid	2.659	3.035	3.275	-240
Subtotaal lasten	2.659	3.035	3.275	-240
baten				
Meedoenbeleid	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-2.659	-3.035	-3.275	-240
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.659	-3.035	-3.275	-240

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Sport				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Sport	251	436	378	58
Subtotaal lasten	251	436	378	58
baten				
Sport	0	0	10	10
Subtotaal baten	0	0	10	10
Totaal saldo van baten en lasten	-251	-436	-367	68
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-251	-436	-367	68

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Schuldhulpverlening				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Schuldhulpverlening	770	770	799	-29
Subtotaal lasten	770	770	799	-29
baten				
Schuldhulpverlening	0	0	-47	-47
Subtotaal baten	0	0	-47	-47
Totaal saldo van baten en lasten	-770	-770	-846	-76
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-770	-770	-846	-76

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Onderwijs				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Huisvesting onderwijs	1.245	1.265	1.232	33
Schoolbestuurlijke taken	24.367	45.538	3.072	42.466
Lokaal onderwijsbeleid	1.321	1.393	950	443
Uitvoering lokaal onderwijs	575	575	409	166
Volwasseneducatie	149	0	0	0
Subtotaal lasten	27.657	48.771	5.663	43.108
baten				
Huisvesting onderwijs	0	0	0	0
Schoolbestuurlijke taken	24.399	45.569	3.045	-42.525
Lokaal onderwijsbeleid	366	417	427	11
Uitvoering lokaal onderwijs	539	539	436	-104
Volwasseneducatie	148	0	0	0
Subtotaal baten	25.452	46.525	3.908	-42.618
Totaal saldo van baten en lasten	-2.205	-2.246	-1.755	490
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.205	-2.246	-1.755	490

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Aantrekkelijke binnenstad				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Stedelijke vernieuwing	155	630	426	204
Subtotaal lasten	155	630	426	204
baten				
Stedelijke vernieuwing	25	25	22	-3
Subtotaal baten	25	25	22	-3
Totaal saldo van baten en lasten	-130	-605	-404	201
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	9	-9
beschikking reserves	0	450	450	0
totaal mutaties in reserves	0	450	441	-9
Resultaat	-130	-155	38	192

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Cultureel Hart				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bibliotheekvoorziening	2.701	2.701	2.665	36
Schouburg	4.284	4.284	4.331	-47
Kunstbeoefening en -bevordering	122	122	100	21
Creatieve en culturele vorming	2.599	2.616	2.731	-115
Subtotaal lasten	9.706	9.723	9.828	-105
baten				
Bibliotheekvoorziening	0	0	0	0
Schouburg	0	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	0	0	250	250
Subtotaal baten	0	0	250	250
Totaal saldo van baten en lasten	-9.706	-9.723	-9.578	145
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	186	-186
beschikking reserves	2.296	2.313	2.344	32
totaal mutaties in reserves	2.296	2.313	2.159	-154
Resultaat	-7.410	-7.410	-7.419	-9

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Evenementen				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Evenementen	940	940	1.235	-295
Subtotaal lasten	940	940	1.235	-295
baten				
Evenementen	194	194	432	238
Subtotaal baten	194	194	432	238
Totaal saldo van baten en lasten	-746	-746	-803	-57
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-746	-746	-803	-57

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Parkeren				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Betaald straatparkeren, verder lezen tabel pagina 61>>	321	321	550	-229
Subtotaal lasten	321	321	550	-229
baten				
Betaald straatparkeren, verder lezen tabel pagina 61 >>	1.702	1.702	1.989	286
Subtotaal baten	1.702	1.702	1.989	286
Totaal saldo van baten en lasten	1.382	1.382	1.439	57
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	1.382	1.382	1.439	57

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Veiligheid				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Openbare orde	391	291	500	-209
Openbare veiligheid	2.925	2.925	2.904	21
Subtotaal lasten	3.316	3.216	3.404	-188
baten				
Openbare orde	1	1	291	290
Openbare veiligheid	15	15	191	176
Subtotaal baten	16	16	483	467
Totaal saldo van baten en lasten	-3.300	-3.200	-2.921	279
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	78	78	0
totaal mutaties in reserves	0	78	78	0
Resultaat	-3.300	-3.122	-2.843	279

Samen werken aan Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Bestuur				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bestuursorganen	1.839	1.839	2.537	-699
Bestuursondersteuning gemeenteraad	584	584	634	-49
Bestuursondersteuning B&W	376	376	395	-19
Subtotaal lasten	2.799	2.799	3.566	-767
baten				
Bestuursorganen	0	0	239	239
Bestuursondersteuning gemeenteraad	0	0	-3	-3
Bestuursondersteuning B&W	0	0	4	4
Subtotaal baten	0	0	240	240
Totaal saldo van baten en lasten	-2.799	-2.799	-3.326	-527
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.799	-2.799	-3.326	-527

Samen werken aan Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Regionale samenwerking				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bestuurlijke samenwerking	129	129	177	-48
Subtotaal lasten	129	129	177	-48
baten				
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-129	-129	-177	-48
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-129	-129	-177	-48

Samen werken aan Assen (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Dienstverlening				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Publiekszaken	1.529	1.942	1.376	566
Informatiebeheer / basisregistraties	536	536	382	155
Subtotaal lasten	2.065	2.478	1.758	721
baten				
Publiekszaken	1.042	1.042	1.229	188
Informatiebeheer / basisregistraties	0	0	8	8
Subtotaal baten	1.042	1.042	1.237	196
Totaal saldo van baten en lasten	-1.023	-1.436	-520	916
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.023	-1.436	-520	916

Bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Regionale samenwerking				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bedrijfsvoering	49.681	52.872	50.817	2.055
Subtotaal lasten	49.681	52.872	50.817	2.055
baten				
Bedrijfsvoering	9.346	9.248	7.237	-2.011
Subtotaal baten	9.346	9.248	7.237	-2.011
Totaal saldo van baten en lasten	-40.335	-43.624	-43.580	44
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	223	223
totaal mutaties in reserves	0	0	223	223
Resultaat	-40.335	-43.624	-43.356	268

Vastgoed en Grondbedrijf (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Vastgoed				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Strategische eigendommen	0	0	-32	32
Vastgoed	32.851	33.836	34.072	-236
Subtotaal lasten	32.851	33.836	34.040	-205
baten				
Strategische eigendommen	0	0	312	312
Vastgoed	13.956	14.637	14.805	168
Subtotaal baten	13.956	14.637	15.117	480
Totaal saldo van baten en lasten	-18.894	-19.198	-18.923	275
mutaties in reserves				
storting reserves	0	675	922	-247
beschikking reserves	591	1.691	1.317	-374
totaal mutaties in reserves	591	1.016	395	-621
Resultaat	-18.303	-18.182	-18.528	-346

Vastgoed en Grondbedrijf (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Grondbedrijf				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bouwgrondexploitatie	3.971	3.971	1.859	2.112
Subtotaal lasten	3.971	3.971	1.859	2.112
baten				
Bouwgrondexploitatie	4.098	4.098	3.060	-1.038
Subtotaal baten	4.098	4.098	3.060	-1.038
Totaal saldo van baten en lasten	126	126	1.201	1.074
mutaties in reserves				
storting reserves	126	126	3.312	-3.185
beschikking reserves	0	0	2.111	2.111
totaal mutaties in reserves	-126	-126	-1.201	-1.074
Resultaat	0	0	0	0

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Onvoorzien/incidenteel				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Onvoorzien	1.736	296	0	296
Subtotaal lasten	1.736	296	0	296
baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.736	-296	0	296
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.736	-296	0	296

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Belastingheffing				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Belastingenheffing en invordering	145	145	125	20
Subtotaal lasten	145	145	125	20
baten				
Belastingenheffing en invordering	16.645	16.405	16.194	-211
Subtotaal baten	16.645	16.405	16.194	-211
Totaal saldo van baten en lasten	16.500	16.260	16.069	-191
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	16.500	16.260	16.069	-191

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Financiering/Belegging				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Beleggingen	19	19	11	8
Financiering en liquiditeit	244	244	305	-61
Subtotaal lasten	263	263	316	-53
baten				
Beleggingen	860	1.099	10.720	9.621
Financiering en liquiditeit	7.943	7.943	9.243	1.300
Subtotaal baten	8.803	9.042	19.963	10.921
Totaal saldo van baten en lasten	8.540	8.779	19.647	10.868
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	8.540	8.779	19.647	10.868

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Gemeentefonds				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Algemene uitkering	0	0	0	0
BTW-compensatiefonds	200	200	150	50
Subtotaal lasten	200	200	150	50
baten				
Algemene uitkering	156.245	184.282	184.644	362
BTW-compensatiefonds	0	0	0	0
Subtotaal baten	156.245	184.282	184.644	362
Totaal saldo van baten en lasten	156.045	184.082	184.494	412
mutaties in reserves				
storting reserves	0	22.839	22.839	0
beschikking reserves	125	125	125	0
totaal mutaties in reserves	125	-22.714	-22.714	0
Resultaat	156.170	161.368	161.780	412

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Heffing vennootschapsbelasting				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	30	-30
Subtotaal lasten	0	0	30	-30
baten				
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	-30	-30
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	0	0	-30	-30

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Overige algemene dekkingsmiddelen				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.033	1.644	2.997	-1.353
Subtotaal lasten	1.033	1.644	2.997	-1.353
baten				
Overige algemene dekkingsmiddelen	512	512	1.017	505
Subtotaal baten	512	512	1.017	505
Totaal saldo van baten en lasten	-522	-1.133	-1.980	-848
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-522	-1.133	-1.980	-848

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Reserves en voorzieningen				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Algemene reserves	0	0	0	0
Indexatie bestemmingsreserves	0	0	0	0
Bouw- en egalisatiefonds nieuwbouw	0	0	0	0
Voorzieningen	0	660	777	-117
Subtotaal lasten	0	660	777	-117
baten				
Algemene reserves	0	0	0	0
Indexatie bestemmingsreserves	0	0	0	0
Bouw- en egalisatiefonds nieuwbouw	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	283	283
Subtotaal baten	0	0	283	283
Totaal saldo van baten en lasten	0	-660	-493	167
mutaties in reserves				
storting reserves	2.088	2.777	2.857	-80
beschikking reserves	2.463	6.551	14.739	8.188
totaal mutaties in reserves	374	3.773	11.882	8.108
Resultaat	374	3.113	11.389	8.275

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema : Resultaat renteverdeling				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Resultaat renteverdeling	-5.737	-5.937	-3.684	-2.253
Subtotaal lasten	-5.737	-5.937	-3.684	-2.253
baten				
Resultaat renteverdeling	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	5.737	5.937	3.684	-2.253
mutaties in reserves				
storting reserves	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	5.737	5.937	3.684	-2.253